

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

Elli üçüncü Birleşim

25 . 11 . 1953 Çarşamba

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	930	5. — Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1953 yılı Bütçe kanunu lâiyhası ve Bütçe Komisyonu raporu (1/475)	931:957,958:1004,1018:1022
2. — Havale edilen kâğıtlar	930	6. — Doğu Üniversitesi kurulmasına dair kanun lâiyhası ve Millî Eğitim ve Bütçe komisyonları raporları (1/434)	1022:1024, 1024,1026,1038:1041
3. — Yoklama	931	B — Bayındırlık Vekâleti Bütçesi	1024:1025
4. — Görüşülen işler	931	7. — Karayolları Genel Müdürlüğü 1953 yılı Bütçe kanunu lâiyhası ve Bütçe Komisyonu raporu (1/481)	1024:1025
1. — 1953 yılı Bütçe Kanunu lâiyhası ve Bütçe Komisyonu raporu (1/473)	931:957, 958:1011,1011:1022,1024:1025	5. — Seçimler	1011
A — Millî Eğitim Vekâleti Bütçesi	931:957,958:1004	1. — Türk parasının kıymetini Korumada hakkındaki 1567 sayılı Kanunun me-riyet müddetinin uzatılmasına dair kanun lâiyhasının görüşülmesi için Geçici bir komisyon kurulması (1/565)	1011
2. — Ankara Üniversitesi 1953 yılı Bütçe kanunu lâiyhası ve Bütçe Komisyonu raporu (1/474)	931:957,958:1004,1005:1011,1011,1022,1025,1026:1029		
3. — İstanbul Üniversitesi 1953 yılı Bütçe kanunu lâiyhası ve Bütçe Komisyonu raporu (1/479)	931:957,958:1004,1011:1015,1022,1025,1030:1033		
4. — İstanbul Teknik Üniversitesi 1953 yılı Bütçe kanunu lâiyhası ve Bütçe Komisyonu raporu (1/480)	931:957,958:1004, 1015:1018,1022,1026,1034:1037		

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

Maliye Vekâleti 1953 yılı Bütçesinin tümü üzerinde görüşüldü.

Birleşime ara verildi.

Reisvekili
Kayseri Mebusu
F. Apaydın

Kâtip
Kayseri Mebusu
İ. Kirazoğlu
Kâtip
İstanbul Mebusu
F. Tekil

İkinci Oturum

Maliye Vekâleti Bütçesinin 604, 624, 638 ncı fasılları, dikkate alınan önergelerle birlikte Bütçe Komisyonuna verildi.

643 ncü faslın ihdasına dair önerge ile, Ziya Gökalp'ın Diyarbakır'daki evinin halka açılması için satın alınması maksadiyle tahsisat konulmak üzere bir fasıl açılmasına,

Bursa Eski Eserleri Onarma ve Yaşatma Kurumuna Yardım olmak üzere 25 bin liralık

tahsisat konulmak üzere yeni bir fasıl açılmasına dair olan önergeler dikkate alınarak Bütçe Komisyonuna verildi. Diğer fasılları kabul olundu.

Devlet Borçları 1953 yılı Bütçesi kabul olundu.

Millî Eğitim Vekâleti,
Ankara Üniversitesi,
İstanbul Üniversitesi,
İstanbul Teknik Üniversitesi,

Beden Terbiyesi 1953 yılı bütçelerinin tümü üzerinde de görüşüldükten sonra

25. II. 1953 Çarşamba günü saat 10 da toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Reisvekili
Ağrı Mebusu
C. Yardımcı

Kâtip
Bolu Mebusu
İ. Gülez

Kâtip
Çanakkale Mebusu
Ö. Mart

Soru

Yazılı soru

Malatya Mebusu Mehmet Kulu'nun, Malatya Vilâyetine bağlı Arapkir Kazasındaki sağlık evi operatörünün yerine bir başkası tâyin

edilmeden nakledilmesi sebebine dair yazılı soru önergesi, Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâletine gönderilmiştir. (6/959)

2. — HAVALA EDİLEN KAĞITLAR

Lâyiha

1. — Türk Parasının Kıymetini Koruma hakkındaki 1567 sayılı Kanunun meriyet müddetinin uzatılmasına dair kanun lâyihası (1/565) (Ticaret, Maliye ve Bütçe komisyonlarına)

Teklif

2. — Balıkesir Mebusu Müfit Erkuyumcu'nun, Ceza ve Tevkifleri Umum Müdürlüğünün Teşkilât ve Vazifeleri hakkındaki 4358 sayılı

Kanunun 14 ncü maddesinin tadiline dair kanun teklifi (2/508) (Adalet, Maliye ve Bütçe komisyonlarına)

Tezkere

3. — Isparta mebusları Said Bilgiç ve Tahsin Tola'nın teğrii masuniyetlerinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/442) (Anayasa ve Adalet komisyonlarından kurulan Karma Komisyona).

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 10,08

REİS — Reisvekili Muzaffer Kurbanoglu

KATIPLER : Ali Ocak (Gaziantep), Füzuran Tekil (İstanbul)

3. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapacağız.

(Edirne seçim bölgesine kadar yoklama ya-

pıldı.)

REİS — Celseyi açıyorum.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — 1953 yılı Bütçe kanunu lâyihası ve Bütçe Komisyonu raporu (1/473)

A — Millî Eğitim Vekâleti Bütçesi

2. — Ankara Üniversitesi 1953 yılı Bütçe kanunu lâyihası ve Bütçe Komisyonu raporu (1/474)

3. — İstanbul Üniversitesi 1953 yılı Bütçe kanunu lâyihası ve Bütçe Komisyonu raporu (1/479)

4. — İstanbul Teknik Üniversitesi 1953 yılı Bütçe kanunu lâyihası ve Bütçe Komisyonu raporu (1/480)

5. — Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1953 yılı Bütçe kanunu lâyihası ve Bütçe Komisyonu raporu (1/475)

REİS — Maarif Vekilliği Bütçesi ile gündemin 2, 3, 4 ve 5 nci maddelerindeki Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü bütçelerinin tümü üzerindeki müzakerelere devam ediyoruz. Söz Mehmet Özbey'in.

MEHMET ÖZBEY (Burdur) — Muhterem arkadaşlarım, Sultanlıktan mevrus; kırk senelik Tedrisatı İptidaiye Kanununun modern bir anlayışla ve yeni bir tasarıyla Maarif Sırasında hazırlanışını şükranla karşılar, gelecek senelerde orta ve yüksek tedrisatta da bu inkılâbın yapılmasını rica ederiz.

Maarife ait temennilerimi sırasıyla çok kısa olarak arz ediyorum.

Bütün köy okullarımızda ders malzemeleri yoktur. Fakat birçok okulların deposunda kullanılmıyan dokuma tezgâhları, dikiş makineleri gördük. Demircilik ve marangozluk aletleri vardır. Ekserisinde Türkiye haritası da yoktur. Bu lüzumsuz malzemelerin satılarak yerlerine ders malzemesi alalım.

Bakanlığımızın yayınladığı faydalı kitaplardan da köy okullarına gönderelim.

Denetmenlerin meşgûk durumlarını hallederek ilkökul müfettişlerini iki senede bir tekâmül kurslarından geçirelim, eifte tedrisata son verelim. Eğitimcileri birinci sınıflarda kullanarak mümkünse ücretlerini artıralım. Kabiliyetli olanların istikballerini garantiye almak kadirşinaslığını esirgemiyelim.

Memleketimizde çok faydalı ve hayırlı olan yetiştirme yurtlarının miktarını artıralım. Bu umumi ve içtimai yaramıza bir devâ olacaktır.

Köylerden geçen totomobillerin altına kayalar koyan, pencerelerini taşıyan çocuklara gerekli telkinlerin yapılması için bütün köylere ilköğretime lüzumlu mükerrer yayınları yapalım.

Köylerimizde ve kasabalarımızda okuma bilmiyen büyük cahillere kış mevsiminde gece mektepleri açalım.

Okur yazar miktarlarını çoğaltalım.

Orta tedrisata gelince : Programları çok ağırdır. Okutulan derslerin normal bir orta tahsil tarafından hazmedilmesine imkân yoktur. Bugünkü tedrisat şekli ise, genç dimağları, anıale etmekten başka hiçbir işe yaramaz.

Şimdiye kadar birçok kabiliyetler, bu fena

tertip edilmiş tıkabasa doldurulmuş programlar yüzünden sönmüşlerdir.

Ferdî kabiliyetlere, okul dışı faaliyetlere, beden terbiyesi ve izciliğe dünyanın verdiği ehemmiyeti biz de gösterelim. Konulan tahsisatı artıralım, çok azdır, kifayetsizdir. Okullarımızda yabancı dile çok ehemmiyet verelim. Artık basit bir teccüme yapıp bir genci katiyyen mezun etmiyelim. Bundan sonra yetişecek gençleri dünya görüşüne hâkim, kabiliyetli ve karakterli olarak yetiştirelim.

Maarifin en faydalı müesseselerinden olan Kız Sanat enstitülerini yurdun her tarafına yayalım. Bu suretle kızlarımız tam bir ev hanımı olarak yetişeceklerdir.

Sanat mekteplerimizi, mahallî sanatlara göre ayarlıyacaktık. Bu isabetli kararın tezce tahakkukunu bekliyoruz. Binlerce traktörlerimizin gerçek ârızaları bu sanat ocagımızda tamir edilmelidir.

20 sene sanat muallimliği yapmış, çeşitli tefişlerden ve müspet sicillerden başarıyla geçmiş sanat muallimlerini asıl kadroya alırken, lüzumsuz imtihan mecburiyetini kaldıralım. Bugün hangimiz 20 sene evvelki imtihanı verebiliriz? Bu feragatkâr arkadaşların haklarını teslim edelim.

Okullarımızı ezbercilikten tamamen kurtararak hepsini lâboratuvar mesaisine alıstıralım. Müspet bilgiler verelim.

Okullarımızdaki imtihan şekilleri çok ıslaha muhtaçtır. En iyisi ne ise ona doğru gidelim.

Gençlere okuma terbiyesi ve itiyadını köklü olarak verelim. Gençlerimiz okuldan çıkınca adetâ ellerine kitap almaktan iğreniyorlar. Çünkü talebeler kitaptan korkmuşlar, yılmışlardır. Kitaplarımızı sade, zevkli yazarak çocuklarımıza sevdirelim.

İlkokul öğretmenliğinden üstün kabiliyetleriyle orta tedrisata geçen muallimlerin aldıkları maaş, ilkdeki arkadaşlarına nazaran azdır. Bunların haklarını koruyalım ve terfilerini sağlıyalım.

Bütün öğretmenlerimizin tatil aylarında çok ucuz tarife ile, yurt içi ve yurt dışı seyahatlerine imkân verelim. Dış seferleri yapan vapurlarımızın üçüncü mevkileri boş gidip geliyor. Yüzde 80 tenzilâtla bütün muallimlere seyahat

müsaadesi vererek onların görgü ve bilgilerini artıralım.

Bâzı sinemalarda çocuklarımızın ahlâkını tamamen bozan gayriahlâki kovboy filmlerine katiyen müsaade etmiyelim ve memlekete bu filmleri sokmayalım.

Sayın arkadaşlar, bir üniversite 50 senede kurulur. Bugün Doğu'da yaptığımız ilkökul seferberliği, mahsullerini ileriki senelerde bol bol verecektir. Şimdiden nüvesini atacağımız Doğu Üniversitesi bu ihtiyacı mesut bir şekilde karşılayacaktır.

Maalesef İstanbul Üniversitesi inşaatı çok ağır ve tembel yürüyor. Rektörlerin daha enerjik olmalarını isterim.

Ankara Üniversitesi Tıp talebeleri perişandır. Okuma binaları yoktur. Bunların çok müsait bulunan Dil, Tarih - Coğrafya Fakültesinden istifadeleri uygun olur.

Millî Eğitim Bakanlığımızın İstanbul Vilâyeti ile anlaşarak İstanbul'da Yıldız Sarayında memlekette ilk olarak modern hayvanat ve nebatat bahçesini kurmasını beklemekteyiz.

Sayın arkadaşlar, son temennim, İstanbul'da ve Davutpaşa'da Kasırhümayın denilen ve yıkılmak üzere bulunan ilk sancak binamızın tamir edilmesi için geçen sene bu kürsüden Sayın Bakana rica etmiştim. Yıkılmak ve tamamen kaybolmak üzere bulunan bu tarihi âbidemize karşı bir yardımda bulunmuşlar mıdır? Lütfen izahını rica ederim.

REİS — Ziya Termen. (Yok sesleri).

İsmail Berkok. (Yok sesleri).

Zuhuri Danışman.

ZUHURİ DANIŞMAN (Bolu) — Muhterem arkadaşlarım, Millî Eğitim Vekâletinin iş hacmi Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne kadar çok artmış ve memleketşümü bir şekil almıştır. Buna mukabil Millî Eğitim Vekâletinin merkez teşkilâtı kuruluş bünyesinde hiçbir değişiklik yapılmamıştır. Düne nazaran bugün çok genişliyen iş ve eğitim hacmi ile mütenasip bir merkez teşkilâtı, muhakkakki işlerin daha salim yürüyebilmesi için zaruridir. Yeni bir teşkilât kanununa olan zaruret ve ihtiyacı tebarüz ettirebilmek için bir, iki misal vereceğim. Cumhuriyetin kurulduğu ilk günde lise adedi 23, şimdi 63, orta okul sayısı Cumhuriyetin ilk kurulduğu zaman 72, şimdi 374 tür, buna mukabil ilkökullar beş, altı misli artmıştır. Düne

nazaran okulların, öğrencilerin sayısı üç, beş misli arttığı halde merkez teşkilâtı alâhalihi durmaktadır. Burada bir sual hatıra gelebilir. Bu noksan ve küçücük teşkilât ile bu kadar müessesenin işi nasıl görülüyor? İşte burası enteresandır. Vakıa işler yürüyor, ama asıl kendi kadrosu ve memuru ile yürümüyor. Bir kandan istifade edilerek emanet memurla idare edilmektedir. Meselâ Ortaöğretim kadrosu 19 dur, halen burada 46 arkadaş çalışmaktadır. Talim ve Terbiye Heyetinin kadrosu, 15 - 20 arasındadır, buna mukabil 40 arkadaş çalışmaktadır. Yine İlköğretim 15 kadroludur, 41 arkadaş çalışmaktadır. Bu fazlalar nereden geliyor, diye sorulabilir. Bu fazlalar şundan ileri geliyor, meselâ Sivas İlköğretim müfettişidir. Burada Talim ve Terbiye Heyetinde çalışır. Bir arkadaş Gazi Lisesi öğretmenidir, fakat yüksek öğretimde çalışır. Bu suretle aşağı yukarı emanet memurlarla merkez idare edilmektedir.

Daha garibi var, bir teşkilât kanunu olmasından mütevellit olacak, vekâlette bir zat işleri müdürlüğü var, salâhiyetle, liyakatle bu işin başında bir arkadaş vardır, ama zatişleri müdürü değil Teknik Üniversite öğretmeni olarak Zatişleri Müdürlüğünde çalışmaktadır. Bütün bunlar gösteriyor ki, Maarif Vekâleti için bir teşkilât kanununa ihtiyaç vardır ve bir zarurettir. İki seneden beri hazırlandığını işitiyorum, bu kanun, ne vakit gelecektir? Gelecek mi, gelmiyecek mi? Gelecekse en kısa zamanda getirmesini bilhassa istirham ederim.

Gene muhterem Millî Eğitim Vekilinden bir hususun tavihini rica edeceğim; ilkökul öğretmenleriyle ortaokul öğretmenlerinin muhtelif vesilelerle maaşlarında teadül ve intibak olmadığını söylemiştim. Öyle arkadaşlar var ki, aynı yerde çalıştıkları halde birisinin maaşı 90 lira diğerinin 40 liradır. Böyle bir adaletsizlik mevcuttur. Acaba Millî Eğitim vekâleti, ilkökul öğretmenleriyle ortaokul öğretmenlerinin bu durumlarını ıslah etmek için bir intibak kanununa lüzum görmekte midir? Böyle bir kanunu Meclise getirecekler mi? Böyle bir kanunun lüzumuna kaani midir? Millî Eğitim Vekilinden bilhassa bu kanunun bir an evvel getirilmesini rica edeceğim.

Başka bir temennide bulunmak istiyorum.

Arkadaşlar, ilkökul öğretmenlerinin durumundan bahsedeceğim : İlkökul öğretmeni, mu-

allim mektebinden çıktıktan sonra doğrudan doğruya köye gönderilir. İçlerinde öyleleri vardır ki, 10 - 15 sene sonra dahi şehir okullarına nakl olunmaz. Binaenaleyh bir ilkökul hocası 10 - 15 sene köyden ayrılamaz. Köye ne gazete, ne kitap, ne mecmua gider. Radyo bile yoktur. Umumiyetle öğretmenler bu vaziyet karşısında mektepten ilk çıktıkları zamanki bilgili durumlarını dahi kaybederler. Millî Eğitim Teşkilâtı neşriyatı, umumiyetle şehre gönderilir, köy mekteplerine gönderilmez. Bakanlık bu köy hocalarının bilgilerini muhafaza edecek bir tedbir düşünmüyor mu? Köy öğretmeni demek, bugün herşeyden mahrum bir insan demektir. Bakanlık bu hususta bir tedbir düşünüyorsa bu tedbir nedir? Açıklanmasını rica ediyorum.

İlköğretmen hocaları, mesleke başladıkları günden itibaren; ömrünün sonuna kadar ilkökul öğretmeni kalmaktadır.

Öyle öğretmenler vardır ki; yükselme arzusunda. Bunlar ne bir yüksek okula ve ne de bir üniversiteye devam ederek yükselme imkânlarına malik değildirler. İlk tahsilden itibaren orta ve lise ve hattâ üniversite tahsiline kadar kademeli surette yüksek tahsil ihtiyacını duyanlar için Millî Eğitim Bakanlığı bir tedbir almış mıdır? Almış ise bu tedbirin ne olduğunu Millî Eğitim Bakanından rica ediyorum.

AVNÎ BAŞMAN (İzmir) — Bâzı temennilerimi arz etmek istiyorum : İlk Millî Eğitim Teşkilât Kanununun biran evvel gelmesini temenni ediyorum. Bilhassa bir noktası üzerinde duracağım : Yeni Teşkilât Kanununda, öğretmenleri daimî bir tehdit altında bulunduran şimdiki Teşkilât Kanununun 22 nci maddesine benzer maddelerin bulunmaması, en büyük temennim budur.

Talim sicilleri :

Talim sicillerince mutlaka yeni bir şekil verilmelidir. Talim sicillerinde mektep müdürlerini indî ve sübjektif mütalâalar yazmaya mecbur edecek mahiyette sualler bulunmamalıdır. Müdür, bir muallim hakkındaki fikrini onun yüzüne karşı söyleyecek derecede kuvvetli kanaate istinat ettirmedikçe talim siciline yazmamalıdır. Bu noktanın gerek meslekî gerek umumi ahlâk bakımından büyük bir ehemmiyeti olduğuna kaaniyim.

İmtihanlar :

İmtihan usulümüz, hiç de iyi değildir. Not-

larda sübjektif hükümler, çok defa hâkim olmaktadır. Şimdiki imtihan sistemi, keyfiyetten ziyade kemiyete ehemmiyet vermektedir. Zeki ve çalışkanlara değil, tembel ve kafasızları himaye ediyor. Tahsil seviyesinin yükselmesi için imtihanlarda âzami şekilde objektif takdire imkân verecek şekilde yapılması lâzımdır. Mutlaka bir üs tâyin edilmelidir ve bu üssü tutturamayan öğrenci hiçbir kolaylık görmemelidir. Halbuki şimdiki usule göre notlarının vasatısı ancak beşi yani asgari dereceyi tutan bir öğrenci, bir dersten daha eksik not alınca, yukarı sınıfa devam edebiliyor. Âdeta tenbelliğe imtiyaz vermek demek olan bu usul tahsil seviyesini düşürmektedir. Bu imtihan usulü değişmelidir.

Ege Arkeoloji Enstitüsü :

Ege bölgesi, tarih ve arkeoloji bakımından emsalsiz bir tetkik mevzuudur. Her yıl dört beş âlim oralarda kazı yapar, arkeoloji ve tarih için çok mühim eserler meydana çıkarırlar, o topraklar bizimdir; İnsanlığın oralarda gömülmüş kültür vesikaları da bizimdir, fakat bu temellük aynı zamanda dünyaya karşı bir mesuliyeti de tazammun ediyor. Bu mesuliyetin sadece bekçilik ve ecnebi âlimlerin hafriyat yapmalarına müsaade mânasında telâkki edilmeyeceği aşikârdır. Çok şükür genç âlimlerimiz var, bir taraftan da yetişiyor. Bunların bu sahada ecnebi meslektaşları ile birlikte çalışmaları ve hattâ kendi araştırmaları ve keşifleri ile, onlara yeni yeni yollar açmaları için imkân verilmelidir. Bunun için İzmir'de bir arkeoloji enstitüsü kurulmasını pek lüzumlu görüyorum. Munhasıran yüksek araştırma faaliyeti için kurulacak olan böyle bir enstitünün az zamanda milletlerarası mühim bir ilim merkezi olacağını haklı olarak ümit edebiliriz. Şimdiki halde depo gibi kullanılan eski müze binası ile müstemilâtı, böyle bir enstitü için pek iyi yer olabilir. Enstitü, İstanbul ve Ankara üniversitelerinin müşterek bir müessesesi de olabilir. Bunun için Ünesko'dan, belki Rockefeller vakfından da yardım temini mümkündür sanıyorum. Eğitim Bakanlığının bu temenniye de alâka göstereceğini umuyorum.

Maarif Sağlık Teşkilâtı :

Yüz binlerce çocuk ve gencin yetişmesini sağlamak mesuliyetini taşıyan bir Devlet daîresinde bir sağlık şubesi bulunmaması en büyük noksandır. Saltanat devrinin maarif Nezaretinde Hıfzıssıhha Şubesi vardı. Mektep yaşındaki

çocukların nasıl bir sıhhi ihtimama muhtaç olduğu malûmdur. Eğitim teşkilâtı içinde bir sağlık şubesinin bulunması arzuya şayandır. Bu şubenin başına bilhassa ilk zamanlarda - kurulması için - Garptan bir mütehassıs getirmek lâzımdır. Tıp Fakültelerimizin de bu işle alâkalânması, bilhassa temenniye değer.

Mektep müzesi ve pedagoji kütüphanesi :

Evvelce mevcut iken altı sene evvel ilga edilmiş olan mektep müzesi yeniden açılmalı ve buna bağlı olarak bir de merkez pedagoji kütüphanesi tesis edilmelidir. Müze sergileri, neşriyatı, konferans ve kursları ile, yeni ders aletlerini tanıtmak ile ve diğer faaliyetleri ile öğretmenlerimizin meslek bilgilerini tazeliyen bir kuvvet olur. Buna şiddetle ihtiyaç vardır. Müzenin yeniden açılması ve kütüphane tesisi için Ünesko'dan faydalanmak da belki mümkündür.

REİS — Biraz yüksek söyleyin işitilmiyor.

AVNİ BAŞMAN (Devamlı) —

Radyo :

Köyler için radyo dersleri tertiplenmelidir. Fakat gayet iyi düşünülmüş bir programla ve meselâ üçer aylık devrelere taksim edilerek, tıpkı mektep dersleri gibi muntazam idare edilmek ve dersler ayrıca basılıp neşredilmek şartıyla. Mektebi olmıyan köyler için ayrı bir radyo neşriyatı yapılmalıdır. Radyo ile hattâ okuma ve hesap bile öğretilir. Bu mühim işin bir an önce ele alınması lâzımdır.

Liseler için süzgeç :

Liselere imtihansız talebe kabulü de tahsil seviyesini düşüren âmillerden biridir. Son yıllarda İngiltere ve Almanya'da tatbik edilen usuller gibi bir usul tutulmalı ve lise sınıflarını ancak iyi tertiplenmiş terslerden geçirilmek şartıyla seçme talebe alınmalıdır. Sınıflarda yarıdan fazlası dökülecek olan kalabalığın önüne ancak böyle geçilebilir. Bu usulün orta okulların tahsil seviyesini de yükseltmekte müessir olacağı muhakkaktır.

Olgunluk imtihanları değiştirilmek lâzımdır. Bir iki ay zarfında hem lise bitirme, hem olgunluk, hem de üniversite kabul imtihanı gençleri pek ziyade üzüyor. Olgunluk imtihanı ile üniversite kabul imtihanları birleştirilmeli ve imtihanlar üniversitelerle birlikte ayrı bir komisyon tarafından idare edilmelidir.

REİS — Nihad Reşad Belger.

NIHAD REŞAD BELGER (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım; Maarif Vekâleti Bütçesinin bu yıl 208 milyon küsur liraya baliğ olduğu görülüyor. Buna İstanbul Üniversitesinin 19, Ankara Üniversitesinin 13, İstanbul Teknik Üniversitesinin 9 milyon küsur liralık bütçelerini de ilâve ederseniz yekûnu umumisi 249 buçuk milyon lirayı bulmaktadır. Bunun Umumi Bütçeye nispeti ise % 8 veya 8,5 tur. Görüyorsunuz ki, verilen tahsisat, mühimdir. Yani bu dâvaya Hükümetçe, Meclisçe lâayk olduğu ehemmiyet veriliyor demektir. Keşke para durumumuz daha müsait olsada daha çok verebilsek. Çünkü memlekete teknik, bilgi, terakki ve medeniyet ancak maarif yoluyla girecektir.

Biz milletvekilleri bu paraların mahalli sarfını öğrendik. Fakat bu kadar fedakârlığa mukabil bugüne kadar alınan neticelere gelince asla memnuniyete şayan değildir. Maarif teşkilâtımızı bir mahruta benzetecek olursak, kaidesi ilköğretim, zirvesi de üniversite olan bu mahrut kaidesinden zirvesine kadar tebdile, ıslaha, ikmale muhtaçtır. Kaide, natamamdır, muhkem değildir. Muhkem olmıyan, natamam olan bir kaide üzerine çıkışın, size vereceği emniyeti düşünün, ne olacağı aşikârdır. Üniversitelerin de maatteessüf verimi şayanı memnuniyet değildir. İsterseniz bir iki rakam vereyim. Zaman zaman bunu söylerim, fakat tekrarında fayda vardır. İstanbul Üniversitesinde altı sene içinde 18,000 küsur talebe vardı (1943-1949). Ancak bu miktardan altı bin küsuru, sınıf geçmiş ve mütebakkisi, sapır sapır dökülmüş veya tahsili terketmişlerdir. Muvaffak olanların çoğu da orta nôt almak suretiyle sınıf geçmişlerdir. Hele tahsil müddetini sormayın. Müddeti dört sene olan tahsil, bâzı fakültede altı veya sekiz sene sürmektedir. Edebiyat Fakültesi 10-12 sene, Fen Fakültesinde daha fazla. İşte İstanbul Üniversitesinin hâzır durumu budur. Acaba bunun sebebi nedir? Talebe zeki değil midir, hâşa, zekidir. Ben uzun zamanlar Avrupa'da bulundum, birçok milletlerin talebelerini gördüm, bizimkiler onlardan az zeki değildirlere, çok zeki olanları vardır. Öğrenmeye teşnedirlere. Kabahat öğretmende mi, tedris heyetinde mi? Asla. Öğretmenler, vazifelerinin başında iyi çalışmaktadır, âzami gayret sarfetmektedirler. Fakülte hocaları, memleketin en maruf ve değerli elemanlarından mürekkeptir. Bence,

kabahat bilhassa maarif sistemindedir. Maarif sistemimiz, Fransız ve Alman usullerinden mülehmdir. Bu usul, artık iflâs etmiştir. Yapılacak şey, gecikmeden Amerikan sistemini, ele almak ve tatbik etmektir. Amerika'dan aldığımız askerî ve iktisadi yardıma ilâveten devamlı, verimli, bir kültürel iş birliği temin etmeli ve bunu, mümkün olduğu kadar ve süratle inkişaf ettirmeliyiz. İlkokulları artıralım. Elbette. Fakat bununla esas dâva değişmez, değişmiyecektir. Okul bir gaye değil, bir vasıtaadır. Çocuk oraya gidiyor, anası babası amelî bir faydasını görmüyor. Çocuk okula ve okuyup yazmaya ısınamıyor. Köyde okulla beraber evin içine hamam girmeli, tuvalet girmeli, beslenme girmeli. Bunu böyle telâkki etmek lâzımdır.

Başka bir sual! Üniversitelerden çıkanlar, liselerden çıkanlar ne oluyor? Memur oluyor. Büyük bir memur ordusu vardır. Bir memur enflasyonunu vardır. Bütçenin memurlara tahsis ettiği ücret, yolluk ve saire bir milyarı geçiyor, iki milyarlık bütçede, bir milyarı geçiyor. Sakın zannedilmesin ki; memurları tutup sokağa atalım şeklinde bir şey söyliyorum. Esasen bunu ne ben ne Yüksek Meclis ne de Hükümet böyle bir şey hatırdan geçirmez. Bir memur vazifesine devam edemeyecek kadar gayet ağır bir suç işlemiş bulunmadıkça vazifesinden uzaklaştırılmaz. Bu memur enflasyonunun önüne geçilmelidir. Bu bir milyanın gelecek sene ve öbür sene daha da artmıyacağını kim iddia edebilir. Bu enflasyonu durdurmanın çareleri bulunmalıdır. Bu, maarifte esaslı ıslahat ile olur. 50 seneden beri ihtiyaçtan ve inkılâptan bahsediyoruz. Hakiki inkılâp burada yani, maarifte yapılmalıdır. Bu inkılâp, kafalarda düşünce tarzını, zihniyeti değiştirecektir.

Müsaadenizle bir husustan da bahsedeceğim. Bunu bir tez olarak ortaya atıyorum. Bu mevzuda istenilen bilgiyi vermeye âmadeyim, arkadaşlarımla emrine âmadeyim. Amerika'da müstakbel çiftçiler programı namı altında ilmi, verimli bir usul tatbik edilmektedir. Sıhhi, zirai, ve maarif teşkilâtı köydedir. Müştareken çalışmaktadırlar. Köylü seve seve orada mektebe gitmektedir. (Elindeki bir broşürü göstererek) Onlar çocuklarını bu broşürlerle, kitaplarla yetiştiriyorlar. Bunları bizdeki dergilerle kıyas edin!! (Alkışlar). Bizde böyle bir tedris sistemi yok. Meslekî, amelî itaat göstereceksi-

niz. Orada bu programa dâhil olan çocuklar 10 - 12 yaş arasındadır. Bunlar meselâ doğramacılık öğreniyorlar ve bâzı ufak tefek binalar yapmaya muvaffak oluyorlar. Otomobil tamirciliğinden tutunuzda ağaç çiçek ve hayvan... ilh. yetiştirmek ve sanayiın diğer şubelerinde esaslı ihtisas sahibi ustalar yetiştirilmektedir. Hattâ maarif, bölgelere göre programları tanzim için kitaplar yazdırmaktadır. Bu suretle yetişen bu insanlar kendi memleketlerini imar ediyor ve en esaslı servet kaynaklarını işletiyorlar. Maalesef Türkiyemizde mekteplerimiz, sadece memur yetiştirmektedir. Diğer milli servet kaynağı olan ziraat, ekonomi ticaret ve sanayi kim gidecek, bilmiyorum.

Arkadaşlar, büyük Üstadım Sabahattin Beyin dediği gibi bizde maarif programı, - hâlâ koltuk değneği ile yürüyen ve kendi şahsında bir istinat noktası bulamıyan nesiller yetiştiriyor. Halbuki biz, kendi teşebbüsleri ve kendi enerjileriyle hayat cidaline atılan, bu veçhile kazanan ve memleketi iktisaden olduğu kadar mânen de yükseltecek kabiliyet ve kudrette olanı yetiştirmek mecburiyetindeyiz. (Bravo sesleri ve alkışlar).

REİS — Sabri Erduman.

SABRİ ERDUMAN (Erzurum) — Muhterem arkadaşlar, görüşmekte olduğumuz Maarif Vekâleti Bütçesinin fevkalâde bir inkişaf gösterdiğini müşahade etmekteyiz. Bununla beraber gerek kürsüden konuşan arkadaşlar, gerek bu mevzuda söz almamış olan arkadaşlar, bir karışıklığın mevcut olduğunu ifade etmektedirler. 1926 yılından beri Maarif Vekâleti günden güne, devirden devre büyük hamleler yaparak esaslı inkişaf kaydetmiştir. Bu hamleler sayesinde bugün köyde, okuma yazma bilmiyenlerin sayısı çok azalmıştır, gittikçe de azalmaktadır. Dün, bir mektubu okutturmak için bir köyden diğer köye gidiliyordu, zaman kaybediliyordu, eziyet çekiliyordu. Bu inkişaf, kısa bir zamanda meydana gelmiş değildir.

Bu dâvada daha hızla hedefe ulaşabilmek için muhtelif zamanlarda bâzı şekillere baş vurulmuş, mektep şekillerinde değişiklik yapılmış, öğretmen teşkilâtında değişiklik yapılmış, tahsil müddetleri azaltılmış, eğitim teşkilâtı diye tavsif edilen bir teşkilâta baş vurmak zarureti duyulmuştur.

Bundaki maksat, Türk Milletinin bir an evvel hamle hâlinde ilim ve irfanını geliştirmek için memlekete hizmet etmektir. Bugün onların hepsinin yavaş, yavaş tasfiyesi cihetine gidiliyor. Meslek, daha kuvvetli esaslara istinat ediyor. Memleket irfanının esas, temel noktalarından biri, ilk tahsil dâvasıdır, ilk öğretim dâvasıdır. İlköğretim dâvasında hakikaten öğretmenlerimiz, zaman gelmiş devrin icaplarına göre kifayetsiz yetişmeye başlamışlardır. Cemiyetin içine noksan olarak katılmışlardır. Bunların yetiştirme kabiliyetleri de o şekilde azalmıştır. İlkmekteplerde çocuklarımız, hakikaten kifayetsiz olarak yetişmeye başlamışlardır. Yalnız bir, iki seneden beri ıslahat başlamış, ilkmekteplerdeki tahsil durumu, daha normale yaklaşmıştır.

Kitapla çocuğu birbirine uydurmak lâzımdır. Kitaplar, bâzan çocuğun konuşmasından ziyade dimağını, elini, ayağını, bütün kabiliyetlerini hareket ettirecek şekilde çocuğu yetiştirmelidir.

Bâzı arkadaşlarımızın temas ettiği gibi, hakikaten bir ziraat dersinde öğretmenin ne vereceği, yahut talebenin ne öğreneceği tâyin edilmelidir. Eldeki muayyen kitaplarda, muayyen harflerle yazılmış ve dedelerimizden bize intikâl etmiş kitaplardır. Başka bir şey değildir. Kitapta, ilimde, çocuğun kafasında yenilik yapılmalıdır.

İlk mekteplerde çalışan çok kıymetli hocalar vardır. Hususi mekteplerde, müfettiş yetiştirilmesi işi, ortadan kaldırılmalıdır. Her müfettiş, kendi meslekinden yetişir, kendi içinden çıkar. Bir adliyeciyi, adliyecî teftiş eder, bir subayı, yine ordudan yetişmiş subay teftiş eder. Bir maarifçiyi de, maarifçi teftiş eder. Bilhassa ilk mektep hocasını, ilk mektep hocalarından başarı gösteren muallimler teftiş etmelidir. Eğer biz, ilk mektep muallimlerinden müfettişlerimizi çoğaltırsak bu teftiş işini daha normal ve faydalı bir hale getirmiş olacağız.

Muallimlerin yapı ve yardım sandıkları da birkaç seneden beri hâlâ düzelememiştir. Muallimler, hâlâ bunun ıstırabını çekmektedirler. Maarif Vekâleti bunu da bir an evvel halletmelidir. İlk mektepler 6 sınıfa yükselmelidir.

Mâruzatım bu kadardır.

REİS — Ömer Bilen. (Yok sesleri).

BAHA AKŞİT (Denizli) — Muhterem arkadaşlar, Heyeti Celilenizin millî eğitim dâvasına karşı göstermekte devam ettiğiniz hassasiyet ve fedakârlığınız, malûmdur.

İktidarımızın muvaffakiyet yolunda bulunan politikasını ve Hükümetimizin millî eğitim vadisindeki enerjîk mesaisini takdir edenlerdenim.

1. Yer altında bulunan tarihî eserlerle, her biri birer pırlanta mesabesinde olan ve bu vatanın bizim olduğunu cihana her an ilân ve ispat etmekte bulunan âbidelerimiz, şüphesiz ki birer hazine değerindedir. Vekâletimizin bunların muhafaza ve tamiri için mümkün olan alâkayı göstermesini ve harap olmaktan korumasını temenni ederim. Tamir edilenlerin harap olanlardan fazla olması icabettiğini de unutmamalıyız.

2. Müzelerimiz âdeta eski eserler ambarı halindedir. Binbir emekle toplanmış bulunan ve dünyanın alâkasını üzerine çekmekte olan bu eserleri bugünkü müzecilik görüş ve zihniyeti ile tasnif ve tanzim ettirmesini, liyakat ve kifayeti müselleme elemanlarla müzelerimizin takviyesini rica ediyorum.

3. Malûmunuz olduğu veçhile bir milletin bütünlüğünü sağlayan ve o memleketin bölünmezliğini ilân ve ispat eden hars beraberliğidir. tarihî eserlerinden inanış, anane ve giyinişine varmaya kadar bu beraberliğin mevcudiyeti en kuvvetli kardeşlik sevgisini meydana getirir.

Ege ile, Van - Erzurum - Kars - Akdeniz kıyıları, Orta - Anadolu ve Şimalî - Anadolu'nun bütün mânasıyla hars birliğini asırlar boyunca görmek mümkündür. Muhtelif asırlara ait Anadolu'da halk kıyfetlerinin bir biriyle irtibatını ve münasebetini gördüğüm günden beri, her karış toprağına seve seve canımızı vermeye hazır bulunduğumuz, vatanımızın bölünmez bir küle olduğunu daha iyi anladığımı huzurunuzda arz ederim.

İçten ve dıştan gelebilecek olan her türlü ayrımcı, bölücü ve birbirimize karşı tereddüde düşürecek mahiyette propagandalara karşı millî hudutlarımızı taşıyan ve müştereken akan kanlarımızla yuğurulmuş bulunan bu hars beraberliğinin en kuvvetli bir silâh olduğu şüphesizdir.

Bunun böyle olduğunu hem kendimiz görmeliyiz, hem de yabancılara göstermeliyiz. İşte bu sebeple bilhassa bizim memleketimiz için bir hars müzesinin kurulmasına şiddetle ihtiyaç bulunduğu kaani bulunuyoruz.

Bu şerefin bizim iktidarımıza nasip olmasını, kıymetli vekilimizin bu mühim dâva üzerine parmağını basmasını rica ediyorum.

4. Köylerde ve kasabalarda vekâletin açmakta olduğu öğretici kurslar, çok semereli olmuştur. Bu muvaffakiyetinden dolayı Hükümeti tebrik ederken bunların tezyidini temenni ederim.

Hepinizi saygı ile selâmlarım.

REİS — Kâzım Arar. (Yok sesleri).

Mecit Bumîn.

MECİT BUMİN (Çoruh) — Muhterem arkadaşlar; benden evvel konuşan diğer arkadaşlar, birçok mevzulara temas etti. Ben, hulâsaten bâzı temennilerde bulunacağım.

Birinci temennim; birçok köylerde uygulama bahçeleri, o köyün orta aile vaziyetinde olan vatandaşların arazisinden fazla olduğu görülmektedir. Böyle dar arazisi olan mıntakalarda bu uygulama bahçelerinin daha küçültülmesini;

2. Özel idareler tarafından yaptırılıp da harap olan okulların tamiri için konan paranın derneklere hangi kıstaslarla dağıtılacağını?

3. İlkokul çeşitli teftiş organının birleştirilmesini;

4. Biçiş dikiş öğretilmesini,

5. Gezici kadın kurslarıyla gezici demirci ve marangoz kurslarının ihtiyaca göre bir an evvel çoğaltılmasını ve rağbet gördükleri yerlerde bu kursların okul şekline inkılâbını,

6. Millî Eğitim memurları dün birkaç ilkokulun muamelelerine baktığı halde bugün 40 - 50 okulun bütün muamelelerine bakmakta ve hattâ üstelik derse de girmektedirler. Bu Millî Eğitim memurlarına birer kâtip kadrosunun verilmesini ve buna ilâveten de Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât Kanununun bir an evvel yüksek Meclise sunulmasını,

7. Ortaokul yapı derneklerine nüfusun kalabalığı ile oranın mahrumiyet bölgesi ve halkının da fakirliği göz önüne alınarak bu vâsıfta olanlara daha fazla maddi yardım yapılmasını;

8. Ortaokul ve lise tedrisatında birçok

vilâyet ve kazalarda öğretmen ve hattâ vekil öğretmen bulamamalarına rağmen maalesef bâzı vilâyetlerde kanuni saatin altında ders okutan birçok öğretmenlerin olduğunu duymaktayız. Bu işin ayarlanmasını,

9. İlkokul öğretmenlerinin yapı sandığı işinin en uygun şekilde kısa bir zamanda Maliye Vekâletiyle birlikte halletmesini,

10. Komşu vilâyetlerden uzak ve binası mevcut hudut vilâyetimiz Çoruh'a 1953 yılında lisenin açılmasını Sayın Vekilden hassaten istirham ederim. Hürmetlerimle.

AHMET GÜRKAN (Tokad) — Muhterem arkadaşlar, bu beş dakika bana çok fazla gelecektir. (Bravo sesleri) Sözlerim bir iki temeniden ibarettir.

Son Maarif Şûrasının almış olduğu bir karar vardır, biliyorsunuz. Bu karar, mekteplerde okutulan din derslerinin sınıf geçmeye müessir olabilmesine aittir. Bunun bir an evvel tatbikat safhasına intikal ettirilmesini Hükümetten rica ediyorum. Bununla beraber bâzı sualler hatıra gelebilir. Meselâ, birçok hocalarımız yeni yetişmişlerdir, din derslerini okutmaktan âcizdirler. Bunun için Maarif Vekilinin geçen seneki, muallim mekteplerinde bu hususta tertibat alınacağı yolundaki ifadesine, karşı teşekkürlerimi ifade ediyorum.

Ancak eskiden mekteplerden çıkmış olan köy hocaları da din derslerini çocuklara okutacak durumda değildirler, bendeniz şöyle düşünüyorum; eğer mümkünse bu hocaları vilâyet merkezlerinde müftülerin nazareti altında 15 mi olur, 20 günlük mü olur, bir kurssa tâbi tutmak arzu ve temennisindeyim.

Sonra arkadaşlar, İmam ve Hatip okullarının durumuna geçiyorum. Geçen sene Hristiyan âleminin reisi ruhanisi Sayın Atenagoras'ın Ankara'ya gelişinde, Ankara'daki İmam Hatip Okulunu ziyaret etmesinden mütevellit gazetelere akseden havadis hepimiz için şayanı memnuniyet değildir. Diğer mektepler inşaatı için milyonlarca lira sarfeden ve bunu haşeşle karşılayan bu millet, herhalde bu okulların üvey evlât muamelesine tâbi tutulmasını tecviz etmez. Bunun için istirham ediyorum, gelecek sene olsun imam, hatip okulu inşaatı için Devlet bir az para ayırmış olsun.

Üçüncü mâruzatım, İlâhiyat Fakültesi hak-

kında olacaktır. Geçen sene İlâhiyat Fakültesinin ders programını tetkik etmiş ve çok noksan bulmuştum. Bu sene hazırlanan yeni programla bu noksanlar ikmal edilmiştir, şayanı memnuniyettir. Gerek hariçten getirilen hocalarla, gerek Diyanet İşleri Reisliğinden ayrılan öğretim görevlileriyle takviye edilmiş olan bu okul, bu tempo ile devam edecek olursa, memleketin ihtiyaçlarına cevap verecek bir duruma girecektir. Benim sözlerim bundan ibarettir.

REİS — Mamdi Şarlan. (Yok)

NURİ SERTOĞLU (Sinob) — Muhterem arkadaşlarım;

Millî Eğitim dâvasını kül olarak ele alınca, üzerinde durmadan geçemeyeceğimiz önemli konulardan birini de, ilköğretim hareketleri ve bu sahada vazife almış olanların muhtaç bulundukları huzuru, çalışma şartlarının temini meseleleri teşkil etmektedir.

Millî Eğitimde temel hizmetini ifa eden ilköğretimin ileri bir zihniyetle inkişafına imkân sağlayacak; bu arada öğretmen maaşlarındaki nispetsizlikleri bertaraf edecek formülleri de derpiş eden bir kanunun bir an evvel getirilmesini, daha 1951 Bütçesi görüşülürken rica etmiştik. İki yıl geçmiş olmasına rağmen böyle bir kanun Büyük Meclise getirilmemiştir. Henüz hazırlık safhasında olduğunu öğrendim. İlköğretim Kanunu ile öğretmenlerin tâyin, terfi, ve tecziyelerine dair olan kanun tasarılarının bugüne kadar gecikmesinden ve bundan sonraki safhaları için kaybedilecek zamanın da bu intizar devresini daha ne kadar uzatacağının bilinemesinden dolayı meslek adına duyduğum üzüntüyü burada kaydetmeden geçemeyeceğim. her ne kadar 1952 Haziranında 5974 sayılı Kanunla kabul edilen kadrolar ilköğretimde bir ferahlık sağlamış ise de tatbikatta maksadı ne dereceye kadar karşılamış olduğunu bilhassa, kadrosuzluk yüzünden hâlâ terfi edememiş öğretmen bulunup bulunmadığını, Sayın Vekil açıklamak lûtfunda bulunurlarsa müteşekkirim.

Ortaöğretimde de öğretmen ve kadro darlığından gelen sıkıntıların henüz izale edilememiş olduğuna burada işaret edebilirim. Şehir ve kasabalarımızı bir an evvel ortaokula kavuşturmak gayretlerinin yanıbaşında münzam mesailerıyla kadrosuzluktan gelen boşluğu doldurmaya çalışan öğretmenlerin, haklarını,

zamanında karşılamak esas olmalıdır. Bana intikal eden bir habere göre, Mersin Lisesinde 34 öğretmen kendilerine verilen ilâve derslerin son dört aylık ücretlerini alamamışlardır. Şu halde bu hakları, düyuna kalacaktır.

Prensiplerle tatbikatın bâzı ahvalde beraber yürümediği kanaatini veren ve zihinlerde, acaba bu gibi hallerden muztarip olanların sayısı çok mudur? sualini hâsıl eden bu duruma bir çare bulunmasını rica ederim.

Sayın arkadaşlar, 1943 yılında kurulmuş olan (İlkokul Öğretmenleri Yapı Sandığı) üç dört yıldan beri faaliyetinden kalmış durumdadır. Öğretmenleri bu nevi tasarrufa sevk etmek, meken ihtiyaçlarını karşılamak gibi iyi sniyetlerle kurulmuş olan bu teşekkülün süratle verimli ve işler bir hale getirilmesi şarttır. Tetkikime göre Sayın Vekilin 1950 Ekiminde yaptıkları bir beyanattan sonra bu sandığın tasfiye edileceği yolunda bir hava hâsıl olmuş ve tevdiat ödiyen öğretmen sayısı 14 binden 2400 e düşmüştür. Halbuki sandık, 1950 yılına kadar muhtelif şehir ve kasabalarda büyük küçük 162 bina yapmış ve öğretmenlerin istifadesine arz etmiştir. Ayrıca 622 ortağına ucuz kredi sağlamıştır. Bugün sermayesi 7 200 000 liraya balığ olan bu teşekkülden daha fazla faydalanmak mümkündür. Ancak yeni bir veçhe verilmesi ve öğretmenler için daha cazip hükümlerle mevzuatın ıslahı lâzımdır. Eğer bu yapılamıyorsa, öğretmenlerin haklı tereddütlerine son verilecek kesin bir kararın süratle alınması yerinde olur. Sayın Vekilden bu hususta ne düşündüklerini öğrenmek sadece beni değil, büyük bir kitleyi de tereddüt içinde kalmaktan kurtaracak ve memnun edecektir.

Aziz arkadaşlar; tarih boyunca çeşitli medeniyetlere sahne olmuş yurdumuzun, eski eserler bakımından zenginliği, dünyanın teslim ettiği bir hakikattir. Bu eserlerin aranıp bulunması kadar, keşfedilmiş olanlarının tetkik, tasnif ve muhafazaları da özel bir ehemmiyet taşır. Bugün, eski eserler ve müzelere ait işlerimiz 1322 tarihli Âsarı Atika Nizamnamesine göre tedvir olunmaktadır. Bugünün ihtiyaçlarına cevap veremeyecek olan bir nizamname yerine, bir kanun ikame edilmesinde zaruret vardır. Ancak böyle bir kanunla Türk âsarı atıkacılığın ve müzeciliğinin gelişmesinde ve bu sahada vazife alacakların yetişmele-

ri ve korunmaları konularında lüzumlu hükümleri kazandırmak mümkün olur.

Memleketimizde bellibaşlı 11 eski eserler müzesi vardır. Bu müzelerde adedi yüzbinleri bulan kıymetli eserler muhafaza ve teşhir olunmakta, buna mukabil memur ve müstahdem kadroları, çok dar bulunmakta, aynı zamanda maaş ve ücretleri deruhde ettikleri için ehemmiyet ve icapları ile mütenasip bulunmamaktadır. Değerleri milyonları bulan eserlerin ilmî tasnif ve teşhirciliğini aynı zamanda bekçiliğini yapan bu memurlara barem gerçevesi içinde maaş verilmektedir. Bir eseri aramak, bulmak, okumak ilmî tasnifini yapmak başlıbaşına bir ihtisas işidir.

REİS — Müddetiniz dolmuştur.

Nuri Ocakcioğlu.

NURİ OCAKCIOĞLU (Malatya) — Muhterem arkadaşlar, bendeniz de bâzı temennilerde bulunacağım:

Maarif, bütün mesleklerin temelidir. Onun için Maarif Vekâletine ve maarife en büyük kıymeti vermek icabeder. Mücerretten müşahhasa, yakından uzağa, malûmdan meçhule kaidesine dayanarak ilkokul öğretmeni ders verirken çocuğa ailesini, köyünü, kasabasını ve bütün Türkiye'yi sevdirmelidir. Çocuk ruhu, bir levhi emleştire, derler ne görürse muhafaza eder kök, ilkokul ise orta ve lise bedeni; yüksek tahsiller de dalları ve meslek de meyveyi teşkil eder. Binaenaleyh kökte açılacak küçük bir rahne, diğer tahsilleri ve hayatta başarıyı zarara uğratar. İlk tahsilin sağlam olması, yukarıyı kuvvetlendirir, tahsil merhalelerinde bir ahenk bulunmalı. İlkokulu bitiren ortaokula, liseye girince şaşırmamalı, lise öğretmenleriyle ilkokul öğretmenleri arasında esaslı bir tesanüt sağlamalıdır. Bütün ilkokul, orta ve lise öğretmenlerinin düşünceden azade öğrenci yetiştirmeleri için ihtiyaçlarını, maaş ve kadrolarını sağlamak lâzımdır. Müddetleri dolunca hemen terfi maaşlarını almalıdırlar. Erkek sanat okul ile enstitüleri öğretmenleri 4644 sayılı Kanunun 11 nci maddesine göre tatmin edilmelidir bâzı çocukları sokakta beyhude dolaşmaktan kurtarmak için öğretmenler meşgul olmalı müteşebbis, başarılı insan olmaları sağlanmalı âsarıatıkaya en büyük kıymeti vermek icabeder. Geçen sene Maarif Vekâletinden bâzı ricarlarda bulunmuştum. Bu noktada da izahat ve-

rirlerse memnun olurum, millî mefahirimizi harap olmaktan kurtarmalı.

Yeni bir tahsisat istiyoruz, bunun da kabûlünü Yüksek Huzurunuzdan rica ederiz. Dünkü gün Mevlâna için kabul ettiğimiz tahsisat da çok yerindedir. Asıl onun eseridir ki, bize lâikliği öğretecektir. Mevlâna Cami : «Mesnevi zatının delilidir peygamber değildir lâkin kitabı var» der yerli yabancı mânevi huzurunda eğilir.

Maarifte inkişaf yolunda devam edilmesini muvaffakîyetleri dilerim.

REİS — Mustafa Reşit Tarakçıoğlu. (Yok sesleri)

Feridun Fikri Düşünsel.

FERİDUN FİKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) —

Dört nokta:

1. Şark'ta bilhassa Türkçe öğretmek dâvası, bilhassa kadınlar için, mühim bir dâvadır. Gezginci kadın öğretmenlerden kurslar açılması lüzumuna ehemmiyetle kaniim.

2. İlk okul yardım mevzuunda, daha ziyade bu bakımdan yetişmesi icabeden muhitlere, nüfus miktarına göre değil, ihtiyaç itibariyle tahsis yapılması lüzumuna kaaniim.

3. Millî kütüphanelere yalnız 125 bin lira tahsis edilmesi, orada yatmakta olan muazzam kıymetlerin heder olmasını önleyemez. Bunun artırılması lâzımdır.

4. Zamanımızda tasarruf edilmesi lâzımgelen hususlar hakkında ve Anglo - Sakson memleketlerinde olduğu gibi okullarımıza konuşma derslerinin konmasına kaaniim. Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Behzat Bilgin buyurun.

BEHZAT BİLGİN (İzmir) — Efendim, bizde, 1286 tarihli Maarifi Umumiye Nizamnamesinin dokuzuncu maddesinde:

«Memaliki Devleti Aliyyede mekâtibi sübaniye derslerinin tahsiline devam olunması etfali inas için 6 yaşından 10 yaşına, etfali zükûr için 7 yaşından 11 yaşına kadar mecburidir.» deniliyor.

Görülüyor ki ilk okul mecburiyetinin bizde takriben üç çeyrek asırlık bir tarihi var.

Avrupa'da, Almanya'da, İngiltere'de Fransa'da aşağı yukarı aynı tarihte mecburi tahsil kanunlarıyla girmiştir ve onlar bu meseleyi halletmiş bulunuyorlar. Biz, hâlâ yolun üçte birine dahi vâ-

sıl olmuş değiliz. İlk öğrenimin ehemmiyeti malûmdur. Bugünkü Avrupa ve Batı medeniyetinin temelini ilk öğrenim teşkil etmektedir. Almanya'nın malûm olan terakkisi, ilk öğrenim meselesini Büyük Frederik zamanında halletmiş olmasıyla mümkün olmuştur.

Bizde ilk öğrenim, şimdiye kadar zaruri telâkki edilmemiş, köylerimizin iktisadi vaziyeti, halkın fakrüzarureti, münakele zorluğu da engel teşkil etmiş, öğrenenler dahi saha bulamadıklarından öğrendiklerini unutacak hale düşmüşlerdir.

Bu şerait dairesinde ilk öğrenimde yapılan harcamalar. âdeta bir israf manzarası arz etmektedir gibi bir intiba hâsıl olmuştur. Bundan kurtulmak için yeni açılacak ilkokullar, zamanın ihtiyaçlarına göre yeni tipte açılmalıdır, bunları mümkün mertebe meslek öğretici, müstahsil okul vaziyetine geçirmek icabeder.

Arkadaşlar; bilhassa köylerde ilkokul, köyün bütün okuludur. Âdeta köylünün üniversitesidir. Yani köylü, tahsiline orada başlar, orada bitirir. Bu itibarla köy mekteplerine şehir mekteplerinden çok büyük bir ehemmiyet verilmesi ve köy okullarında köylüye ameli bilgiler verilmesi icabeder. Bu yalnız okul yapma işi değil, bir sistem işidir. Bendeniz Maarif Vekilimizden bilhassa bu sistem üzerinde durmasını rica ederim. Yeni okullarımızın eski okullar tipinde yapılması kâfi değildir. Bunların teşkilât, ruh, öğretim ve gaye itibariyle de yeni olmalarında zaruret vardır. Dün, burada konuşan Remzi Oğuz arkadaşımızın fikrine ben de iştirak ederim. Bir okul tam olarak yapılmıyacaksa, hiç yapılmaması müreccettir. Yeni bir okul tesis edildiği zaman, öğretmeni, tedris malzemesi, binası ve tedris usulleri tam ihtiyaca cevap verecek şekilde olmayacaksa onu açmamak lâzımdır. Bugün ekseri okullarımızın, bilhassa köy okullarının vaziyeti, okul denecek durumda değildir. Onları bu vaziyetten kurtarmamız lâzımdır.

İlkokul mevzuunda, maalesef, geçen iktidar zamanında tatbik edilen sistem bugün de câridir ve ters istikamette yürümektedir. Bütün dünya memleketlerinde ilkokul işi, bir mahallî hizmet işidir. Bizde de böyle başlamıştır, fakat bugün maalesef bu yoldan geri dönmüş bulunuyoruz. Şimdi size bâzı rakamlar arzedeceğim. 1933 te özel idarelerin umumi giderleri 26 mil-

yondur. Bundan maarife ayrılan kısım 11 milyondur. Bu senelerde umumi giderlerinin hemen hemen yarısını bu idareler maarife tahsis ederlerdi. 1934 te 28 204 899 dan 12 008 139 u, 1935 te 27 406 936 lira dan 11 472 612 si, 1936 da 33 271 609 dan 11 789 514 lirası maarife ayrılmıştır. Son senelere gelelim : 1950 de 86 806 686 liradan 12 657 844 lira ayırmışlardır. Bunun da 7 milyonu doğrudan doğruya umumi müvazeneden verilmiş olan yardımdır. Yani 86 milyonu fiilen alan mahallî idarelerin maarif mekteplerine tahsis ettikleri miktar, 5 milyondur. Bu suretle hususi idarelerin maariften külliye elerini çekmiş oldukları görülmektedir. Bu, bütün dünya nizamına, Avrupa'da, Amerika'da devam edilen usule aykırı bir yoldur. Biz maarifi mahallî bir hizmet haline getirmesek bu işin içinden çıkmamız imkânı kalmaz. Maarifin mahallî bir hizmet olması, mahallî idarelere bu hizmeti başaracak imkânların verilmesiyle mümkündür. Halk Partisi idaresi, hususi idarelerden maarif işine bezli hizmet edecek imkânları tamamiyle selbettiği, onların bütçesini tamamen çalıştırmayacak bir seviyeye indirdiği için muallim kadrolarını hususi idarelerden alıp umumi idareye devretmek mecburiyeti hâsıl olmuştur. İlköğretim hizmetini hususi idarelere iade zaruretine kaniim. Ve bu istikamette çalışılmasını rica ederim.

ARİF NİHAT ASYA (Seyhan) — Muhterem arkadaşlar, Maarif Teşkilât Kanununu bekleyenler çok, ben de bekleyenlerdenim. Yalnız ben, Teşkilât Kanununun tümünü değil, fakat bilhassa onun içinden Halk Eğitimi Genel Müdürlüğünü bekliyorum. O kadar bekliyorum ki, bu işin kanaatimce gecikmeye tahammülü yoktur. Bu, asıl kanundan ayrı olarak Meclise getirilir, kanunlaşabilirdi. Asıl Teşkilât Kanunu gelinceye kadar, beklenilmez, büyük bir eksikimiz bu suretle derhal telâfi olunabilirdi. Ben halk eğitimi işinin geciktirilmesinden dolayı bir hüsnüniyet eksikliği vardır demek istemiyorum fakat bu işi daha resmileştirmek, daha katileştirmek, pekâlâ mümkündü, ve çok iyi olurdu, bu hususta kusurlu olduğumuzu zannediyorum. Teşkilât Kanununun ne zaman geleceğini bilmiyorum. Fakat o gelinceye kadar bu işi bekletmek, çok vakit kaybetmek olur.

İkinci mâruzatım, yine halk eğitimi hakkındadır. Üniversiteler muhtardır. Halk eğitimi hu-

susunda üniversitelerin bir Teşkilât Kanunu beklemeye ihtiyaçları da yoktur. Onlar, neden bu işe şimdiye kadar başlamadılar? Bâzı şeyler yapıyorlar, biliyoruz. Fakat daha büyük işler üniversite çapında büyük işler yapmaları mümkün idi. Üniversiteli genç kardeşlerimiz bu iş için şimdiden seferber olmaya hazırdır, teşnedirler.

Üçüncü arz etmek istediğim nokta, alfabedir. Mâlumunuzdur ki, her dilin telâffuzu ile alfabesi arasında bir fark vardır. Bu farkın olması zaruridir. Fakat bâzılarında bu fark, çok olur, bâzılarında az, olur. Maateessüf biz, alfabesi ile dili, telâffuzu arasında hayli fark bulunanlarıdanız. Diğer diller bu işe kolay kolay müdahale edemezler. Alfabeleri, çok eski bir tarihe maliktir. Tarihe müdahale olmaz. Ama bizim için vaziyet böyle değildir. Elimizdeki henüz yaşı, başı nedir. Atatürk bizlere bir elmas hediye etti, fakat o günden bu yana hiç işlemedik. Atatürk bize buna el sürmeyin demedi. İlk işlemeden sonra biz el sürmeye cesaret edemedik, öylece kaldı. Bilhassa bu yüzden küçük çocuklarımızın türkçeyi âdetâ yeni öğrenmiş eenebiler gibi telâffuz etmelerinden müstekeyiz. Bunun müsterek derdimiz olduğunu zannediyorum.

Alfabe de ufak bir işaret ilâvesiyle, ufak bir harf ilâvesiyle, burada bunun tekniğine girecek değilim, bu bir komisyon işidir, ihtisas işidir. Fakat küçük bir işaret ilâvesiyle, işaret yerine kaim nokta, ilâvesiyle, kısacası, buna benzer bir iki tedbirle çok şey kazanırız. Çocuklarımız Türkçe'yi, yeni öğrenmiş eenebiler gibi telâffuz etmekte kurtulur. Bunun bir komisyon mevzuu yapıp yapılmıyacağını Sayın Bakan burada ifade buyursunlar.

REİS — Fikret Başaran.

FIKRET BAŞARAN (Denizli) — Muhterem arkadaşlar, iktidarımızın millî eğitim politikasında müspet bir anlayış zihniyeti içinde başarısını dünle kıyas ederek sevinç duymamak biraz da kadirşinaslık olur. Bilhassa ilk öğretimde, teknik öğretimde, orta ve yüksek öğretimdeki hamle cidden sevinç verici ve bütün vatandaş memnun edici bir durumdadır.

Aziz arkadaşlar; ilköğretim, takdir buyurunuz ki, millî eğitimin temelini teşkil ediyor. ve bunun içindir ki, Hükümetimiz, Meclisimiz ve Bütçe Komisyonumuz bu ilköğretim davası üzerinde cidden hassasiyet göstermektedir. Bu-

güne kadar esefle kaydedeceğim; Tonguç'ların, Yücel'lerin devrindeki kara zihniyet içinde âdeta işkence denecek derecede ağır baskıların ve mükellefiyetlerin altında mektep yapmak zorunda kalan köylü vatandaş bugün iktidarımızın hakikaten büyük nimetlerine mazhar olmuş bulunmaktadır. Maarif tarihine iktidarımızın ilâve etmiş olduğu bu şerefli sahife vatandaşlar tarafından takdirle yâdedilmektedir. ve badema da yâdedilecektir.

Arkadaşlar; şurasını kaydetmek isterim ki; bugün memlekette öğrenim çağında 3 milyondan fazla çocuk bulunmaktadır. Bunun, şehirlerde okuyan çocuk nispeti; % 80 dir. Köylerimizde ise % 46 dir. Bu nispeti takdir eden Millî Eğitim Bakanlığı ve Hükümetimiz, malî takatinin dışında da olsa en büyük fedakârlığı esirgemektedir. Muvaffak olunacağından emin bulunmaktadır.

Arkadaşlar; şimdi hepimizi ilgilendiren ve bütün çocuk velileri için bir ıstırap kaynağı olan bir konu üzerinde duracağız.

Biliyorsunuz ki; liselerimizin tahsil süresi 11 yıl iken, Maarif Şûrasının, yahut maarifçe teşkil edilmiş bir komisyonun ekseriyetini teşkil etmemek şartıyla verilen bir kararla 12 seneye iblâğ edilmiş bulunuyor. Mucip sebep olarak da lise müfredat programının yüklü olduğu ileri sürülüyor

Halbuki ilâve edilen yeni sene içine ne o eski program bir tevzie tâbi tutulmuş, ne de programda bir hafifletme olmuştur; aksine olarak F. K. B. (Fizik, kimya, biyoloji) grubuna biraz ilâveler yapılmıştır. Liselerin birinci sınıfından fizik kaldırılmış, üçüncü sınıfa ilâve edilmiştir, bu suretle orta tedrisatla arada bir uçurum yaratılmıştır. Son sınıftaki kimya, birinci sınıfa konmak suretiyle yine ikinci bir uçurum yaratılmıştır. Aynı zamanda liseler kadrosuna yüzlerce öğretmen de ilâvesine imkân verilmiştir.

Arkadaşlar, vatandaşın ve bütün çocuk velilerinin arzu ettiği şekilde lise tahsili süresi, eskisi gibi 11 e indirilecek olursa bundan hem Hazinesin maddi istifadesi çok olacak, hem de bütün çocuk velileri ve efkârı umumiye tatmin edilmiş olacaktır. Temenni ederim ki, Millî Eğitim Vekili bu mevzuu ele alr ve müspet neticeye ulaştırır.

REİS — Burhanettin Onat. (Yok sesleri).

Ali Şükrü Şavlı.

ALİ ŞÜKRÜ ŞAVLI (Sinob) — Sayın arkadaşlarım, Millî Eğitim Vekâletinin bu seneki bütçesindeki artışı, şükranla karşılarız. Fakat bu Vekâletin muhtaç olduğu çok yüksek ihtiyaçlara karşı bu paranın da daha fazla olmasını canü gönülden temenni ederiz. Mekteplerimizde 1 709 438 talebemiz vardır. Bu talebeler içinde 48 703 hoca vardır. Demek ki, iki milyona yakın bir maarif ordumuz var demektir Bunun doktor adedi maalesef çok azdır. Fakat bu orduya mukabil de ancak 274 okul doktoru, ayrıca da 33 pansiyonlu okulda 11 doktor vardır ki, mecmuu 285 tir ve bu doktorların çoğu da munzam vazifelidir. Yani bir doktor, hem mektep doktorluğu, hem de fabrika doktorluğu ve sairesini yapar ve ayrıca da haftada bir, bâzıları da günde bir şöyle bir mektebe uğrıyiverir. Böyle muhtelif yerlerde vazifesi olan doktordan pek tabiidir ki, mektep çocukları, istifade edemez. Esasen verilen maaşları da azdır, ayda 50 - 100 lira verirler.

İşte bu sebeptendir ki, birçok itina ile bü-yütüp okutmak için mektebe gönderdiğimiz çocuklarımız, mektebe devamla başladıklarından itibaren mektepte çeşitli hastalıklara bulaşır, hastalıktan kurtulamaz. Bazan acı neticelere de mâruz kalınır. Mektep doktorluğu, ayrı bir ihtisas işidir. Mektebe tâyin edilecek doktorların koruyucu tababeti, bulaşıcı hastalıklarla mücadele ilmini, muhtelif terbiye sistemi, pedagojiyi çok iyi bilmesi lâzımdır. Bu seneki bütçede de çok mühim olan bu mevzu yer almamıştır ve çocuklarımızla iyice meşgul olamıyorlar. Bugün tıbbiye mektebini açan Eğitim Bakanlığı pek tabiidir ki; bu kursları da açabilir. Hele hemşire meselesi çok mühimdir, mevcutları çok azdır. Bugün bir hemşire mektebi açıp, bu koruyucu tababet kısımlarını da gözden geçirip bu hemşireleri de yetiştirebilir. Avrupa'da bugün 2000 talebeye bir doktor, 1000 talebeye de bir hemşire isabet etmektedir. Buna mukabil bizde 300 doktor vardır, fakat hemşire hemen hemen hiç yok gibidir ve bütün işi Sağlık Bakanlığına bırakmıştır.

Millî Eğitim Şûrası, Sağlık teşkilâtına dair bir rapor hazırlamıştır. Bu kürsüden onlara teşekkürü bir borç bilirim. Vekâletten bu hususta-

ki kanunun bir an evvel hazırlanıp Meclise vermesini rica ederim.

Sözlerimi bitirirken bir kaç kelime de Amerika'da tahsilde bulunan ve ücretleri ebeveynleri tarafından verilen talebelere tahsis olunan dövizin azlığından bahsedeceğim. Geçen sene bu hususta burada hem ben, hem de başka bir Milletvekili arkadaşım, belirtmişti. Bir talebenin bir günlük masrafını arzedecek olursam hakikat meydana çıkar. Amerika'da son seyahatimde de gördüm. Şehirde talebelerin gittiği lokantada bir talebe sabah ve akşam kahvaltılarını yapmaya mecburdur. Her kahvaltı en az, yarım dolardır. Öğle ve akşam yemekleri, ev kirası ve günde bir dolar cep harçlığı ile ayda 180 doları bulmaktadır. Halbuki bir talebe 160 almaktadır. Millî Eğitim Vekilinin nazarı dikkatini celbederim.

Sayın arkadaşlarım biraz da ecebe devletlerinde bulunan eğitim atâşesinden bahsetmek istiyorum. Meselâ Newyork'taki ataşemizin vazifesi, çok yüklüdür. Bir senenin Eylül ayındaki evrak numarası 5500 dır. Bu vazifeyi bir tek kâtip görmek mecburiyetindedir, başaramıyor. Ayrıca bir Amerikalı sekreter vardır. Maaşı 125 dolar olduğundan iyi bir sekreter, maaşın azlığından dolayı, bu vazifeye tâlip olmuyor. Bu sebepten Newyork Maarif Ataşesi, çok sıkıntılı durumdadır. Buna bir çare bulmasını Sayın Vekilden rica ederim. Saygılarımla.

REİS — Ağâh Erozan. (Yok sesleri)
Abdürrahman Fahri Ağaoğlu.

ABDÜRRAHMAN FAHRİ AĞAOĞLU (Konya) — Muhterem arkadaşlar, Millî Eğitim işlerimiz hakkında 1951 Bütçesindeki tenkid ve temennilerimi bugün de tekrar ettiğimi söylemekle iktifa ediyorum.

Yalnız bir mevzu üzerinde duracağım;

Son Millî Eğitim Şûrasında, dinî tedrisat meselesi üzerinde, bir esas Teşkilât Hukuku Profesörü tarafından esas Teşkilât Kanunumuza, esas teşkilâta ait diğer bir kanuna ve insan hakları beyannamesine yanlış mânalar verilmemiş olsaydı söz alımıyacaktım.

Gazetede okuduğumuza göre bir profesör, din derslerini bir kambur gibi görmüş. Kamburluk din derslerinde değil, ancak kendi mâneviyatındadır. Nitekim bu zatın demokrasimiz için kakokrasi demek suretiyle kendi kakokratlığını ilân etmiş olduğunu da unutmadık.

Bu profesörün iddiasına göre;

1. Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzun 2 nci maddesindeki lâik kelimesi, Devlet mekteplerinde dinî tedrisata mânidir.

2. Evkaf ve Şeriye Vekâletinin ilgasına dair olan Kanunun 4 ncü maddesine göre de Devlet itikada mütaallik hususatla da meşgul olamaz. Bu kanunu, Mustafa Kemal hazırlamıştır. Mustafa Kemal, bu memlekette millet mekteplerinde dinî ve mezhebî terbiyenin dışında millî terbiye verilmesi esasını vaz'eden insandır.

3. İnsan Hakları Beyannamesinde, insanların inanışlarında serbest oldukları, vicdan hürriyetine sahip bulundukları kaydedilmiştir. Okullarda din dersleri okutulması, vicdan hürriyeti esasına aykırıdır.

4. Din öğretimi, ancak özel surette ve millet mektepleri dışında yapılabilir.

Muhterem arkadaşlar; bu iddiaları sırasıyle tetkik edelim.

1. Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzda laik kelimesinin tarifi, yoktur. Lâikliğin herkes tarafından kabul edilmiş bir tarifi de henüz yapılamamıştır. Her millet, hattâ her parti, kendi görüşüne göre tarif etmiştir. Bizim için tarif, programımızın 14 ncü maddesinde dir. Partimiz iktidarda kaldıkça Teşkilâtı Esasiye kanunumuzdaki lâik kelimesi programımızdaki mânâyı ifade eder. Hükümet makamları ve onların Şûraları da böyle anlamaya mecburdurlar.

14 ncü maddemizin ikinci fıkrasında, dinî tedrisata sarahaten yer verilmiştir.

2. Evkaf ve Şer'iye Vekâletinin ilgasına dair olan 429 numaralı Kanunun 4 ncü maddesini okuyorum :

Madde 4. — Diyanet İşleri Reisliği Başvekâlete merbuttur. Diyanet İşleri Reisliğinin bütçesi Başvekâlet bütçesine mülhaktır. Diyanet İşleri Reisliği teşkilâtı hakkında bir nizamname tanzim edilecektir.

Görülüyor ki, bu madde de profesörün iddia ettiği gibi bir hüküm yoktur. Aksine bu Kanunun 1 nci maddesi ile devlet itikadat ve ibadeta mütaallik ahkâm ve mesailin tedviri ile meşgul olmak vazifesini kendi teşkilâtında yeri olan Diyanet İşlerine bırakmıştır. Bu demektir ki, bizde Devlet itikadat ve ibadeta mütaallik ahkâm ve mesail içinde bulunan dinî tedrisat ve din adamları yetiştirilmesi gibi işlerle de

meşgul olacaktır. Yani bu kanun, açıkça profesörü tekzip etmektedir.

İtikat her türlü müdahaleden masun bir iman işidir. Tedrisi ise bir halk hizmetidir. Devletin vazifesi, bu hizmeti halkın arzusuna göre yapmaktır. İnanmak, inanmamak başka şeydir.

Hal böyle olunca Mustafa Kemal'in ismine sığınmanın yanlış olduğu da meydana çıkar. Üç seneden beri mekteplerimizde tatbik edilen ve daha da genişletilmesini istediğimiz mesele, profesörün iddia ettiği gibi dinî ve mezhebî terbiye değildir. Dinî tedrisattır. Dinî terbiye başka şeydir. Dinî tedrisat başka şeydir. Dinî terbiye dinin bütün emirlerini yerine getirmek ve mektep programlarını da buna göre ayarlamakla olur. Mekteplerimizde böyle mi yapılıyor? Biz böyle mi istiyoruz? Hayır. Dinimizde iman, itikat ve ibadet şahsidir. Kimse karışamaz. Dinî tedrisat ise tamamen başka bir şeydir. Dinî tedrisatı, itikat ve dinî terbiye ile karıştırmak suretiyle profesör, kasten bir mugalata yapmıştır.

Bir zamanlar mekteplerden dinî tedrisatın kaldırılmış olması, bir inkılâp hamlesi değil, sadece taassup ile mücadele için baş vurulmuş muvakkat bir tedbirdir. Artık tahakkuk etmiştir ki taassup cehaletten doğmuş ve gıdasını cehaletten almıştır. Halbuki dinimiz, taassubu menetmekte ve müsamahayı emretmektedir. Taassupla mücadele için dinî tedrisata ehemmiyet vermek lâzımdır. Her türlü fenalık, cehaletten ve taassuptan gelir. Merhum Atatürk sağ olsaydı, İkinci Cihan Harbi içinde şiddetle kendisini gösteren ihtiyaç karşısında, sadece bir tecrübeden ibaret olan tedbirin iyi neticeler vermediğini görerek bundan vazgeçerdi. Dehasından bu beklenirdi. Diyanet işlerinin Devlet kadrolarında ipkısı da bunu gösterir.

Mekteplerden din derslerinin kaldırılmasını bir inkılâp olarak ve Atatürk'ün ismini karıştırarak ileri sürmek, asla doğru değildir.

Muhterem arkadaşlar, sözlerim bitmemiştir, fakat vaktim dolduğundan biraz sonra tekrar söz alıp devam etmek üzere şimdilik burada kesiyorum.

REİS — Tezer Taşkıran.. (Yok sesleri) .

Hasan Fehmi Ustaoglu.

HASAN FEHMI USTAOĞLU (Samsun) — Efendim, maarifi millîmizin, istikamet ve selâmetini tehdit eden şaibelerden ve belki komü-

nizm propagandası gibi sarahat kesbetmiş âfetlerden kurtarılması hususunda sarfedilen mesai ve bilhassa bu kere orta mektepler ve liselere kadar programa din dersleri ve fazilet duygusu konulması bahsinde Muhterem Eğitim Bakanımızın muarızlarına karşı müdafaasını bir lisanı şükranla yâdederiz. İstikbalin inkişafına bir beşaret telâkki ettiğim bu keyefiyet üzerine geçen sene Maarif Bakanlığmdan neşredilen bir ankete âcizlerinden de istenen cevaptan bir parçasını bu kere hatırlatmayı münasip buldum. Evet, Bakanlık nesli hazırı yalnız Garp kültürü ile değil, belki Türk kültüründen güzel sanatlar, ilim, edebiyat, felsefe ve saireye dair şah eserlerden haberdar etmek ve bu suretle nesli hazır ve âtiyi ecdat ve eslâfına bağlamak ve aradaki münasebet ve irtibatı kuvvetlendirmek ümniyesiyle bir Türk kültür serisi meydana getirmek teşebbüsünde bulunmuştur. Anket, buna dairdi. İşte bu münasebetle yazdığım cevaptan şu parçayı arz edeyim :

Mademki, yetiştirmekte olduğumuz yeni nesillerimizin eski kültür ve medeniyetimizle doğrudan temaslarını sağlamak, geliştirmek ve kuvvetlendirmek düşüncesi vardı. Ve mademki Türk çocuklarına sadece başka milletlerin eserlerini tanımakla iktifa etmeyip bunlarla birlikte millî Kültürümüzde yeri olan eserleri de tanıtmak matluptur. O halde bu eserleri sadece ortaya koymak ve yaymak eski yazıdan yeni yazıya tebdil ile şeklini değiştirmek suretiyle temasta bulundurmamak, kâfi midir? Bu kadarlık kâfi olmaz kanaatindeyim. Belki okutmak, muhtevasını anlatmak fikrini baslemek, eserlerin cevherine dair fikir ve malûmat kazandırmak icabeder ki nesli hazır ve âti o âsarı bergüzidenin sahip ve müellifleri olan eslâfın ruhiyle istinas etsin ve ilimlerinden, kültürlerinden istifade melekesini haiz olsun ve sonra aldığı zevk ile ilmi seyrini takip ederek yeni ilim ve medeniyetle tekemmül etsin ve sonra ikmali tahsil için Avrupa'ya giderse bu cihaz ile mücehhez bulunsun, iş böyle olunca eski kültür ve asırlarca ilmin, siyasetin evci balâsına, şahikalarına ulaşmış, cihazı beşeriyet üzerine sayeendaz olmuş bulunan medeniyetimizin mebnaaaleyhini, temelini hatırlamamak kabil değildir. Eski kültür ve medeniyetimizi meydana getiren bütün âsarı edebiyat ve ilmiyemiz ise, elsinel selâse de-

nilen Arabi, Farisî, Türki denilen lisanları ile yazılmış âsarı fâhiredir ki, ve Türk müelliflerinin âsarı da bu kaynaklardan feyezân etmiş bulunmaktadır ve bunun hepsinin başını Türk'ün Kurana ve Allah'a iman bahtiyarlığına mazhariyetidir. İşte şimdi söz, sevkı tabîî ile bu neticeye gelince yüksek mekteplerde müessesatı ilmiyemizde Arabi, Farisî tedrisatını kabul ve bir tarzı nevin üzere, yani ecnebi lisanların öğretildiği gibi bu lisanların dahi ders programlarına alınması bir zaruret halini alır. Şimdi bu mâruzatı şununla teyit ederiz; Avrupa ilk terakki zamanlarında memleketlerinde taraf taraf Elsinei Şarkıye mektepleri açmışlar müsteşrikler yetiştirmişler, bizim kütüphanelerimizi tetebbu ederek...

REİS — Fehmi vaktiniz dolmuştur. Ferit Alpiskender.

HASAN FEHMÎ USTAOĞLU (Devamla) — İktidar sahibi olmuşlar netice güzide ve nadir eserlerimizi elde etmişler, kendi lisanlarına tercüme etmişler, sonra biz, gençlerimiz, kendimizi onlardan öğrenmek ihtiyacında kalmışız, fakat neticede ecneblerin mutaassıp ve insafsızları yüzünden fena neticeler vermiş olduğu malûmdur.

Şimdi bu mâruzatımdan sonra şu neticeyi arza müsaade ve istirham ederim. Camiülezhher tarzında bir üniversiteye ihtiyacımız vardır. Fakat bilmem bu bir zaman meselesidir.

REİS — Gazi Yiğitbaşı (yok sesleri).

Ferit Alpiskender.

FERİT ALPİSKENDER (Diyarbakır) — Aziz ve muhterem arkadaşlarım, biz Türk milletindeniz. Fakat Garp medeniyetine dâhil bir uzuv olarak cemiyet hayatı yaşamaktayız. Dâhil olduğumuz Gap medeniyetinde, askerlik ve politika alanında mevcudiyetimizi gösteren varlıklarımız vardır. Şüphesiz ki medeniyet sahasında da Garp medeniyetinde faal bir unsur olarak çalışmak, bizim için daima ulaşılması icabeden bir gayedir. Biz, Garp medeniyetini alırken, istediğimiz şey her medeniyette olduğu gibi, diğer milletlerin, kendilerinden üstün olan milletlerin, başka milletlerin medeniyetini boğmamasıdır. Yani harsî hayatlarımızın muhafaza edilmesi meselesini temin etmektir. Garp medeniyeti içerisinde bütün millî karakterimizi muhafaza etmemiz, bu medeniyetler muvacehesinde

ve diğer yabancı âmillerin içinde müstakil bir unsur olarak kalmamız, Millî harsımızın muhafazasına bağlıdır. Millî harsımızın temeli ise dilimizdir. Dil, bir milletin bizzat kendisidir. Maalesef son birkaç sene zarfında mektep kitaplarında yapılan bâzı tadiller, uydurma ve fosilleşmiş birtakım kelimelerle yeni kitaplar yazıldığı ve bu halin, çocuklarımızı bizden, bizi ecdadımızdan uzaklaştırdığı malûmdur. Bunun için toplanmış olan 4 ncü Maarif Şûrasının Demokratik terbiye komitesi, şu kararı ittihaz etti. Dil inkılâbımız, çocuklarımızı ailesinden ve muhitinden uzaklaştırmacı bir istikamet almıştır. Bugün mektep kitaplarını yeni baştan gözden geçirmek ve çocuklarımızla aramızdaki uçurumları kaldırmak lâzımdır, demiştir. Bu karar, üç se se havada kaldı. 14 Mayıs'tan sonra Maarif Vekâletimiz ve Maarif Vekilimiz bunu nazarı itibara alarak felsefi ve içtimai istilâhları düzeltmek yoluna gitti. Bunu şükranla kaydedirim.

Fakat diğer mektep kitapları, olduğu gibi durmaktadır. Âdeta çocuklarımız, bizden ayrı, yeni bir dil konuşur gibi birtakım kelimeler ezberlemektedir. Bu, sadece ezberlemekten ibaret kalmaktadır. Çünkü gazetelerde, cemiyette, ailede, çocuk işitmediği birtakım kelimeleri de kaybetmektedir. Ve üniversiteye gittiği zaman, yapılan tedrisatı anlayabilmek için, kafasında bulunması lâzımgelen mefhumlardan mahrum bulunmaktadır. Onun için mekteplerinin bir an evvel süzgeçten geçirilmesini ve Türk dilinin sadeleşmesi için kendi bünyesinde yaptığı inkılâbı nazara alarak, bilhassa bütün mektep kitaplarını iyice ilmî bir süzgeçten geçirmesini, temenni ederim.

Bilhassa maarifin bu hususta yapmış olduğu çalışmasının eksik olduğuna da işaret etmek isterim.

Arkadaşlar maarif, bir fabrikasyondur. Tıpki diğer fabrikalar gibi; nasıl insan isterseniz sipariş edersiniz, Maarif Vekâleti, mektepleri vasıtasıyla onu yetiştirir. Bizim bu günkü durumumuz, 1900 yılının arifesindeki Japonya'nın durumuna benzer. O zaman Japonya'da olduğu gibi geniş bir müstehlik sınıf yetiştiriyoruz, halbuki müstahsıl bir sınıf yetiştirici terbiye sistemine muhtacdır. Bu mevzua Nihad Reşad Belger arkadaşımız, çok vâkıfane temas ettiği için ben üzerinde fazla durmayacağım. Yalnız bu sınıfı yetiştirecek mektepler açmak

kâfi değildir. Bunların hayatta faal bir unsur olarak çalışabilmeleri için Maarif Vekâleti; Ziraat, İktisat ve Ticaret, İşletmeler, hattâ diğer vekâletler ile müştereken çalışmaya mecburdur. Hayata atılan bu gençlere çalışma imkânlarını sağlayabilmek için de kredi ve çalışma sahası temin etmek lâzımdır.

Üçüncü mesele; hususi mektepler meselesidir;

Arkadaşlar, dünyanın en medeni memleketlerini dolaştığımız zaman, meselâ Londra'nın 10 milyon nüfusu vardır, gözünüze çarpan resmî lise adedi dört, beştir. Bizde ise bunun aksinedir. Hususi mektepleri artırmak, resmî mektepleri azaltmak zorundayız. Maarifin hizmetleri, günden güne artmaktadır. Bu hususta arkadaşımız Remzi Arık, temas ettiler. Kendilerine tamamen iştirak ederim. Yalnız Maarif Vekâletinin yardım tahsisatını artırmakla bu temin edilmez. Hususi mekteplere vergi muafiyetleri gibi bâzı imtiyazlar sağlamak lâzımdır. Maarif Vekâletinin bu sahada çalışmasını göremediğimden üzgünüm. Fakat Vekâletin bunu nazarı dikkate almasını rica ederim.

REİS — Vaktiniz dolmuştur.

Kemal Ataman.

KEMAL ATAMAN (Konya) — Muhterem arkadaşlarım, memleketimizde ziraat, ticaret ve sanayi diye üç türlü iş sahası vardır. 22 milyonluk cemiyetimiz bu sahalarda yer almakta, gerek kendisinin, gerek ailesinin ve gerekse Türk Milletinin müreffeh hayat şartlarının tahakkuku için çalışmaktadır. Bu üç kategorinin dışında personel, yani memur gurpu gelir ki, bunlar da Devletin muamelâtıyla iştigal ederler.

İktidar olarak ve Hükümet olarak zırai mevzuat ele alınmış ve müntesiplerini kalkındırmak için gerek her türlü yardım ve gerekse Ziraat Vekâleti, Millî Eğitimle elele vererek ziraatçının ve köylünün tenvirini hususları mekteplerle, kurslarla sağlama yolu tutulmuştur. Bunun müspet neticelerini el ile tutulur şekilde görmekteyiz. Yani memlekette hızlanmış değil, âdeta şahlanmış bir ziraat hamlesi görülmektedir ve vardır. Demek oluyor ki, birinci gruba, birinci mevzua lâıyk olduğu ehemmiyet verilmiştir. Hükümete bu bakımdan teşekkürü bir borç bilirim.

Sınai mevzuata gelince; esas itibariyle mu-

vaffakiyeti mutlaka büyük para, uzun zaman ve kalifiye personel gibi bâzı âmillere bağlıdır. Bunun için de sınai mevzuatı tamamen serbest hale getirmek ve en önde lâzım olan parayı ve krediyi sağlamak prensipleri Hükümetçe kabul edilmiş olması itibariyle bundan kuvvet alan serbest teşebbüsler gün geçtikçe çoğalmaktadır. Memleketin her köşesinde kiremit, tuğla, un, çimento, şeker, kumaş, şayak fabrikaları bocaları tütmeye başlamıştır. Yani Devlet bu mevzuu da her bakımdan ele almıştır. Personel mevzuunda sanat okullarına gereken ehemmiyeti vermeyi sağlama yolundadır.

Üçüncü kategori ticari mevzularıdır.

Muhterem arkadaşlarım, yukardaki kısa izahatımdan maksadım, ticari mevzuatta iki noktayı tebellür ettirmek ve ele alınmasını temenni etmektir.

1. Bugün hemen hemen hiçbir garantisi olmayan esnaf ve tüccarlarımız tamamen kendi ve şahsi fiilleriyle ve alış verişleriyle hayatlarını idame ettirmektedirler. Sermayeleri mahduttur. bilgileri hemen hemen yok gibidir. (Şirketler ve buna mümasil kapital kimselerin işlerini tedvir eden yüksek mektep mezunlarını havi durumlar müstesna.)

İşte bu kabil esnaf ve tüccarın bilgilerini artırmak için Millî Eğitime bağlı liselerde, ticaret liselerinde, ortaokul hattâ ilkokullarda Millî Eğitim Bakanlığınca yalnız tenvir babında ticari bilgi veren kurslar açmalıdır. Bu sayede ticaret ahlâkı da telkin edilebilir. Vergi mevzularındaki defter müşkülâtı da ortadan kalkabilir. Arkadaşlarım, Gelir Vergisinin aksülâmel gösterir şekilde hali esnaf ve tüccarlarımızın bilgisiz oluşunun neticesidir.

Maliye Bakanlığı bu hususu derhal kavramış memlekette ancak 18 kurs açabilmiştir. Ve bunun bu sene tevsi edileceğini Maliye Bakanı hususi konuşmamızda söylemiştir.

Bu bakanlığın kursları yalnız defter tutma sahasındadır. Umumi tenvir bakımından değildir. Bilgisiz tüccar elindeki malını götüremez. Götüremez bu işin kompetanı olanlara devretmek mecburiyetinde kalır. Dolayısıyla mütavasıt bir iken iki olur.

Sonra alivresat, prim, akreditif, top teslimi, acyo, poliçe, bono gibi birtakım ıstılahlar ve tüccarın göstereceği ahlâklı hareketlerle

memleketin zenginlerinin artacağını ve her Türk'ün zengin olması hedefinin bilgi ve ahlâk olduğunun telkin ve tefhim edilmesini hayattan alınan misallerle izah edecek ve öğretecek ticaret kursları açılmasını temenni ve teklif ederim.

2. Bizde hepinizce malûmdur, ilk, orta, lise ve yüksek tahsil adlarını taşıyan bir silsilei tedris vardır. Bu tedris silsilesi klâsik bir şekil almıştır. İlk, orta, lise ve yüksek mekteplerimizde hiçbir gûna zengin olma, milyoner olma babında telkinat yapılmaz. Hattâ anneler ve aileler bile bu mefhum üzerinde durmazlar. Çocuklarına doktor ol, kaymakam ol veya paşa ol derler! Hiçbir aile zengin ol, milyoner ol demez nedense.

Serbest adam olmak, münevver tüccar olmak mevzuunda Millî Eğitim Bakanlığının yalnız ticaret liseleri vardır. Bundan gayrı hiçbir yerde, tüccarlığa, zengin olma telkinatına ehemmiyet verecek müessese veya programı yoktur. Talebe okur, yüksek tahsili yapar, ancak ilk, orta, lise ve yüksek tahsilde çocuğun aldığı tefhimat Hükümet kapısına baş vurmamak olur.

Gerek yüksek tahsil ve gerekse bitiremeyenler, yarıda kalanlar Hükümet kapısından netice alamayınca bedbin oluyorlar ve tahsilde iken ruhan ve hissen saplandığı süper hayat mefhumuna kavuşamıyan genç, doğru veya yanlış fikir cereyanlarına saptıktan kendisini alamaz ve dolayısıyla de memlekette münevver işsizliği âdeta bir dâva haline gelmek istidadını gösterir. O takdirde arkadaşlarım, Millî Eğitim Bakanlığının orta ve liselerin ders programlarına hakiki ve ciddi olarak haftada bir veya iki saat ticaret dersi koymasını temenni ederim. Zira inkisarla karşılaşan talebe kendisini derhal ticari mevzuata tevcih eder.

Bu programlarda usulü defteri ve bununla beraber zengin olmanın yolları, hayattan bir takım misallerle bir otel kâatibi olan insanın münevver olması hasebiyle pek yakında otel patronu olabileceğinin telkin ve tefhim edilmesi hususları ele alınacak olursa memleket gençliği ticaret yapmak için sermaye lâzım darbu meseleini ağzında sakız olarak çiğnemez, para kazanmak için para değil, münevver, enerjik ve ahlâklı eleman lüzum ettiğine gençlik kani olur ki, bununla memleket hesabına iyi neticeler alınır zan ve kanaatindeyim. Bu iki mevzu Millî

Eğitim Vekâletinin nazara almasını temenni ederim.

Arkadaşlarım, Türkiye Devlet Tiyatrosunun muvaffakiyetlerini müşahade etmekteyiz. Devlet Tiyatrosu emsali gibi başka milletlerin devlet tiyatroları mesabesine yaklaşma yolunu tutmuştur. bu muvaffakiyetten dolayı vekâleti ve Hükümeti huzurunuzda tebrik ederim.

Bir de liselerin kaç sene olması mevzuunun Sayın Vekil tarafından açık olarak bildirilmesini rica ederim.

Saygılarımla.

ENVER KARAN (Erzurum) — Arkadaşlar; malûmunuz olduğu üzere Doğu illerimizde bir yüksek ilim ve kültür merkezi vücuda getirilmesi hususu, Hükümetimizin programında yer aldığı gibi Atatürk, Doğu Bölgesi için (Van Gölü sahillerinin en güzel bir yerinde her şubeden ilkokulları ve nihayet üniversitesi ile modern bir kültür şehri yapma yolunda şimdiden fiiliyata geçilmiştir.) buyurmuşlardır. İşte bu suretle Doğu illerimizin en münasip bir yerinde bir enstitü tesisi için işe başlanmak üzere bir ilmi heyet, mahallinde icap eden tetkikatı yapmak ve edineceği intiba ve elde edeceği şartlar dairesinde harekete geçmek için Sayın Cumhurbaşkimizin şerefi refakatlerinde seyahate çıkmış ve uçakla Van, Gevaş Ahlat, Tatvan, Tuğ kasabalarını görüldükten sonra Diyarbakır, Elâzığ tarikiyle Erzurum'a gelmişler ve oradan da İstanbul'a avdet eylemişlerdir. İşte bu suretle başlanan tetkikat neticesi, Van ile Elâzığ arasındaki sahada bir Doğu Üniversitesi tesisi katiyetle karargir olmuştur.

Arkadaşlar, malûmunuz olduğu üzere Erzurum şehrinin medeniyet merkezi, Şarkın kildi, Trabzon - İran transit yolu münasebetiyle Gümüşane, Karaköse, Trabzon vilâyetleri ile kışın şiddetli zamanlarında bile münakale imkânının mevcut olması ve pek yakında 16 bin kilovathk bir elektrik enerjisine sahip bulunaacağı göz önüne alınırsa kurulacak Üniversitenin hiç olmazsa Teknik şubesi ile Ziraat ve Veteriner fakültelerinin Şarkın umumi menfaati bakımından Erzurum şehrinde tesisi icap edeceğine Millî Eğitim Vekilinin dikkat nazarlarını celer ederim. Mâruzatım bundan ibarettir.

FEYZİ BOZTEPE (Ordu) — Muhterem arkadaşlarım, bendeniz bir iki noktaya temasta iktifa edeceğim.

Millî Eğitim dâvası, hakikaten bilgili ve verimli bir şekilde yürütülmektedir. Ben şahsan Vekâleti tebrik eden, muvaffakiyetlerini temenni ederken fedakâr öğretmenlerimizin terfihi-ni de düşünmelerini rica ederim.

Bir de köy ilkokullarının yapılmasına daha fazla ehemmiyet ve hız verilmeli; aynı zamanda köy okullarında din dersleri daha esaslı bir şekilde ele alınmalıdır.

Sonra bütün okullar, memur fabrikası halinden kurtarılmalıdır. Öğrenciler hayatta her sahada çalışacak bir şekilde yetiştirilmelidir, binaenaleyh okulların programları, buna göre düzenlenmelidir.

Bir de arkadaşlarım; dünya kültür merkezlerinin başında gelen Paris'te okuyan Türk çocuklarının perişan haline temas edeceğim : Yarının büyükleri olan Türk çocuklarını bu perişanlıktan kurtarmak için takdim ettiğim Önergemin gale alınmasını hepinizden rica ediyorum.

Halen Paris'te 40 küsür talebemiz vardır ve bunlar toplu ve mazbut bir yerde olmadıkları, müfettişlerin de doğru dürüst yerleri bulunmadığı için daimî şekilde kontrol edilememektedirler. Halbuki Paris'te Kuba, Monako gibi küçük devletler dâhil, 26 milletin talebe yurdu olduğu halde, her nedense Türk çocuklarının bu şekilde bir fondasyonu, barınacak yerleri yoktur. Çocuklar burada bol para vererek israf ederek, pansiyon köşelerinde ıstırap çekmektedirler. Onun için Paris'te Vekâlet tarafından münasip bir bina yapılacak veya satın alınacak olursa bu çocuklar derli toplu bir yerde toplanır ve müfettişlik de bu binada yerleşirse, hem çocuklarımız perişan olmaktan kurtulur ve hem de muzır tesir ve düşüncelerden kurtulur. Takdir edersiniz ki, idari makamlarımızı ve hattâ Türk efkârı âmmesini meşgul eden bir hâdise olmuştu. İleri jon türk adıyla icrayı melânet eden hain komünizmanın ağına düşen genç dimağları bu sakat düşünceden kurtarmak lâzımdır. Fena bir zehaba sürüklenmiş olanlarla, aynı çukura düşmek üzere bulunanları koruyup kurtarmak lâzımdır. Bu itibarla çocuklarımızı kendi hallerine bırakmıyalım. Bunları bu kötü halden korumak ve kurtarmak için önergemizde düşüncelerimizi serdettik.

Diyeceksiniz ki, bunların esasen muzır insanlar haline gelmiş olanları vardır. Hayır arkadaşlar, bunları ıslaha çalışalım, geçmişi bırakalım. Bunların kurtarılması lâzımdır. Fransa'ya ma-

demki talebe gönderilmesi zarureti vardır, bunu önliyemiyoruz, o halde yeniden gidecekleri olsun vikaye ve himaye etmek icabeder. Bendenizin kanaatim bu yoldadır, yüze yakın arkadaşımızla birlikte imza edilmiş bir önerge de vermiş ve keyfiyeti izah etmiş bulunmaktayız. Önergemizin nazarı itibara alınmasını hürmetlerimle rica ederim.

REİS — Muhittin Özkefeli.

MUHİTTİN ÖZKEFELİ (Samsun) — Arkadaşlar, birçok arkadaşlar Maarif Vekâleti Bütçesinde söz aldılar ve hayli konuştular. Yalnız bendeniz, temas edilmeyen bir hususa temas edeceğim. O da, malûmuâilileri olduğu veçhile, Maarif Vekâletinin bir de Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü Bütçesidir. Fakat bunun da, bir milyonu aşan bütçesi içerisinde şurası fena, burası iyi diye bütçeyi tenkid veya takdirden ziyade iki seneyi mütecaviz bir zamandır, Hükümet tasarısı olarak, milletvekillerinin teklifleri olarak gelmiş, bir Beden Terbiyesi Kanunu vardır. Bu kanun halen Bütçe Komisyonundadır. Dokuz aydır da burada durmaktadır.

Biliyorsunuz arkadaşlar, 15 senelik bir ömrü olan ve halen yürürlükte bulunan bu Beden Terbiyesi kanunı, bu memlekette maksada vefa eder ve sporu tesvik eder bir kanun diye çıkmamış ve yürürlükte olduğu halde yaşayamamaktadır. Hattâ eski Maarif Vekillerinden bir tanesi, Hasan Âli Yücel, şu kürsüden Beden Terbiyesi Maarife devir edilirken ve tesellüm esnasında şöyle demişti; anlıyorum, bu kanun bugüne kadar işlemedi, ey Maarif Vekili sen bunu al, lâ-yıkı veçhile işlet. Fakat benzin ve mazotu yok olacak ki, o da işletemedi. Hâlâ da işlememektedir. Kısaca arz edeyim ki, valilerin emriyle spor olmaz. emrî kumanda ile spor olmaz, kışla ruh ve zihniyetiyle spor olmaz. Kanun çok kötü bir durumdadır. İki seneden beri de vekâlet, bu bahiste mütereddittir. Bütçe Komisyonundan ve hükümetten rica ediyorum, bu işle yakkından alâkadar olsun. Bütçe Komisyonu da bu kanunu getirsin. Memleketin muhtaç olduğu spor neyse ona doğru gidelim.

REİS — Nâzım Ağacıkoğlu.

NÂZIM AĞACIKOĞLU (Sivas) — Muhterem arkadaşlarım; Millî Eğitim Vekâleti Bütçesinin müzakeresi münasebetiyle ilk ve ortaöğretim mevzuu üzerinde bilhassa durmak istiyorum.

Köy ilkokullarının, gözden kaçmayacak şekilde bakımsız, sırasız ve malzemesiz olduğu hepinizce malûmdur. Feragatle çalışan öğretmenlerimizin adedi, pek çok olmakla beraber, köy enstitülerinin sanat kısmından yetişen öğretmenlerin küçük alâkasiyle bu okullara çok hizmet edecekleri düşünülürse de maalesef bunlar vazifelerine çok bigânedirler. Yeni açılan ortaokulların öğretmen noksanları, bunların arasında lisan öğretmenleri ve lâboratuvar vaziyetleri üzerinde bilhassa durmak lâzımdır. Orta, lise ve sanat okullarında munzam ücretli öğretmenler, paralarını alamamaktadırlar. İlk ve orta tedrisatta ekalliyet ve ecnebi mekteplerinde vazife almış bulunan türkçe ve türkçe kültür dersleri muallimlerinin vaziyetleri çok calibi dikkattir.

Lozan Ahitnamesinin 41 nci maddesi ile azınlıkta kalan vatandaşlarımıza, türk dilini bütün hususiyet ve güzellikleri ile tedris ettirmek onlara millî hars ve terbiyemizi vermek suretiyle bünyemizde iyi bir vatandaş olarak yer almalarını taahhüt etmiş bulunuyoruz. Bu çok ehemmiyetli millî vazife, şimdiye kadar ciddiye ele alınmamış ve bu müesseselerde çalışan ve çalıştırılan muallimlerimiz gerek malî ve gerekse hukuki bakımdan ihmal edilmişlerdir. Bu muallimler için bir kadro kanunu yapılarak onların kanuni hakkını tanıyarak ehemmiyetli birer vazife almış bulunan bu öğretmenleri sıkıntıdan ve endişeden kurtarmak lâzımdır.

Terfiden, kıdemden, emeklilik hakkından mahrum olarak çalışmakta ilk tedrisat için saat başına 150, ortaokullarda 250 ve liselerde 300 kuruş ve aldıkları aylık tutarı ortalama yüz lirayı ancak bulan bu muallimleri resmî kadroya alarak bu ehemmiyetli dâvayı esasından halletmek lâzımdır. Zaten Maarif Vekâleti, ekalliyet mekteplerine 400 bin liraya yakın bir yardım yapmakta ve türkçe kültür dersleri muallimlerinin ücretleri bu paradan verilmektedir. Resmî kadro ihdas olunduğu takdirde bu dolambaçlı yol, ortadan kaldırılmış olacaktır.

İlk mekteplerde bir noktaya daha temas etmek istiyorum: Köy mekteplerinde bilhassa devam işi son derece ehemmiyet kesbetmiştir. Geçen sene uğradığım bir köyde devamsızlık yüzünden beşinci sınıftan hiç mezun verilmediğini hayretle gördüm. Vekâletin bu hususa ehemmi-

yet vermesi ve köy mekteplerinin ayrı bir programla çalıştırması zaruretine kaniim.

REİS — Mehmet Yılmaz.

MEHMET YILMAZ (Kocaeli) — Muhterem arkadaşlarım, benim temennilerime, benden evvel konuşan arkadaşlarımdan bazıları ve bilhassa Nihad Reşad Belger arkadaşımız da temas etmiş bulunuyorlar.

Bugün memleketimizin iş hayatına muvazi olarak maarif sistemimizin üzerinde de yeniden bir revizyon yapılması muhakkak surette lâzımlıdır. Bilhassa meslekî tedrisat üzerinde diğer bakanlıklarla, Ziraat Bakanlığı ile, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı ile, İşletmeler Bakanlığı ile beraberce koordine olarak çalışmak, muhakkak surette lâzımlıdır.

Meslekî tedrisatımızdan tam mânasiyle memleketimizin bugünkü ihtiyaçlarına göre, semere alabilmemiz için tedrisatımızı bilhassa ilkokuldan sonra değil, ortaokuldan sonra ve ortaokulun temelleri üzerine kurmak mecburiyetindeyiz. Tabii olarak ortaokul üzerinde de meslekî tedrisatımızın, bilhassa müspet bilginin inkişafı için bazı revizyonlar yapmaya mecburuz. Hülâsa olarak şunu arz etmek istiyorum ki, ilkokul kanalıdan meslekî tedrisata, sanat okullarına intisap eden gençler daha istidatlarının ne olduğu belli olmadan bu okullara gidiyorlar, bunların sanat enstitülerinde, meslek okullarında tam mânasiyle iyi yetişmelerine imkân yoktur. Bu vaziyet karşısında, bilhassa ortaokullarımızın bünyesindeki müspet bilgiye doğru bir revizyon yapmak mecburiyeti hâsıl olmaktadır. Müspet bilginin esası gayet tabii olarak memleketimizin bugünkü iktisadi hayatına muvazi olarak yapılması lâzımgelmektedir. Bunun için Bakanlığın bazı çalışmaları olduğuna muttaliiz. Ancak bu çalışmaların, memleketin bugünkü iktisadi inkişafına ayak uydurması lâzımdır. Memleketimiz, birkaç yıl içerisinde, başka memleketlerden daha çok, daha verimli hamleler yapmaktadır. İşte bu hamlelerimizi artırabilmek için muhakkak surette memlekete müstehlik yetiştiren okullardan ziyade memlekete istihsal yapacak insanlar yetiştirmek bizim için bir emri zaruridir. Bugün mekteplerimizden mezun olan gençlerin ekserisi, Devlet kapısında vazife almaktadırlar. Halbuki mekteplerden mezun olan gençlerimizin, Devlet teşkilâtında değil, iktisadi hayatımızda

vazife almaları lâzımdır. Bunun için Maarif Vekâletinin bâzı çalışmaları vardır. Ancak bu çalışmaları bugünkü iktisadi inkişafımıza ayak uyduracak şekilde organize edersek, bilhassa meslek okullarına intisap eden gençlerimizi ortaokulda yetiştirmek için ortaokul tedrisatında bâzı tadiller yaparsak, memleketimiz için çok faydalı olacaktır, benim temennim bundan ibarettir.

REİS — Vasfi Mahir Kocatürk.

VASFİ MAHİR KOCATÜRK (Gümüşane) — Aziz arkadaşlarım; maarifimizde birçok meselelerin mevcut olduğu muhakkaktır. Fakat mütaaddit küçük meselelerin kaynağı olması lâzımgelen ana meselelerimiz vardır. Ben bunların birisinden bahsetmek niyetindeyim.

Memleketimizde tahsil güçtür. Tâbiri kadimi ile demirden leblebidir. Okullarımızda çocuklarımız, bu tahsilin altından kolay kalkamamaktadırlar. Halbuki modern tahsilin mantık ve hayat bakımından güç olmaması lâzımdır. Öğrenmek, zevkli bir şeydir. İlimde metot ve vuzuh vardır. Binaenaleyh, öğrenmek, güç değildir. Demirden leblebi, geçmiş asırların zihniyetinin bir bakıyesidir. Memleketimizde tahsil, niçin güçtür? Çünkü tahsil anlayışımız modern ihtiyaçlara uygun değildir, bir miktar skolastiktir.

Ne okutacağız, ne miktar okutacağız ve niçin okutacağız? Bunların cevabı, tam ve müspet olarak verilmemiştir. Gerçi muhitimizde pedagoji lâfını ağızdan düşürmiyen birçok kimselere tesadüf edersiniz Kendilerini konuşturursanız, size bu mevzuda bir araba lâf söylerler. Fakat yaptıkları; tatbik ettikleri programa bakarsanız, mekteplere, sınıflara gider, dersleri dinlersiniz görürsünüz ki, vaziyet, hakikaten çok hattâ çok acıdır.

İşin basit tarafı şudur: Tahsîl tarzımız, eskidir, Avrupa'nın eski nazariyelerine bağlıdır. Meselâ, coğrafya dersinde çocuklarımıza Afrika okutulurken orada Transval, Natal, Oranj cumhuriyetlerinin bulunduğu ve bu cumhuriyetlerden birini kuran adamın aslında Holândalı mı, yoksa İngiliz mi olduğu okutulmaktadır. El-yevm bu ortaokulların ikinci sınıf kitabında mevcuttur. Türkçe, edebiyat, tarih, felsefe, tabiiye kitaplarımızda o kadar garip, acıp, eskimiş, tetkik kıymeti hiç kalmamış bilgiler, kayıtlar vardır ki, mümkün olsa da huzurlarınız-

da okuyabilsem, acı acı gülersiniz. Bütün bunları ayıklamak lâzımdır. Maarifimize şu zihniyetinin hâkim olması lâzımdır : Çok okumak, değil, muayyen şeyleri, hudutlu şeyleri bilmek, fakat iyi bilmek insanlığa lâzım olan, doldurulmuş bir kafa değil, işliyen bir kafadır. Maarifin vazifesi de kafa doldurmak değildir. Kafa inşa etmektir. (Alkışlar, bravo sesleri). Biz mekteplerimizden mezun ettiğimiz çocukları, bilhassa liselerden, ortaokullardan mezun ettiğimiz çocukları, öyle yetiştirmeliyiz ki, bunlar, bir yere gittiği zaman falan şey nedir denirse gır gır şudur diyecek değil, kendine bir mesele verilir ve bir proplem karşısında kalırsa bunu tahlil etmek, halletmek kabiliyetini haiz olsunlar. Bütün mesele bundan ibarettir. Binaenaleyh, zamanımızda tahsil, çocuğun kafasını doldurmaya mâtuf değildir.

Bilâkis az öğrenip, öğrenme kabiliyetini kazanmasına mâtuftur. Bir kısım şeyleri öğrenecek, fakat öyle öğrenecektir ki, yarın bilmediği bir mesele karşısında kaldığı zaman onu, öğrenme ve halletme kabiliyetinde olacaktır. Bütün dünya, bu yola gitmektedir. İmrendiğimiz milletlerden eskiye bağlı olanlar da vardır. Fakat bizim vazifemiz, çocuklarımızın kafasını her şeyle doldurmak değil, onları halledici bir kafaya sahip kılmaktır. Bunun için mektep programlarını gözden geçirmek, bunları azaltmak mecburiyetindeyiz. Bugünkü programları 1/3 indirmek mümkündür, belki mübalâğa ediyorum, fakat şu muhakkaktır ki, lüzumsuz müfredatla doludur. Bilhassa Tarih derslerinde dünyanın en uzak köşelerine kadar bütün teferruatı çocukların kafasına sokmaya çalışıyoruz. Hiç bir millet bizim gibi millî tarihten daha ileri giderek bu kadar teferruata girmemiştir. Dünyanın bütün milletleri, evvelâ kendi tarihini genişliğiyle etrafiyle çocuklarına öğretir ve bunun etrafında da dünya tarihini kısaca anlatır. Biz, bütün bir dünyanın malûmatını çocuğun kafasına tıkmaya çalışmaktayız. Bu esaslı ana meseleyi ciddiyetle ele almak lâzımdır.

Temas edeceğim diğer küçük bir nokta daha vardır. Bu bahsettiğim mekteplerimize aittir. Bir de mekteplerimizin dışında halk kültürü mevzubahistir. Bu, Millî Eğitim Bakanlığının normal ve tabii, hukuki vazifelerindendir. Aziz arkadaşlar, bu saha, korkunçtur, bu saha çok fe-

cidir. Mekteplerin dışındaki halkı okutmak, yetiştirmek, kültürünü beslemek vazifemizdir. Bunda şüphe yok, kanuni, siyasi vazifemizdir. Ama biz, ne yapıyoruz?... İliç, arkadaşlar. Bu vaziyete rağmen, asırların verdiği terbiye ile halkımız okumaktadır, köylümüz okumaktadır. Okuyan mahdud, fakat birisi şifahen okuyor; kırk kişi onu dinlemekte. Bundan faydalanmamız lâzımdır. Bu noktaya asla temas etmemişizdir. Köy hayatımıza, kasaba hayatımıza bakarsanız görürsünüz, yıllardan beri halkımıza müspet bir ilim, bir kültür eseri veremedik. arkadaşlar. Halkımız 14 neü asırdaki, o devre göre mühim kültür eseri olarak yazılan, fakat şimdi pratik kıymeti olmıyan eserleri okuyor. Bunlar, Şahmaran hikâyesi, Kirmanşah hikâyesi, Battalgazi hikâyesi, Enverül âşkın gibi 14 ve 15 neü asırlarda yazılan kitaplarla Türk hakkının kültürünü idare etmektedir, aziz arkadaşlarım.

Bu, bir bakıma şayanı memnuniyettir. Çünkü memleketin eski bir kültürü olduğunu gösterir. Ama yeni kültür, yeni maarif, yeni inkılâp ne yapmıştır? Bunları kaldırmamak lâzımdır? Bunlar, bir milletin hâtırası olarak kalırlar. Fakat modern kültür, bundan ibaret kaldıkça felâkettir. Bunlara yeni ve müspet halk kültürü veren kitapların eklenmesi lâzımdır, aziz arkadaşlarım. (Alkışlar, bravo essleri)

REİS — Sırrı Atalay.

SİRRİ ATALAY (Kars) — Aziz arkadaşlarım; Doğu Üniversitesi üzerinde duracağım. Benden önce konuşan Enver Karan arkadaşımız, buna temas ettiler fakat ben, Doğu Üniversitesinin başka bir cihetini ele alacağım.

Doğu Üniversitesinin, Doğu'nun kalkınmasında oynayacağı rol aşikârdır. Bendeniz bunun üzerinde duracak değilim.

Doğu Üniversitesi bir kül halinde kurulmıyacak, ayrı ayrı fakülteler, ayrı ayrı üniversiteler halinde Doğu vilâyetlerine serpiştirilecektir. Bir üniversite kurulurken bütün ihtiyaç ve imkânla faydalı şekilde tâyin ve tesbit edilmelidir. Tesbit edilmelidir ki ileride tenkidlere ve münakaşalara yol açılmasın. 27. II. 1952 tarihinde Maarif Bütçesi görüşülürken Sayın Bakandan rica ettim, dedim ki; bir ilim heyeti. Doğu Üniversitesinin kuruluş yerlerini tesbit etmek için tetkikler yapmaktadır. Kars, bu tet-

kiilere dâhil edilmiş midir?. Edilmemiş midir?. Edilecektir dediler. Doğu Üniversitesinin kuruluşu tetkik edilirken bilhassa hayvancılık ve ormancılık araştırma enstitüsü bakımından Kars'ın ele alınması zarureti vardır. Bu zaruret Türkiye iktisadi hayatı için ehemmiyetlidir. İlim heyeti raporunu tetkik ettim, mahallinde soruşturma yaptım. Doğu üniversitesinin kuruluşu için yapılan araştırmalarda Kars'ın tahlil ve tetkik edilmemiş olduğunu ve nazarı itibara alınmadığını hayretle müşahade ettim. Hakikaten buna hayret etmemek insanın elinden gelmiyor. Kars'ta icabeden tetkik ve tahlil yapılmamıştır. Eğer Kars bu mevzuda tetkik ve tahlil edilmiş olsaydı her halde Doğu Üniversitesinin, Veteriner Fakültesinin ve Ormancılık Araştırma Enstitüsünün nerede kurulacağını tasrih etmiyen ilim heyeti, yalnız Türkiye'de değil dünyada bu enstitü için ve Veteriner Fakültesi için Kars'ın sahip olduğu müktesep hakkı ve mümtaz durumu objektif imkânları teslim ve tesbit edilerek kars'ta kurulmasını açıkça ifade ederdi. İlim heyeti, Doğu Anadolu'da fakülte ve enstitüler kurulması için teklifler yaparken bâzı hususları tahlil etmişlerdir. Bu tahlillerin başında, iklim şartları gelir. Bir üniversite kurulurken veya kurulan üniversitelerin hiçbirisi, iklim şartlarını nazarı itibara almamıştır. Çiçek veya nebat yetiştirmiyoruz. Dünyanın birçok soğuk yerlerinde üniversiteler kurulmuştur ve kurulmaktadır. Böyle olsa dahi tetkik mevzuu edilen dört vilâyetin yanında Kars, iklim bakımından başkalık arzetmemektedir, ayrı bir hususiyet taşımamaktadır. Münakale bakımından Kars (Erzincan - Erzurum - Kars - İran) (Kars - Ardahan - Çoruh Hopa yoluyla arzani ve tulâni istikamete hareket imkânı vardır.) Ve Cenubi Kafkas hududunda büyük ehemmiyet taşımaktadır. Tarihi göç yollarının kapısı mahiyetindedir. Münakale şart ve imkânları daha müsaittir. Diğer vilâyetler şosenin kilometresini 54 bin, 44 bin lira civarında yapılrken Kars'ta 40 - 41 bin liraya malolmaktadır. Bu hususta mümtaz bir mevki ikraz etmektedir.

Tifo, paratifo ve sair bulaşıcı hastalıklar, diğer her türlü hastalıklarda Türkiye ortalamasında Kars, en aşağı rakamı alan vilâyetler içerisinde mevki ihraz etmektedir,

Türkiye'de vasati olarak 100 nüfusa 246 baş canlı hayvan düşmektedir.

Doğu - Anadolu'da 100 nüfusa 467 baş canlı hayvan düşmektedir. 1950 istatistiklerine göre Kars, 1 milyon 480 518 canlı baş hayvana maliktir. Bu rakam 1948 - 1949 yıllarında, iki milyona yaklaşmakta idi. Bâzı kuraklık ve diğer tabii âfetler sebebiyle bu rakam, bir milyon 400 bine düşmüştür.

Zirai durum ve hayvan ve hayvan ürünleri tetkik edilirken diğer vilâyetlere nazaran Kars, bilhassa veteriner, yani hayvancılık bakımından gerek sayı ve gerek evsaf itibariyle ve hayvancılığın gelişmesi bakımlarından daima birinci rolü oynayan besin vasıtaları, yem, çayır, mera bakımından gerek evsaf gerek kalite gerek vüsat bakımından Doğu - Anadolu'da değil Türkiye'de mümtaz bir mevki işgal etmektedir. Keten, kenevirden, pamuğa kadar çeşitli hububat ekiliş ve istihsalinde diğer yerlere nazaran birinci mevkide olmasa bile ikinci mevkide yer işgal etmektedir: Okul, okuyan nüfus, bakımından da Çoruh'tan sonra ikinci gelmektedir.

REİS — Müddetiniz dolmuştur.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Söz alıp devam edeceğim.

REİS — Efendim, Riyasetin Yüksek Heyetinize bir mâruzatı vardır. Malûmu âliniz, elimizde bir hayli müzakere edilecek bütçe vardır, halbuki, üç günlük vaktimiz kalmıştır. Bu itibarla hem arkadaşların rahatça görüşmelerini temin etmek, hem de bütçeyi vaktinde çıkarmak için şu noktalarda kararımızı istihsal etmek mecburiyetindeyiz.

Yarından itibaren sabah saat 9 dan 13 e ve bugün öğleden sonra 21 e kadar mesaiye devam edilmesini reinize arz ediyorum.

Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ethem Vassaf Akan. (Yok sesleri) Kemal Özgöban. (Yok sesleri) Hikmet Fırat.

Hikmet Fırat.

HIKMET FIRAT (Malatya) — Efendim vaktimiz dardır, onun için konuşmamı, yalnız bir noktaya hasredeceğim. O da şudur; seyyar fakülteden bahsedeceğim.

Seyyar fakülte demekten maksadım, kısmen İstanbul ve tamamen Ankara Tıp Fakültesidir. Bunun ne tedris mahalli, ne de tedrisi deruhde etmiş kıymetli elemanların bir ilmi lojmanları ve ne de bu tedrisatı temin eden öğ-

retmenlerin gerekli tedris malzeme ve yerleri muayyen ve mahdud değildir. Bugün tedrisatı deruhde eden kıymetli profesörleri filân müessesede bulursun, bir zaman sonra başka müesseseye nakletmek zorunda kalır.

Öğrencilere gelince, onlar da, meselâ Ankara'dan bahsedelim, Gülhane, Nümune Hastanesi, İfzıssıhha Müessesesi, Ziraat Fakültesi, Gazi Terbiye Enstitüsü arasında güzel spor yapmaktadırlar. Bütün mesailerini bedenî gayretlerle mezcederekten ilim toplamaya, bilgi toplamaya gayret ederler. Bu sistem sakattır arkadaşlar. İyi hekim çıkaramıyoruz, yetiştiremiyoruz. Kıymetli tedris uzuvlarının yüksek kabiliyetine hürmet ederim. Oraya devam eden tıp gençlerinin de zekâsına hayranım. Ama bu iki kıymeti ölçemiyoruz, mezcedemiyoruz, kıymetlendiremiyoruz. Bunu ayarlamak için - yalnız tıp bakımından konuşuyorum, diğer fakülteler de ders alsın - bu fakültelere birer sınıf ilâve ettik. Oldu mu? Olmadı arkadaşlar, kifayetli bulmadık. Yetmiyor, diye liselere de bir sene ilâve ettik. Oldu mu? Yine olmadı arkadaşlar. Yarınki nesle hizmet edecek bu ilim adamlarının, ki bir hekim vasatı 34-35 yaşında ancak meslekî kudrete sahip oluyor. Bu millî servetten bir ziyadır. Bunu çok aşağı indirmek de mümkündür. Nasıl mümkündür? Bu işte yüksek bilgisi olan arkadaşlar pekâlâ izah ettiler. Bunları bugünkü ihtiyaçlara, bugünkü ilmin, fennin icaplarına, dünya medeniyetinin bugünkü gidişine uyarak elbetteki daha evvelden hazırlanarakten, meslekî zekâlar ölçülerekten orta mektepten sonra lise de mutlaka meslekî ayarlamalar yapmak lâzımdır. Her meslekteki kabiliyetler ölçülerek yerlerini bulur. Bu müddet çok kısaltılarak gerek orta, gerekse yüksek tedrisat da bu genç neslin hayata bir an evvel atılabilmesi için imkânlar aranır. Bizim tedrisat şekli, yüksek medeniyetin icaplarına ancak tatbik kabiliyeti olan bol malzeme ile ulaşabilir. Bol malzeme verirsek, iyi elemanlar yetiştiririz. Bugünkü sisteme birer sene ilâve etmekle bu işin içinden çıkamayız. Gayeye ulaşmak için bol malzeme lâzımdır, bol tatbikat lâzımdır. Talebe bol malzeme ile karşı karşıya gelmelidir. Hattâ bu gayretleri meslekî gayretleriyle hamur ederek bir an evvel yetiştirmeleri lâzımdır. Eğer biz bu sistemde devam edecek olursak netice ne olur arkadaşlar? Bu-

günkü gibi yüksek mektepten çıkan arkadaşlar hayatta diploma sahibi, malûmatzede gençlerdir. Bu malûmatzedelere şefkat elimizi uzatalım, onları kurtarmak yoluna gidelim. Bu malûmatzede gençlerimize son bir kanunla zorlama bir vazife de verdik. Bilgisi nazariyeden ibaret olan ve hiç tatbikat kabiliyeti olmayan bu nesli, zorlayarak mahrumiyet bölgelerine de gideceksin, dedik. Hangi bilgi ile, hangi tatbikatla? Gidip orada iki sene ömrünü feda ettikten sonra mahrumiyet bölgesi olmayan yerlere gelecek, ben buna mahzuniyet bölgesi diyeceğim. Çünkü geldiği zaman hakikati öğrenecek, durumunu öğrenecek, mahzun olacak. Bunlara bir çare bulalım arkadaşlar.

REİS — Müddetiniz dolmuştur Hikmet Bey.

Mehmet Daim Süalp.

MEHMET DAIM SÜALP (Süird) — Muhterem arkadaşlar, bâzı arkadaşlarımızın hoşuna gitmemekle beraber bendeniz mahrumiyet tâbirini kullanmak zorundayım. Mahrumiyet bölgesinin kalkınması için kültür bakımından Hükümetlerimizin sarfettikleri gayretten ötürü teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Şu kadar ki, bu, kalkınmanın süratli olması için iki taraftan yüründüğünü yani bir taraftan köy okullarına fazla ehemmiyet vermek köy okulları tahsisatının büyük bir kısmını Şark'a hasrî tahsis etmek, ve diğer taraftan Şark'ta üniversite açmak suretiyle altı üstü süratli bir kalkınma hamlesi yapıldığını müşahade etmekteyim. Bendenizin şahsan noksan gördüğüm nokta şudur; memlekette 63 lise ve 376 ortaokul vardır. Lise ve ortaokullar vilâyet ve ilçe merkezlerinde açılmaktadır. mahrumiyet bölgesine bir göz atacak olursak lise ve ortaokul bakımından Şark bölgesi biraz geridedir, ve bunlardan mahrumdur. Bendeniz her şeyden önce bir hak ve adalet meselesi olarak her vilâyet merkezinde bir lise açılması zamanı geldiğine kaaniim. Ankara'da veya liseli başka bir vilâyette vatandaş evinden kalkıyor, 5 dakika sonra lisede dersi başındadır. Fakat bir Süird'li, lisede okuyabilmek için mutlaka Diyarbakır'a gitmek mecburiyetinde kalıyor. Bu itibarla gerek Şark üniversitesine malzeme, yani talebe hazırlamak bakımından ve gerekse arzettiğim gibi, hak ve adalet bakımından sayıları çok mahdud olan lisesiz Şark vilâyetlerimizde birer lise açılması zaruridir, faydalıdır. Lise açmayacak olursak Doğu'da açılacak üniver-

siteme nereden talebe göndereceğiz? Elbette ki büyük şehirlerimizden kalkıp da oraya gitmezler. O bölgelerde heves ve arzuları bulunan okumak isteyen istidatlı, zeki, çalışkan ve fakat maddi imkânsızlık içinde bulunan vatandaşlar, ortaokuldan itibaren başka vilâyetlerde okumak mecburiyetinde kaldıklarından tahsillerini yapamamaktadırlar. Bu bölgenin çalışkan evlâtları maddi bakımdan birtakım imkânsızlıklarla karşılaşacakları cihetle diğer vatandaşlara tanınmış olan okuma hakkından mahrum tutulmuş olacaklardır. Bu itibarla Sayın Vekilden, ilkokullara verilen ehemmiyet derecesinde lise ve ortaokullar içinde de Şark bölgesini nazarı itibara almalarını ve buraya ehemmiyet vermelerini istirham etmekteyim.

İkinci arzım çok mühimdir; buna hiçbir arkadaşımız temas etmedi, acıdır. Fakat bir vakıadır.

Muhterem arkadaşlar; malûmunuzdur, birçok vatandaşlarımız, doğru dürüst Türkçe konuşamamaktadırlar. Bilhassa bölge halinde birçok yerlerimiz, bu vaziyettedir. Oraya gönderilen hocalar, Türkçe tedrisata diğer bölgelerimizdeki hocalardan daha çok ehemmiyet vermelidirler. Bilhassa kadınlarımız, okuma yazma ihtiyacı içinde kıvrınmaktadırlar. Fakat, zihniyet ve yetiştikleri muhitin tesirleri ile bunlar ancak kadın öğretmen olduğu takdirde buna rağbet göstermektedirler. Bu itibarla köylü kadınlarımıza okuma, yazma ve dil öğretecek kurslar açılması ve bilhassa bu kurslara, kadın öğretmenlerimizin tercihan gönderilmesi faydalı olur, kanaatindeyim.

REİS — Müddetiniz dolmuştur.

Sani Yaver.

SANI YAVER (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar; nazariyata değil fiiliyata, kendi tecrübe ve müşahedelerime istinat ederek hiçbir arkadaşın temas etmediği bâzı hususattan bahsedeceğim. Bu da, Maarif sistemimizde çocuklarımızın sihhati meselesidir. 1949 yılında Kadıköy mıntakasinda ilkokul talebelerinden üç bini müteceviz çocukta yaptığım kulak, boğaz ve burun muayenelerinde birçok talebelerin mektebe devam etmediğine şahit oldum. Sor-dum, hastadır dediler. Devamsızlık nispeti % 30 kış mevsimiydi. Bu çok ehemmiyetli bir meseledir.

Arkadaşlar; çocuklarda hastalıkların % 60

ni kulak, burun, boğaz hastalıkları, ve iltihapları teşkil eder. İlköğretime başlarken çocuklarımızın yalnız aşı ve noksan sağlık raporiyle okullara alınmaları esaslı gayeyi teminden çok uzaktır. Bu çocukları radyoskopik göz, kulak, burun, boğaz ve diş muayenelerinden geçirilmelerinin mecburi tutulması zaruridir. Bizde yalnız her hangi doktordan alınan bir aşı kâğıdı ile sağlık raporu kâfi görülmektedir. Maarif teşkilâtımızda bu sıhhi muayene işi noksandır.

Muayene ettiğim üç bin çocuğa tatbik için okul aile birlikleriyle temasa geldim, bunlara profilaktik bir tedbir olarak burunlarına her gün arjirol damlatmak ve nasıl damlatılacağını gösterdim. Bir ay sonra gördük ki mektebe devam nispeti % 30 dan % 10 na indi. Şu ufak tedavi ve tecrübenin bütün ilkokullarda ve bilhassa köylerde tatbikını rica ederim.

Bize çok güzel bir sonuç verdi. Binaenaleyh, başka memleketlerde olduğu gibi, bizde de daha çocuk yedi yaşında mektebe başlarken burun, boğaz, kulak ve göz muayenelerinin yapılması ve mecburi olması yoluna gidelim. Arızaları bertaraf edildikten sonra tahsile başlatalım. Arkadaşım Nihad Reşad Belger, Amerika'da ilkokullarda çocuklara muhtelif sanat, teknik usullerinin öğretildiğine temas buyurdular. Halbuki İsveç'te çocukların evlerini tetkik ettim. 3 - 5 yaş arasında olan bu çocukların oyuncak odalarında, kırılan oyuncakların tamirlerini çocuklara yaptırdıklarını gördüm.

İsveç Çocukları, burada bu çocuklara bu çağda oyuncak yaptırılması usulü tedris ettiriliyor. Yalnız oynamak değil bunların yapılması da öğretiliyor. Bugün çocuk bakım evleri İstanbul'da iki tanedir, buradaki çocuklara öğretilmesi şayanı arzudur. Halbuki ilkokullarda Amerika'da yapılmakta olduğunu arkadaşımız söyledi, İsviçre'de ve diğer yerlerde çocuk bakım evleri vardır. Binaenaleyh daha küçük yaşta bunları müstahsıl vaziyete sokmak çok ehemmiyetlidir.

REİS — Müddetiniz dolmuştur efendim.

Hüseyin Ortakcioğlu.

HÜSEYİN ORTAKCIOĞLU (Çorum) — Efendim; bendeniz Maarif Vekilinden iki sual sormak için söz almış bulunuyorum ve bunların cevaplandırılmasını bilhassa rica ediyorum, bunlar seçim bölgemde bir dert halindedir.

Malûmuâliniz 1945 senesinden sonra ve evvelki devrelerde köy okulları birliği kurulmuştu. Bu birliğe paralar yatırılmıştır. Bizim Alaça ilçesinde birlik tesis edilmediği halde 30 dan fazla köyümüz Ziraat Bankasında açılan bir cari hesaba 500 lira ile bin lira arasında para yatırmışlar. Bugün ne köylerde mektep yapılmıştır, ne de paraları kendilerine iade edilmiştir. Ya Maarif Vekâleti paralarını kendilerine iade etsin veyahut da para karşılığı okullarını yaptırsın. Mektebi yaptıрма, parayı da verme. Vatandaş karşımıza dikilip paramızı aldınız mektep yaptırmadınız, diyor.

İkinci nokta; gene kendi bölgemde köylünün yardımı ile, bizzat köylü tarafından yapılmış tayyare hangarı genişliğinde mektepler mevcuttur. Bunların duvarları çökmüştür, çatıları çökmüştür. Millî servetin bir kısmını teşkil eden yüzlerce mektep boş ve harap bir halde-dir. Çorum İlinde tamir masrafı bunun yüzde birini bulmuyor. Bu millî serveti heder etmemek ve bir çare bulmak lâzımdır. Bunu Eğitim Bakanından rica ediyorum.

REİS — Mehmet Özdemir.

MEHMET ÖZDEMİR (Kayseri) — Efendim, ben ilköğretime dair bazı sual ve temennilerde bulunacağım. Şehir ve kasabalarda vazife gören öğretmenlerin köylere de gönderilerek köy çocuklarının kültür seviyelerinin yükseltilmesi yolunda daha evvel temennilerde bulunmuştum. Bu hususta Vekâletin düşüncesi nedir?

2. Ürgüç'de denetmen bir arkadaştan aldığım bir mektupta 1951 Eylûlünden 1953 Şubat sonuna kadar bir buçuk sene zarfında yalnız 150 lira yolluk gönderildiğini buna mukabil yüzü müteceviz okulu teftiş ettiğini, fakat ödenek talebine cevap alamadığından bahsediyor. Buna rağmen mesleğini seven bu arkadaş teftiş vazifesini yapmıştır. Bu vesile ile arz edeyim ki, denetmenlere verilen 150 lira yolluklar gayrikâfidir. Az olmasa bile müfettiş salâhiyet, vazife ve mesuliyetini haiz olan denetmenin müfettişlerden tefrik edilmeyerek onlara da 999 sayılı Kanunun harcırâh hükümlerinin tatbik edilmesi uygun olur. Harcırâh hakkında bir tefrik yapılmasını bendeniz de şahsen doğru bulmamaktayım. Bu itibarla denemelerin harcırâhlarının artırılması veya unvanlarının müfettiş olarak değiştirilmesi suretiyle bu hu-

zursuzluğun bertaraf edilmesini rica ediyorum.

Bir de şimdiye kadar köylerde ne kadar öğretmen tasfiye edilmiştir? Ve daha ne kadar tasfiye edecektir, mevcutları ne kadardır?

Keza, gezici başöğretmenler kaldırılması için bir adım atılmıştı. Şimdiye kadar bu gibi gezici öğretmenlerin ne kadarı kaldırılmıştır. Bunları rakamlarla cevaplandırılmasını rica ediyorum.

Son olarak, öğretmenlerin Yapı Sandığı hakkındaki bakanlığın faaliyeti ve aldığı tedbirler, nelerdir? Bugünkü ihtiyaçlar karşısında ne gibi bir tedbir düşünülmektedir? Bu sandığın tasfiyesi veya ipkısı hususunda vekâletçe tebellür etmiş bir fikir mevcut mudur?

Bu hususların açıklanmasını rica ediyorum.

REİS — Abbas Çetin. (Yok sesleri).

Fahri Ağaoğlu.

ABDÜRRAHMAN FAHİRİ AĞAOĞLU (Kon-ya) — Muhterem arkadaşlar, din dersleri aleyhinde bulunan bir profesörün sözlerini tenkid ediyordum. Kaldığım noktadan devam edeceğim.

Üçüncü maddeye gelmiştim.

3. İnsan Hakları Beyannamesine dayanan iddia da evvelce arzettiğim sebeplerden dolayı çürüktür. İnsan Hakları Beyannamesinin 19 nci maddesi din ve vicdan hürriyetini öğretim, tatbikat, ibadet ve ayinlerle izhar etmek hürriyeti ile birlikte kabul eylemiştir. Buradaki öğretim hürriyeti, çok geniştir. Tek başına veya topluca, açık olarak veya özel surette yapılabilir ve devletin dinî tedrisat ile meşgul olmayacağını asla tazammun etmez. Her millet dinî öğretim hürriyetini kendi bünyesine göre halletmiştir. Bugün dinî tedrisatın ehemmiyeti, demir perde dışında bütün dünyada kabul edilmiştir. Avrupa'nın birçok memleketlerinde ve Amerika'da sekiz senelik ilkokullarda ve hatâ liselerde din derslerine geniş ölçüde yer verilmiştir. Bu tedrisat bâzı yerlerde hususi mekteplerde, bâzı yerlerde de devlet okullarında, devlet liselerindedir.

4. Din öğretiminin ancak özel surette ve millet mektepleri dışında yapılabileceği iddiası ise, çok değersiz ve yersiz bir iddiadır. 20 küsur senelik tarihimiz bize bunun ne olduğunu acı bir şekilde göstermiştir. Bir taraftan millet mektepleri diyorlar, diğer taraftan millet arzularına karşı kapanmasını istiyorlar. Ne büyük tezat.

Dinî tedrisat için hususi tedrisat yolunu millet için bir ana hak olarak daima açık bulundurmak ve bunu hukukan ve fiilen temin etmek vazifemiz olmakla beraber bu hak ve vazife devlet okullarında dinî tedrisata yer verilmesine asla mâni değildir.

Muhterem arkadaşlar, birkaç cümle ile sözlerimi bitireceğim; Bugünkü hali ile dinî tedrisatın kâfi olmadığını anlatmak isterim. Bu sebeple de mevzuun ehemmiyetini tebarüz ettireceğim. Bütün dinlerin gayesi ahlâk ve iyiliktir. İslâm dinî ise ahlâk, fazilet, müsamaha, temizlik, adalet ve fedakârlık dinidir. İlim tahsilini kadın ve erkek her müslüman için farz yapan, ulûlemre itaatı, çalışmayı ve iyilikleri emreden, fenalıklardan meneden bir dindir.

Yalnız Allaha kulluk eder ve yalnız ondan yardım dileriz sözleriyle insanlar arasında, insanlık şeref ve haysiyetini ve insanlık izzetini en yüksek dereceye çıkaran, Avrupanın asırlarca mahrum kaldığı, uzun ve kanlı mücadelelerden sonra dahi tamamen erişemediği ve mücadele halinde bulunduğu insanlık hak ve hürriyet idealini ve vicdan hürriyetini on dört asır evvel bütün dünyaya ilân eden ve gerçekleştiren ve nihayet diğer bütün dinleri ikmal eden din, şüphesiz yine İslâm dinidir. Son üç asırlık tarihimizde ve bugünkü İslâm âleminde bunun aksine birçok misallerin bulunması cehalettendir, dinimizi bilmemektendir.

Böyle bir dinin yalnız ilkokullarda basit bir şekilde okutulması kâfi midir?

İhtiva ettiği içtimai ve ahlâki yüksek esasları ilkokul programlarına sığdırmak mümkün müdür? Ortaokullarda ve liselerde yalnız İslâm dinine değil içtimai ilimlerin mühim bir şubesi olmak haysiyetiyle bütün dinlere ait bilgilere kâfi yer verilmesi faydalı ve lüzumlu değil midir?

Bu sualler için programımızın 14 ncü maddesini kâfi görüyorum. Bu madde hükmünü tam olarak yerine getirmeye çalışalım. Millet bizden bunu bekliyor ve istiyor.

14 ncü maddemizin dinî tedrisata ait ikinci fıkrası hükmünün ele alınarak gerekli programın yapılması zamanı gelmiş olduğuna işaret ederek sözlerime son veriyorum.

HALİL NURİ YURDAKUL (Niğde) — Muhterem arkadaşlar, Millî Eğitim Vekâletinin bir

sene evvel kurmuş olduğu öğretici filimler merkezinin faaliyetini yakinen takip etmekteyim.

Yapılmakta olan çok faydalı çalışmalar arasında köylere ulaşmak maksadıyla gerek yurt dışında ve gerek yurt içinde hazırlanmakta olan petrolü prejeksiyon makinaları, bilhassa dikkati çekmektedir. Bu sayede gerek okullarda ve okul dışında bulunan çocuklara ve gerek yetişkinlere :

- Sağlık faydalarını
- Lüzumlu bilgiyi
- Vatandaşlık sevgisini
- Tarım işlerindeki ileri görüşleri vermek mümkün olmaktadır.

Vekâletin en ücra köylere kadar bu yeni tedris vasıtası ile gitmesi her çeşit bilgiyi vatandaşın ayağına ve gözü önüne götürmesi yıllardan beri beklediğimiz ve özlediğimiz ideallerimizi tahakkuk safhasına koymuştur.

Çok kısa bir zamanda memlekette 13 bölge merkezinde 12 şube açılmıştır. Bu yıl da 300 kadar okul açılmak suretiyle geniş bir faaliyet sahası sağlanacaktır. Bu mesainin kısa bir zamanda bütün memleketi saracağını şüphesiz görüyorum. Bakanlığa cidden bu ileri ve çok yerinde olan mesaisinden dolayı candan takdir ve tebrik ederim.

SİNAN TEKELİOĞLU (Seyhan) — Arkadaşlar, Anayasaya göre Türkiye'de ilk tedrisat mecburidir. Elimizdeki bütçeye bakıyoruz, 233 milyon liraya bâliğ olan bu bütçede ilköğretime verilen para, hiç mesabesindedir. Her memlekette yüksek tahsil, lise, hattâ orta tahsil, paralıdır. Bizde bu usul kalkmış, bilâkis biz orta ve yüksek tahsil yapan gençlere yardım bile yapmak mecburiyetinde kalmış bulunuyoruz. Hattâ Avrupa'ya gönderdiğimiz talebelere bile Fransa'da sola kayarak bize beyanname gönderen gençler var, tabii bunlardan Maarif Vekâleti de haberdardır, acaba onlar hakkında ne yapıyor? Onlara da yardım edecek miyiz?

İlk tedrisat hocalarımızın vaziyeti; mektepten çıktıktan sonra şehirlerde yerleşmiş olanlar daimi surette şehirlerde, köylerde vazife alanlar da daimi surette köylerde kalıyorlar. Köy hocaları bize mektuplar göndererek kendilerinin de şehir nimetlerinden istifade ettirilmelerini istemektedirler. Fakat buna bir türlü imkân hâsıl olamamaktadır. 15-20 seneden beri şehirde olan hocalar bulunduğu gibi 15-20 seneden beri köyde oturan

zavallı hocalarımız da vardır. Maarif Vekâletinden rica ediyorum; köyde oturmak için hoca yetiştirmedik. Hepsinin tahsili aynı olmakla beraber kendilerini memleketin her tarafında hizmet görmek üzere yetiştirmiş bulunuyoruz, bunu önlemek için lâzımgelen tedbirler alınsın, bundan evvelki İstanbul'daki vaziyetin tekrar edilmemesini de ayrıca rica ediyorum.

Bir meseleden de bahsedeceğim; Adana'da Kız Enstitüsü vardır, yetişmiş kızlar orada beden terbiyesi yaparken bir çok insanlar dolmuşlar seyreliyorlardı, polis dairesine telefon ettim, onları dağıttılar. Ben Maarif Vekilinden rica ediyorum; acaba kız çocuklarının kısa şortlarının kolf şeklinde indirilmesi mümkün değil midir?..

ÖMER MART (Çanakkale) — Öyle şey olmaz, sebep?

REİS — Lütfen hatibin sözünü kesmeyin.

SİNAN TEKELİOĞLU (Devamla) — Ben kendi kanaatimi söylüyorum. Siz de gelir kendi kanaatinizi söylersiniz. Acaba mümkün değil midir, hepimizin kızı vardır, kız babasıyız o şekilde beden terbiyesi yapmalarına razı olmuyoruz. Ama Devletin mekteplerinde konmuş olduğu bir usul olduğu için müsaade ediyoruz. Acaba bunları biraz daha kapatmak mümkün olmaz mı?

Sonra bâzi ilk mektep hocalarının gazetelerde idare âmiri ve saire olarak çalıştıkları görülüyor. Bundan Millî Eğitim Vekilinin haberi var mıdır? Varsa niçin bunların siyasetle meşgul olmalarına müsaade ediyorlar. Malûmatları yoksa ben ihbar ediyorum.

Sonra burada bir Devlet Konservatuvarımız var, tedris alafranga üzerinedir. Bunun yanında bir de alatürka kısmı açılmaz mı? Konservatuvar mezunları, yüksek tahsil görmüş sayılıp yedek subay olmaktadırlar. Bu hakkı haiz bir de alaturka kısmının açılması, bence uygun olmaktadır.

EMİN KALAFAT (Çanakkale) — İstanbul'da var.

SİNAN TEKELİOĞLU (Devamla) — Var, ama o, bu vaziyette ve bu haklardan istifade eder şekilde değildir.

REİS — Vaktiniz dolmuştur.

SİNAN TEKELİOĞLU (Devamla) — Vaktim dolmuş. Ben de sözlerimi burada kesiyorum.

SİRRI ATALAY (Kars) — Aziz arkadaşlar; beş dakikalık konuşma zarureti icabı ikinci defa huzurunuzda geldiğim için özür dilerim.

Doğu Üniversitesinin kuruluşunun, yer bakımından ehemmiyetle nazarı itibara alınması hususunu biraz önce arz etmiştim. İlim heyetinin yapmış olduğu tetkikat neticesinde, neşredilen raporda, Doğu'da üniversite kurulması için yeter ve kâfi derecede bir bina ve yapı bulunmadığı belirtilmiştir. Tetkik edilen yerlerde bu vasıfları haiz bir bina bulunmıyabilir. Fakat Kars'ta üniversite binası için muazzam ve muhteşem binalar mevcuttur. Eğer Sayın Bakan, Doğu'da yaptığı seyahate Kars'tan bir rüzgâr gibi geçmemiş ise bu binaları elbette gömüştür. Askeriye tarafından belediyeye devredilen muazzam binalar vardır. Bu binalar bugün yüzlerce milyona alınmaz. Bu binalar **tamamiyle tabiata** terk edilmiş vaziyettedir. Harap olmaktadır. Meselâ Kars'ta bir lise binası açılacaktır. Bina mevcuttur. Bu binaya belediye beş bin lira istiyor. Maarif üç bin lira veriyor. Bu Binada lise açılacaktır. Halbuki bu binayı başka yerde yaptırmaya kalksanız birkaç milyon liraya yapılamaz.

Doğu Üniversitesinin Tarım, Veteriner fakülteleriyle Ormanlık Araştırma Enstitüsü için gayet elverişli binalar ancak Kars'ta bulunmaktadır. Halbuki bu binalar başka yerde 5 - 10 milyon liraya mal edilemez. Doğu Üniversitesinin Veteriner Fakültesiyle Ormanlık Enstitüsünün nasıl bir zaruret olduğunu İlim Heyetinin raporunun 39 ncu sayfasından ve kısmen yüksek huzurunuzda okumak istiyorum.

REİS — Bir dakikanız kaldı.

SIRRI ATALAY (Devamla) — [Doğu Üniversitesi kurulmasında Veteriner Fakültesini

en başta düşünmek lâzımdır. Çünkü o mıntakada hayvancılık gelişmektedir.] Vaktim dolduğu için üst tarafını okumaktan vazgeçiyorum. Yalnız şurasını arzedeyim ki; Kars'ta Veteriner Fakültesi, Ormanlık Araştırma Enstitüsü açmak için maarif, iklim, coğrafya ve sağlık, münakale durum ve şartları ve bina durumu cihetinde ele alınınca bu Kars için bir müktesep haktır. Dünya Veteriner fakültelerinde 50 talebe okutulur bizim fakülteye her sene 120 ilâ 140 talebe alınıyor bu da ihtiyacı karşılamıyor. Doğu'da bir Veteriner Fakültesi açılmasa yalnız bu bölge bakımından değil memleket ölçüsünde iktisadi hayatımıza çok mühim ve çok geniş mikyasta tesirli olacaktır. Gübrenin yakacak olarak kullanılıp tarlaya atılmaması, kereste pahalılığı yüzünden sağlık şartlarına uygun ev yapılmaması bu mıntakada uzun devamlı kuraklığın hüküm sürmesi ormancılığın ehemmiyetini açıkça göstermektedir. Orman mahsul-leri çeşit evsaf ve istihsal bakımından da Kars, Doğuda en müsait mevkidedir ve bütün imkânları haizdir. Bu sebeple Veteriner Fakültesi ile Ormanlık Araştırma Enstitüsü Kars'ta açılması ilmî, mantıkî, iktisadî, ekonoomik bir zarurettir. Kars bu zarurete istinatla müktesep hak taşımaktadır. Bu cihetlerin tetkik mevzuu edilmesini ve fakülte ile enstitü kısmının Kars'ta açılmasını Sayın Bakandan rica ederim.

REİS — Bugün saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 12,55

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15

REİS — Reisvekili Fikri Apaydın

KÂTİPLER : İbrahim Kirazoğlu (Kayseri), Ali Ocak (Gazianteb)

REİS — Oturumu açıyorum.

Söz Nuri Sertoğlu'nundur.

NURİ SERTOĞLU (Sinob) — Sayın arkadaşlarım, sahadaki oturumda görüşlerimi kısaca arz etmiş idim. Fakat beş dakikaya sığmayan mâruzatımdan faydalı bulduğum birkaç noktaya daha temas etmek suretiyle, Sayın Bakandan bâzı ricalarda bulunacağım.

Eski eserler ve müzeler bahsinde, bilhassa üzerinde durmak istediğim nokta, eski eserler ve müzeler için ihtiyar edilen fedakârlığın, bilhassa Bütçe Komisyonunun bir anlayış gösterek Hükümet teklifinin üstünde bir ödenek kabul etmesi suretiyle Yüksek Heyetiniz huzuru-
nuza getirilmiş olan 850 bin liralık tahsisatı, bu sahadaki düşüncülerin ve yarın için ümitlerimizi teşkil eden gelişmelerin tahakkuku için, ben şahsan kâfi miktarda telâkki etmemekteyim. Eğer bu miktarı layık olduğu seviyeye çıkarmak imkânını Yüksek Meclis bahsederse, çok yerinde ve isabetli bir karar verilmiş olur, arkadaşlar.

Bu meyanda, memleketin her köşesinde hemen neresine kazma vurulsa her devre ait bir medeniyeti ifade eden eserleri bulmamak mümkün değildir. Memleketimizin bu gibi kazıları, zaman zaman yabancı eller tarafından yapılmakta idi. Sayanı şükrandır ki, son zamanlarda yetişen türk elemanları da bu kazıları başarı ile yapmaktadırlar. Bu elemanlar bu sahada ve büyük ölçüde yetişmekte ve eski Türk eserlerini arama, bulma, tasnif ve değerlendirme işlerinde başarı göstermekte modern Türk müzeciliğini ileri seviyeye ulaştırmaktadırlar, başca temennim ve arzularım Sayın Bakanın bilhassa bunlar üzerinde durmasıdır, artık eski eserleri bulma işinde ve bir ihtisas mevzuu olan müzecilikte Barem Kanunu çerçeveleri içinde maaş verilmesi zamanı geçmiştir. Bir eseri bulmak, devrini tâyin edebilmek, eski çivi yazılarını

okuyabilmek ve bunların ilmi bir şekilde tasnifini yapabilmek cidden ihtisas işi olduğuna göre, bu sahada çalışacak arkadaşların ihtisas kadrolarında yer almaları sağlanmalı ve bunların, bundan sonraki mesailerini için olsun tatmin-kâr bir ücret ve maaş kadrolarında çalışmaları temin edilmelidir. Sayın vekilden bu nokta üzerinde hassasiyetle durmalarını bilhassa rica ederim

REİS — Bir dakikanız kaldı efendim.

NURİ SERTOĞLU (Devamla) — Arkadaşlarım, kısaca bir noktaya daha temas etmek istiyorum. Birçok müzeler ekseri günler ziyaretçilere kapalıdır. Meselâ, Ankara'daki Eti müzesi haftada üç gün kapalıdır. İstanbul'da Topkapı müzesi haftada 6 yarım gün açık, İstanbul'da Arkeoloji müzesi haftada üç yarım gün açık, Türk İslâm eserleri ve Eski Şark eserleri müzesi, haftada 4 yarım gün açıktır. Gerek iç ve gerek dış turizm bakımından bu müzeleri vatandaşla ve ziyaretçiye devamlı olarak açmak imkânının mevcut olmadığı iddia edilemez. Bu hal eğer kadro darlığından ileri geliyorsa, ki böyle olması daha galip bir ihtimaldir, sabahki konuşmamda da rica ettiğim gibi her şeyden evvel kâfi elemanlarla müzelerimizi takviye etmek ve bu imkânı sağlamak lâzımdır. Reklâm işine de ayrıca önem verilmesini rica edeceğim. İstanbul'da ticari tesislerin ve bankaların tramvayda, trenlerde çok güzel reklâmları görülmektedir. Müzelerimizin böyle reklâma hiç raslamıyoruz. Vatandaşların bilhassa ecebilerin sık gelip gittiği bir şehirde bu gibi faaliyetlere ihtiyaç vardır. Bu faaliyetler müzelerimiz ve memleketimiz için faydalı olacaktır.

REİS — Himmet Ölçmen.

HİMMET ÖLÇMEN (Konya) — Muhterem arkadaşlar; ben de bir nebzecek teknik üniversitelerden bahsedeceğim.

Dün, İnşaat Fakültesi, Mimarlık Fakültesi, Makine ve Elektrik fakültelerinden mürekkep Teknik Üniversiteye bu sene, beş senede sarfedilmek üzere 6 milyon liralık bir ödenek ayrıldığını ve yeniden bir de Maden Fakültesi açılmakta olduğunu memnuniyetle müşahade ediyoruz.

Memleketin teknik sahadaki inkişafına muvazi olarak, makine sahasında, elektrik sahasında, su ve yol sahasında memleketin muhtelif ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde eleman yetiştiren bu müessesemiz, yeni kalkınmalarımıza muvazi olarak, maden sahasımızda da müstakbel kalkınmamızı temin edecek olan elemanları yetiştirmek üzere bir Maden Fakültesinin açılması, cidden hepimizi sevindirmiştir.

Bu suretle Teknik Üniversite iki sene zarfında, Maden Fakültesine verilen tahsisat haric, bütçesinde 3,5 milyon liralık bir tezyüt göstermesi, Hükümetimizin üniversitelere vermiş olduğu kıymetin en büyük maddi delilini teşkil etmektedir. Bu maddi kuvvetler sayesinde temin edilecek olan mânevi bilgi ve kuvvet de yine Hükümetimizin üniversitelere ve yüksek tahsil gençliğine vermiş olduğu ve vereceği mânevi kıymeti ve itibarı göstermektedir.

Yalnız, burada bir noktayı tebarüz ettirmek isterim. Teknik Üniversite, bu memlekete yüksek teknik eleman yetiştirmektedir. Fakat bugün memleketin ihtiyacı, yüksek teknik eleman ile birlikte onun iki üç misli fevkinda diğer teknik elemanlar yetiştirmeye arzı ihtiyaç etmektedir. Teknik okulda yetişen elemanlar da, Teknik Üniversitedeki elemanlar da sayı itibarıyla birbirinden büyük fark göstermektedir. Halbuki diğer elemanların bu elemanlardan çok olması icap ve iktiza etmektedir. Binaenaleyh Teknik Üniversitenin içinde teknik eleman yetiştirecek şekilde, hattâ fen memuru yetiştirecek şekilde bir teknik okul ve fen memuru okulu açılması teşebbüsüne girişmeyi Hükümetten temenni etmekteyiz ve bu yolda hazırlıkları olduğunu memnuniyetle işitmekteyiz.

Biliyorsunuz ki, arkadaşlar, memlekette nafıalar, kadro bakımından tamamen boş bir vaziyettedir. Milyonlarca tahsisat temin edilmekte, fakat bunları lâıyıkıyla sarfedecek teknik elemana mâlik bulunmamaktayız. Memleketimiz-

de teknik eleman yetiştirmekte en başta gelen Teknik Üniversitemizin bu ihtiyacı kısa bir zamanda karşılamasını yüksek heyetinizin huzurunda temenni etmekteyim.

Diğer taraftan Teknik Üniversitede dört tane enstitü açılmıştır ki, bunlardan birisi sis-moloji, diğer hidrojeoloji, teknik haberleşme, sivil havacılık enstitüleridir. Bunlardan hidrojeoloji şubesi, yeraltı sularını taharri ve değerlendirmektedir. Yeraltı sularının taharriyatı başlamaktadır. Memleketin kurak olan arazisinin tamamen bu yeraltı suları ile sulanması ve birçok yerlerde içme sularının bu yeraltı suları ile temin edilmesi derpiş edilmektedir. Hidrojeoloji mevzuumuz bir taraftan zirai kalkınmamıza muvazi olarak ve alâkalı olarak Ziraat Bakanlığının, diğer taraftan Bayındırlık Vekâletinin, öte taraftan tamamiyle teknik ve ilmi bir müessese olan Teknik Üniversitemizin ahenkli bir vaziyette memleketin bu ana davasına parmak basmak suretiyle yeraltı sularımızın yer üstüne çıkarılmasını ve bu suretle ziraat ve diğer sahalarda âzami şekilde istifade edilmesini temenni ve istirham ederim.

Hükümetin üniversitelerimizin maddi ve mânevi her sahada yükselmesi ve ilerlemesi için millet namına yapmış olduğu fedakârlıklara mukabele olmak üzere gençliğimizde her türlü siyasi tesir ve mülâhazaların tamamen dışında ve üstünde kalarak millî birlik ve millî şuur havası içinde istikbale en iyi şekilde hazırlanmalarını temenni eder kendilerine muvaffakiyetler dilerim.

ÖMER BİLEN (Ankara) — Maarif Bütçesinin, Müdafaa Bütçesinden sonra en büyük bir bütçe olması, mucibi şükrandır. Çünkü beşeriyetin devam ve bekası, ancak ilim ve irfanladır. İlk insan olan Âdem, talimi esma ile tezyin edilmiştir. Yüce Peygamberimiz ben muallim olarak gönderildim diye hitap etmiştir ve hem de ilmi ikiye taksim etmiştir. Bir ilmi ebdan, diğeri ilmi edyan. Bu taksime göre insanların hayatta muhtaç oldukları ve olacakları şeyleri kolaylıkla temin ve istihsal için medeni âlemde vücuda getirilen bilgileriyle gençlerimizi teçhiz etmek, millî beka ve saadetimiz için en büyük vazifemizdir. İlmi edyan ise, maddi sahada erişmiş olduğumuz veya erişmek istediğimiz terakki yollarında vatanımıza, milletimize hattâ bütün beşe-

riyete karşı hayırlı bir unsur olmak için de vaz'ı ilâhî olan dinleri, bilhassa son ve ekmeli edyan olan islâmiyetin ahkâmını öğrenmek ve öğretmek suretiyle maddi sahada muvaffakiyetlerimizi hakkı adalet dairesinde yürütmek için mikyası dini bir üssümizan olarak elde bulundurmak çok yerinde olur. Bu seneki Maarif Bütçesinin bölümlerine göz gezdirdim. Yurdumuzun yedi yerinde açılmış olan imam - hatip mektepleri için 1952 de hiçbir tahsisat yok idi. Bu sene ise ancak 48 000 lira teklif edilmiş Bütçe Encümeni tarafından da kabul edilmiş her veghile hüsnüniyetinden emin olduğum Muhterem Tevfik İleri, yirmi küsur milyon müslüman vatandaşların dinî, ahlâki ihtiyaçlarını temine mâtuf olarak açılmış bulunan bu müesseselerin ehemmiyetiyle mütenasip bir teklif ile gelmesi icabederdi iki senedir bu müesseseler, her yerde hayır cemiyetlerinin ve hamiyetli vatandaşların yardımıyla birçok müşkülât içinde devam etmektedir. Vatandaşlarımızın diğer ihtiyaçları gibi dinî ihtiyaçlarını da samimî olarak ele almış bulunan Hükümetimizin bu müesseselere karşı da sahavetli davranması da daha uygun olurdu fikrindeyim.

Arkadaşlar, adı geçen mektepler için bütçeye konulan kırk sekiz bin lira, o mekteplerden birisinin bile hakiki ihtiyacını temine kâfi gelmeyeceği malûmdur. Senelerce ihmale uğrıyan dinî mevzuatın esaslarının gençlerimize talim edilmesi, vatandaşlarımızın umumi arzularındandır. Maarif Şûrasında bu hususta alınan kararlar da bu dâvanın bâriz bir delilidir. Binaenaleyh demokrat idaremiz, iki buçuk sene gibi kısa bir müddet zarfında maddi sahada millet hizmetinde büyük başarılar göstermiştir. Bunlarla insaf sahibi olan her Türk iftihar edebilir. Fakat rubu asırdır mühmel ve metrûk kalan din mevzuatının, ahlâk mevzuatının ihmali sebebiyle ahlâki bünyemizde husule gelen acıklı durumun ıslah için kâfi derecede bir tedbir ittihaz edilmemiştir. Zirai, iktisadi, imari sahalarda şindiye kadar meflûç bir manzara arzeden yurdumuzda şayanı takdir faaliyet gösterilmiştir. Buna müvazi olarak mânevi sahada da aynı mesainin gösterilmesi müslüman vatandaşlarımız tarafından beklenilmektedir. Mamafih bir milletin hakiki refaha ermesi, o milletin fazileti ahlâkiye ile muttasıf ve mütעהalli olmak şartıyla mümkündür. Böyle olmadığı takdirde medeniyet ca-

miası içinde ihraz edeceğimiz mevki, uzun müddet devam etmez. Allah'ın inayetiyle halen medeni mevkiimizin devam ve bekası için mensubu bulunduğumuz yüce dinimizde mündemiç olan fezaili ahlâkiyeden müstefit olmak icabeder.

Dinî esaslarımızın tamamen muntafi olmaması için Hükümetimiz tarafından açılmış olan bu hayırlı müesseselerin ihtiyaçlarımıza mümkün mertebe cevap vermeleri için hiç olmazsa şimdilik bu mekteplerin adedinin on beşe iblâğ edilmesi elzemdir.

Muhterem Maarif Vekilimiz, geçen seneki bütçe müzakeresinde, bir suale cevap olarak bu yolda bir vaitte bulunmuş idi. Bizde şu hususa işaret etmek isterim, çok kıyasatli muhterem Başvekilimiz ara sıra konuşmaları arasında samimî olarak milletimiz müslümandır. Ve bu müslüman kalacaktır diye beyanda bulunmuşlardır. Çok haklı ve çok tabîî olan bu beyan bile bâzı betbahtlar tarafından hoş karşılanmamış ve bâzıları tarafından da istismar edilmiştir. Öz milletimizin yüzde doksan dokuzu müslümandır, Elhamdülillâh müslüman kalacaktır. Fakat milletimizin müslüman kalması, ancak islâmiyetin müslüman gençlerimize öğretilmesiyle mümkün olur. Bu ciheti göz önünde tutan Hükümetimiz, imam - hatip mekteplerini açmış bulunuyor. Bu hususta benim ricam, bu müesseselerde yetişen gençlerimizin hakikaten münevver din adamı olmaları için teşkilâtın tevsi ve takviyesi şarttır. Birde şu ciheti işaret etmeden geçemeyeceğim. Gûya partilerarası münasebet tesis edildi. Fakat muhalif gazetelerden bâzıları, Demokrat Parti arasına tefrika sokmak için durmadan çalışmaktadırlar. Bilhassa Diyanet İşleri Bütçesinin müzakeresinde islâmiyetin ehemmiyetinden ve dinin lüzumundan bahseden arkadaşları gûya tehdit eder mahiyette neşriyat yapmaktadırlar. O zavallılar emin olsunlar ki, biz demokratlar onların direktif ve irşatları ile hareket eden insanlar değiliz. Ve hem de kuru gürültülere de katiyen pabuç bırakmayız. (Alkışlar)

REİS — Vaktiniz dolmuştur.

ÖMER BİLEN (Devamla) — Çok rica ederim islâmiyette irtica olmaz. Çok teşekkür ederim Sayın Hamdi Şarlan arkadaşımıza ki, bizi bu hususta aydınlattı ve birçok ehemmiyetli mevzuları ortaya attı. İslâm dininde irtica olmaz, din, partiler üstünde bir mevzudur, tefri-

kaya lüzum yoktur. Memleketin siyasi... (O, o, sesleri, alkışlar)

REİS — Sadri Maksudi Arsal.

SADRI MASUDİ ARSAL (Ankara) — Arkadaşlar; maarif teşkilâtı hakkında nâciz fikirlerimi beş dakika içine sığdırmaya imkân görmüyorum. Fakat bu kürsüye çıkmaya beni mecbur eden husus, Nihad Reşad Beyin bâzı fikirlerine iştirak etmememdir.

Arkadaşlar; şimdi arzedeceğim bu fikirler üzerindeki konuşmam Muhterem Nihad Reşad Beyden bir istizah, bir aydınlatma ricası mahiyetinde telâkki edilmelidir. Nihad Reşad Bey, buyurdular ki, bizim maarif teşkilâtımız, sistemimiz eskimiştir, kısırlaşmıştır, adam yetiştirmiyor, yahut da az yetiştiriyor. Arkadaşlar; ben maalesef bu fikirlere iştirak etmiyorum. Nihad Reşad Bey, eskimiş telâkki ettiği maarif sistemimizin yerine kül halinde Amerikan sistemini kabul etmemiz lüzumunu ileri sürüyorlar.

Bu, muhtelif bakımdan doğru olamaz.

Birincisi; 100 senelik ananesi olan bir teşkilâtımızdan mahiyetini iyi bilmediğimiz, neticeleri hakkında katî fikre vâsil olamadığımız, istikbalini bilmediğimiz bir maarif sistemine geçmek, doğru değildir. Evvelâ maarif sistemimiz neden aksamaktadır, bunun tetkiki yapılmalıdır ondan sonra, Amerika sisteminin rüchaniyeti hakkında katî fikirlere vâsil olmalıyız. Bir sistem yerine başka bir sistem ikame edildiği zaman bütün dünyada böyle hareket edilir.

Arkadaşlarımız, Fransız, Alman sistemleri eskimiş, yepyeni sistem olan Amerika sistemini kabul edelim diyorlar. Acaba doğru mu? Fransız, Alman veya Avrupa sistemi neden eskimiş? Bu hükmü nereden çıkarıyoruz? Ben bir Amerikalı âlimden işittim ki, Amerika'da dahi bir Fransız veya Alman üniversitesinden mezun olmakla iftihar ederlermiş. Binaenaleyh Amerika sistemine rüçhan tanımak bir apriori, bir hüküm olur. Bir misal arzedeğim; şu son geçen 60-70 sene içinde Fransa'yı alalım, Fransa, dünyaya bu müddet zarfında bir pastör, bir Curie, bir Durkheim bir Tardü, bir Berkson, bir Pgükont ve pek çok diğer âlim ve mütefekkir yetiştirmiştir. Amerika bu müddet zarfında ancak bir filozof ve bir kaç sosyolog yetiştirmiştir. Amerika teknik sahada çok ilerdedir.

Arkadaşlar, bu çok mühimdir. Fakat insanın

başka pek çok şeylere ihtiyacı vardır, tekniktir. Onun için acele etmiyelim Avrupa sistemini bırakıp da Amerika sistemine gitmekte acele etmiyelim. Amerika sisteminin bizim bünye ve şartlara uygun olup olmadığı henüz belli değildir, Nihad Reşad Belger arkadaşım, fikirlerini izah etsinler. Kendilerini otuz seneden beri tanırım, onu çok büyük ve vatanperver ve kültürlü olarak tanır ve hürmet ederim.

Arkadaşlar, çoklarınız burada milletin istikbalî için silâhla mücadele ederken biz Fransa'da kalmaya mecbur olan Türkler, Nihad Bey, ben, diğer arkadaşlar aynı gaye için mücadele ediyor-duk.

KESSAF MEHMET KURKUT (Bilecik) — Muhterem arkadaşlar;

Millî Eğitim Bütçesindeki bu seneki artış şayanı iftihardır. Ancak nimet külfet mukabilindedir. Temenni ederiz ki Devletin bu fedakârlığına göre Maarif camiası da verimli olsun. Mekteplerimizin ekserisi, kıymetli arkadaşlarımızın da belirttiği gibi, istikbale müstehlik talebe yetiştirmektedir.

Müstahsıl münevver talebe yetiştirmek için sanat ve teknik eleman mektepleri kifavetsizdir. Yüksek mekteplerden çıkanlar hen Devletten memurivet beklemektedir. Devlet sikkesine avuç açmaktadırlar. Çünkü bu kol'ay istir. Bövle devam ettiği müddetce tabiativle Devlet kapularında da memuriyet kalmadığı gibi meslek ve sınıfı bulunmayan bu vatanda evlâtlarının hali ne olacaktır? Ziraate, sanata, ticarete hiç hizmeti olmayan, her hangi bir yüksek tahsil mezunu talebe bu işlere de zaman geçtikçe yabancı kalmaktadır. Meselâ orta halli bir çiftçi ve yahut esnaf çocuğu orta ve liseyi ikmal ettikten sonra ne tarlaya gitmekte ve ne de dükkâna yavaşmaktadır.

Ziraat: memleketimizin ana işlerinden olduğuna göre dününün teknik ziraatle mesgul olduğuna ve memleketimizin de bu hususta inkisafıta bulunduğu bu zamanda biz hâlâ küçük çiftçilerimizi intidai vazivette çalıştırmaktavız. Bunların evlâtları da babalarından gördüğü gibi karasabanla güçlülkle ziraat işlerinde çalışıyorlar. Vaziyet bövle olduğuna göre ekseri halkı çiftçi ve esnaf bulunan nahiye ve kaza merkezlerindeki bâzı ortaokulların bu cihete hasrî tahsis edilmesi daha muvafık olur kanaatindeyim. Tabii bu bir teşkilât ve kuruluş meselesi ise de, bu-

nun üzerinde Milli Eğitim Bakanlığının da hasasıyetle duracağına kaaniim.

Sonra, köy okullarından mezun olan çok zeki vatandaş çocukları vardır. Bunların da tercihan yatılı okullara alınması şayanı arzudur. Geçen sene Milli Eğitim Vekâletinin çok yerinde almış olduğu bir kararla halk tarafından teşebbüs edilerek dernek kurulmak suretiyle mektep yaptırımlara yardım edilmektedir. Bu meyanda Bilecik Vilâyetimizin de Osmaneli ve İnönü kasabalarında mahallî dernekler tarafından yaptırılan iki ortaokul binası için Hükümetimizin yardımları ve sayın Milli Eğitim Vekili Tevfik İleri'nin bu eserlerin vücuda gelmesi için gösterdiği gayret ve himmetten dolayı Bilecik Vilâyeti namına bu kürsüden teşekkür etmeyi bir borç bilir, mâruzatıma son veririm.

REİS — Kâzım Arar.

KÂZIM ARAR (Çankırı) — Muhterem arkadaşlar, beş dakikalık bir zaman içinde Milli Eğitim dâvasını münakaşa etmek imkânları olmadı için kısa parçalar halinde temennilerde bulunacağım. Din tedrisatı, okullarımızda Milli Eğitim Vekâletinin bir karariyle ve yahut Hükümetin bir karariyle ihtiyari olarak kabul edilmiştir. Milli Eğitim sahasında hiçbir dersin ihtiyari olduğu vâkı değil iken din tedrisatının niçin ihtiyari olduğu üzerindeki tereddüdümüzün izalesi için bir gün Milli Eğitim Komisyonunda sayın bakandan istihdamda bulunmuştum. Bu hususum ya ihtiyaridir yahut mecburidir şeklinde katî bir hükme bağlamak icabeder. Fakat iki şıktan birisini tercih etmek icabederse mecburi olmasının zarureti ne işaret etmiştim. Bakanın bu husustaki katî cevabını rica ediyorum.

İmam - Hatip okullarının her vilâyete teşmilî zarureti ni hissetmekteyim. Bunu da temenni olarak arz ediyorum.

Bütçe Komisyonunda 1954 yılında Çankırı'da bir lise açılması hususunu vadetmişlerdi. Bunun Meclis zabıtlarına geçirilmesi için sayın bakandan tavzihini rica ediyorum.

Eğitmensiz okullar; bu okullar çeşitli sebeplerle istifa, ölüm veya suveri saire ile ayrılmış olanların yerine eğitmen bulunamaması, yahut öğretmenin tercih edilmesi, sebebiyle bazı okulların hocasız kalması doğru değildir.

O halde Milli Eğitim faaliyetinin mânası kalmaz. Okul var, hoca yok. Bu nevi okulların ya tamamen kapatılması, yahut da öğretmen okullarından çıkacak hoca sayısının artmasına kadar eğitmenlerle idaresi ehveni şerdir.

Bir de öğretici filimlerin vilâyetimize de lûtfedilmesini rica ederim.

Son olarak, Milli Eğitim dâvasının kalkınabilmesi için ve bilhassa muhtelif mevzuları parça parça Büyük Millet Meclisine getirmek tence bir an evvel hazırlanmış olan maarif teşkilâtının Bakanlar Kurulunda daha fazla beklemesi doğru değildir. Sayın bakandan bir an evvel bu kanunların Meclise intikalini rica ediyorum.

REİS — Ethem Vassaf Akan. (Alkışlar)

ETHEM VASSAF (Kocaeli) — Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlarım, Maarif Bütçesi vesilesiyle söz almış bulunuyorum. Türk maarifinin ileri bir hareketle inkişafı için bâzı esas noktalara temas etmek istiyorum.

Çocuk yuvalarından başlayarak ilk mekteplerin tedris usul ve sistemlerinde, çocukların mektep hayatında nazarı dikkate alınacak husus, yalnız okuma vaziyetleri değil, fakat sağlık ve ahlâk durumlarını da göz önünde tutarak ona göre çocuklarımızı yetiştirmek zaruretindeyiz. (Bravo sesleri)

Çocuk gıdasında, gıda ile alâkadar olan ev ve aile fertlerinin bilgileri, bâzan kifayet etmeyebilir. Fakat bir öğretmenin bu hususta muntamaz ve muvazeneli bir diyet hazırlaması hususunda malûmat sahibi olmak gerektir. Bunları yetiştirmek için, mekteplerimizde tedris usulimizde yenilik yapmaya kâfi derecede vukufu, malûmat verecek öğretmenlere daha çok mütehassıslara ihtiyaç vardır. Çocuk sağlığının temini, çocuk tedris usulleri ve mekteplerin devamlı kontrolü bakımından ve çocuklara musallat olan mikropların faaliyetini engelliyecek (Profilactic) medecin yani koruyucu tababete temas etmek istiyorum. Çocuklar aşılardan çok defa taşıdıkları hastalıkları diğer çocuklara aşılamak suretiyle yaymaktadırlar. Yalnız çocuklar değil, öğretmenler arasında tüberkülozdan mustarip olan ve bütün bir mektebe sirayet edecek şekilde hastalıkları tevsî eden öğretmenlerin mevcut olduğunu yakinen biliyorum. (Alkışlar) Bunun için arayıcı ve teknik lâbora-

tör vasıtalarından istifade etmek, çocukların muntazaman sağlıklarını kontrol etmek, radyografi ve radoskopilerini yapacak vasıtalara sahip olmak ve bilhassa gıda usullerine ve spor işlerine ehemmiyet vermek lâzımdır. (Bravo sesleri, alkışlar) Spor, yalnız birbiriyle rekabet eder şekilden kurtararak ahlâk sporu haline getirmek lâzımdır. Çocuğun bedenî neşvünümasını temin etmeliyiz. Bu şekilde hazırlanan çocuklarımız yarın üniversiteden çıktığı zaman kafaları ve kalbleri işliyen ve memlekete bağlılıklarıyla hisleri işliyen birer unsur ve fert olarak yetişmelerini temin etmiş oluruz. Çocuk hayatında, tedris usullerinde buna ne kadar kıymet verdiğimizizi bu vesile ile izah ederken noksan kalan bu hususun tekemmül ettirimesini bilhassa Maarif Bütçesinin idaresini ele alan Bakanımızdan ve bundan sonra gelecek olan bakanlarımızdan da rica edeceğim. (Sürekli ve çok şiddetli alkışlar)

REİS — Şevki Ecevit.

ŞEVKİ ECEVİT (Sivas) — Köy okullarında ve bunların bir kısım beş sınıflı olanlarında tek öğretmen çalışmaktadır. Bu noksanlık şüphesizdir ki, öğretmenlerimizin tam vasıflı olarak yetişmedikleri şu anda randıman üzerinde ileri derecede müessirdir. Bu hal teessürle arz edeyim ki, Sivas köy mekteplerinde halen vâkidir. Bu halin daha fazla devam etmemesinin temini için tedbir ittihazını vekil arkadaşımın rica edeceğim. Ümit ederim ki, bu durum yalnız Sivas'a munhasır bulunsun. Eğer hâl böyle ise, Sivas teşkilâtındaki bu noksanlığın süratle izalesini temenni ederim.

Arkadaşlar, malûm olduğu üzere, 1950 senesine kadar köylerimizde bilinen şekil ve şartlar içinde yapılmış köy okullarının hemen yüzde 50 si bugün içine girilemeyecek derecede haraptır. Seçim bölgemde bu türlü okul adedi zannederim 100 e yakın bir rakama balığ olmaktadır. 1953 Bütçesindeki mahsus fashında bu iş için konulan tahsisatın kifayetsizliğine işaret etmek isterim. En geç iki yıl içinde bu tamirat yapılmazsa, memleketin mühim bir servetinin yok olacağı muhakkaktır. Bu itibarla, bir kısım arkadaşların da işaret ettikleri veçhile, Hükümet olarak, Maarif Vekâleti olarak bu tedbirin 1954 Bütçesinde ittihazını ehemmiyetle temenni etmekteyim.

3. Üçüncü bir nokta olarak da, köy okullarının netice alınabilecek derecede teftiş gör-

mediği meselesidir. Geçen yaz arkadaşlarımla yaptığım köy gezilerinde, bu noksanlığı müşahade ettik. Teftişin hiç yapılmaması veya noksan yapılması neticesiyledir ki, esasen iyi yetişmemiş olan bir kısım enstitü mezunu öğretmenlerin köylerde muhtarlarla, bilhassa nahiye merkezlerindeki karakol komutanları ve bucak müdürleriyle haşır ve neşir olmakta, hattâ politikaya karışarak okul ve vazifelerini ihmal etmektedirler.

Arkadaşlar, köy okulları bir ders yılında mutlak surette iki defa teftiş görmelidir. Kendi vilâyetimin köy okullarında bu vazifenin lâ-yıkıyla yapılmadığına işaretlerle vekil arkadaşımın dikkatini çeker ve temenni ederim ki, bu hal yalnız Sivas'ta vâkı olmuş bulunsun mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Nihad Reşad Belger.

NIHAD REŞAD BELGER (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, huzuruza bir defa daha gelmekliğimin sebebi, Sadri Maksudi arkadaşım, bendenizin fikirlerimi iyi anlamamışlar. Maksadımı izah etmekliğimi istemişlerdir, ben de bunu maalmemnuniye yapıyorum.

Bir kere hepiniz işittiniz, bendeniz Fransız kültüründen bahsetmedim, Fransız üniversitelerinden bahsetmedim. Köylerde, Amerika'da tatbik edilen usulden bahsettim. Amerika'da beş kişide bir kişi çiftçidir. Türkiye'de de 16 milyon köylü vardır. Bize ayrılan beş dakika zarfında üniversite mensubu olduğum halde ondan bahsetmem lâzımgelirken bahsetmedim, köyden bahsettim. Arzettiğim gibi Amerika'nın müstakbel çiftçileri programından bahsettim. Onların programının başında şu yazılıdır; (yaparak öğrenmek, öğrenirken kazanmak), mâruzatımı tetkik ettikten sonra, bir karar verilmek üzere, isterseniz bu mesele ilerde yeniden ele alınır, münakaşa edilir. Bundan bir maarif programı çıkaralım kasdiyle söyledim.

Üniversiteye gelince; üniversiteler Amerika'da dahi aynı şeyleri tedris etmektedir. Şimdi hepimiz görüyoruz, 15 - 20 seneden beri ilmi ve teknik terakkiler Amerika'dan geliyor. Tıbbi ele alalım. Bunda da son keşfiyat Amerika'dan gelmektedir. Anti-biotikler olsun, diğer keşfiyat olsun hep oradan gelmektedir. Bu itibarla Amerika'da kültür siyantifik yoktur denilemez. Ben kendim Fransız kültürü ile

yetiştirdim, onun içinde yaşadım. Fransız kültürü azdır, hafiftir demiyorum. Fakat memleketimizde maarif sistemi olarak bu Amerikan sistemine taraftar olduğumu arzettim. Amerikan üniversitelerinde «kendi kendine yardım» «selfhelp» denilen bir sistem tatbik edilmektedir. Sonra her talebe orada günde birkaç saat dışarıda çalışmak imkânına maliktir. Bunun gayesi hayatta para kazanmaya alışmaktır. Zengin ailenin çocukları dahi kazanmaya çalışıyor ki kendi ailelerine yük olmasın. Halbuki bizde çocuk ailesine güvenmekte, eğer ailesine güvenmiyorsa Devlet babaya güvenip dayanmakta, bu suretle yetiştiği için de tahsilini bitirir bitirmez Devlet kapısında iş almaktadır. İşte bunu önlemek, memur enflasyonuna mâni olmak için bu sisteme gitmemiz icabettiğini izah ettim. Yoksa Sadri Maksudi arkadaşımızın dedikleri gibi Fransız kültürü eskimiştir, şeklinde bir düşünceden mülhem olmadım. Bu iki millet kültürü bugünkü beşer medeniyetinin husul bulmasında mühim rol oynamıştır, bunun aksini iddiaya imkân yoktur.

Bu şekilde izah ettikten sonra zannederim ilkokullar için müdafaa ettiğim sistemi ve müdafaaamı anlamışlardır. Eğer üniversiteler için arkadaşımız rey beyan ederlerse onu da kabul eder, cevabını veririm.

REİS — Komisyon sözcüsü...

B. K. ADINA ÖMER FARUK SANAÇ (Elâzığ) — Muhterem arkadaşlar, Millî Eğitim Vekâleti 1953 yılı Hükümetin teklif bütçesinde 208 479 316 lirası umumi masraflar ve 25 110 000 lirası yatırımlar karşılığı olmak üzere ceman (233 589 316) liradır. Ayrıca Bayındırlık Bütçesinde Millî Eğitim Vekâleti için konan 1 495 000 lira tahsisatla birlikte 235 084 316 lira tutmaktadır. Bütçe Komisyonunun kabul ettiği 3 085 500 liralık zam ile 238 169 816 lirayı bulmaktadır. Millî Eğitim Vekâleti Bütçesinin 1948 den itibaren beş yıl içindeki artış miktarı 81 milyon lira civarındadır. 1950 den 1953 Bütçesine kadar artış farkı 60 288 271 ve geçen yıl bütçesine nazaran fazlalık ise 37 750 646 liradır. Öğretim işleri için 157 879 950 ve idari işler için 21 209 814 lira ki ceman 179 089 764 lira personel giderleri karşılığını teşkil etmektedir.

29 389 552 lira genel giderler ve 24 310 000 lira da yatırımlar karşılığı teşkil etmektedir.

Hükümetin Millî Eğitim dâvasına verdiği ehemmiyetin en müspet delilini zikri geçen bütçe rakamları sarahatle ifade etmektedir.

Millî Eğitim Bütçesinin tahlilini yaparken hizmetler üzerinde kısaca durmak uygun olur.

İlköğretim:

İlköğretim, milletlerin kültürel, sosyal, ve ekonomik bünyesinde esash bir unsur olduğu münakaşa götürmez bir bedahettir. Muasır medeniyetin teknik icap ve zaruretleri nazara alındığı takdirde Millî Müdafaa bakımından da ilköğretimin ehemmiyeti anlaşılar. Türkiye'de okur yazar nispeti vasati olarak 34.7 dir. Muayyen bölgelerde bu nispet çok düşük olduğu maalesef malûm bir hakikattir. Teşkilâtı Esasiye Kanununun 87 nci maddesi ilköğretimi mecburi ve meccani kılmış olmasına rağmen, halen mecburi tahsil çağındaki çocuklarımızın ancak yüzde elli kadarının ilkokula devam etme imkânını bulabildikleri istatistik malûmatan anlaşılmaktadır. Filhakika okuma çağındaki çocuk yekûnu 3 230 568 olduğu halde öğrenci sayısı 1.709.438 dir. Bu üzücü neticenin altındaki hakiki âmili halen 19 bin kadar köyümüzde ilkokul bulunmaması ve birçok şehirlerimizde ilkokullarımızın ihtiyacı karşılayamamış olmasıdır. İlkokul çağındaki çocuklarımızın Teşkilâtı Esasiye Kanununun sarih hüküm ve prensibine dayanarak toptan okuma imkânını bir an için Hükümetten talep ettikleri düşünülürse elbetteki mevcut şartlara göre Hükümetin bu imkânı sağlayamayacağı bedihidir.

İlköğretim dâvası eski iktidar zamanında ilköğretim seferberliği adı altında ele alınmıştı. Bu seferberlik icabı olarak vatandaşla yaptırılan mektep binalarının bir müddet sonra büyük kısmının yıkıldığı ve kullanılmaz hale geldiği yine Türk milletince bilinen bir hakikattir. Filhakika bu binalardan 685 tanesi tamamen yıkılmış ve 918 esash onarıma muhtaç ve 1759 u ikmalî zaruri 1256 tanesi de halen noksan bulunmaktadır. Bu bakımdan ilköğretim dâvası ancak Yüksek Meclisin köy okullarını Devlet Bütçesinden yaptırılması yolunda çıkardığı kanunla 1950 den sonra esash şekilde ele alınmıştır.

1952 yılı Bütçesindeki 10 milyonluk tahsisatla 568 yeni bina yapılmış ve 89 bina ikmal edilmiş beş öğretmen evi ve 90 helâ ve depo yapılmıştır. Ciddî okul olarak sağlam ve örnek birer bina olan yeni okullar köylerimizde

bir zihniyet okulu olmıyan köylerimizin kısa zamanda okula kavuşturulması ve ilköğretim dâvamızın müspet ve katî şekilde halli Hükümetin elbetteki birinci derecede vazifesi ve gayesi cümlesindendir. Millî Eğitim Şûrasının kıymetli mesaisi ve hazırlanmış olan Teşkilât Kanunu ile bu mevzuun katî olarak hallolunacağını ummaktayız.

Ortaöğretim : 1952 yılında İsparta ortaokulu lise haline getirilmiş Elâzığ'da bir kız öğretmen okulu ve 34 te ortaokul açılmıştır. Halk tarafından kurulan müteşebbis derneklerin ortaokul yaptırmakta takdire değer hizmetleri görülmüştür. 1953 Bütçesinde 743 ncü fasla 900 000 lira konulmuştur. 1952 yılı tahsisatı ile lise, muallim mektebi ve ortaokulların ders aletleri kısmen tamamlanmıştır. 1953 tahsisatı ile 10 lise ve 5 öğretmen okulu ile fizik aleti olmıyan 147 ortaokulun aletleri kısmen tamamlanacaktır.

Teknik öğretim : Meslekî ve teknik okullar açılması ve mevcutlarının genişletilmesine dair 4304 sayılı Kanun gereğince 761 ncü fasla 5 000 000 lira tahsisat konulmuştur. 1952 yılı içinde ilâve olarak 6, sanat okulu 4 şube ve 30 kurs faaliyete geçirilmiştir. Halen 683 muhtelif kurs faaliyette bulunmaktadır.

1953 yılı Bütçesinde yeniden yapımı programa alınmış 23 meslekî ve teknik okul ve tesis mevcut bulunmaktadır. Muhtelif sahalara taallûk eyliyen bu teknik kurslar pratik bilgiler vermesi bakımından halk arasında büyük alâka görmüş ve çok faydalı olmuştur.

Teknik öğretim : Üniversite ve yüksek okullarda okutulan öğretilere verilecek burslar için 450 ncü fasla (458 250) lira üniversite ve yüksek okullardaki muhtağ öğrencilere tedavi gideri olarak 100 000 ve Güzel Sanatlar Akademisine 150 000 lira tahsisat konulmuştur.

Muhtelif yabancı memleketlerde okuyan umumi öğrenci yekûnu 1368 dir. Halen 4 talebe müfettişliğimiz mevcuttur.

Devlet kadrosunda 1953 yılı Bütçesinde 1 308 000 lira tahsisatı olan ve henüz kuruluş halinde bulunan Devlet Tiyatromuz ve tesislerinin ikmali halinde takdire değer faaliyetleriyle bu kültür müessesemiz sanat hayatımızda muvaffak bir rol ifa etmeyecektir.

Eski eserler ve müzeler : 415 ncü bölüme ko-

nulan tahsisat iki yıl içinde 300 000 lira artırılarak 800 000 liraya çıkarılmıştır. Bu tahsisatın 300 000 lirası umumi giderler 500 000 lirası da muhtelif müze ve anıtların onarımına sarfolunacaktır.

Doğu Üniversitesi :

Demokrat Parti iktidarının programında ehemmiyetle yer alan mevzulardan birisidir. 1952 yılında bütçeye konan 50 bin liralık tahsisatla bu mevzu ele alınmış ve üniversitelerarası teşkil olunan 15 kişilik ilim heyeti raporunu tamamen ilmi esaslar çerçevesinde hazırlamış ve sevkolunan kanun Meclis gündemine alınmıştır. 1953 yılı Bütçesine Doğu Üniversitesi için bir milyon liralık tahsisat konulmuştur.

Bu suretle kurulacak olan Doğu Üniversitesi Doğu bölgesinin her türlü kültürel, sosyal ve ekonomik hayatında büyük inkişafı sağlayacaktır.

Hükümetin bu hayırlı ve müspet teşebbüsü takdir ve şükranla kaydetmeyi borç biliriz.

REİS — Millî Eğitim Vekili.

MİLLÎ EĞİTİM VEKİLİ TEVFİK İLERİ — (Samsun) — Aziz arkadaşlarım; köy okulundan yüksek okula kadar, gezici kurslardan konservatuvar ve Devlet Tiyatrosuna kadar geniş bir terbiye ve tedris manzumesini ihtiva eden ve bünyesinde 50 bini mütecaviz öğretmeni, iki milyonu mütecaviz Türk çocuğunu bulunduran ve fert fert bütün Türk Milletini alâkadar eden maarif mevzuumuzda söylenen sözlerin, söylenmesi icabeden sözler olduğuna kaani değilim, zira beş dakikalık dar bir zaman içerisinde, söylenecek birçok sözler söylenememiştir. Hakikaten bu mevzuda çok şeyler söylenebilir. Ben icraatımızı beğenen bu suretle bizleri teşvik eden arkadaşlarıma şükran borcumu eda etmekle beraber yapılanları az bulan ve daha çok işler istiyen, tenkid eden ve bu suretle bizi ikaz eden arkadaşlarıma da şükran borcumu eda ederek söze başlıyorum.

Gerek muhalefet partisi sözcülerinin ve gerekse diğer arkadaşlarımızın temas ettikleri mevzulara, kısa da olsa temas ederek maarif hayatımızın muhtelif noktaları hakkında size malûmat vermek ve bilhassa kendileriyle beraber çalışmaktan büyük bahtiyarlık duyduğum mesai arkadaşlarımla sıkı ve semereleri çalışmaları hakkında Yüksek Heyetinizi tenvir etmeyi vazife biliyorum.

Bu mevzuda saatlerden beri konuşuluyor. Hiç şüphesiz yorgunsunuz. Bununla beraber benim mâruzatımı da dinlemek lûtfunda bulunacağımıza eminim.

İlk olarak Köylü Partisinin Sözcüsü ve Genel Başkanı Arkadaşımın konuşmalarına işaret edeceğim.

Remzi Oğuz arkadaşımız bütçe rakamları üzerinde yapmış olduğu tenkidlerden ilham alarak bâzı neşriyatımızın kendisine vermiş olduğu intibalara da istinat ederek bütçemizin tenkidini yaptılar. Bu tenkidin başında bütçenin umumi görüşünü maarifteki iyi niyeti aksettirmektedir, bütçede maarifin müspet işleri görülmektedir, öğretmen hayatı nispi bir huzura kavuşuyor dedikten sonra kendi zaviyelerinden ve bilhassa Maarif Teşkilât Kanununun Meclise hâlâ gelmemiş olmasından dolayı maarif hayatımızın katî bir istikamet alamamış olduğu yolunda ısrarla durdular. Teşkilât Kanununa temas etmeden evvel Remzi Oğuz Arık'ın « öğretmen hayatı nispi bir huzura kavuşuyor » sözüne dokunacağım ve biraz bu mevzuda duracağım. Maarif Teşkilât Kanunu, programlar, şunlar bunlar ne kadar güzel olursa olsun kabul etmek icab ediyor ki, muvaffakiyetlerin ana şartı, öğretmendir. Öğretmen ne kadar iyi yetişir, yetiştirilirse yetişen öğretmen hayat boyunca ne kadar olgunlaşmak imkânlarına malik kılınırsa ve bilhassa Remzi Oğuz Arık'm temas ettiği gibi huzur içine sokulursa o zaman bütün bu kanunların verimi tam olur. Bunu böyle bilip, böyle inandığımız için, vekâletin ana dâvalarından biri olan öğretmen işinin mutlaka ele alınması icabettiğine kaani olduğumuz için ciddi olarak ele aldık ve bu mevzudaki kanun tasarıları muhtelif safhalarıyla huzurunuzda gelecektir.

Öğretmenin huzura kavuşması için birçok tedbirlerimiz oldu. Daha da olacaktır. Öğretmen; itiraf etmek lâzımdır ki, şu andaki kadar hiçbir zaman huzura kavuşmuş değildir. Bu huzur tam mıdır, değil midir? Elbetteki, değildir. Millet hizmetinde feragatle çalışan Türk öğretmeni imkânlar nispetinde daha da huzura kavuşturmak borcumuzdur.

Biz Türk öğretmenin huzura kavuşması için neler yaptık? Bunun bir kaç cephesi vardır. Mânevi ve maddi bakımlardan, evvelâ

Türk öğretmenini maarif dâvamızda söz söylemeye yetkili fikirlerinden iistifade edilecek bir insan olduğunu telâkki ederek işe buradan başladık. Bu, hakikaten ilk olarak, mânevi bakımdan kendisine huzur verdi. Gerek seyahatlerinde yaptığım öğretmen toplantılarında her meselede onun fikrini almamız gerekirse muhtelif mevzularda « anketler » yolu ile düşüncelerine müracaat etmemiz ve biraz sonra temas edeceğim, maalesef Remzi Oğuz tarafından tenkid mevzuu olan Danışma kurullarını ihdas etmemiz öğretmene kendi ana dâvasında söz söylemek imkânını vermiştir ve öğretmenin maarif meselelerinde bir şahsiyet sahibi olduğu hissini kendisinde yaratmıştır. Bu bir.

İkincisi, öğretmenin mustarip olduğu bir mesele var. Sadece öğretmen değil; bütün memurların bir bakıma müşterek derdi ve ıstırap mevzuu olan bu iş bilhassa öğretmen için kritik bir mevzudur. Oda şudur; terfi, nakil ve tâyininde talimatnamelere ve kanunlara aykırı hareket etmek, tercihler yapmak, iltimaslara başvurmamak. Öğretmeni huzura kavuşturmak için bu kapıyı tamamen kapamak zarureti hissettik ve kapadık. Hiç kimse bugün iddia edemez ki, filân, sırada olan öğretmene daha sonra, beşinci sırada bulunan bir arkadaşı tercih edilmiştir. Böyle bir şey yoktur. Hiç kimse iddia edemez ki, iyi kötü mevcut talimatnameler hilâfına tâyinler yapılmış birinci sırada bulunan bir öğretmene 15 nci sıradaki tercih edilmiştir. Böyle bir şey yoktur. Bu bihakkın öğretmene huzur veren bir husustur ve bir emniyet ve bir huzur yaratmıştır.

Bilhassa ilkökul öğretmenin büyük ıstırabını teşkil eden kolay kolay söyliyemediği, söylemekten çekindiği, fakat büyük bir ıstırabını teşkil eden kadro kanunu meselesi. Onları bir parça daha huzura kavuşturduk, istikbale bir parça daha emniyetle bakmak imkânını sağlamış olduk. Üç senelik müddeti geçmiş, müfettişin teftişinden geçmiş terfi hak kazandığı sabit olmuş fakat kadrosuzluk yüzünden terfi edememiş. Hangi maaşta terfi edememiş? Falan falan memur gibi 70 ten 80 e 90 dan 100 e geçerken durmuş değil, 30 dan 35 e, 35 ten 40 a geçerken durmuş kalmış. Geçen sene lûtfederek kabul etmiş olduğunuz kadro kanunu ile 1952 den 1955 yılına kadar 4 yıllık müddet içinde ilkökul öğretmenleri için 56 milyonluk yeni bir tahsisat icabettiren Kadro Kanunu sayesinde ilkökul

hocaları bu ezeli dertlerinden kurtulmuşlardır. Bu da onların huzura kavuşması için bir himmet olmuştur. 1955 yılından sonra elbetteki aynı tempo ile yeni kadro kanunları kabul edilecektir ve ilkökul öğretmenlerinin mazideki bu acıklı durumu bir daha tahaddüs etmiyecektir.

Simdi bu Teşkilât Kanununa temas edeyim, birçok arkadaşlar temas etti, topuna birden cevap vermiş olacağım.

Hükümete gelidiğimiz günden itibaren Teşkilât Kanununun zaruri bir kanun olduğuna kaani bulunduk. Ve bu kanunu hazırlamaya başladık. Bütün teşekküllerden ve hassaten meslek teşekküllerinden faydalanarak muhtelif komisyonlar halinde çalışarak Teşkilât Kanunu tesbit ettik, vekâletlerin fikirlerini aldık ve Hükümete sevkettik. Diğer bakanlıklar Teşkilât Kanunları ile beraber ve bir koordinasyona tâbi tutmak arzusu yüzünden maalesef henüz huzurunuza gelemedi. Büyük Meclisinin bu yüksek arzusu da bir kuvvet kaynağı olacak ve İnşallah önümüzdeki aylarda bu kanun Meclise sevkedilecektir. Yani Vekâlet olarak Teşkilât Kanununu hazırlamış ve Hükümete tevdi etmiş bulunmaktayız. Bu böyle olmakla beraber, Teşkilât Kanununun gelmemiş olması dolayısıyla Maarif Vekâleti çalışmalarının bir çıkmazda olduğu ve istikametini bulamadığı hakkındaki iddianın doğru olmadığı kanaatindeyiz. Bu, Anayasa tadilatı yapılmadan evvel bu memlekette hürriyet mi olur? Adalet mi olur? Demeye benzer. Anayasa tadilatı elbette yapılacaktır. Ama, mevcut Anayasa ile de dünyünden daha iyi bir rejim tatbik etmek ve daha iyi neticeler almak mümkündür.

Biz de mevcut Teşkilât Kanunundan istifade ederek yeni teşkilât kanunu çıkana kadar dünyünden daha iyi neticeler alınacak çalışmalara girdik. Ve iyi neticeler aldığımıza kaani bulunmaktayız. Bunu bütün Türk milleti de bilmektedir. Bu hiçbir zaman Teşkilât Kanununun gelmesi yolundaki arzuyu baltalayamaz. Bir an evvel huzurunuza gelecektir. Teşkilât Kanunu meselesinde Remzi Oğuz arkadaşım, talim terbiyeye, oradan Maarif Şûrasına intikal ile kendince gördüğü hataları bu Teşkilât Kanununun olmamasına hamlettiler. Maarif Şûrasının üzerine aldığı ilköğretim dâvası hakkında bâzı malûmat arzedersek birçok hatip arkadaşla-

rımın temenni ve dileklerine de temas edilmiş olur.

Maarif Şûrasında ilköğretim dâvasının ele alınması maarif meselelerini bir kül halinde ele aldığımız mânasına gelmez. Bugün iki milyon Türk çocuğu ilköğretime tâbi bulunmaktadır. Yarın dört milyon Türk çocuğu devam edecektir. Bu itibarla mutlak surette maarifimizin temel taşını teşkil eden ilköğretim işini önce tezgâha koyduk. Bir kül halinde bütün maarif meseleleri Vekâletçe ele alınmıştır. Ve çalışmalara hızla devam edilmektedir. Ve diğerleri de Maarif Şûrasına sıra ile arz olunacaktır.

Yine Remzi Oğuz arkadaşımızın dediği gibi; Şûranın dört sene sonra toplanması bahis mevzuu değildir, her zaman ve ihtiyaç hissettiğimizde şûrayı toplantıya çağırarak salâhiyetine mâlikiz. Kısa zamanda Maarif Şûrasına götüreceğimiz işler olacaktır. İlköğretim dâvası çok çeşitli, çok vechesi olan bir dâvadır. Okul binası, mecburi okula devam edecek olan çocuğun, kitap, gıda, sağlık ve program meseleleri. Şevki Ecevit arkadaşımızın temas ettiği tek öğretmenin bütün bir okulu okutması ve terbiye etmesi keyfiyeti ve nihayet çocuklar için öğretmeni nasıl yetiştirelim meselesi ve 1329 tarihli Tedrisatı iptidaiye kanunu muvakkati meselesi, onun bugünkü şartlara, icaplara uymayan maddelerinin mevcudiyeti ve onların kaldırılarak bugünkü şartlara uyan yeni bir ilköğretim kanunu hazırlanması, devam meselesi şu bu meselesi sadece ilköğretimin muhtelif meseleleridir. İşte bu meseleleri bir sene değil, iki buçuk seneden beri devamlı bir çalışmanın neticesinde, kâfi bir hazırlık sonunda bütün bunlara cevap verecek hususları tesbit ederek, son defa, kanunun da vermiş olduğu bir emri yerine getirmek için, Şûranın tasvibine değil tetkikine ve icabeden değişiklikleri yapması için huzuruna getirdik.

Arkadaşlar; Şûradan kısaca bahsedeceğim. Kanun, Şûranın kimlerden teşekkül edeceğini esas itibarıyla tesbit etmiştir. Biz kanunun bu hükümlerine dokunmamak şartıyla ve meselenin de ilköğretim meselesi olduğunu nazara alarak, âzami nispette ilkökul hocalarını dâvet ettik ve kendi meselelerini dile getirmeleri imkânını sağladık, ben zannediyorum ki bugüne kadar hiçbir Şûra'da ilkökul öğretmeni bu kadar çok adedle ve kitle halinde temsil edil-

memiştir. Sonra şunu söyleyeyim ki Maarif Vekâleti birtakım kararlar çıkartmak için Şûraya gitmemiştir. Bu olamaz. Dün olmuşa onun hesabını o zamanın mesulleri verir. Biz hakikati arıyoruz; Türk çocuklarını daha iyi okutmak ve ilköğretimi % 100 tahakkuk ettirmek için gerekli tedbirleri arıyoruz. Dâva hakikati aramak olduğuna göre peşin kararları Şûranın tasdikına gayret etmeyi memleket için zararlı buluruz ve bunu yapmak istiyecelere hayret ederiz.

Şu, şu kararları alırken Şûrayı da mesuliyetlerimize ortak etmek, bu asla mevzu bahis olamaz. Bu hayretle karşılanacak bir yol olur. Ama vaktiyle olmamış mı. Bu da vaktiyle çalışanların cevabını vereceği bir meseledir.

Bâzi rakamlar vererek dikkatinize arzedeceğim; Bu suretle eski senelerle mukayese imkânını bulacaksınız. Bu sene Şûraya iştirak eden merkez teşkilâtı mensupları ancak % 15 dir. Geri kalan % 85 ya Vekâletle hiç alakası olmayan kimselerden, veya memleketin muhtelif köşelerinde çalışan unsurlardan teşekkül etmiştir. Bâzi rakamlar vereceğim:

İlkokul öğretmeni 71, dir ilkokulla doğrudan doğruya alakalı, ilköğretim müfettişi, maarif memuru, müdürü gibileri de katarsak yekûnun % 42,7 sini ilk tedrisatçılar teşkil eder. Sonra 77 tane üniversite profesörünü davet ettik, iştirak ettiler. Yani bir yanda, hayatını köyde geçirmiş, tecrübeli bir köy öğretmeni, diğer bir yanda hayatını ilme vakfetmiş insanlar, şûrayı teşkil etmiştir. Bu ikisi, iki kutup halinde, aynı mesele üzerinde eğilerek hakikaten en iyi neticeleri bize vermek imkânını sağladılar. Bunun haricinde vekâletimiz müntesipleri, diğer bâzi vekâletlerden gelenler de Şûraya katıldılar.

Şunu da arzedeğim, bugüne kadar vâkı olmamış bir hâdise, Şûranın üç reisvekilinden birisi, İstanbul Üniversitesi Rektörü, birisi, vekâletimiz müsteşarı, üçüncüsü de İsparta'dan gelmiş olan bir ilkokul öğretmeni seçildi. Bir ilkokul öğretmeni iki komisyon raporunun görüşüldüğü iki umumi heyet toplantısına riyasat etmiştir. Ne bir siyasi baskı, ne şu, ne bu bahis mevzuu değildir. Remzi Oğuz Arık arkadaşımız eskiye ait bir hatıralarını naklediyorlarsa başka, yeniye ait bir vakıya biliyorsa çok istirham ederim, lütfen izah etsinler.

Arkadaşlar; Şûra sekiz komisyon halinde çalışıyordu, dört, beş hattâ altı gün geceli gündüzlü ve âzami bir hürriyet havası içinde çalıştı. Ve bizim sunduğumuz birtakım hususları kısmen tasvip, kısmen tādil ederek umumi heyete getirdi, orada tetkik edildi.

Biz Şûraya iki buçuk senelik bir çalışmadan sonra 26 parça matbu doküman ile gittik. Şûraya böyle gitmese idik Şûra hangi mevzular üzerinde ve neye müsteniden ve neyi görüşecekti? Bizim yerli, eenebi vesikalarımız ve hazırlıklarımız üzerinde Şûra on üç gün devamlı olarak çalışmalarının sonunda gayet müspet kararlar verdi. Öyle kararlar verdi ki bunları bir beşaret olarak arzedeceğim.

İlköğretim meselesi, bütün cepheleriyle ilkokullar programı, ana okulları mevzuatı, okul sağlığı meselesi, öğretmen yetiştiren müesseselerin programları ve bugünün ihtiyaç ve şartlarına uymayan 40 senelik Tedrisatı İptidaiye Kanunu yerine kaim olmak üzere bugüne uymayan kanunun sıkıntısından bizi kurtaracak, ilköğretim kanun hazırlanan (İlköğretim ve Eğitim Kanunu) taslağı ile tamamen ele alınmış ve aydınlığa çıkarılmış bulunmaktadır. İlköğretim mevzuunda, neredeyiz, nereye varacağız ve nasıl varacağız? Bütün bu meseleler aydınlanmış bulunmaktadır. Biz bundan sonra bu aydınlık içinde adımlarımızı atmak imkânına malikiz ve bunların kanuniyet kesbetmesi icabedenler, en yakın bir zamanda huzurunuzda sunulacaktır.

Bu arada Türkiye'de ilköğretimi katiyetle tahakkuk ettirmek için gerekli plânı hazırlamış bulunuyoruz. Mali imkânlarımız nispetinde bu plânın 15 senede veya 20 senede tahakkuk ettirmek imkânlarına malik olacağız. Bu, yüksek tetkiklerinizden sonra vukubulacaktır.

Bu arada ele alınan meselelerden birisi şudur: Şevki Ecevit arkadaşımız dedi ki; bizim Sivas'ta köylerde bir öğretmen bütün okulu okutuyor. İnşallah başka köylerde böyle değildir.

Derhal arzedeğim ki, bütün köylerimizde bu böyledir. Gene arzedeğim ki, böyle olacaktır, böyle olmakta devam edecektir. Sadece Türkiye'de değil dünyanın her yerinde ve sık sık örnek gösterilen ve örnek gösterilmeye değer, zengin, büyük ve medeni bir millet olan Amerika'da da bu iş böyledir. Ve böyle kalacaktır.

Bütün mesele şudur; tek öğretmenden netice alamıyoruz. Bu bir hakikattir. Çünkü realite tek öğretmeni bir köye göndermeyi icabettiriyor. Fakat bugüne kadar öğretmen yetiştirirken, bu realiteye cevap vermesine yarıyacak, metot, sanat kendisine öğretilmiyordu. Bir öğretmen elli altmış kişilik bir sınıfı idare ediyor, bunun metodu var, biz bu sanata göre öğretmen yetiştirmediğimiz içindir ki öğretmenler bun alıyor. Kendi kendilerine metot icat etmek yoluna gidiyorlar. Bazıları muvafak oluyor, bazıları olmuyor. Ele aldığımız mühim meselelerden birisi, işte budur. Bu iş için Amerika'dan bir mütehassıs getirttik. Memleketimizde dört ay bulundu. Birçok muallim mekteplerini, köy okullarını gezdi. Köylülerle temasa geldi. Öğretmen arkadaşlarımızla uzun münakaşalarda, seminerlerde bulundu. Netice itibariyle Türkiye'de köy öğretiminde tutulacak metot hakkında bir rapor verdi. Ayrıca beynelmîl şöhreti haiz olan bir kitabı vardı, onu da tercüme ettirdik, bu raporun muhtelif vilâyetlerimizde İzmir, Tekirdağ ve Erzurum gibi muhtelif vilâyetlerde tatbikına geçtik. Bizim memleketimizin realitelerine göre tatbikattan ne gibi bir netice çıkacak dedik ve neticeyi aldıktan sonra Şûraya geldik. Bu metot birleşmiş sınıflar suretiyle tatbik edilirse çok iyi neticeler alınacağı noktasında Şûranın kararı oldu. Şûrasını derhal arz edeyim ki; bu meselede yani bu metottan daha iyi istifade sağlamak üzere Mr. Wofford'un tavsiyesi üzerinde 25 öğretmenimizi Filorida Üniversitesine, bu mütehassısın yanına bir yıllık bir tatbikata gönderdik. Döndükleri zaman kendilerini öğretmen okullarına bağlı tatbikat okullarında çalıştırarak yeni yetişeceklerin bu metodu kavramalarını sağlayacağız.

Mr. Wofford ikinci bir heyetin gönderilmesini de istemişlerdir. Bunu da inşallah göndereceğiz. Böylece tek öğretmenin verimsizliğinden bahsetme yerine tek öğretmenle bugünkünden daha iyi neticeler almanın yolu üzerindeyiz. Ve çalışmalarımızı da bu yolda teksif etmiş bulunuyoruz. (Alkışlar).

Remzi Oğuz arkadaşım, Şûrada parmak kaldırıyor, parmak kaldırmak olmaz, bu, ilim işidir, parmakla olmaz, dediler.

Arkadaşlar, biz Şûrada parmak kaldırmakla karara varmış olmuyoruz. Şûra Kanununa

göre, Şûrada alınan kararlar ancak Maarif Vekilinin tasdiki ile yürürlüğe girer. Biz, mesuliyetimizi Şûraya yüklemek niyetinde değiliz. Şûranın kararının memleket ihtiyaçlarına cevap verip vermediğini takdir etmek, onu tasdik etmek veya etmemek Maarif Vekilinin vâkifisidir. Şûraya gelen meseleler, birçok lâboratuvarlarda, ilim lâboratuvarlarında, ilim ve tecrübe adamlarının elinde tetkik edildikten sonra gelmektedir ve Şûrada ancak temayülün hangi noktada olduğunu anlamak için rey'e müracaat olunmaktadır; işte bunun için parmak kaldırmaya lüzum vardır; parmak kaldırılmadan temayülün hangi merkezde olduğu nasıl anlaşılır?

Ben 2,5 seneden beri Maarif Vekili olarak üniversiteler arası kurula başkanlık ediyorum. Bu kurul tamamen ilim adamlarından müteşekkil bir heyettir. Saatlerce konuşuluyor, konuşuluyor, neticede rey'e baş vuruluyor. Bâzan tek rey'e dâva kazanılıyor veya kayboluyor. Parmak kaldırmadan, nihayet konuşulan bir meselenin bütün efkârca nasıl telâkki edildiğini nasıl anlayacağız? İtiraf edeyim ki, Remzi Oğuz'un tenkidini şu dakikaya kadar anlamış değilim.

Sonra Remzi Oğuz arkadaşına arz edeyim, doçentlikten profesörlüğe geçecek arkadaşlar, profesörlerin parmak kaldırmasıyla bu mevkie yükselirler. On beş kişiden müteşekkil olan profesörler heyetinden 8 kişi parmak kaldırmazsa doçent, profesör olamaz. Fakat bu parmak kaldırma anına kadar birtakım ameliyeler cereyan eder. Doçentin profesör olması için lâzım gelen eserler, vesikalar, deliller tetkik edilir, edilir. Ondan sonra heyete gelir ve parmak kaldırılır.

Şûrada parmak kaldırmak lâzım ve zaruridir ve bu da Şûranın temayülünü anlamak için lâzımdır.

Arkadaşlar, Remzi Oğuz Arık, danışma kurullarından bahsettiler. Kısaca arz edeyim. Vekâlet olarak bir harekette bulunmuşuz. Vilâyet ve kaza merkezlerinde bundan iki sene evvel danışma kurullarını teşkil etmişiz. İstemişiz ki; bu vilâyet ve kaza merkezleri kendi maarif problemleri üzerinde düşünsünler. Burada lise, ortaokul, öğretmen okulu, maarif müdürü, maarif memuru, okul aile birlikleri tem-

sileileri bu kurulda mevcut. Bunu yapmaktan maksadımız, demin de ifade ettiğim gibi, maarif meseleleri ile bizzat tatbikatçıları alâkadar etmektir. Şu kazanın meseleleri nedir? Maarifçiler otursunlar, bunu tetkik etsinler, kararlara varsınlar, hattâ bunların bir kısmını kendileri tatbika geçsinler. Tatbika geçemedikleri, mevzuata muhalif olanlarını da bize göndersinler, üzerinde düşünelim. İşte danışma kurulu budur arkadaşlar. Ve bu maarif hayatımızda demokratik bir adımdır. Bütün demokratik hareketler gibi inkişaf etmeye müstaittir. Bizim tek kabahatimiz niçin bunun başkanını biz buradan tâyin etmişiz. Başkanı ya maarif müdürü veya maarif memuru olacaktır. Bu da heyeti toplamak, çalışmaya sevk etmek içindir.

Arkadaşlar, bu danışma kurullarından gelen raporlar aldığımız kararlarda bize kısmen rehber olmaktadır. Hattâ bu danışma kurulu raporlarından bir kısmını bastırıp Şûraya verdik. Şûra da aldığı kararlarda bu tecrübe ve tetkiklerden geniş miyasta istifade etti. Meslekî teşekküller vardır. Bunlar niçin kurulmuştur? Bunlar Vekâlete bağlı müesseseler değildir. Meslekî teşekküllerin mânevi mesuliyetleri vardır. Meslekî teşekküllerde bu nevi çalışmalar yapar, raporlar gönderirse onları da dikkate alırız. Nitekim onlar da göndermektedir. Ama bu Maarif Vekâletinin vazife olarak yapacağı bir müesseseyi, kurmaya mâni teşkil etmez.

Tercüme bürosu hakkında, Remzi Oğuz arkadaşımın ifadelerine, şahsan تمامیyle iştirak ederim. Büronun daha iyi bir hale gelmesi için elimizden geldiği kadar himmet etmekteyiz.

Remzi Oğuz arkadaşım, liselere kısmen temas ettiler. Bâzi arkadaşlarım da bu konuya temas ettikleri için ben de dokunacağım.

Dördüncü Maarif Şûrası, liselerimizi 12 seneye çıkartmıştır. Bunu yaparken birtakım faydalar mülâhaza etmiştir. Memlekette ve maarif mensupları arasında bu iyi karşılanmamıştır. Vatandaşlar arasında bu iyi karşılanmamıştır. Bir senelik fazla tahsil ve bu tahsilin verdiği külfet, burada elde edilen nimetle kabil mukayese görülmemiştir. Bunu Meclis olarak mebus arkadaşlardan, gezdiğimiz yerlerde öğretmenlerden ve velilerden dinledik ve bu iş üzerinde durduk ve meşgul olduk. Vekâlet olarak bir noktaya vardık; bu noktayı Türk ef-

kârına arzemiş bulunuyoruz. Üniversitelere si Kurula bu karar duyurulmuş bulunmaktadır. Üniversitelerin de bu husustaki mütalâalarını alacağız.

Vardığımız netice şudur : Liseden sonra başka bir tahsil yapmıyacak olan gençleri 11 nci sınıftan sonra lise mezunu yapmak, Üniversiteye devam edecek gençler için 12 nci sınıfı bir olgunluk sınıfı haline getirmek, dersleri mahdud hale indirmek, bu arada bilhassa lisana ehemmiyet vermek ve bu sınıfın adını da olgunluk sınıfı adını vermektir.

Avni Başman arkadaşımız dedi ki, lise bitirme imtihanı ile olgunluk imtihanı, birbirini peşinden gelmektedir. Hakikaten böyledir. Fakat bu takdirde lise bitirme imtihanı 11 nci sınıfta olacak ve olgunluk da 12 nci sınıfta yapılacaktır. Bu, vekâletinizin vermiş olduğu bir karardır. Üniversitelerimizin fikri alındıktan sonradır ki, İkinci bir Maarif Şûrasını, dört sene sonra değil en kısa bir zamanda toplayarak, hassaten bu meseleyi orada görüşerek halledeceğiz.

Yarın liseler başka bir taksime uğrar mı, uğramaz mı? Bu eiheti düşünmüyoruz. Çünkü yarın için düşündüğümüz şudur : Nihayet lisenin 12 nci olgunluk sınıfı liseden kopar ve üniversite fakültelerine hazırlayıcı bir sınıf olarak bağlanır. Başka bir endişe bahis mevzuu değildir.

Yine Remzi Oğuz arkadaşımız, bilhassa teşkilât kanunu olmamasından dolayı tereddüt mevcut olduğundan bahsederek; ilköğretim süresi henüz kaç sene olacağı belli değilken, Muallim Mektepleri Kanunu nasıl geldi dediler. Arkadaşlar; maalesef; mecburi asgari tahsil süresi, Türkiye'mizdedir. Başka memleketlerde mecburi tahsil 6, 8, hattâ 10 seneye kadar vardır. Türkiye'mizde beş senedir ve mecburi tahsilin beş sene olması da azdır. Henüz ilköğretimi % 50 tahakkuk ettirememişken bunu beş seneden 6 veya 7 seneye çıkarmak imkânını bulamıyoruz.

Evvelâ bu beş sene mecburi tahsili bütün memleketi yayıp tatbik ettikten sonra elbetteki mecburi tahsil süresini artırmak mümkün olacaktı.

İlkokulların süresini artırdığımız takdirde muallim mekteplerinin programlarını da buna

göre yeniden ele almak ve icabına göre tetkika tâbi tutmak zaruri olacaktır. Ama bugün için bu mesele mevzuubahis değildir. Şunu şükranla arz edeyim ki, Maarif Şûrası da bu hususta karar almış, ne vakit mektep programları ele alırsa onunla birlikte muallim mektepleri programlarının da ele alınmasına karar vermiştir. Bu karara uyulacaktır.

Muhterem Remzi Oğuz arkadaşımız, kütüphaneler meselesine temas ettiler ve dediler ki, Millî Kütüphaneye 220 bin lira verilmiş ve diğerlerine 150 bin lira verilmiştir. Her halde bir zühulleri oldu bu hususta.

Çünkü bütçemizle Millî Kütüphaneye verilen para, 150 000 liradır. Diğer kütüphanelere verilen para ise 220 000 liradır. Millî Kütüphaneye geçen seneye nazaran 50 000 lira fazlasıyla 150 000 lira verilmesinin sebebi, yaptırmakta olduğumuz yeni binaya ait rafların, dolapların ve sairinin yaptırılmasıdır. Şunu da arz edeyim. Millî Kütüphane yeni kurulan bir müessesedir, güzel müessesedir, iftihar edeceğimiz bir müessesedir, iki yüz bine yakın cilt kitap vardır, koyacağımız bu para ile ecnebi memleketlerinden kitap alacağız. Onun için bütçeye müteza-yit bir ödenek koymak mecburiyeti hâsıl olmaktadır.

Diğer kütüphanelere gelince, genel olarak bunların kitap hareketleri Millî kütüphane gibi çok değildir, kitapların iyi muhafazası, idaresi, binaların restorasyonu için lüzumu kadar para koymuş bulunmakta, ihmal etmemeye gayret etmekteyiz.

Bu arada şuna da temas etmek isterim, geçen seneden beri Millî Kütüphanemiz iki küçük, bütün memleketi teşmil edilmesi hayırlı olan iki örnek hareket yaptık bunlardan birisi şehirde kütüphanenin karşısında biri de Altındağ mahallesinde olmak üzere evlere ödünç kitap veren iki müessese kurduk. hakikaten bu iki müessese memleketin okuma arzusunu tatmin etmek için evlere kitap veriyorlar, okunanı geri getirip istedikleri zaman diğerlerini alıyorlar. Bunların memlekette çoğaltılmasına gayret edeceğiz.

Remzi Oğuz Arık arkadaşımız, özel okullar hakkında vekâletin noktai nazarı nedir dediler ve bunu bilhassa ilköğretim meselesi konuşulurken söylediler. Derhal ifade edeyim ki, ilköğretim; Anayasamız gereğince hem mecburi ve hem de meccanidir. Bu itibarla ilköğretim mü-

essesesi olarak özel okullar, şüphesiz faydalıdır fakat büyük miktarda vatandaşlar para harcamak sudetiyle burada çocuklarını okutmaktan mahrumdurlar, okutanlar varsa bile, mahduttur. Biz ilkokul müesseseleri meyanında bunları da, özel okulları da elimizden geldiği kadar teşvik etmek kararındayız.

Kıbrıs ve Yunanistan'dan bahsettiler. Buralara yapılan yardımların küçük olduğunu söylediler. 2 buçuk seneden beri bu mesele ile alâkalânıyorum. Kıbrıs'a yapılan yardım, sadece para yardımı değildir, Türk ekalliyet mektepleri için onların bizden istediği öğretmenlerin maaşlarını vermek ve mezun addetmek şartıyla memleketteki öğretmenlerden ve arzu edenlerden sicali en temiz ve en muktedir olanları seçmek suretiyle gönderdik ve Kıbrıs'taki vatandaşlarımız bundan çok memnun oldular.

Keza Yunanistan'daki vatandaşlarımız için 25 ilkokul öğretmeni gönderdik. Maaşlarını vermek suretiyle bu faaliyete devam edeceğiz. Ayrıca bu sene Dışişleri Vekâleti Bütçesine bu okullara bâzı yardımlarda bulunmak için bir tahsisat ayrılmış bulunmaktadır.

Ana okulları için eleman yetiştirelim dediler; iştirak ediyoruz ve bu seneden itibaren - Şûranın kararı da vardır - enstitü mezunu, lise mezunu kızlarımızdan dokuzar aylık kurslar yapmak suretiyle, muallim mekteplerine şube açmak suretiyle, ana okullarına öğretmen yetiştireceğiz.

Haklı olarak arkadaşımız ve birçok arkadaşlarımız malzemeden bahsettiler ve malzemesiz mektep açmayın dediler. Malzemesiz mektep açmamak, hattâ hiç eksikliği olmadan mektep açmak idealimizdir. Fakat bunun yanında memleketimizin bir de ihtiyacı vardır. Sekiz tane öğretmeni olmadan ortaokulu açmayın demek yerine dört beş öğretmenle idare edilmek üzere de mektep açın diyen bir memleketin içindeyiz. Bizden istiyorlar bunu. O halde mutlak surette her şeyi tam olmadan mektep açılmasının yerine mümkün merteye buraya vâsıl olun diye temennide bulunmak ve gayret etmek bence en doğru olur. Biz iktidarı devraldığımız zaman, ortaokulların hemen hepsinde hiç malzeme yoktu. İki seneden beri 195 ortaokulda fizik, kimya ve 152 okula da iş atelyesi takımı göndermiş bulunuyoruz. Bu sene yeniden 100 fizik, kimya iş atelyesi malzemesi ortaokullara göndereceğiz. Ayrıca on

lise ve 5 muallim mektebini tepeden tırnağa kadar tam bir malzemeye mazhar kılmak için para koymuş bulunuyoruz. Ve bu malzemelerin bir çoğunu sanat okullarımızdan, bir kısmını da Avrupa'dan temin etmiş bulunuyoruz.

Sayın Remzi Oğuz, Köy Enstitüleri kalkıyor, diğer öğretmen okullarıyla birleştirilirken onun hayatiyet unsurları kaybolmasın diyorlar.

Hakikaten bu okulların kuruluş anında programlarında bu hayatiyet unsurları dikkate alınmış, fakat şunu itiraf etmek lâzımdır ki bunun müspet bir netice verdiği görülmemiştir. Ama, gittiği köyü öyle kavrayıp kalkındıran öğretmenlerin yetişememiş olması dâvanın, gayenin sakat olduğuna delâlet etmez. Öğretmen okullarını ve enstitülerin müşterek programlarında kabili tetkik olmak ve hayale kaçmamak üzere hayatiyet unsurları dikkate alınmıştır. Kanun huzurunuzda geldiği zaman ayrıca bunun münakaşası, geniş mikyasta yapılacaktır. Emin olmanızı rica ederim.

Remzi Oğuz arkadaşım bir noktada yanlışlar; Hafriyat için 119 bin lira para ayrılmıştır, biz yerüstüne çıkardıklarımızı bile muhafaza edemiyoruz diyorlar.

Tahsisat 119 bin lira değil, 50 bin liradır ve bunun da ancak 15 bin lirası bu işe tahsis edilmiştir. Biz hafriyatın durmasına taraftar değiliz, bir taraftan hafriyat yapacağız, bir taraftan da çıkardıklarımızı muhafaza için tedbirler alacağız. Bize düşen vazife budur.

Köy çocuklarının parasız yatılı okullarda okuma hakkından istifade edemediklerine dikkatimizi çektiler.

İmtihanla parasız yatılı olarak aldığımız talebe sayısı, esasen mahduttur. Bu sene aldığımız 60 a yakın talebeden 22 si şehit çocuğudur, 10 u, yüksek not alanlardandır; 10 u, göçmen çocuğudur; 10 u, lisesi olmayan illerdendir; 10 u da mahrumiyet bölgeleri çocuklarıdır.

Bunun yanıbaşında köy çocukları için bir tahsil imkânı veren 21 köy enstitüsü, yani yarınki adıyla öğretmen okulu, vardır. Yeni kanunu hazırlarken Reşat Şemsettin Sirer'in de dediği gibi, bu okullarda köy çocuklarının geniş mikyasta okutulmasını temin edecek maddeler koyduk. Köy Enstitülerine girecek talebenin % 75 i mutlaka köy çocuklarından seçilecektir. Hükümet tasarısında böyledir. Fakat Maarif Komisyonu,

zannedirim o maddeye dokunmuş ve maddeyi değiştirmiştir. Vekâlet olarak biz, bu maddeyi huzurunuzda sevkettiğimiz şekilde müdafaa etmek kararındayız. Köy çocuklarına geniş mikyasta Köy Enstitülerine yer ayrılacak ve ondan sonra muallim mektebi mezunlarının yükselme haklarından onlar da tam mânâsıyla istifade edeceklerdir.

Oraya geçmeden evvel bir noktayı daha ısrar edeyim; gerek Remzi Oğuz Bey ve gerekse Esat Oktay arkadaşımız korunmaya muhtaç çocuklar için ayrılan ödeneğin azlığından bahsettiler. Esat Oktay arkadaşımız bâzi izahat da istediler. Memlekette korunmaya muhtaç çocukların tam sayısını tesbit işi Vekâletimizle İstatistik Umum Müdürlüğü arasında yapılacak bir meseledir. Bu istatistiğin hemen yapılması icab ediyor. Yalnız şu kadarını arz edeyim ki; Amerika'dan bu hususta tetkikat yapmak üzere gelmiş olan mütahassıs ile beraber yaptığımız tetkikte, İstanbul sokaklarında 10 bin den fazla kimsesiz çocuk bulunduğu yolundaki iddianın çok mübalâğalı olduğunu tesbit ettik. İstanbul'da biri Mevlânakapı'da, diğeri Yakacık'ta ve üçüncüsü de Küçükalya'da olmak üzere üç yurt açılmıştır. Etibankın (ağaçlı) binalarından faydalanılarak sokağa düşmüş çocuklar için,

4 neü bir yurdu da tesis etmek yolundayız. 1950 - 1951 yılında vekâletimize bağlı yedi yurtda 926 çocuk korunmakta iken bugün 17 yurtda 1990 kadar çocuk korunmaktadır. Ayrıca 100 kadar çocuk iş yerlerine devam etmektedir. Bunun dışında yatılı ve orta dereceli okullarda imtihanları kazanarak bu müesseselere geçmiş kimsesiz çocukların sayısı da yüze yaklaşmıştır.

Bilecik'te Yarhisar Yurdu kızlara tahsis edilmiştir. Önümüzdeki malî yılda Tunceli'nde Nazimiye'de ikinci kız yurdu kurulacaktır. Bu arada bu yetiştirme yurtları meselesine temas ederken vekâletimizin ele aldığı mühim ve yeni işlerden birine temas edeceğim: Özel eğitim meselesine. Bu Maarifin kemiyetten keyfiyete geçişin küçük bir ifadesidir. Binlerce çocuğun kolaylıkla okutulması dururken 10 kör çocuğun okutulması için gayret sarfı güç gelir. Ama bu vazifemizdir. İzmir'de Sağlık Bakanlığının idare ettiği Sağır ve Kör Okulunu Vekâletimiz devir almıştır. İzmir'deki yalnız sağırlara bırakılarak körler için Ankara'da yeni bir okul açılmış bulunmaktadır. Ayrıca Etimesgut'ta bu se-

ne bir sağır okulu açtık. İstanbul'da bir cemiyet tarafından idare edilen fakat iyi idare edilmeyen Sağır ve Dilsizler Okulunu da Vekâletimiz devralmış bulunmaktadır. Böylece yetiştirme yurtları içinde hayata alil olarak gelmiş olan çocukları en son metotlarla yetiştirmeyi ele almış bulunmaktayız. Bu husus için Amerika'dan mütehassıslar getirttik, bugüne kadar sağır ve dilsizlerin işaretlerle konuşacaklarını zannederdik, bizzat yaptığım tetkiklerde gördüm ki, bizim memleketimizde de Amerika'da olduğu gibi işaretle konuşma yerine, sağır ve dilsizler 2 - 3 sene içinde dudak hareketleriyle duyup konuşmasını öğreniyorlar. Bundan çok güzel neticeler alınmaktadır, normal bir çocuğun birinci sene zarfında öğrendiklerini bunlar üç senede temin ediyorlar ve ondan sonra tahsillerine devam etmek imkânını buluyorlar. İşte yetiştirme yurtları arasına bu özel eğitim teşkilâtı da girmiş bulunmaktadır. Buraya hem anasız ve babasızları alıyoruz hem de analı ve babalıları bir bedel mukabilinde alarak yetiştirmeye çalışıyoruz. Özel eğitim meselesinde mühim bir mevzu da öğretmen yetiştirmek meselesidir. Bu mevzuda Gazi Terbiye Enstitüsünden bir şube açmış bulunmaktayız, bu hususta muhtelif ecnebi memleketlere de arkadaşlar göndermiş bulunuyoruz.

Bizim Maarif Vekâletinin umumi muvazeneden aldığı paranın yanında kanunu mahsusu mucibince özel idare ve belediyenin bu hususta ayırdığı paralar vardır. 1952 yılında özel idarelerin ayırdığı paraların yekûnu 358 934 lira belediyelerin de ayırdığı paranın mecmuu 1 327 337 liradır. Bu paralarla yurt açıyorlar birlikler yapıyorlar ve nihayet bizim açtığımız yuurlara çocuklarını gönderiyorlar ve kendi paralarını da veriyorlar.

Korunmaya muhtaç çocuklar için ayrılan para, ihtiyaca kâfi gelmektedir. Ve icabederse Meclisinizin de bunu artıracığına kaani bulunmaktayız.

Reşat Şemsettin Sirer arkadaşımız C. H. P. sözcüsü olarak ilköğretimin tahakkuku için yeni membalar bulunması lâzımdır dediler. Hazırlamakta olduğumuz kanun tasarısı huzurunuzda geldiği zaman bunların yer aldığı görülecektir. Muayyen bir pılân dairesinde bunu tahakkuk ettirmek için ne mümkünse, ne lâzımsa istiyeceğiz.

Arkadaşımız, enstitüyü bitiren çocuklar hakkında bâzı temennilerde bulundular. Bunların staj müddetleri uzun sürüyor, bunların da diğerleri gibi bir an evvel maâşa geçirilmeleri lâzımdır, Vekâlet bu işte takaddüm etsin, dediler.

Şunu derhal arz edeyim ki, enstitü mezunu öğretmen arkadaşlarımızın sinkıntılı durumları, birçok bakımlardan uzun zamandan beri halledilmiş ve halledilme yoluna girmiştir. Bunların köyde 20 sene hizmet etmeleri hakkındaki mecburiyet kaldırılmıştır. İkincisi; bunların da diğer öğretmenler gibi, aynı haklara sahip olmaları hususu Meclise aksetmiş bulunan tasarıya girmiştir ve kanun Bütçe Komisyonundadır. Geçen sene kabul edilen kadro kanunlarıyla ve arzettiğim bu kanun çıkar çıkmaz bu arkadaşlara âzami üç sene içinde maâşa geçme imkânını bulacaklardır. Ve bu sene çıkanlar da doğrudan doğruya kadroya maâşa alınacaklardır.

Sonra, bu arkadaşların yedek subaylık hakları da kabul edilmiş ve enstitü mezunu arkadaşlarımızın büyük bir dertten kurtarılmış olduklarını arz ederim.

Arkadaşımızın temas ettiği bir nokta da ilkökul hocalarının müfettiş olabilmeleri keyfiyetidir. Bu da elimizdedir, ve Şûranın teknik ve tasvibinden geçmiştir. Şimdiye kadar Gazi Terbiye Enstitüsünün Pedagoji Şubesinden mezun olanlar ilkökul müfettişi olabiliyorlardı. Şimdi kendi kendini yetiştirmiş olan ilkökul öğretmenleri de objektif bir kıstas ile seçilerek ilkökul müfettişliklerine getirilecektir. Bu cihet hazırlanıp Hükûmete verilmiş ve yakında Meclise sunulacak olan öğretmenlerin «Terfi, tecziye ve nakil» kanunu maddeleri içinde yer almış bulunmaktadır.

Okul aile birliklerine temas ettiler. Bu meselenin Şûrada görüşülecek mevzular içine alınmamış olmasından üzüntü duydular. Okul aile birlikleri, Vekâletin mânevi himayesi altındadır. Okul aile birlikleri yönetmeliklerinde yeni değişiklikler yapılmıştır. Bilhassa okul aile birliklerinde aileyi okuldan soğutan para toplama işini bir tarafa bırakarak, yalnız çocuk üzerinde okul ile ailenin birlikte durması ve çocuk terbiyesi üzerinde çalışılması haline getirilmiştir. Bu şekilde yürümekte devam edecektir. Yardım işini yapmak üzere ayrıca dernekler kurulmaktadır. Şûraya, sekiz on okul aile

birlik mümessili davet edilmiş, ve komisyonlarda kendi noktai nazarlarını beyan etmek imkânları sağlanmıştır.

Reşat Şemsettin Bey, arkadaşımız teknik öğretime temas ettiler, ve diğer bölümlerde görülen tezyüdün teknik öğretimde görülmediğine işaret ettiler. Bu arada, iki sene evvel kendilerine söylediğim bir hususa da temas ederek beyanda bulundular.

Arkadaşlar, evvelâ şunu arzedeğim, teknik öğretime, Vekâletimiz lâyık olduğu ehemmiyeti vermiştir ve vermekte devam edecektir. Bunu tebarüz ettirmek için rakam olarak bir iki işaret arzedeceğim.

1948 yılında teknik öğretime harcanan para, 28,5 milyon liradır. 1949 da bu miktar 26 milyon 663 bin liradır. 1950 yılında 23 milyon 924 bin liraya düşmüştür. Biz 1951 yılında bunu 28 milyon 207 bin liraya çıkardık. Geçen sene bütçeye koyduğumuz para ise 28 milyon 397 bin lira idi, sâri taahhüt olarak iki buçuk milyon liralık taahhüde giriştik. Böylece 30 milyon 897 bin lira harcanmıştır. Bu sene bütçeye koyduğumuz para 32 milyon 404 bin lira, ayrıca sâri taahhütlere girme imkânını bulmaktayız. Böylece sene sonunda 35 milyon liralık iş yapmış olacağız.

Demek ki eski iktidar zamanında, 1948 de 28,5 milyon lira teknik öğretime ayrılmışken 1950 yılında 2 X 23 - 24 milyona düşmüştü. Biz bunu tekrar 1951 de 28 milyona çıkardık, sonra 30 milyon yaptık bu sene de 32 - 35 milyona çıkarmış bulunuyoruz. Bu itibarla teknik öğretim ihmal edilmiş olmayıp diğerlerine muvazi bir artış olmaktadır. Yalnız şunu arzedeğim ki teknik öğretim sadece merkezlerdeki sanat okullarından ibaret değildir. Meslekî teknik öğretime bağlı ve halk eğitimi için vatan sathında kursların faaliyeti vardır. 1949 - 1950 yılında yalnız 492 kurs mevcutken, 1950 - 1951 de 534, 1951 - 1952 de 559 ve bu 1952 - 1953 de 683 e çıkardık. Bu sene koyduğumuz para ile bu kurslar 1953 - 1954 ders yılında da 826 ya çıkarılacaktır.

Kursların adedleri böylece artmakla beraber, eînsleri de çoğalmıştır. Bu arada yapı kursları, tuğla, kiremit kursları ve saire sayılabilir.

Bu arada bâzı mühim gördüğüm hususlara temas edeceğim. Teknik öğretimde memleketin

umumi makinalaşmasına muvazi bir harekete geçmiş bulunmaktayız. Yani nafia, ziraat ve millî savunmanın ihtiyaçlarına cevap verecek insanları yetiştirmek için kurslar ve şubeler açıyoruz. İzmir ve Adana'da motör enstitülerinin temellerini atmış bulunuyoruz. Üç milyon liraya mal olacak bu inşaatı sonunda bu müessese de faaliyete geçecek ve makineleşen memleketimizin mütehassısları da yetiştirilmiş olacaktır. Ayrıca bu müesseselerin içinde serbest çalışan arkadaşlar için gece kursları açacağız.

Elektrik santrallerimizin ihtiyacını karşılamak üzere birçok sanat okullarımızda elektrik şubeleri açıyoruz. Memleketin 19 muhtelif sanat enstitüsünde teknik yardımlaşmadan istifade ederek motör şubeleri açmak kararını verdik. Bunların altısı faaliyete fiilen geçmiş bulunmaktadır. Yine teknik öğretimle alâkalı ve Himmet Ölçmen arkadaşımın temas ettiği mühendis ve fen memuru yetiştirmek mevzuunda kuvvetli el atmış bulunmaktayız. Hakikaten Hükümetin ve Yüksek Meclisininin bayındırlık sahasına vermiş olduğu tahsisatın sarfında teknik eleman sıkıntısı çekmektedir. Teknik üniversitenin yetiştirmekte olduğu yüksek mühendise muvazi olarak ve daha çok mühendis ve fen memuru yetiştirmek mecburiyetindeyiz.

Bunun için alâkalı vekâletlerle teşriki mesai ederek, bu ihtiyaçları tesbit edip, İstanbul, Teknik Okulun Yapı Tekniker kısmını ayırarak şimdiye kadar 150 mühendis talebesi alınırken 300 talebe almak imkânını sağladık. Diğer taraftan İstanbul, İzmir, Ankara'da sanat enstitüleri için de (4) Tekniker Okulu açtık, bunların adedini de artıracacağız, ayrıca teknik üniversite için de bir teknik okulu açılması hususunda da üniversite ile temas halindeyiz.

Ayrıca orman bölgelerindeki, ağaçlardan istifade ederek ve israfa kaçmadan daha sıhhi ve sağlam binalar yapmayı öğretmek üzere bu yıl Çoruh, Sinob, Bolu, Balıkesir, Muğla, Antalya, Çankırı, Eskişehir, Kars ve Adana'da yenden 10 aded gezici köy yapı kursu açtık. Geçen sene açtıklarımızla beraber bunların miktarı 15 i bulunmaktadır.

Bu hususta verebileceğim pek çok malûmat vardır; fakat zamanınızı işgal etmemek için kesiyorum. Arkadaşımız, benim eski iktidar zamanında 1950 Bütçesine teknik tedrisata ait inşaat için para konmadığı hakkındaki sözüme

karşılık, kanunun çıkmamış olmasını ileri sür-
düler. Halbuki daha evvelki yıllarda bu tahsi-
sat aldığımıza göre 1950 ye de koyabilirlerdi, yani
bu beyanında hilâfı hakikat bir cihet görmü-
yorum.

Arkadaşımızın; ilkokul öğretmeni, ortaokul
öğretmeni yetiştiren, muallim yetiştiren mües-
seselerin devam etmesi zarureti hakkındaki söz-
lerine vekâlet olarak tamamen iştirak etmekte-
yiz. Bu müesseselerle üniversite fakülteleri ara-
sında rekabet ve tezat mevcut değildir; fonksi-
yonları ayrı olan bu her iki müessese de vazife-
lerine devam edecektir.

Arkadaşımız kitaplıklar üzerinde durdu. Ve
halkevlerinin devrinden sonra oradaki kitapla-
rın ve kitaplıkların halkın istifadesinden uzak
kaldığını söyledi. Yeni iktidarın töhmetten
kurtulması için bunun halledilmesi lüzumuna
işaret etti.

Arzedeceğim ve bağışlasınlar. 1946 dan
sonra, memlekette çok partili bir hayat teessüs
ettikten sonra halkevleri ve kütüphaneleri ma-
aalesef kilitli kalmış ve oralar birer kültür mü-
essesesi olmaktan ziyade bir partinin malı ol-
muştur. Buralar, devredildiği zaman bu kütüp-
haneler herkesin girip çıktığı ve okuduğu yer-
ler değildi. Onun aksine olarak oraları, bir
parti merkezi halinde idi.

Oradaki kitapları ve kütüphaneleri vatan-
daşların istifadesine arzedeceğiz. Eski Halkev-
lerinden 31 i kısmen veya tamamen kütüphane
olmak üzere Vekâletimize tahsis olunmuştur.
Bunların 21 i faaliyete geçmiştir, kütüphane
olarak on tanesi de önümüzdeki malî yıl başın-
da faaliyete geçecektir. Tamamı Vekâletimize
bırakılan halkevlerinde kütüphanelerden başka
birer halk eğitimi merkezi de kurulmaktadır.
Kütüphane bulunan eski halkevleri kitapları ve
eşyası bu kütüphanelere devredilmektedir. Bir
kazanın ayrıca bir kütüphanesi varsa israfın
önüne geçmek için bu kitapları bir kütüphane-
de toplamak yoluna gitmekteyiz.

Demin de kısaca arzettiğim gibi kütüphane
mevzuunda şu noktalara da işaret edeceğim:
Kütüphanelerimize birer ödünç kitap verme
servisi kurulması hakkında bir yönetmelik tan-
zim olunmuştur. Şimdilik 38 kütüphanemizde
bu servis faaliyete geçirilmek üzeredir.

Gezici köy meslek kurslarımızda da ayrıca
birer kitaplık tesis etmekteyiz. Her kurs öğ-

retmenine 100 - 150 cildi ihtiva eden seyyar bi-
rer kütüphane vermek kararını aldık. Bunla-
rın da hazırlıkları bitmek üzeredir. Kurs öğ-
retmeni, bir köye gidecek, orada kaldığı 6 ay
müddet içinde isteyenlere bu kitapları ariyet
olarak verecektir. Kurs öğretmeni bir köyden
ötekine geçtiği zaman kitaplarını da beraber
götürecektir. Bu suretle vatandaşın, demin
Vasfi Mahir arkadaşımız tarafından söylenen
okuma ihtiyacını seyyar bir şekilde tatmine
muvaffak olacağız. Öyle umuyoruz ki bu faa-
liyet Türkiye'mizde seyyar kütüphanelerin mü-
tevazı bir temelini, başlangıcını teşkil edecek-
tir.

Bunun haricinde şimdilik üç vilâyetimizde
seyyar kütüphaneler teşkilâtının gerekli yö-
netmelikleri hazırlanmıştır. İşleri Vekâletiyle
birlikte eski köy halk odalarında kütüphane-
ler tesis etmek, bir halk eğitim müessesesi kur-
mak için çalışmalara girdik. İşleriyle müste-
reken yönetmelik hazırlanmıştır. Yönetmeliğe
köylü ve halk ile el ve emek birliği göz önün-
de tutularak istikamet verilmiştir. Bu mües-
seseleri halka maletmeye ve şimdilik 50 kadar
köyde bu müesseseleri kurmaya çalışıyoruz.
Her kaza merkezinde birer meslekî idare kü-
tüphaneleri kurulmaktadır. Bu kütüphaneler-
de tamamiyle idare sistemi esas tutulmuştur.
Bu kütüphaneler öğretmenlerimizin meslekî ve
umumi bilgilerinin takviyesine ve meslekî gö-
rüşlerinin genişletilmesine hadim olacaktır.
Bunların sayısı şimdilik 500 kadardır.

Bunların haricinde vilâyet ve belediyelerle
müştereken çalışmak suretiyle il ve ilçe mer-
kezlerinde çocuk kütüphaneleri tesisi hakkında
hazırlığa geçtik, yönetmelik yaptık ve vilâyet-
lere tebliğ ettik. Şimdilik Ankara'da Millî Kü-
tüphanede, İstanbul'da Bayazıt Kütüphanesinde,
Edirne'de Selimiye Kütüphanesinde, yine
İstanbul'da Millî Eğitim Müdürlüğünce bir kı-
sım ilkokul binalarında tecrübe mahiyetinde
çocuk kütüphaneleri açılmış ve çok iyi netice-
ler vermiştir. Bunu da tamim ve teşmil edece-
ğiz.

Esat Oktay arkadaşımın sorularını, zanne-
diyorum daha evvel cevapladım. Bu hususta-
ki alâkalarını biliyoruz, biz de buna ehemmi-
yet veriyoruz. (Kâfi, maddelere geçelim ses-
leri). Efendim, bu sizin takdirinize bağlı bir
şey. Ben sorulara cevap vermekle mükellefim

ve kendimi vazifeli addediyorum. (Kâfi sesleri). Efendim, hepinizi hürmetle selâmlarım. (Bravo sesleri, sürekli alkışlar).

REİS — Fasillara geçilmesini oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Fasillara geçilmesi kabul edilmiştir.

F.	Lira
101 Vekil tahsisatı	5 400
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
201 Maaşlar	140 153 545
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
202 Ücretler	16 372 060
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
203 Geçici hizmetliler ücreti	651 500
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
204 Ecnebi uzman, öğretmen ve hizmetlilerle bunlara yardımcı personelin ücretleri	833 208
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
206 4178 ve 4598 sayılı kanunlar gereğince yapılacak zam ve yardımlar	5 570 922
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
207 Ecnebi dil bilenlere 3656 sayılı Kanunun 5 nci maddesi gereğince ödenecek para mükâfatı	50 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
209 5434 sayılı Kanunun 14 ncü maddesinin (D) fıkrasıyla 34, 38 ve 39 ncü maddeleri gereğince T. C. Emekli Sandığına yapılacak ödemeler	8 481 665
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
210 Temsil tahsisatı	2 100
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
217 Kanunları gereğince verilecek ücret ve tazminatlar	6 934 864
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

F.	Lira
219 Türk ve İslâm ansiklepedile-riyle klâsik eserlerin ve tercü-melerin hazırlanması işlerinde çalıştırılacak memurlara ve mesai saati dışında çalıştırılacak Riyaseti Cumhur Flârmolik Orkestrası üyelerine verilecek fazla mesai ücretleri	34 500
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
301 Merkez daireleri büro masrafları	57 500
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
302 Vilâyetler büro masrafları	74 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
303 Basılı kâğıt ve defterler	90 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
304 Posta, telgraf ve telefon ücret ve masrafları	386 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
305 Kira bedeli	174 274
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
306 Giyecekler	8 725
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
307 Yolluklar	967 950
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
308 4598 sayılı Kanun gereğince ödenecek tedavi masrafları ve yollukları	161 500
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
309 Taşıt masrafları	85 310
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
310 Ecnebi memleketlerdeki öğen-ci müfettişlikleri masrafları	69 765
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
403 Temsil masrafları	3 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

F. 409 5805 sayılı Kanun gereğince anıtlar yüksek kurulu üyelerine verilecek huzur hakları ve yollukları 15 000

REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

415 Müzeler ve anıtlar masrafları 850 000

REİS — Bu fasla ait önergeler vardır. Okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Millî Eğitim Vekâleti Bütçesinin 415 neî faslında müzeler ve anıtlar masrafları karşılığı olarak (850 000 lira konmuştur.

Memleketimizin genişliği ve bilhassa mevcut anıtlarımızın bakımsızlığı karşısında bu ödeneğin az olduğu derhal anlaşılır. Bu itibarla işbu fasla (150 000) lira daha eklenerek fasıl yekûnunun (1 000 000) liraya çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

29. II. 1953

Niğde	Niğde
Necip Bilge	Asım Doğanay
Niğde	Niğde
H. Nuri Yurdakul	H. Arıbaş
Niğde	Niğde
S. Dellaloğlu	F. Köşkeröğlu
Niğde	Kocaeli
F. Ecer	Dr. Ethem Vassaf
İstanbul	İzmir
N. R. Belger	A. Başman
Tunceli	Burdur
H. Aydın	M. Özbey
Edirne	Kayseri
A. Cemal Köprülü	İ. Berkok
Seyhan	Antalya
Arif Nihad Asya	Burhanettin Onat
İzmir	Kastamonu
Sadık Giz	Galib Deniz
İsparta	İstanbul
Reşit Turgut	Dr. Sani Yaver
Konya	Samsun
R. Alabay	F. Kesim
İzmir	Manisa
Osman Kapani	F. L. Karaosmanoğlu
Amasya	Kocaeli
H. Koray	H. Hüsnü Türkand
İstanbul	Kastamonu
Salih Fuad Keçeci	H. Tosunoğlu

Lira

Kırşehir	Kütahya
Elvan Kaman	Yusuf Aysel
Samsun	Balıkesir
Hâdi Uzer	Arif Kalıpsızoğlu
Seyhan	Manisa
Reşad Güçlü	Adnan Karaosmanoğlu
Manisa	Balıkesir
Ş. Ergin	V. Asena
Samsun	Bolu
Muhittin Özkefeli	Zuhuri Danişman
İzmir	Sinob
Cihad Baban	Dr. Ali Şükrü Şavlı
Seyhan	Bilecik
Remzi Oğuz Arık	M. Kurkut
Manisa	Malatya
Muzaffer Kurbanoglu	Nuri Ocakcioğlu
Sinob	Trabzon
Nuri Sertoğlu	C. Eyüboğlu
Bingöl	Kırşehir
Feridun Fikri Düşünsel	Halil Sezai Erkut
Tokad	Giresun
Ahmet Gürkan	Tahsin İnanc
Bilecik	Yozgad
İsmail Aşkın	Fuat Nizamoglu
Konya	Ankara
H. Aydınır	Cevdet Soydan
Muğla	Maraş
Yavuz Başer	Mazhar Özsoy
Çoruh	Çoruh
Mecit Bumin	Zihni Ural
Yozgad	Denizli
Niyazi Ünal Alıcılı	Dr. Baha Akşit
Ankara	Çorum
Fuad Seyhun	Hasan Ali Vural
Çorum	Kocaeli
A. Başbüyük	Mehmet Yılmaz

Yüksek Reisliğe

Bursa şehri Türkiye'mizin turistik şehirlerinden biri bulunduğundan her sene yerli ve eenebi yüz binlerce turistik tarafından ziyaret edilmektedir. Bu şehirde Meşahire ait birçok anıt - kabir mevcuttur. Bu meyanda Osman Gazi, Orhan Gezi, Yıldırım Bayezit, Muradı Hüda-vendigâr ve II neî Murad'ın anıt - kabirleri uzun zamandır tamir edilmediklerinden büyük bir harabiyet içindedir. Mefahiri tarihiyemizden olan bu Türk büyüklerine ait anıt • kabirlerin binaları ve bu binaların kâin bulunduğu mahallerin hali hazır durumu her Türkün yü-

reğini sızlatacak mahiyettedir. Bilhassa eenebi turistlerin bu elüm manzarayı her zaman görmeleri teessürlerimizi bir kat daha artırmaktadır. Bu anıtların bugünkü perişanlığına son verilmesi için tamirinde katî ve âcil zaruret vardır. Bu maksatla Millî Eğitim Vekâleti Bütçesinin 415 nci faslının (Müzeler ve anıtlar masrafları) bölümüne 250 000 liranın ilâvesini arz ve teklif ederiz.

25 . II . 1953

Bursa	Elâzığ
S. Karacabey	Ş. Yazman
İstanbul	Diyarbakır
H. Yaman	F. Alpiskender
Afyon	İstanbul
G. Yiğitbaşı	F. N. Çamlıbel
İstanbul	Çanakkale
S. F. Keçeci	N. Kirişcioğlu
Çanakkale	İzmir
Ö. Mart	A. Başman
İstanbul	Bursa
M. Sarol	H. Şaman
Burdur	Kocaeli
M. Özbey	S. Önhon
Konya	Kayseri
S. Gürol	E. Develioğlu
Bitlis	Erzurum
S. İnan	S. Erduman
Seyhan	Antalya
T. Coşkun	A. Tekeliçolu
Manisa	Afyon
A. Karaosmanoğlu	A. Güler
Antalya	Muş
A. Tokuş	F. Kılıçlar
Giresun	Giresun
H. Bozbağ	A. N. Duyduk
Tekirdağ	İçel
Ş. Mocan	H. Fırat
Maraş	Maraş
M. Özsoy	A. Kadoğlu
Mardin	Bursa
A. Bayar	R. Aybar
Kocaeli	Konya
E. Alican	M. Obuz
İçel	Seyhan
C. Ramazanoğlu	Y. Z. Eker
Kütahya	Bursa
R. Koçak	S. Herkmen
Trabzon	Denizli
C. R. Eyüboğlu	F. Başaran

Bolu	Ankara
V. Yöntem	R. Eren
Bursa	Kocaeli
M. San	L. Tokoğlu
Muş	Siird
H. Dayı	C. Yardm
Elâzığ	Malatya
H. A. Yöney	H. Doğan
Tokad	Yozgad
F. Çubuk	H. Tathioğlu
Yozgad	Ordu
N. Ü. Aleli	F. Boztepe
Tokad	Bursa
A. Gürkan	S. R. Emeç
Giresun	Kayseri
T. İnanç	İ. Kirazoğlu
İstanbul	Aydın
C. Türkgeldi	L. Ülkümen
Balıkesir	Bursa
A. F. İşeri	A. C. Yöntem
Konya	Seyhan
A. R. Ercan	S. Serçe
Niğde	Tunceli
F. Köşkerioğlu	H. R. Kulu
Elâzığ	Seyhan
S. Ergene	A. N. Asya
Kayseri	Edirne
Z. Turgut	C. Köprülü
Kütahya	Ankara
Y. Aysal	Ö. Bilen
Niğde	
S. Dellaloğlu	

REİS — Remzi Oğuz Arık.

REMZİ OĞUZ ARIK (Seyhan) — Muhterem arkadaşlar; bu müze meselesi için demin Vekil beyin söyledikleri sözü dikkatle dinledim. Kendisine derhal şunu söylemek mecburiyetindeyim: Benim dün bahsettiğim 119 bin lira, üç senelik tahsisattır. 50 bin bir, 19 bin bir ve bir de 50 bin lira olarak üç seneliktir.

MİLLÎ EĞİTİM VEKİLİ TEVFİK İLERİ (Samsun) — Affedersiniz.

REMZİ OĞUZ ARIK (Devamla) — Bunların hiç birisinin faydasız olduğunu söylemedim. Yalnız yerden çıkarılan eserlerin bugün müzelerde ve açıkta ne halde bulunduğunu ve yürekler acısı olduğunu söyleyerek şimdilik bu paranın kazılara sarfedilmiyerek müzeler ve anıtlarımıza sarfedilmesini söyledim.

Şimdi verilen takrirden benim de imzam vardır, şu bir milyona çıkarılmasını istiyen tahsis meselesi için ne kadar söylenecektir. Fakat ne çare ki, bu işleri böyle birkaç dakika içinde, dakikaların sayıldığı sıkışık anlarda konuşmak mecburiyetinde kalıyoruz, başka zaman gelmiyor. Bu mesele hiçbir zaman 5 - 10, hattâ birkaç bin traktörün bu memlekete geldiği; şurada burada bir veya birkaç bataklığın kurutulduğu zaman yaptığı tesirle ölçülemeyecek ehemmiyeti bir türlü alamamaktadır. Memleketimizin sanat eserlerini dünyaya tanıtmak mecburiyetindeyiz. Vekâletin güzel eserlerinden, muvaffak olmuş eserlerinden biri de Paris'te açtığı sergi olmuştur. Bu sergi Kore Harbinden beri bu memleketin kazandığı en güzel tesir vasıtası olmuştur.

Nasıl kendi benliğine ve işlerine gömülmüş kalmış bir Amerika'da, Türkün ve Türkiye'nin ne iddiğini, ne olduğunu Kore Harbindeki kahrâmanlık anlatıp tanıtabilmiş ise; kendi derdine düşmüş Avrupa'da bu sergi, hemen hemen aynı ölçüde büyük bir muvaffakiyet kazanmıştır. Bize karşı hayranlıklar temin etmiştir. Bundan anlaşılıyor ki, bu eserleri bağrında saklayan müzelerimizi büyük bir gelişmeye kavuşturmamız şarttır. Müzelerdeki bu sanat eserlerine bakmanın, emin olunuz, bir limonluktaki, her hangi portakal bahçesindeki bir fidana bakmaktan zor olduğunu kabul ediniz. Bu, çok masraflı ve bilgiye dayanan bir iştir.

Paristen gelen arkadaşlar, bu serginin orada parlak bir tesir bıraktığını görmüşler. Bunu size de pekâlâ söyleyebilirler. Bu itibarla ben de tamamiyle millî bir dâva olan anıt ve müze işine bu bir milyon liranın kabulünü rica ederim.

REİS — Halil Nuri Yurdakul.

HALİL NURİ YURDAKUL (Niğde) — Sonra söyleyeceğim.

Necip Bilge.

NECİP BİLGE (Niğde) — Bu husustaki teklifimi yaparken muayyen bir bölgeyi nazarı itibara almadım, bütün memleket sathını düşündüm. Ve orada bulunan eski eserlerin vaziyetini nazarı itibara alarak böyle bir teklif yapmayı aklımdan geçirdim ve uygun buldum. İmza koyan diğer arkadaşlar da aynı düşünce ile hareket ettiler. Malûmunuz olduğu üzere memleketimiz bü-

yük bir tarihin eserleri olan eski eserlerle bezenmiş bir haldedir. Bunlar şimdiye kadar bakımsızlık dolayısıyla harap olmaktadır. Halbuki bizleri Garp dünyasına tanıttacak en mühim eserler bunlardır. Bunları bakımlı bir şekilde onlara arz etmezsek onların da memleketimize gelmelerini âdeta önlemiş oluruz. Teklifimiz umumi olmakla beraber seçim çevremden misal vereyim: Meselâ Niğde, Kayseri, Nevşehir arasındaki müşterek bölgede bulunan Görence harabeleri, - arkadaşlarımız geçenlerde buna ait bir filimi de Mecliste seyretmişlerdir, - oradaki tarihî eserleri seyre gelecek olan tûristleri oturtacak bir yere dahi malik değildir. Hattâ orada bir bekçi evi dahi bulunmamaktadır. Geçen sene bu hususu Sayın Maarif Vekilinden rica ettiğim zaman, bir miktar para ayırmayı vait ettikleri halde eldeki tahsisatın kâfi olmamasından dolayı oraya beş bin lira dahi vermek imkânını bulamadılar. Bu bakımdandır ki, bu gibi yerlerde ufak tefek istirahat yerleri yapmak, bekçi evleri yapmak ve yahut restorasyonunu temin edebilmek için 150 000 liralık bir ilâve teklif ediyorsunuz. Bu miktar fazla bir şey değildir. Bu bakımdan, bendeniz hem imza sahibi olarak, hem de bu memleketin bu derdini yakından görmüş bir çocuğu olarak bu tahsisatı esirgemeyeceğinizi ümit etmek isterim.

SADETTİN KARACABEY (Bursa) — Muhterem arkadaşlarım; çok iyi bilirsiniz ki Bursa, ilk Türk payitahtı olarak kurulmuş ve bir buçuk asra yakın Türklerin payitahtı olarak kalmıştır. Burada mevcut olan kıymetli âsarılarımız meyanında Osman Gazi, Orhan Gazi, Yıldırım Beyazıt ve birinci ikinci Murad'ın türbeleri vardır. Yakın zamanlarda Bursa'yı teşrif etmiş olan arkadaşlar görmüşlerdir ki, bilhassa Osman Gazi'nin türbesinin saçakları bozulmuş ve bu saçaklardan sular akmaktadır. (vah vah sesleri) Geçen sene teşrif buyuran Başbakanımıza bunu gösterdiğimiz zaman bunun derhâl tamirinin zaruri olduğunu ifade buyurmuşlardı.

Bundan başka bir de Yıldırım Beyazıt'ın bir türbeleri vardır ki arkadaşlar, insana üzüntü verecek durumdadır. Reîsicumhurumuzun teşriflerinde burayı gördüklerinde teessürlerimize iştirak ettiler, bunun da durumu oldukça fecidir arkadaşlarımız. Bunların tamiri icabetmektedir bu itibarla bu tahsisatın kabulünü istirham ederim. (Alkışlar) (Bravo Karacabey sesleri)

HALİL NURİ YURDAKUL (Niğde) —
Aziz arkadaşlar; Cumhurbaşkanımız Sayın Celâl Bayar son nutuklarında: Topraklarımızda maddi ve mânevi kıymetleriyle uyuyan arkeolojik eserlerin tarihe mal edilmesi için gösterilen dikkat, gayret önümüzdeki yıllarda daha artırılacak ve müzelerimizin zenginleşmesine hizmet edilecektir.

Buyurmuşlardır.

Turistik yollar üzerinde bulunan Niğde - Aksaray Nevşehir, Bor, Ulukışla kaza ve nahillerindeki eski eserler, çok perişan bir durumdadır. Bunların ele alınmasını ve kurtarılmasını bilhassa rica ederim.

Yine Sayın Cumhurbaşkanımızın nutuklarında takdir buyurdıkları Ankara'daki Hitit Müzesi teşhir, tanzim bakımından hakikaten övülecek bir haldedir. Bu müzenin etrafının da vilâyetçe veya Bakanlıkça tanzim edilmesine ve fennî ısıtma tesisatının bir an evvel yaptırılmasına lüzum vardır.

Millî Eğitim müesseselerinin (ilk, orta, lise, teknik) okulları müdürlerine birer makam tahsisati verilmektedir. Milyonlarca değerinde tarihi eserlerimizi mesuliyetlerimize verdiğimiz müze müdürlerimize de makam tahsisatının düşünülmesi ve verilmesi yerinde bir hareket olur.

Ayrıca 2530 sayılı Müzeler İhtisas Kanunu mucibince istihdam edilenlerin terfii sıralarında kolay formaliteler bulunmasını ve 2919 sayılı Kanunla çalıştırılan müze elemanlarının da kadroya kavuşturmak imkânlarının temin buyurulmasını ve bu suretle elemanların mânen ve maddeten tatmin edilmesini,

Bâzi müzelerimizde birer kütüphane ve lâboratuvar kurmak ilmi araştırmaları destekler, müze eserlerinden, kopyalar rehberler kartpostallar yaptırarak eserlerin değerlerini turistlere bildirmeyi ve bâzi müzelerimizde eski hayatı yaşatır mahiyette safhalar yaratmayı alâkayı arttırmak bakımından lüzumlu görürüm.

Birinci Büyük Millet Meclisi binasında açılması takarrür eden (Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti) Müzesi için gerekli tahsisatın ayrılacağını ve dünyadaki buna benzer müzelerden üstün veya aynı ayarda bir müzenin tahakkuk ettirileceğini ümit ederim;

(Menkul ve gayrimenkul eski eserler) kanun tasarısını 18 . VIII . 1951 tarihinde takdim

etmiş bulunmaktayım. Önümüzdeki aylar içinde neticelendirilmesine yüksek Bakanlığın yakın alâkasını bilhassa rica ederim.

Bu vesileyle memleketin her köşesinde millî mirasmızın muhafazasına itina gösteren ve geceli gündüzlü çalışan değerli ilim adamlarımızı sevgi ve saygıyla selâmlamayı vazife sayarım.

REİS — Necip Bilge ve arkadaşlarının teklifleri, 415 nci bölüme 150 bin lira daha eklenmesini tazammun etmektedir.

Bu teklifi kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sadettin Karacabey ve arkadaşlarının teklifleri, yine 415 nci bölüme müze ve anıt masrafları için 250 bin liranın daha ilâvesini tazammun etmektedir. Reyinize arz ediyorum.

Kabul edenler... Etmeyenler... (Anlaşılmadı sesleri) (Fasıl aynı mı sesleri)

Aynı fasla gösterilen esbabı mucibe dâhilinde 250 bin liranın daha ilâvesi istenmektedir.

Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Her iki tahrir de kabul edilmiştir. (Alkışlar) Dikkate alınmak üzere 415 nci bölüm, tahrirler ile birlikte komisyona verilmiştir.

F.	Lira
417 Yüksek okulların umumi masrafları	1 761 000

REİS — Bölümle ilgili tahrirler vardır.

Yüksek Başkanlığa

Yüksek Öğretmen Okulu talebelerine giyim eşyası bedeli olarak halen 140 lira verilmektedir. Bu para ile bu ihtiyaçların karşılanamıyacağı aşikârdır. Bu miktar ücretin hiç olmazsa 250 liraya çıkarılması bugünkü şartlar içinde zaruridir. Halen bu okullarda 80 talebe olduğuna göre 417 nci faslın 10 neu maddesine 10 000 lira ilâvesini saygılarımızla arz ederiz.

Bolu	İstanbul
Zuhuri Danışman	Salih F. Keçeci
Rize	Konya
Osman Kavraköğlu	Sıtkı S. Burçak
İstanbul	İstanbul
F. N. Çamlıbel	C. Türkgeldi
Kocaeli	İzmir
Mümtaz Kavalcıoğlu	A. Başman
Bursa	Samsun
Selim Ragıp Emec	Naci Berkman

Tekirdağ
Dr. Zeki Erataman
Antalya
A. Tekelioğlu
Konya
Kemal Ataman
Tekirdağ
H. Bingül
Zonguldak
Cemal Kıpçak
Giresun
Hamdi Bozbağ
Antalya
A. Tokuş
Sivas
S. Z. Örs
Amasya
İsmet Olgaç
İstanbul
S. Yaver
Çorum
M. Bumin
Konya
R. Alabay
İsparta
T. Tola
Bitlis
S. İnan
İzmir
S. Giz
Bursa
Mithat San
Sinob
Ali Şükrü Şavlı
Gaziantep
S. Kuranel
Afyon
G. Yiğitbaşı
Kocaeli
L. Tokoğlu
Denizli
F. Başaran

Afyon K.
A. Güler
Erzurum
Bahadır Dülger
Çanakkale
Ömer Mart
Kayseri
İ. Kirazoğlu
Konya
Saffet Gürol
Giresun
T. İnanc
Konya
H. Ölçmen
Edirne
R. Nasuhioğlu
Çanakkale
N. Kirişcioğlu
İzmir
H. E. Adıvar
Kocaeli
S. Önhon
Aydın
Lâtfi Ülkümen
Trabzon
C. R. Eyüboğlu
Bolu
K. Kozak
Maraş
M. Özsoy
Yozgad
F. Nizamoğlu
Kütahya
R. Koçak
Sinob
Nuri Sertoğlu
Tunceli
H. R. Kulu
Balıkesir
A. F. İşeri
Kastamonu
S. Kantarel

göre 417 nci faslın 20 nci maddesine 70 000 liralık bir miktar ilâvesini saygılarımızla arz ederiz.

Bolu
Zuhuri Danışman
Konya
Sırkı S. Burçak
İstanbul
C. Türkgeldi
İzmir
A. Başman
Bursa
S. R. Emeç
Afyon
A. Güler
Erzurum
B. Dülger
Afyon
G. Yiğitbaşı
Tekirdağ
H. Bingül
Antalya
A. Tokuş
Tunceli
H. Aydın
Konya
S. Gürol
Konya
H. Ölçmen
Antalya
A. Tokuş
Edirne
R. Nasuhioğlu
İstanbul
S. Yaver
İzmir
H. E. Adıvar
Çoruh
M. Bumin
Kütahya
R. Koçak
Aydın
L. Ülkümen
İsparta
T. Tola
Bitlis
S. İnan
Bursa
M. San

İstanbul
Salih F. Keçeci
İstanbul
F. N. Çamlıbel
Kocaeli
Mümtaz Kavalcıoğlu
Rize
O. Kavrakoğlu
Tekirdağ
Z. Erataman
Samsun
N. Berkman
Çanakkale
Ömer Mart
Konya
K. Ataman
Balıkesir
A. F. İşeri
Zonguldak
C. Kıpçak
Kayseri
İ. Kirazoğlu
İstanbul
M. Sarol
Sivas
S. Z. Örs
Kocaeli
S. Önhon
Amasya
İ. Olgaç
Çanakkale
N. Kirişcioğlu
İzmir
S. Giz
Konya
R. Alabay
Trabzon
C. R. Eyüboğlu
Maraş
M. Özsoy
Bolu
K. Kozak
Yozgad
F. Nizamoğlu
Sinob
Ali Ş. Şavlı

Yüksek Başkanlığa

Eğitim Enstitü talebelerine giyim eşyası bedeli olarak halen 140 lira verilmektedir. Bu para ile bu ihtiyaçların karşılanamayacağı aşikârdır. Bu miktar ücretin hiç olmazsa 250 liraya çıkarılması bugünkü şartlar içinde zaruridir. Halen bu okullarda 600 talebe olduğuna

Gazianteb	Kastamonu
S. Kuranel	S. Kantarel
Denizli	Sinob
F. Başaran	N. Sertoğlu
Samsun	Kocaeli
M. Özkefeli	L. Tokoğlu

Yüksek Başkanlığa

Devlet Konservatuvarı talebelerine giyim eşyası bedeli olarak halen 150 lira verilmektedir. Bu para ile bu ihtiyaçların karşılanamayacağı aşikârdır. Bu miktar ücretin hiç olmazsa 250 liraya çıkarılması bugünkü şartlar içerisinde zaruridir. Halen bu okulda 200 talebe olduğuna göre 417 neî faslın 40 neî maddesine 20 000 lira ilâve edilmesini saygılarımızla arz ederiz.

Bolu	Konya
Zuhuri Danışman	Sıtkı Salim Burçak
İstanbul	İstanbul
Salih Fuad Keçeci	C. Türkgeldi
İstanbul	Kocaeli
F. N. Çamlıbel	M. Kavalcıoğlu
İzmir	Tekirdağ
A. Başman	Zeki Erataman
Bursa	Kayseri
Selim Ragıp Emec	İ. Kirazoğlu
Afyon	Rize
A. Güler	Osman Kavrakoğlu
Erzurum	Çanakkale
B. Dülger	Ö. Mart
Samsun	Antalya
N. Berkman	İ. Subaşı
Zonguldak	Tekirdağ
Cemal Kıpçak	H. Bingül
Konya	Konya
H. Ölçmen	S. Gürol
Giresun	Giresun
H. Bozbağ	T. İnanc
Sivas	Antalya
S. Z. Örs	A. Tokuş
Edirne	Afyon
R. Nasuhioğlu	G. Yiğitbaşı
Çanakkale	(Okunamadı)
N. İyriboz	
İstanbul	İzmir
S. Yaver	H. E. Adıvar
Kocaeli	İzmir
L. Tokoğlu	S. Giz

Amasya	Konya
İsmet Olgac	R. Alabay
Çoruh	Trabzon
Mecit Bumin	C. R. Eyüboğlu
Aydın	Bitlis
L. Ülkümen	S. İnanc
Bolu	İsparta
K. Kozak	T. Tola
Maraş	Bursa
M. Özsoy	Mithat San
Sinop	Yozgad
Ali Şükrü Şavlı	H. Üçöz
Tunceli	Gazianteb
H. R. Kulu	S. Kuranel
Sinob	Denizli
N. Sertoğlu	F. Başaran
Kütahya	Samsun
R. Koçak	M. Özkefeli
Balıkesir	Kastamonu
A. Fahri İşeri	S. Kantarel

CELÂL YARDIMCI (Ağrı) — Çok muhterem arkadaşlarım, gerek geçen sene gerek bu yıl bütçesinde milletin bağrından kopmuş bir Meclisin ve onun içinden vücuda gelmiş bir Hükümetin memleketin, vatandaşın derdine nasıl bir hamiyet ve sahavetle koştuğuna şahit olmuş bulunmaktayız. Hem nasıl bir sahavet? Bunu müsaade ederseniz tarihî bir fıkra ile iki kelime ile arz edeyim.

Horasan'lı Şekik, cömertliği ile mâruf bir adam; Bağdad'lı İbrahim Etem'in çok daha cömert olduğunu öğrenmiş, merak etmiş Horasan'dan Bağdad'a kadar tepmiş: Karşılaşmış, selâmlaşmışlar. Şekik, İbrahim Etem'e sormuş; «nicesiniz, neylersiniz?» İbrahim Etem cevap vermiş: Bulunca şükrederiz, bulmayınca sabrederiz deyince Şekik şöyle mukabele etmiş. Herkes öyle yapar.

Sıra İbrahim Etem'e gelmiş ve şöyle sormuş: «Peki, siz nicesiniz, neylersiniz» Şekik cevap vermiş: «Bulunca dağıtırız, bulmayınca şükrederiz» Tabii bu muhavere sonunda Cömertlik imtihanını kaybetmiş şimdi bendeniz de derim ki: Eğer Şekik 1950 den sonra Türk milletini idare için iş başına geçen Büyük Millet Meclisine bu suali sorsaydı, Büyük Meclis ona şöyle diyecekti: «Millet uğrunda bulunca dağıtırız, bulmayınca yaratır yine dağıtırız» ve o zaman da Şekik cömertlik madalyasını terk ederdi. İşte

arkadaşlar bu Meclisin ruhu budur. Ve böyle kalacaktır.

Biraz evvel gelen takrirlerle Türk'ün büyük mefahiri; arasına girmiş ölümler hakkında, anıtlar hakkında sizden yardım istendi esirgemediniz. Şimdi gelen takrirler ise, yarının mefahiri arasına geçecek gençler için onların hayatı, onların inkişafı için yardım istemektedir. Bunu esirgemiyeceğinize ümidim vardır. Lütfen kabulünü rica ederim.

VASFİ MAHİR KOCATÜRK (Gümüşane) — Aziz arkadaşlar, bu teklif, çok yerindedir. Bu yüksek tahsil talebelerine verilen senelik 140 - 150 liralık giyim ücreti, çok azdır. Bunlar içinde cidden fakir çocuklar vardır. Devlet memurları yatılı olarak okutmakla yiyim ve yatma ihtiyaçlarını tatmin ediyor, ama giyim bakımından zarurette bırakmak doğru değildir. Gençler bu acıyı duymaktadırlar. Bunlar içinde müesseseler ile yaptıkları mukavele mucibince tâtil aylarında memleketlerine gitmeye mecbur olanlar vardır. Fakirleri dahi mektepte yatıp kalkmak imkânından mahrumdur. Bunlar alacakları paradan 5 - 10 kuruş artırabilirlerse tatillerde bunları yemek zorundadırlar. Yüksek Meclisin bunu kabul etmesini ben de istirham ediyorum.

REİS — Efendim 3 takrir var, 417 nei bölümün 10 neu maddesine 10 000, aynı bölümün 20 nei maddesine 70 000, 40 nei maddesine 20 000 lira ilâvesini tazammun etmektedir. Aynı ayrı reyinize arz ediyorum.

417nei bölümün 10 neu maddesine 10 000 lira ilâvesine dair olan teklifi dikkate alanlar... Dikkate almayanlar... Dikkate alınmıştır.

417 nei bölümün 20 nei maddesine 70 000 lira ilâvesine dair olan teklifi dikkate alanlar... Dikkate almayanlar... Dikkate alınmıştır.

417 nei bölümün 40 nei maddesine 20 000 lira ilâvesi teklifini dikkate alanlar... Dikkate almayanlar... Dikkate alınmıştır.

Her üç takrir de dikkate alındığına göre 417 nei bölüm takrirlerle birlikte komisyona verilmiştir efendim.

F.	Lira
418 Lise, ortaokul imam - hatip okulları umumi masrafları	898 000

REİS — Vasfi Mahir Kocatürk.

VASFİ MAHİR KOCATÜRK (Gümüşane) — Aziz arkadaşlar, bu lise ve ortaokul bahsinde

geçen yıl huzurunuzda arzettiğim bir hususu, tekrar edeceğim. Bu sene otuz küsur ortaokul açıldığını öğrenmiş bulunuyoruz. Memlekette ortaokula çok ihtiyaç vardır. Bütün kazalarımız ortaokul istemektedir. Hattâ birçok nahiyelerimiz de ortaokul istemektedir. Bugün ortaokul basit hayat kültürü derecesine inmiştir, hayatın ilerlemesi dolayısıyla. Binaenaleyh birçok yerlerimizde ortaokul açmamız lâzımdır. Gitgide ilkokul derecesine düşmek üzeredir. O derecede lüzum ve ehemmiyet kazanmaktadır. Halbuki bugün ortaokul açmak sistemimizde geniş mikyasta faaliyete imkân yoktur. Üç dört seneden beri en kabadayı rakam elli ortaokuldur. Birkaç seneden beri 30 - 40 üzerinde durmaktadır. Halbuki biz bir senede 100 tane ortaokul açmalıyız ve birkaç sene içinde bütün kazalarımızı ortaokula kavuşturmalıyız. Arkadaşlar; biz daima müstakil ortaokul açıyoruz. Büyük şehirlerimizde, liselere bağlı olanları, bulunduğ gibi ayrıca müstakil ortaokullar da vardır. Kasabalarımızda ise, tamamen müstakil ortaokullar vardır. Yeni açtığımız ortaokullar ise ekseriya bir sınıflıdır. Bir sene, hattâ iki sene bir iki sınıfla çalışır. Çok kere de bunlarda 15 - 20 kadar talebe bulunur. Halbuki bir sınıf için, 15 - 20 talebe için öğretmenler, müdür, müdür muavini, muhasebeci, hademe ve saire olarak birçok personel istihdam edilir ve masraf yapılır, dünyanın hiçbir tarafında da bunun hemen hemen emsali yoktur. Ortaokul tipi bu şekilde, mânasız olmak üzere bizim teşkilâtımızda vardır. Ortaokullar, başka memleketlerde ya ilk tahsile eklenmiş durumdadır ya hut lise ve kolejlere ilâve edilmiş durumdadır. Ayrıca ortaokul açmak, üç sınıflı ortaokullar açmak, çok büyük masraflara sebebiyet vermektedir. Memleketimizde de ortaokulları ilkokullara bağlı olarak açmak lâzımdır. Bu suretle, binadan da, memurdan da, öğretmenden de, müdürden de, her şeyden de tasarruf edilmiş olur. Bu hususun dikkate alınmasını arz ediyorum.

REİS — Buyurun Millî Eğitim Bakanı.

MİLLÎ EĞİTİM VEKİLİ TEVFIK İLERİ (Samsun) — Efendim; ortaokulları, ilkokulların bünyesi içinde toplamak, şayanı arzudur ve faydalıdır. Ankara'da Namık Kemal Ortaokulu ilkokulla beraber bir tecrübe mahiyetinde çalışmaktadır. Yalnız şu noktaya işaret edeyim: Hepiniz biliyorsunuz, kazalarda ilkokul binaları

ihtiyacı dahi karşılamıyor. Binalar müsait olsa biz de bu fikre taraftarız. Fakat arzettiğim gibi binalar bugünkü ilkokul ihtiyacını dahi karşılamaktan uzaktır. Müşkülât buradan çıkıyor.

HİDAYET AYDINER (Konya) — Benim memleketim Taşkent'te ilk mektep ve orta mektep aynı binadadır. Orada bunun tatbiki caiz değil midir?

MİLLÎ EĞİTİM VEKİLİ TEVFİK İLERİ (Devamla) — Caizdir. Ankara'da da böyle yapılıyor.

NECİP BİLGE (Niğde) — Efendim; ilkokullardaki bu imkânsızlığı biz de kabul ediyoruz. Birçok kazalarda ortaokullarla sanat okulları bir aradadır. Bunları birleştirmek imkânı yok mudur?

MİLLÎ EĞİTİM VEKİLİ TEVFİK İLERİ (Samsun) — Bunu arz etmiştim. Bu tip üzerinde durduk. Sanat okullarıyla oraokulları mezcetmeye çalışacağız. Bu arada liselerle ticaret liselerini de birlikte düşünüyoruz. Bütün bunları bir araya toplama gayretindeyiz.

VASFİ MAHİR KOCATÜRK (Gümüşane) — Aziz arkadaşlar, kusuruma bakmamamızı istirham ederek bu husus üzerinde küçük bir ısrarda bulunacağım. Bakanın söylediği bina mazereti, doğru kabul edilebilir. Fakat mesele bu değildir, mesele prensibi kabul etmektir. Bu prensibi kabul ettikten sonra tatbikata bakarsak bina durumunun aleyhimize değil, lehimize olduğunu ispt etmek mümkündür. Şu anda hatırıma gelen birkaç misali söyleyebilirim, Meselâ Akseki Kazasında ortaokul vardır, Afyon'un Sandıklı Kazasında ortaokul vardır, Elmalı'da ortaokul vardır... Şu anda hatırıma gelen bunlardır. Bu ortaokullar üçer yüz kişi okutacak kadar geniş yapılmış binalardır. Fakat öğrencileri ancak bir kısımlarını doldurmaktadır. Üst tarafı bomboş durmaktadır. Bâzıları hususi olarak şefkatle ilkokulları içine almış bulunmaktadır. Bizim dileğimiz, bunun resmîyete konması ve bu işe başlanmasıdır. Ortaokulu açarken müstakil bina yapmak gerekiyorsa mahallî dernekler yapıyor, ve dernekler büyük külfetler yükleniyor. Bunlar müsait olmadığı takdirde ikişer oda, üçer oda veya bir pavyon ilâvesiyle bunlardan tasarruf yolları mevcuttur. Onun için bu düşüncelerin üzerinde durulmasını Sayın Bakandan bilhassa rica edeceğim.

REİS — Easıl 418 i kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

F.

Lira

419 Yüksek ticaret ve teknik okulları ile diğer meslek okullarının umumi masrafları

5 376 322

REİS — Bir önerge var okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Erkek ve kız teknik okulları leyli talebelere giyim karşılığı olarak 150 şer lira verilmekte olup bu para kifayet etmemektedir. Talebelerimizin vasat derecede olsun giyimlerini sağlayabilmek maksadiyle talebe başına bu miktarın 250 liraya çıkarılabilmesi için 419/10 bölüme 50 000 lira zam yapılmasını saygıyla arz ve rica ederiz.

Bolu	Rize
Zuhuri Danışman	Osman Kavrakoglu
Konya	İstanbul
S. Salim Burçak	Salih Fuad Keçeci
İstanbul	Kocaeli
Faruk Nafiz Çamlıbel	Mümtaz Kavalcıoğlu
İstanbul	İzmir
Celâl Türkgeldi	Avni Başman
Tekirdağ	Bursa
Zeki Erataman	Selim Ragıp Emeç
Afyon K.	Antalya
Abdullah Güler	İbrahim Subaşı
Erzurum	Samsun
Bahadır Dülger	Naci Berkman
Çanakkale	Konya
Ömer Mart	Murad Âli Ülgen
Zonguldak	Tekirdağ
Cemal Kıpçak	Hüseyin Bingül
Kayseri	Konya
İbrahim Kirazoglu	Saffet Gürol
Giresun	Giresun
Hamdi Bozbağ	Tahsin İnanc
Sivas	Sivas
Sedat Zeki Örs	B. Taner
Konya	Antalya
Himmet Ölçmen	Ahmet Tokuş
Edirne	Afyon K.
Rükneddin Nasuhioğlu	Gazi Yiğitbaşı
İstanbul	Çanakkale
Sani Yaver	Nusret Kirişcioğlu
İzmir	Konya
Sadık Giz	Rifat Alabay

Amasya	Çoruh
İsmet Olgaç	Mecit Bumin
Trabzon	Aydın
Cemal Reşit Eyüboğlu	Lûtfi Ülkümen
Bitlis	Bolu
Salâhattin İnan	Kâmil Kozak
İsparta	Maraş
Tahsin Tola	Mazhar Özsoy
Kütahya	Bursa
Remzi Koçak	Mithat San
Yozgad	Sinob
Hasan Üçöz	Ali Şükrü Şavlı
Gaziantep	Sinob
Süleyman Kuranel	Nuri Sertoğlu
Manisa	Samsun
Sudi Mihçioğlu	Muhittin Özkefeli
Tunceli	Kocaeli
Hasan Remzi Kulu	Lûtfi Tokoğlu
Denizli	Kastamonu
Fikret Başaran	Sait Kantarel
Balıkesir	
Ali Fahri İşeri	

REİS — Fasla elli bin liranın ilâvesi istenilmektedir. Dikkate alanlar... Almıyanlar... Dikkate alınmıştır. Bölümle beraber komisyona verilmektedir.

F.	Lira
420 Köy enstitüleri umumi masrafları ve enstitü mezunu köy öğretmenleri ile ilgili masraflar	9 756 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
421 Kütüphaneler masrafları	379 000

Remzi Oğuz Arık, buyurun.

REMZİ OĞUZ ARIK (Seyhan) — Kütüphaneler dolayısıyla dün bana verilen notta hakikaten bir yer değişimi olduğundan Millî Kütüphaneye verilen 150 bin, Umumi Kütüphaneye verilen 220 yerinde söylenmiş. Bu yüzden bunları bir tenakuz gibi görmüştüm. Vekil Beyin buradaki düzeltişleri dolayısıyla kendilerine teşekkür ederim. Fakat dünkü izahatlarını nazarı itibara alacak olursak iki nokta bilhassa tebarrüz ettirmeye değer, muhterem arkadaşlarım.

Bir defa Millî Kütüphane dediğimiz bu muhterem müessese; hakikaten yoktan var olan ve bir idealizmin tam mânasıyla örneğini bize

veren eserdir. Ankara gibi suyunu yeni bol bol kullanmaya başladığımız bir yerde fikrimizi, ruhumuzu kandıran, ruhumuzun susuzluğunu gideren ilk eserdir, denebilir. Bu idealizm eserinin meydana gelmesi için bu 220 bin lirayı çok gördüm değil, kütüphanelerimiz için 150 bin lirayı az gördüğüm için dün söz almıştım. Şimdi tekrar aynı noktadayım: 220 bin lirayı da, 150 bin lirayı da az buluyorum. Vekil Bey bunu kâfi görüyor. Bu kadar ağır mesuliyeti bu ödenekle taşıdığı, ve arkadaşlarının da bu durumu desteklediği için kendisini tebrik ederim, başka ne diyeyim?

REİS — Faslı oyunuz... (Söz isteyen var sesleri).

Af edersiniz, Vasfi Mahir Bey, takrirlerle söz alanlar karıştığı için unutulmuştur. Buyurunuz.

VASFİ MAHİR KOCATÜRK (Gümüşane) — Arkadaşlar, bu kütüphane faslına konan para azdır. Bunun üzerinde birkaç söz söylemek ihtiyacını duyuyorum. Affınızı istirham ederim.

Bugün için bu faslın miktarı değişmese dahi yarın için daha geniş şeyler düşünmek mecburiyetindeyiz. Kütüphane ihtiyacının ne demek olduğunu sizler daha iyi bilirsiniz. Bugün bütün vilâyet merkezlerimizde dahi bir kütüphane yoktur. Halbuki kasabalarımızda bile kütüphane olmalıdır. Her vilâyet merkezinde ve kasabada mektep gibi bir kütüphane açmak durumundayız. Bu bellibaşlı vazifelerimizdir. Bu kadar mühim bir maarif işinde konan tahsisat çok azdır. Ankara'yı ele alırsak, Ankara'da Millî Kütüphane adı ile yeni bir müessese açılmıştır, gelişmektedir. Şayanı memnuniyettir. Diğer bir kütüphane daha vardır; Maarif Kütüphanesi, Bir apartımanın en alt katında, izbe bir yerdir. 40 kişi otursa, bir saat içinde havası bozulur, fazla oturmaya insanın tahammülü kalmaz. Gayet dar bir yerdir. Ankara gibi bir irfan muhiti neden muazzam bir kütüphaneye kavuşmuş olmasın. Biz bu ihtiyacı anlamamış ve duymamış mıyız. Burada bir noktayı daha ilâveten arzedeceğim.

Bu nokta üzerinde Bakanlığın bilhassa dikkatini çekerim. Bir gün Ankara Kütüphanesine, bir gün de Millî Kütüphaneye gittim. Her ikisinde de oturup kitap okuyacak bir yer bulamadım. Bütün sıralar dolu idi. Fakat bu sıraları dolduranlar, sadece mektep talebeleri idi. Tale-

belir, gündelik derslerini yapmak üzere kütüphaneyi doldurmuş bulunmaktadırlar yer bulamayınca çıktım kütüphane müdürünün yanına gittim. Samimî bir arkadaş olduğumu gördüğüm bu zata serzenişte bulundum. Bana cevaben siz burada oturun istediğiniz kitabı getirteyim okuyunuz, dedi. Bu çok güzel ama, benim gibi oturup okumak ihtiyacını duyan diğer öğretmen veya bir tettebbucu, nereye oturacak? Okumak arzusunda, ihtiyacında olan bir ilim tetkikçisi ne yapacaktır? Talebe ile umumi salonda dirsek dirseğe oturup çalışamazsınız; esasen yer de yoktur. Bu, çok mühim bir meseledir. Kütüphanenin gayesi halkı, kütüphane ihtiyacı duyanları okutmaktır. Kütüphaneye gittiğiniz zaman gördüğünüz manzara, vaziyeti bilmemek şartıyla, sayanı memnuniyetir; bütün kütüphane dolu, harıl harıl çalışıyor. Halbuki bunlar hukuk talebesi, tıp talebesi, orada derslerine çalışıyorlar. Bu, sayanı dikkat bir mevzudur ve aynı zamanda Bakanlığın bir noksanlığının da bâriz bir delilidir. Okumakta olan gençliğin bir okuma salonu mevcut değildir. Mekteplerde mütalâa salonları açsın. Ve kütüphaneleri talebelerin istilasından kurtarsın. Kütüphanelerin esas gayesi, halkı okutmaktır. Millî Kütüphane de çok mühimdir. Bunun hakkında da bir iki söz söylemek isterim.

Türk milletinin kitap serveti, maddi servetinin çok fevkindadır, muazzam bir servettir. Bu servet, muhtelif kasaba kütüphanelerine dağılmıştır. Bir ilim tetkikçisi, mevzuu üzerinde kitap okuyabilmek için bugün İstanbul'a; yarın Diyarbakır'a, öbür gün Erzurum'a, öbür gün Antalya'ya gitmek mecburiyetindedir. Avrupalı bir âlim geldiği zaman bütün buraları dolaşmak mecburiyetindedir. Türkler de öyle. Bir Millî Kütüphane lâzımdır, öyle bir kütüphane ki bu milletin müellefatından ne kadar eser varsa orada bulunsun. Binaenaleyh Türk eserlerini Ankara'da birleştiren, bir araya tophyan muazzam Millî Kütüphane Türk milleti için de, bütün dünya için de büyük servettir. Bunun üzerinde de durulmasını rica ederim.

REİS — 421 nei faslı oyunuza arz ediyorum. 379 000 İra. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

F.	Lira
422 Güzel Sanatlar Akademisi umumi masrafları	150 000
REİS — Bir önerge var, okutuyorum.	

Başkanlığa

Bundan yetmiş sene evvel açılmış olan ve bugüne kadar memleketin sanat hayatına yüzlerce sanatkâr yetiştirmiş bulunan Güzel Sanatlar Akademisi, bulunduğu bina ile birlikte muhtelif sanat eserlerini ihtiva eden muazzam kütüphanesi, lâboratuvarı ve her türlü ders malzemesi bir yangın neticesinde yanarak yok olmuştur. Bugün Akademinin kütüphanesi, ders malzemesi, lâboratuvarı yoktur. Talebeler yokluk içersinde ders görmektedir. Bu sanat müessesesinin eski durumunu ihraz edebilmesi için yukarıda arz edilen eksiklerinin ikmal edilmesi lâzımdır. Bunun için de Güzel Sanatlar Akademisi bütçesine, mimarlık bölümüne sarfedilmek üzere Millî Eğitim Vekâleti Bütçesinin 422 nei bölümüne 100 000 liralık bir ilâve yapılmasını saygılarımızla arz ederiz.

Gazianteb	Gazianteb
S. Kuranel	M. S. Ünlü
Denizli	Gazianteb
B. Akşit	E. Cenani
Çankırı	Erzurum
K. Arar	B. Dülger
Erzurum	Çoruh
E. Karan	A. Gigin
Kars	Edirne
L. Aküzüm	R. Nasuhioğlu
Erzurum	İstanbul
M. Yazıcı	A. V. Bayar
İstanbul	Gümüşane
A. Moshos	V. M. Kocatürk
İçel	Aydın
H. Atalay	Ş. Hasırcı
Çorum	Elâzığ
M. Güney	Ş. Yazman
Burdur	Kayseri
M. Özbey	İ. Berkok
Trabzon	Trabzon
R. Tarakçıoğlu	S. E. Alperen
Balıkesir	Muğla
V. Asena	Z. Mandalinci
Muğla	Gümüşane
Y. Başer	C. Baybura
(Okunamadı)	Gazianteb
	G. Kınöğlu
Sivas	Denizli
N. Ağacıoğlu	E. Şahin
Zonguldak	Denizli
S. Başol	R. Tavashoğlu

Denizli	Bilecik
Fikret Başaran	T. Oran
Çoruh	Aydın
R. Sağlar	N. Geveci
Çoruh	Urfa
M. Bumin	H. Oral
Mardin	Muş
A. K. Kalav	H. Dayı
Çoruh	Ağrı
Zihni Ural	H. Öztürk
Maraş	Çankırı
S. Hüdayioğlu	K. Çığman
Maraş	Muş
M. Özsoy	F. Kılıçlar
Gazianteb	Konya
S. İnal	H. Ölçmen
Çorum	Gazianteb
S. Baran	A. Ocak

REİS — Bahadır Dülger.

BAHAĐIR DÜLGER (Erzurum) — Muhterem arkadaşlar, bu fesla 100 bin lira eklenmesi hakkında bir takrir vermiş bulunuyoruz. Bunun esbabı mucibesi şudur; Malûmu âliniz, bundan birkaç sene evvel 70 senelik bir maziye sahip olan Güzel Sanatlar Akademisi, bir yangın neticesinde tamamen yanmıştır. Bu seneye kadar Yıldız'da eski bir binaya sığınarak çalışmış olan Güzel Sanatlar Akademisi, bu sene yeni yapılan binasına dönüyor. Fakat bina tam mânâsıyla çıplaktır ve bütün malzemeleri noksandır. Kütüphanesi yoktur, oturacak sırası yoktur, atelyeleri yoktur. Dikkat edilecek olursa görülür ki; bu Akademinin geçen seneki tahsisatına, bütün bu ağır şartlara rağmen ancak 30 bin liralık bir eklenti yapılmıştır. Bu şerait dâhilinde Güzel Sanatlar Akademisini bırakmak, onu daha uzun bir müddet süründürmek neticesini verecektir. Binaenaleyh yapmış olduğumuz bu teklifi bu esbabı mucibe daire-sinde nazarı dikkate almanızı çok rica ederiz.

REİS — Bu bölüme 100 bin lira ilâvesi teklif edilmektedir. Dikkate alanlar lütfen işaret buyursunlar... Almyanlar işaret buyursunlar... Takrir dikkate alınmıştır. Bölüm takrir ile birlikte komisyona verilmiştir.

F.	Lira
423 Riyaseti Cumhur Filârmonik Orkestrası umumi masrafları	20 000
REİS — Kabul edenler... Etm-	

F.	Lira
yenler... Kabul edilmiştir.	
424 İstanbul Kandilli Rasathanesi umumi masrafları	60 000
REİS — Kabul edenler... Etm-	
yenler... Kabul edilmiştir.	
425 Ecnebi memleketlere gönderilecek öğrencilerin her çeşit masrafları	456 500

SEDAT ZEKİ ÖRS (Sivas) — Arkadaşlar, 45 600 liraya balığ olan bu faslı fazla gördüğüm zan olunmasın, bilâkis azdır. Maksadım bununla alâkadardır; ve bundan daha ziyade istifade edilmesini temine masruf bir teklif yapmaktır. Bu Garba talebe yollamak usulü - ta Garp medeniyetine iltihaka karar verdiğimiz andan beri - Tanzimattan beri devam etmektedir. Pek de lâzımdır.

Nasıl evvelce mensup olduğumuz Şark medeniyetinin büyüğü, hem kahraman hem de kültürce büyüğü idi isek iltihak etmekte olduğumuz Garp medeniyeti içinde de büyükler sırasına girmek hakkımız ve vazifemizdir. Bunun için de Garp medeniyeti eserleri ile aynı kıymette eserler ve fikirler yaratmamız şarttır. Bunun da temini için Garp medeniyetini yalnız ikinci elden almak değil, kaynaklarından feyzalmış, Garbin cevval ve yaratıcı fikir muhiti ile mahallinde temas etmiş onunla istinas peydah etmiş elemanlara muhtaç olduğumuz düşünölmüş. Tahsil için harice gençlerimizi göndermemiz bu mülâhazaya mebnidir. Maalesef ve bhusus çeyrek asırda göndermiş olduğumuz gençlerden ve onlar için yaptığımız masraftan umduğumuz ve ummaya haklı olduğumuz randımanı alamadık. Buna âcizlerince iki sebep vardır. Birincisi bir yere tahsil için gençleri gönderirken o memleketin lisanını evvelden bilenleri göndermek gibi gayet tabii bir tedbiri ihmal etmiş olmamızdır. Bir genç ne kadar zeki olursa olsun mahdud bir devre içinde hem bir yabancı lisanı öğrenmesine ve tahsil edebilmesine imkân yoktur. Bu tahsile çok fena tesir yapar. Maalesef gerek Fransızca söyliyene, gerek İngilizce söyliyene memleketlerde diploma ile avdet eden birtakım gençlerin o lisanları hemen hemen diplomalarının metnini bile tercüme edemeyecek kadar o lisanda cahil olduklarını görmüşüzdür. Diğer çok mühim bir sebep de; li-

se olsun, üniversite olsun, ecnebi müesseselerin kendi vatandaşlarından bekledikleri hemen çalışkanlığı ve muvaffakiyeti yabancı talebelerden ve bu meyanda bizimkilerden istememeleridir. Onlara mahsus suhuletle numara ve diploma vermeleridir.

Buna hayret edilemez. Bu müesseseler kendi hükümetlerinden direktif alır, halbuki her memleket hariçten talebe almak ister. Hepsi bu hususta rekabet halindedirler. Evvelâ bu yolda döviz elde edilir. Sonra memleketlerine gelip yalan yanlış da olsa tahsil etmiş olan gençlerin kendileri için «kazanılmış» olduğunu ana dostu olarak vatanına döneceğini zannederler. Kolay diploma verilmezse, birçokları diplomasız geri gönderilirse daha cömert davranan diğer bir gurup memlekete gitmesinden korkarlar.

Müesseseler ve memleketler arasında, aleyhimize olarak bir nevi suhulet müsabakası açılır. Müfettişlerimizin de bu hususta bir kontrol yapacaklarını zannetmeyiniz. Şikâyet onlarda zabıta vukuatı ve nahoş hâdiseler çıkmasını ve murakabeleri dairesindeki talebenin memleketlerine yüksek bir yüzdesinin diploma almasını ister, mesuliyetleri orada biter.

Neyji'nin hararetli devresinde (lâzım olan ilmi) elde edemiyerek Japonya'ya, Avrupa'dan dönen talebeler, harakiriye mecbur edilirdi.

Benim teklif etmek istediğim tedbir çok daha mülâyimdir. Fikrimce diploma ile dönen Devlet talebesi bir, iki ecnebiyi de ihtiva edecek bir ilmî heyet tarafından ciddî bir imtihana tâbi tutulmalıdır.

Gerçi bunun iş işten geçtikten sonra alınmış bir tedbir olacağı hatıra gelir. Fakat her halde istikbali koruyacaktır. Hem gençlerimize orada yalnız her nasılsa bir diploma koparmak değil hakikaten öğrenmek mecburiyetinde olduklarını hatırlatacak hem de memleketimizde artık yeni bir zihniyetin uyandığını «diplomalı değil bihakkın iş göreceklemanlar beklediğini» Garp ilmî müesseselerine gösterir. Ve onları talebelere karşı daha büyük bir ciddiyete ve ihtimama sevkeder.

REİS — 425 nci faslı kabul edenler.. Etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

F.	Lira
426 Sağır, Dilsiz ve Körler Okulu	
umumi masrafları	78 250
REİS — Kabul edenler... Etmi-	

F.

Lira

yenler... Kabul edilmiştir.	
427 Korunmaya muhtaç çocuklar	
umum masrafları	1 250 000
REİS — Kabul edenler... Etmi-	
yenler... Kabul edilmiştir.	
428 Kamp masrafları	10 000
REİS — Kabul edenler... Etmi-	
yenler... Kabul edilmiştir.	
450 Üniversite ve yüksek okullar-	
da okutulan öğrencilere veri-	
lecek burslar	463 750

REİS — Bu bölüme ait bir önerge var, okutuyoruz.

Yüksek Reisliğe

Üniversitede Devlet hesabına okuyan öğrencilere aylık yüz lira üzerinden ödenmekte olan burs miktarının kifayetsizliği dolayısıyla 125 liraya yükseltilmesinde zaruret vardır. Bu itibarla Millî Eğitim Vekâleti Bütçesinin 450 nci bölümünün 10 ncu maddesine 28 437,50; 11 nci maddesine 86 135 liralık bir takhisatın ilâvesini arz ve teklif ederiz.

Aydın	Urfa
Nail Geveci	R. K. Timuroğlu
Seyhan	Seyhan
Z. Akçalı	Dr. Sedat Barı
Kocaeli	Manisa
H. Başak	F. L. Karaosmanoğlu
Erzurum	İstanbul
B. Dülger	S. F. Keçeci
İstanbul	Seyhan
C. Türkgeldi	A. N. Asya
Manisa	Erzurum
M. Kurbanoglu	M. Yazıcı
Balıkesir	Manisa
V. Asena	(Okunamadı)
Giresun	Kayseri
H. Bozbağ	İ. Berkok
Kayseri	Kayseri
E. Develioğlu	Y. Z. Turgut
Tunceli	Bursa
H. Aydın	S. Karacabey
(Okunamadı)	Niğde
Niğde	H. Ülkü
(Okunamadı)	Manisa
Balıkesir	F. İlker
E. Budakoğlu	Samsun
	F. Tüzcel

Konya	Tekirdağ
(Okunamadı)	Z. Erataman
Muğla	Kayseri
N. Poyrazoğlu	K. Gündes
İstanbul	Edirne
(Okunamadı)	A. Altınalmaz
Çorum	Burdur
S. Baran	M. Özbay
Siird	Çanakkale
Ş. Türkdoğan	B. Enüstün
Edirne	Gazianteb
C. Köprülü	(Okunamadı)
Gazianteb	Gazianteb
G. Kınnoğlu	S. İnal
Antalya	Kocaeli
A. Tekelioğlu	M. Kavalcıoğlu
Manisa	Seyhan
S. Mihçioğlu	S. Serçe
Çoruh	Balıkesir
M. Bumin	M. Iştın
Balıkesir	Bursa
M. Tuncay	S. Karacabay
Zonguldak	İstanbul
A. Yurdabayrak	İ. Altınel

REİS — Önergeyi dikkate alanlar... Alın-
yanlar... Dikkate alınmış ve bölüm takrirle bir-
likte komisyona verilmiştir.

F.	Lira
451 Yayın, inceleme, derleme mas- rafları	452 620

REİS — Vasfi Mahir Kocatürk.

VASFİ MAHİR KOCATÜRK (Gümüşane)

— Aziz arkadaşlar; yayın meselesinde de bâzı
düşüncelerimi huzurunuzda arzedeceğim.

Millî Eğitim Bakanlığı neşriyat yapmakta-
dır. Yani bir neşir gibi, bir tacir gibi neşriyat
yapmaktadır. Bunun için mütedavil sermayesi,
dokuz on vilâyette de dükkânı, depoları, me-
murları vardır. Yaptığı işi tetkik edersek bunu
bâzı mahzurlarını görmekteyiz. Eskiden Maarif
Vekâleti mektep kitaplarını basardı ve bâzı
ilmî eserleri basardı. Şimdi yavaş yavaş mektep
kitaplarını serbest bırakıyor, birkaç seneden
beri mektep kitaplarını kitapçılar basıyor, ro-
manları, tiyatro eserlerini de Millî Eğitim Ba-
kanlığı basıyor. Bu yayın işinin memlekete ha-
yırlı olmadığı görülmektedir. Kitapları serbest
bıraktılar, kitapçılar basmaya başladı. Halbuki

kitapçılar memleketin irfan müesseseleri idi. Her
sene birçok umumi kitaplar basıyorlardı. Bas-
maz oldular. Çünkü mektep kitapları daha kâr-
lıdır. Bakanlıkça kabul edilip satışa arzedildik-
sonra, çok kâr vardır. Fakat Reşat Nurinin ve
Halide Edib'in romanları basılamaz oldu. İki,
üç senedir matbuat ve neşir hayatımızdaki eser-
sizlik korkunç denecek bir şekildedir. Hemen
hemen edebî ve ilmî eser çıkmamaktadır. Ba-
kanlığın bu bahis üzerinde dikkatle durması,
iyi tetkik etmesi lâzımdır. Maarif bundan evvel
klâsikler namı altında 7 - 8 yüz cilt eser bas-
mıştır. Ankara Dördüncü Ortaokulunun bod-
rumları ve birçok depolar bu kitaplarla dolu-
dur. Bu kitaplar memlekete çok pahalıya mal
olmuştur. Maarif Vekâleti şimdi Türk Kültür
eserlerini neşretmek gibi yeni bir teşebbüse gi-
rişmek üzeredir. Haricen düşünülürse bunla-
rın basılmasını kim istemez. Ama klâsiklerin ne
kadar suiistimal edilmiş, ne kadar zararlı oldu-
ğu meydandadır. Türk Kültür eserlerinin de
böyle olacağına hiç şüphe yoktur. Maarif Ve-
kâletinin bastıracağı mektep kitapları yanlışlar
tufanı içindedir. Bir mektep kitabını basmak-
tan âciz olan Bakanlığın Türk Kültür eserlerini
neşre gitmesi, tehlikelidir ve iktisadi değildir.
Kitapçıya bastırmak, Türk irfanına yardım
eden hususi neşriyatı da beslemek münasıptır.
Kendisi bastığı zaman sarfettiği paranın % 20
sini, basan naşirlerden kitap almak suretiyle
yardıma tahsis etse, hem kendisi için daha ta-
sarruflu, hem de memleket irfanının kalkın-
ması için daha faydalı olur.

REİS — Fahri Ağaoğlu.

ABDÜRRAHMAN FAHRİ AĞAOĞLU (Kon-
ya) — Muhterem arkadaşlar, bir zamanlar
okul kitaplarını Hükümet serbest bırakmıştı.
Vaktiyle de öyle idi. Sonra vekâlet inhisar al-
tına aldı. Şimdi de tekrar serbest bırakıldı.
Hangisi doğrudur, bilmiyorum, meslekim de-
ğildir, aklım ermez. Yalnız bir çocuk velisi ol-
duğum için gördüğüm bir hakikat vardır, Kon-
ya'da okuyan çocuğuma kitap aldım, iki ay
sonra Ankara'ya naklettiğim vakit yeniden ki-
tap almak mecburiyeti hâsıl oldu. Aynı dersin
kitabı, yalnız müellifi değişmektedir. Bir sene
için üç kitap aldığımı, aynı ders kitabı aldığımı
biliyorum. Buna bir çare bulunsun.

REİS — Millî Eğitim Vekili,

MİLLÎ EĞİTİM VEKİLİ TEVFİK İLERİ (Samsun) — Okullarda ders kitaplarını serbest bırakılması, bizden evvel çıkarılmış olan, bir kanun mevzuudur. Bu kanun tatbik edilmektedir. Ve biz bu kanunun çok isabetli olduğuna kaaniiz.

Yani tek elden tek kitap sistemi yerine, Vekâletin; bir müellife şu veya bu kitabı yazdırması usulü yerine memlekette kitap yazacakları serbest bırakmak ve her ders için üç beş müellefin yazdıkları kitapları tetkikten geçirdikten ve tasvip ettikten sonra öğretmen seçimine bırakmak sistemi. Bu sistemin maarifimizin hayrına olduğuna kaaniiz. Tek kitap bastırmanın mahzurlu olduğuna inanıyoruz. Ahmed'in, Mehmed'in, Hüseyin'in kitaplarını Maarif Vekâletinin bastırmasına imkân yoktur. Onun için müellifini serbest bıraktık. Burada bize düşen vazife, bunların içinde programlara uygun olanlarını tesbit ve ilân eder. Her öğretmen bu mütenevvi kitaptan birini seçmek hakkına maliktir. Bu seçme işi kendi kendine bir istifa yaratmaktadır, daha iyi müellif, daha iyi tabi, daha iyi resim, ve daha iyi metot bakımından. Bir kanun mevzuu olan bir hususu tatbik etmekteyiz. Bu böyle..

İkincisi; Vasfî Mahir arkadaşımız Maarif Vekâleti roman basıyor dedi. Biz roman basıyoruz filvaki ama, bu, bizim yakamıza yapışarak, aman bırakmayın dediğiniz klâsiklerden ibarettir. Bu klâsikler Remzi Oğuz arkadaşımızın dediği gibi bunlar tercüme bürosu tarafından tercüme ettirilip, Maarif Vekâleti hesabına bastırılıp memleketin kültür hazinesine ve kütüphanelerine katılmaktadır. Vaktiyle bunların tesbitinde, tercümesinde, basılmasında isabetsizlikler olmuş olabilir. Bunların içinde ikinci tabıda yapıp hâlen mevcudu kalmıyan eserler olduğu gibi hakikaten depoları işgal edenler de vardır. Bizim yaptığımız bundan sonra mümkün olduğu kadar esashı incelemeden sonra klâsiklerin neşrine devam etmektir. Bu bizim için bir vazifedir.

Celelim Türk kültür eserlerine; klâsikler kötü yapıldı, Türk klâsikleri de böyle olacaktır şeklinde bir mütalâanın yeri olmadığı gibi böyle bir temennide de bulunmamak icabeder. Maarif Vekilliği bugüne kadar yapmakla mükellef olduğu halde yapamadığı bir işi, yani düne ait kültür eserlerimizin ebediyen mahvolmasına mâ-

ni olarak nesilleri tükenmek üzere bulunan müte-hassıslar hayatta iken en iyi şekilde tercüme ettirerek bugünkü dilde ve yeni harflerle Türk çocuklarına verme işine girmiştir. Bunu Maarif Vekâletinin geç kalmış çok hayırlı bir hizmeti telâkki ediyoruz. Ve iyi olacağına kaaniiz. Çünkü klâsiklerin tercümesinde yapılmıyan işi yaptık, heyetler kurduk, hangi eserlerin yazılması icabettिलini tesbit ettik. Bundan evvel memlekete yüzlerce insana anket sualleri gönderdik. Hepsinden cevap aldık. Hepsinin müttefikan Türk gençliğine verilsin dedikleri eserleri, tesbit ettik. Bütün bu işleri yapmak iktidarımız için ve Vekâletimiz için bir i'tihar vesilesidir. Vasfî Mahir arkadaşımızın bunu kötülememesini ve sadece bu işi iyi yapın demesini rica ediyoruz. (Alkışlar)

MEHMET ÖZDEMİR (Kayseri) — Tümü üzerinde konuşurken bâzı sualler sormuştum. Cevapsız kaldı, ehemmiyetine binaen cevaplandırılırsa memnun kalırım.

REİS — Fasilla alâkalı mı?

MEHMET ÖZDEMİR (Kayseri) — Değil.

VASFİ MAHİR KOCATÜRK (Gümüşane) — Aziz arkadaşlar, Bakan benim çizdiğim manzaranın bir tarafını ele almıştır. Mektep kitaplarının serbest bırakılmasına ben taraftarım ve bu hususta sözüm yok. Fakat mektep kitapları serbest bırakıldığı halde Vekâlet romanı serbest bırakmıyor; onu da serbest bırakması lâzımdır; iddiam buradadır. Mektep kitaplarını serbest bıraktıktan sonra edebiyat, ilim, sanat eserlerini, roman, hikâye einsinden kitapları evleviyetle serbest bırakmak lâzımdır. Dünya klâsikleri ve Türk kültür eserleri neşrine devam edecekleri meselesi çok sayanı münakaşadır arkadaşlar. Mesele mahiyeti itibariyle mühimdir, kabili itiraz değildir. Meselâ dünyanın büyük eserlerini dilimize çeviriyoruz. Buna kim itiraz eder? Asla. Ben bunun hararetlî taraftarıyım.

Ancak bu iş bu şekilde mi yapılmalıdır? Devlet mi yapsın, naşirler mi? Bu tıpkı maliyedeki iktisattaki meseleler gibi kabili münakaşadır. Oradaki prensiplere tâbidir. Maliye ve iktisat prensiplerine, bilhassa iktisat prensiplerine tâbidir. Devlet yaparsa ne olur ve ne olmuştur? Devlet yaparsa, sayfasına dört lira verir, yüz sayfa-lık bir küçük kitabı tercüme eden dört yüz kâğıdı alır gider. Tercüme eden kimdir? Bakanlığa nüfuz edebilen bir adamdır. Ertesi gün ama-

zadesinin kolej mezunu kızının eserini müstear bir nam ile bastırır ve gelir 500 lirayı alır gider. Klâsikleri tercüme edenler arasında edebiyat âlemi içinde asla ismi bilinmeyen yüzlerce mütercim vardır ki, bunların ifadesinde ne üslûp, ne yazı, ne de mâna vardır. Devlet işte böyle yapar arkadaşlar. Devlet bu işi naşire bırakırsa, şu eseri tercüme ettir, fakat tetkik ettireceğim mütehasşislarım. Beğenirsem masrafına tekabül eden miktarını alacağımı, hattâ ondan daha azını da alacağım, diyebilir. Naşir gider, en salâhiyetli mütercimi bulur, ona yaptırır. Bu şekilde edebiyat âlemi kazandığı gibi, iktisat âlemi de kazanır. Bunu Devlet yaparsa naşirlik hayatı, iflâs ediyor, demektir.

Diğer bir sözüne de cevap verme mecburiyetindeyim: «Neşredilecek Türk kültür eserlerinin de kötü olacağını nereden biliyor» dedi.

Ben arzu ederim ki, iyi olsun da hâdiseler beni yalancı çıkarsın, ben mahcup olayım. Bunu çok isterim fakat ümidim yoktur. Beni bu fikre sevkeden bir canlı misal vardır. Bakan arkadaşım gücenmesin, söz sırsı geldiği çin söylüyorum, Türk kültür eserlerinin bir tanesi neşredilmiştir: Ahmet Hikmet Müftüoğlu. Bu adam bizim edebiyatımızda mâruf ve değerli simalardan biridir. Buna dair eseri kim yazdı: Askerî doktor Fethi isimli bi zat. Edebiyat âleminde tanınmış değildir. Böyle bir şahsiyet yaktır. Eğer Türk kültür eserleri neşredilecekse bir plân bir program ister. Evvelâ hangisi neşredilecek? Bunu ihtisas komisyonu yapar. Yani, Naima Tarihi mi evvelâ neşredilecek, yoksa Ziya Gökalp'ın Türk Medeniyeti Tarihi mi, yoksa Ahmet Hikmet mi? Bunun mütehasşis komisyon tarafından tâyni gerektir. Tâyin edildiğini farzedelim, kim yazacak bunu? Vekilin arkadaşı falan zat değil. Bu müellif Vekilin arkadaşısıdır. Bunu burada söylüyorum işte. Beni bundan sonrasının da bu şekilde olacağına sevkeden canlı delil budur.

MİLLÎ EĞİTİM VEKİLİ TEVFIK İLERİ (Samsun) — Efendim, anlaşılıyor niçin kötümser olduğu, arzettikleri misal ile. Bu misal, kendisine bu fikri vermiş. Şunu arzedeyim: Ahmet Hikmet'in kitabı, Türk kültürü ve eserleri hakkında bize ve size fikir verecek bir kitap değildir. Ama ilk merhalede bu neşriyatın yapılmasına takaddüm eden günlerde bakanlığımızca bastırılan ve hakikaten faydasına kaani olduğumuz bir kitaptır. Tıpkı dedikleri gibi,

yani iyi olması için neyi arzu ediyorlarsa biz onu yapmış bulunmaktayız. Yüzlerce salâhiyetli kimseye, Türk kültür eserlerini neşretmek istiyoruz, mütalâanız nedir, sanat, edebiyat, şu ve bu branşta hangi eserlerin bir an evvel hazırlanması lâzımdır? Ve bu eserleri kim tercüme etsin, hazırlasın? diye sorduk. Anketin mevzuu bu. Yüzlerce ankete cevap gelmiş, tasnif edilmiş ve 30 - 40 kişilik heyet toplanmış bu anket neticeleri kendilerine verilmiş. Komisyonlar halinde çalışmalar ve raporlarını hazırlamışlar. Musiki, resim, tarih, tıp ilmi, felsefe şubelerinde hangi eserlerin ve ne suretle bugünkü dile çevrilmesi lâzımdır. Bu tesbit edilmiş ve bu eserlerin hazırlanması alâkalılardan istenmiş. 20 - 30 sayfalık hazırlama yapın, gönderin denmiştir. (Bravo sesleri, alkışlar). Zatı âlinize bir broşür takdim ettim, Türk kültür eserleri mevzuunda ne yaptık, ne yapacağız burada yazılıdır. Lûtfetsinler, arkadaşlarımm bir defa okumalarını rica ederim. O zaman göreceklersiniz ki, biz bu mevzuu ahababa, arkadaşaya vermek niyetinde değiliz. Bunu muazzam ve geç kalmış bir mesele telâkki ediyoruz. Ve bu işi ele almayı kendimiz için ve iktidarımız için iftihar vesilesi addediyoruz. Ahmet Hikmet'i yazan insanın edebî kudreti var mı, yok mu? Kendisi burada olmadığı için müdafaa edecek vaziyette değildir ve onun müdafaaası da bana düşmez. Ama bunun iyi bir kitap olduğunu biliyoruz. (Bravo sesleri, alkışlar).

REİS — Feridun Fikri Düşünsel.

FERİDUN FİKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) —

Arkadaşlar; kabul edelim ki, mazii irfanımızla yeni nesiller arasında bir uçurum vardır, bir açıklık vardır. Yeni nesil, meselâ tarihten bahsedeceğim, tarihe ait bilgileri noksandır; Mustafa Tarihini, Peçevi Tarihini, Asım tarihini, Şanizade Tarihini, Cevdet Tarihini, Lûtfi Tarihini, bilmiyor. Tasavvur ediniz, bu milletin gençliği tarihini bilmiyor. Nereden öğrenecek, kim öğretecek bunları? Bunları okumak isteyenler eski yazıyı öğrensin mi diyelim, bu da ayrı bir külfettir. Hangi tabi çıkar da buna sermaye kor. Bizim için bugünkü uyanıklık devri, bu milletin mümessillerine düşen vazife, Türk milletin bugünkü nesliyle 6 - 7 - 8 asır arasındaki rabıtayı, köprü başını kurmaktır. Bunu ancak Millî Eğitim Vekâleti yapabilir.

Bir şey arzedeceğim : Dün bir takrir kabul edildi. Mevlâna hakkında. Süleyman Nahîfî Mevlâna'nın mesnevisini baştan başa tercüme etmiştir.

Bişinev ez ney gün hikâyet miküned
Ez cüdayihâ şikâyet miküned

Dinle neyden kim hikâyet etmede
Ayrırlıklardan şikâyet etmede

Tam bugünkü Türkçe ile tercüme etmiş. Nerede bu kitap. Bu kitabı ben aneak merhum Rize Mebusu Ali Beyin kütüphanesinde bularak okudum. Meclisi Âli kütüphanesinde dahi yoktur. Bugün bu kitabın bir nüshasına 250 lira dâhi verseniz bulamazsınız. Merhum Mısırlı Mehmet Ali Bulak Matbaasında bastırılmıştır. Süleyman Nahîfî, Mesnevî Şerifi baştan aşağı Türkçeleştirmiştir. Şimdi bunları yapacak tek kimse yoktur. Bunları bu milletin çocuklarına sunmak zorundayız. Eski nesle yeni nesle bunlarla bağliyaacağız ve buna mecburuz. Naima tarihi, bugün dünyada eşi emsali olmıyan bir tarih eseridir. Rica ederim, bunları hususi teşebbüse nasıl bırakırız. Asla bırakamayız arkadaşlar; (Bravo sesleri)

CEZMÎ TÜRK (Seyhan). — Efendim, Türk Kültür Eserleri Serisi bahis konusu olduğu için, hatırıma geldi, çok zamandan beri de hâtıramı işgal etmektedir. Sayın Bakandan üç istirham ve temennide bulunacağım.

Bunlardan birisi, Merhum Mareşal Fevzi Çakmak'ın eski yazı ile neşredilmiş büyük bir eseri vardır, Garbi Rumeli'nin Sureti Zıyâ, adını taşımaktadır. Gelecek nesillerin, hattâ mevcut vatandaşlarımız ve arkadaşlarımız içinde bu kitabı okumamış olanların dahi çok büyük istifade edecekleri bir eserdir. Siyasi, askerî, iktisadi, etnoğrafik, içtimai bakımlardan memleket gençliğine çok faydalı olacağı kanaatindeyim. Tetkik buyururlar veya ciddi olarak tetkik ettirirlerse aynı kanaate varacaklarından emin olduğum için bu istirhamda bulunuyorum. Eser; eski Erkânı Harbiye Umumiye tarafından hizmete mahsustur diye basılmıştır, fakat bugün artık bu hizmete mahsustur kaydına lüzüm kalmamıştır.

İkinci istirhamım; yurdumuzda büyüklerin biyoğrafileri yoktur. Gençleri, istikbali eline alacak olan vatandaşları yetiştirecek biyoğra-

filer çok azdır. Bu biyoğrafiler gelecek nesiller için büyük kıymeti haiz olacaktır. Bu bakımdan Merhum Büyük Cemal Paşanın hâtıratını Türk Kültür eserleri meyanında neşre lâayık görmelerini ve tetkik ettirmelerini Sayın Ve-kilden istirham edeceğim.

Üçüncü olarak da; 1877 Osmanlı - Rus seferi esnasında Kafkas Harekâtında bulunmuş, cephenin en ileri hatlarında ve cephe gerisinde olup biten faciaları yazan Merhum Gazi Muhtar Paşanın Başkâtibinin müşahedelere dayanan ve tarihî bir röportaj olan bu eseri Merhum Mehmet Akif Beyin «Başımıza Gelenler» adlı kitabıdır. Bugünkü gençlerimiz tarafından bilinmesi çok faydalı olacaktır kanaatindeyim. Bunu tetkik ettirirlerse, vakit geçirmeden neşrettirmeleri, bahusus bu zamanda bu eserlerin okunmasının çok lüzumlu ve güzel eserler olduğunu üçüncü istirhamım olarak arz ediyorum.

REİS — Vasfi Mahir.

VASFÎ MAHİR KOCATÜRK (Gümüşane)

— Arkadaşlar, affınızı istirham ederim, inandığım bir husus üzerinde arkadaşlarımın ifadelerinden aldığım delillerle tekrar mâruzatta bulunmama müsaadenizi rica edeceğim. Bu, devletin neşriyat yapması ve mühim kitapları neşretmesi meselesi, parlak taraflara maliktir. Türk kültür eserleri neşrediyoruz, geç kaldık ve saire. Evet bu doğrudur. Ama yaptığımız ve yapacağımız iş ne kadar garantilidir. Benim itiraz ettiğim nokta, burası değildir. Arkadaşlarımızdan birisi diyor ki, çok mühim eserler vardır, aradık bulamadık. Bunun için usul şudur; dışarda satılabilecek kitaplar, devlet tarafından basılmaz. Tabii hakkıdır. Memleketin ticaret ve ilim inkişafı baltalanır. Eğer lüzumlu eserler varsa, basılması lâzımgelen, bu eserlerin listesi çıkarılır tabie denir ki, ben şu şu eserleri istiyorum, basar mısın, basarsan himaye edeceğim, tabi bu eserleri kendisi basar bu suretle memleket, ilim, irfan ve ticaret hayatı inkişaf eder. Eser var ki, dışarda basılır; eser var ki dışarda basılmaz, çünkü dışarda herkes tarafından satın alınmaz. Onun için tabi bu eserleri basmaz. Böyle eserler çok mahduttur. İlmî, fennî eserlerdir. Bunlar ilim âleminde çok mühimdir. Onu yalnız Hükümet kendisi basar. Ama, Zola, Balzak, Hügo, Lâmartin gibi yazarların, eserlerini basmak tabii seve seve yapacağı iştir. Devlet bunları basarsa memleketin fikir ve ti-

caret hayatında hususi teşebbüslerin gelişmesine engel olur.

Sonra tabiin büyük eserleri basması için daha canlı bir misal vereyim : Bundan kırk elli sene evvel Abdülhamid zamanında Şemsettin Sâmî Beyin hepinizin bildiği büyük zatın, büyük eseri olan 6 ciltlik Ansiklopedisi neşredilmiştir. Bunu müellif tek başına yazmış Mihran isminde Ermeni bir vatandaş tek başına basmıştır. 6 ciltlik muazzam bir kitabı bir kişi yazdı, bir kişi bastı, 40 sene evvel. Hükümet, bir ansiklopediyi 10 senedir tamamlıyamamıştır, ancak (B) ye gelmiştir.

O zaman Abdülhamid Mihran'a para verdi, madalya verdi.

Cumhuriyet devrinin, yeni demokrasi devrinin de böyle yapması beklenir. Bir ansiklopediyi Devlet 10 seneden beri çıkaramadı, daha (B) harfindedir, bu gidişle kırk senede zor bitecektir. Bu, Devletin kontrolü altında onun tavsiyesi ile münasip tabii şirketlerine, tesislerine, terkedilmiş olsaydı, şimdiye kadar millet bir ansiklopediye malik olurdu. Koca bir milletin bir ansiklopediye malik olmamasının ne kadar acı olduğunu tasavvur buyurunuz.

MEHMET DAİM SÜALP (Süird) — Efendim, Sayın Bakandan şunu rica edeceğim; kıymetli bir ansiklopedi olan İbrahim Hakkı'nın Marifetnamesi de tercüme edilmesi icabeden eserlerden bulunuyor. Tetkik edilmesini ve bu eserin de tab'ında fayda mülâhaza edilirse vakit geçirilmeden bastırılmasını rica ederim.

REİS — Bölümlere devam ediyoruz.

451 nci bölümü kabul edenler ... Etmeyenler Kabul edilmiştir.

F.	Lira
452 4489 sayılı Kanuna göre staj için ecnebi memleketlere gönderileceklerin yollukları ile başka her çeşit masrafları	69 500
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
453 Milletlerarası münasebetlerin gerektirdiği masraflar	370 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
455 Prevantoryum ve sanatoryum	

F.	Lira
umum masrafları	390 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
458 Fuar ve sergi masrafları	15 200
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
476 Kurs masrafları	905 700
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
477 Milli Bayramlarda ve resmi günlerde törenlere katılacak sporcuların ve izcilerin her çeşit masrafları	10 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
501 Geçen yıl borçları	33 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
502 Eski yıllar borçları	190 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
504 5434 sayılı Kanunun geçici 8 nci maddesi gereğince T. C. Emekli Sandığına yapılacak ödemeler	700 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
601 Devletin üzerine aldığı masraflar	681 500
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
602 Üniversite ve yüksek okullar muhtaç öğrencilerine ilaç, tedavi ve para yardımları	100 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
605 Prevantoryum ve sanatoryum pansiyonuna yardım	60 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
608 Türk dili ve kültür dersleri öğretmenlerinin maaşları için özel okullara yardım	455 686
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
609 Memleket iç ve dışı bilim, öğretim ve meslek kurumları ile gençlik teşekküllerine yapıla-	

F.	Lira
cak yardımlar	50 000
REİS — Kabul edenler... Etmi-	
yenler... Kabul edilmiştir.	
611 Devlet Tiyatrosuna yardım	1 300 000
REİS — Kabul edenler... Etmi-	
yenler... Kabul edilmiştir.	
612 Unesco Türkiye Milli Komis-	
yonuna yardım	30 000
REİS — Kabul edenler... Etmi-	
yenler... Kabul edilmiştir.	
613 5830 sayılı Kanunla Hazineye	
intikal etmiş olan binalardan	
çeşitli kültür hizmetlerinde	
kullanılacak olanların her tür-	
lû masraflarını karşılamak	
maksadiyle vilâyet ve kazalara	
yardım	60 000
REİS — Kabul edenler... Etmi-	
yenler... Kabul edilmiştir.	
701 Yapı onarımları	910 000
REİS — Bir önerge var, okutuyorum :	

Yüksek Reisliğe

1953 yılı Bütçesinin Millî Eğitim Vekâleti yatırımlar kısmındaki (701) nei bölüme tarihi Topkapı Sarayının tamirine sarfolunmak üzere 150 000 liranın ilâvesini arz ve teklif eyleriz.

İzmir	Erzurum
A. Başman	S. Erduman
Rize	Kütahya
M. F. Mete	Y. Aysal
Antalya	Bursa
B. Onat	S. R. Emeç
Balıkesir	Konya
M. Iştın	Z. Ebüzziya
İzmir	Balıkesir
V. Menteş	V. Asena
İzmir	Giresun
M. Erener	A. Tüfekcioğlu
Zonguldak	Çankırı
Cemal Kıpçak	C. Otman
İstanbul	İzmir
C. Türkgeldi	P. Arat
Kocaeli	Sivas
M. Yılmaz	N. Ağacıkoglu
Samsun	Manisa
N. Berkman	M. Tümay
Konya	Manisa
T. Kozbek	Faruk İlker

Konya	Konya
R. Alabay	U. N. Yiğiter
Yozgad	Zonguldak
F. Nizamoğlu	S. Başol
İstanbul	Aydın
A. Moshos	N. Geveci
Aydın	Aydın
C. Ülkü	N. Gedik
İstanbul	Konya
F. N. Çamlıbel	H. Ölçmen
Sivas	Gümüşane
H. Yüksel	V. M. Kocatürk
Konya	Erzurum
A. Çilingir	S. Başak
Erzincan	Afyon K.
C. Gönenc	S. Torfilli
İsparta	Okunamadı
S. Bilgiç	
Urfa	Okunamadı
Celâl Öncel	
Konya	Urfa
S. Gürol	H. Oral
Seyhan	Niğde
R. O. Arık	N. Bilge
İsparta	Seyhan
İ. Aksu	C. Türk
İsparta	Tekirdağ
T. Tola	S. Mocan
İzmir	Çorum
H. Özyörük	H. Yemeniciler
Çorum	İstanbul
Ş. Gürses	S. F. Keçeci
Diyarbakır	İstanbul
F. Alpiskender	N. R. Belger

AZİZ, URAS (Mardin) — Bendenizin elinde 50 imzalı önerge yok. Fakat istirhamım, ümit ve temenni ederim ki; Bakan tarafımdan nazara alınır.

Arkadaşlar, Türk boylarının, şimdi sınır olan Mardin'de Artıkogullarının, Akkoyunlu'ların o topraklara mühür gibi vurdukları muhteşem üç âbidesi vardır. Bunlar o toprakların ezelden beri Türk olduklarını ilân eden muhteşem âbidelerdir. Hüsamiye Medresesi, Zinciriye Medresesi, Muzafferiyeye Medresesi. Ramzi Oğuz arkadaşım, bunların kıymetlerini daha evvel takdir etmiş ve birkaç silsilei makalât yazmıştır. Gabriyel gibi şöhretli bir mimari

münekkid dahi yazdığı bir eserinde, bunlara baş yeri vermiştir.

Arkadaşlar, bunlar bugün inkıraz etmekte-
dirler. Bir kısmını Maarif Vekâleti müze ola-
rak kullanmakta ise de, bu vaziyetleri ile bu-
gün muhtacı tamirdirler. Buraya bir tahsis
yapılmasını, betahsis bir miktar para ayrıl-
masını temenni ederim. Ve bunun mümkün
olup olmayacağını da sayın Bakanın lütfen be-
yan buyurmasını rica ederim.

REİS — Avni Başman buyurun.

AVNİ BAŞMAN (İzmir) — Muhterem ar-
kadaşlarım, arkadaşlarımızla beraber verdiğim-
biz takrirden istediğimiz para pek âcıl bir mas-
rafı karşılamak içindir. O da Topkapı Sarayı
içinde Mecidiye köşkü ile Sultan Ahmet köşkü,
Hırkai Saadet dairesi perişan vaziyette olup
âcıl tamire ihtiyaç göstermektedir. Resimle-
rini de aldım getirdim. Huzurunuzda arzedece-
ğim. Vaziyet fecidir. Bir sene daha tamir edil-
mezse çökecektir. Duvarları çatlamıştır. Ta-
van berbattır. Şu manzaraya bakın, buna tah-
sisat verilmesini rica ederim.

REİS — Bu fasla 150 000 lira ilâvesi isten-
mektedir. Reyinize arz ediyorum. Teklifi dik-
kate alanlar... Dikkate almayanlar... Teklif dik-
kate alınmıştır. Takrir, bölümüyle birlikte ko-
misyonu verilmiştir.

F.	Lira
711 Lise ve ortaokulların dersha- ne, yatakhane, mutfak ve hastanelere ilişkin her türlü gereçlerinin döşeme, demirbaş, ders aletlerinin onarımı	50 000
REİS — Kabul edenler... Etmi- yenler... Kabul edilmiştir.	
731 İstimlak ve satınalma mas- rafları	200 000

REİS — Bir önerge var, okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Hariçte okuyan Türk talebelerinin büyük
kısmı Fransa ve bilhassa Pariste'dir. Dünya
kültür merkezlerinin başında gelen Paris'te, he-
men hemen bütün medeni memleketler, kendi
çocukları için yurtlar yapmışlardır. Bu yurt-
larda hayat; ucuz, rahat ve kontrollüdür. Ha-
len, 26 milletin Fondasyona sahip olduğu Pa-
ris'te, çocukları pansiyon köşelerinde sürünen
bir tek memleket vardır: Türkiye..

Fransa Hükümeti, 1927, 1931, 1936 ve niha-

yet 1947 de olmak üzere, Hükümetimiz emrin-
de 4 defa Site Üniversitede arsa tahsis etmiş,
fakat, havsalanın alamıyacağı âfaki sebeplerle
Türk Talebe Yurdu inşa edilmemiştir. 4 defa
da, Opsiyon geçmiş olduğundan, bize tahsis edi-
len arsa, başka bir memlekete verilmiştir. Kü-
ba, Monako gibi küçük memleketlerin bile ih-
mal etmediği yurtlardan Türk çocuklarının
mahrum olması, milli izzetinefsi haklı şekil-
de yaralıyor ve işin en hazin, ihmal edilmiş
kıymetler arıyan sinsi ve hain komünizm pro-
pagandası, Türk çocuklarını pansiyon köşe-
lerinde kolayca avlıyor. Faaliyeti son zamanlar-
da Türk efkârını ve idari makamları yakından
ilgiliyen ileri Jön Türkler adlı kızıl hareket de,
bir çatı altında kontrol ve murakabeden mah-
rum talebe kitlemiz üzerine, sırf bu sebeple
nüfuz edebilmiştir. Başkaları, mükemmel şart-
lar içinde çocuklarını bizim paramızla nihayet
200 liraya okuturken, biz, kitap masrafları da
hariç her ay 320 liralık döviz fedakârlığı yapı-
yoruz.

Bütün bu dertleri kökünden halledecek tek
çarenin, ihtiyaca yetecek mükemmeliyette Pa-
ris'te bir talebe yurduna sahip olmak hakikati
ve mecburiyeti karşımızdayız. Bunun için 1953
yılı Bütçesinin Milli Eğitim kısmının (731) nei
bölümünün «Paris'te okuyan Türk Talebeleri
Yurdu için satın alınacak binanın bedeli olarak
yarım milyon» lira ödeneğin kabul buyurulma-
sını hürmetlerimizle arz ve teklif eyeriz.

Ordu	Ağrı
Feyzi Boztepe	Kasım Küfrevi
Yozgad	Seyhan
H. Tathoğlu	Zeki Akçalı
Bilecik	Edirne
İsmail Aşkın	Cemal Köprülü
Ankara	Erzurum
Dağıstan Binerbay	Bahadır Dülger
Çorum	Çoruh
Şevki Gürses	Zihni Ural
Yozgad	Konya
Yusuf Karşlıoğlu	Kemal Ataman
Van	Çoruh
İzzet Akın	Mecit Bumin
Çorum	Kayseri
Sedat Baran	Ali Rıza Kılıçkale
Burdur	Kayseri
Mehmet. Özbey	İbrahim Kirazoğlu

Giresun
Tahsin İnanc
Kütahya
I. Şerif Özgen
Siird
Cemil Yardım
Tokad
Halûk Ökeren
Bursa
S. Karacabey
Tokad
A. Gürkan
Samsun
M. Özkefeli
Yozgad
Faik Erbaş
Bursa
Ali Canib Yöntem
Tokad
F. Çubuk
Maraş
M. Özsoy
Ağrı
H. Öztürk
Erzurum
Enver Karan
İsparta
Tahsin Tola
Kastamonu
Sait Kantarel
Erzincan
Cemal Gönenç
Afyon Karahisar
Gazi Yiğitbaşı
İsparta
İrfan Aksu
Ordu
H. Akyol
İzmir
Avni Başman

Giresun
Hamdi Bozbağ
Afyon Karahisar
B. Oynaganlı
Elâzığ
Suphi Ergene
Kütahya
Yusuf Aysal
Ankara
Ömer Bilen
Bursa
S. Herkmen
Samsun
H. Uzer
Kocaeli
Yeredoğ Kişioğlu
Samsun
Ş. Uluçay
Tokad
H. Koyutürk
Maraş
Ahmet Bozdağ
Kütahya
Besim Besin
Niğde
H. N. Yurdakul
Kütahya
Ahmet Kavuncu
İsparta
Said Bilgiç
Çorum
S. Baran
Kayseri
Mehmet Özdemir
Bolu
M. Dayıoğlu
Tunceli
Hıdır Aydın

altında, hemşeri hayatı yaşatmak ve aralarına nifak sokmak istiyen fena fikirli cereyanları önlemek için bu teklifin kabul edilmesini rica ediyorum. Bâzi memleketlerde olduğu gibi bir taraftan kötü cereyanlardan korumak ve diğer tarafa da bir çatı altında hemşeri hayatı yaşatmak için bir bina yapılması zaruri bulunmaktadır. Gençliğin hayali temasını arz ediyorum. Herbiri bir yerde muhtelif yerlerde bulunmaktadırlar, bâzi yabancıların yaptıkları gibi hemşeri hayatı yaşatmak için lütfen bu teklifi kabul edin. Gençlik, toplu ve bir hayatı mazbuta ve daima içinde kalsın ve biz de burada baba olarak istirahatı mâneviye içinde kalam.

Bu takrirle dermeyeran edilen esbabı mucibe esasen tatminkârdır. Benim buna ilâve edeceğim; sadece müfsit telkinattan gençliği kurtarmaktır.

REİS — Hidayet Aydın.

HİDAYET AYDINER (Konya) — Arkadaşlar; ben geçen sene Paris'e gitmiştim. Türk Sefaretini aradım, bulamadım. Telefon rehberine baktım, rehberde yazılı yere gittim, yok başka bir yere taşınmış. Nihayet arayıp buldum. Telefon rehberindeki adresinde niçin olmadığını sordum. Bina kiralık olduğu için taşınmış dediler. Sonradan öğrendim ki, Londra'da da sefaret binamız yokmuş, 50 seneliğine kiralanmış bir binada oturuyormuş. (100 senelik sesleri). Her ne ise 50, 100; yani bir sefaret binamız yok. Sonra; daha İstanbul'da bile bir talebe yurdumuz yok, Paris'te yurt yaptıracağız. Böyle şey olmaz arkadaşlar. Monako Prensliğinin Paris'te yurdu varmış. Olur arkadaşlar. Çünkü Monako'nun daimî tahsil merkezi Paris'tir. Fakat bizim için iş böyle değildir. Bizim için Paris, ârızı bir tahsil yeridir. Biz inşaallah yakında Sorbon ayarı bir üniversite kurarız ve talebemizi kendi yurdumuzda okuturuz. Onun için lüzumsuz tahsisat talebinin reddini talep ederim.

REİS — Fayzi Boztepe.

REİS — Hâmid Şevket İnce.
HÂMİD ŞEVKET İNCE (Ankara) — Aziz arkadaşlarım, Avrupa'da talebe okutmak, her babanın kültürlü evlât yetiştirmesi hususunda ki temiz gayeli emellerinden birisidir. Gazetelerde zaman zaman görüyoruz, gençleri bu kötü ruhlu cereyanlardan, iğvaattan korumak lâzımdır. Toplu bir halde bulunmanın muhtelif elemeleri altında bulunuyorlar. Bunlara bir çatı

FEYZİ BOZTEPE (Ordu) — Muhterem arkadaşlarım; vereceğiniz para, yarım milyon liradır. Fakat, daimî surette Paris'in merkezinde hem müfettişlerimizin ikametine, hem de talebelerimizin istirahatine yarıyacaktır. Halbuki biz Paris'te, her ay 320 lira fazla döviz vermek-

teyiz. 26 milletin, hattâ bâzı küçük milletlerin dahi orada birer pansiyonu vardır. Biz, vereceğimiz para ile gelecek yılların kiralalarını mahsup edecek olursak her halde, memleket bakımından hayırlı çıkar. Biz yavrularımızı oraya gönderiyor, hem de ilim, irfan yaptırıyoruz. O halde bu çocukların iktisadi, siyasi, içtimai, ahlâki, bütün durumları ile yakından alâkalı olmamız icabetmektedir. 2 milyar liraya yaklaşan koskocaman Demokrat Parti Hükümeti bütçesinden Paris'te okuyan, ısırap içinde kıvranan ve zaman zaman bizi de ısıraba gark eden yavrularımızı kendi haline terketmek her halde muhterem arkadaşlarımızca arzu edilir bir keyfiyet değildir. Onun için ben, muhterem arkadaşlarımdan istirham ediyorum, 64 milletvekili arkadaşımıza da imza ettirdiğim ve birlikte karar verdiğimiz önergenin kabulü, memleketin geleceği için, yarının büyükleri için lâzım ve hayırlıdır. Önergemizin kabulünü heyeti muhteremenizden tekrar ve bilhassa rica ederim.

REİS — Necip Bilge.

NECİP BİLGE (Niğde) — Muhterem arkadaşlarım. Bu teklifin neden sadece Paris'e hasredilip de Türk talebelerinin tahsilde bulunduğu diğer yerlere teşmil edilmediğini, bendeniz anlıyamadım. İsviçre'de, İngiltere'nin muhtelif üniversitelerinde, Almanya'da ve Amerika'da da talebelerimiz vardır. O halde niçin Paris'e hasrediyoruz da diğerlerinde de tesise gitmiyoruz? (Bravo sesleri, alkışlar). Hattâ daha ileri giderek ben şunu da ilâve etmek isterim.

Bence, nüfusu çok fazla olan ve eğlence yerleri bol ve kesif bulunan bu gibi büyük şehirlere talebe gönderilmesi katıyen doğru değildir. (Bravo sesleri). Bu bakımdan bu teklifin reddini ben de rica ederim. Buna şunu da ilâve edeyim. Bu gibi yurtlarda toplu bir şekilde oturan talebeler yabancı dil öğrenmekte güçlük çekerler. Bu bakımdan da teklifin reddi gerekir.

BEDRİ NEDİM GÖKNİL (İstanbul) — Türk milletin mümessili olan Büyük Meclis, irfan hayatımıza mütaallik her fedakârlığı, sonsuz bir semahatle, yapmaktan çekinmediğini, Milli Eğitim Bütçesinde fiilen ispat etmiştir.

Mesele, sarfedilecek paranın miktarında değil, mahalline masruf olmamasındadır. (Bravo sesleri) Muhterem arkadaşlarımla çok faydalı gibi gördükleri ve bu mevzuda yaptıkları teklif, ben-

denizce zararlıdır. (Bravo sesleri) Niçin zararlıdır? Bir misal ile arzedeğim.

Avrupa'da tahsil etmiş olan içimizde birçok kıymetli arkadaşlar vardır. Pekâlâ biliriz ki, tahsil hayatında bulunanlar, evvel emirde o memleketin dilini öğrenmek mecburiyetindedir.

Muhterem arkadaşlar, Paris'e giden bir genç, evvelâ Fransızca'yı mükemmelen öğrenmek mecburiyetindedir. Bir memleketin dilini öğrenmek için de mutlaka muhite nüfuz etmesi lâzımdır. Binaenaleyh, toplu bir halde bulundukça talebe, aralarında sadece Türkçe konuşacaklardır. Talebenin sadece Türkçe konuşacağını, Fransızca'yı kendi ilmi ihtiyaçları için bile öğrenmeyeceklerinden emin olunuz, biz fiilen bunu kendi nefsimizde tecrübe ettik. Otelde, kahvede, kulüpte yaşamış olanlar o dili öğrenmeden memlekete dönmüşlerdir; hangi arkadaş o muhitte yaşamış o muhitte sıkı temas temin edebilmiş ise o dili mükemmelen öğrenmiş ve vazifesini de kolayca yapmıştır. Bendenizce bu teklif katıyen yerinde değildir, reddini teklif ederim. (Ret ret sesleri)

REİS — Cezmi Türk.

CEZMİ TÜRK (Seyhan) — Efendim, şimdi Sayın Bütçe Genel Müdürüne sordum, yüksek Meclisinizin bu bütçe esnasında takrirlerle yaptığı zamlar sekiz milyona varmıştır.

Bunun başka demokratik parlâmentolarda pek benzeri yoktur. Bu cömertliğimize bir diyeğim yok. Fakat malın sahibi, kesenin sahibi olarak hatırlatmak isterim. Başka memleket parlâmentoları, kesenin ağzını sıkı tutmak içindir. Bizde ise yine kendimize has cömertlik tecelli etmektedir. Hem de yurt dışına masraf.

İkinci noka olarak şunu arzedeğim: Memleketteki yurt çocukları, yurdumuz içinde yurda muhtaçtır. Memleketteki yurt çocuklarının yurt içindeki ihtiyacını temin etmemişken tahsisen Paris'teki çocuklarımıza bu tahsisatın verilmesi, pek nalâyık bir hareket olacaktır.

Üçüncü olarak şunu arzedeğim ki; Sayın ta-raftarları, Paris'te Site Üniversitede tahsilini yapacak Türk çocuklarını koruyalım diyorlar. Orada, fakültelerde fakültatif olarak kız arkadaşlarıyla beraber otururlar yerler, içer gezerler. Böyle serbestî vardır. İsterlerse geceleri eğlenmeye, kabarelere dahi giderler. Site Üniversitesinde oturanlar da bunu yapar. Kaldı ki; lise

mezunları için Paris'i iyi bir tahsil yeri değildir. Evvelâ babalarına naçizane arz edeyim, ancak üniversiteyi ikmal edip ihtisas yapmaya gitmiş olanlar için Paris' bir ihtisas yeri olabilir. Liseyi bitiren Avrupa'da hukuk, riya ziye edebiyat mühendislik tahsil edecekler için muayyen talebe merkezleri teessüs etmiştir. Üzerlerine titredikleri evlâtlarının ahlâklarını korumak istiyorlar ise Site Üniversitesine ilâve edilecek 500 binlik bir çatı buna mâni olamaz. Onun için arzu edilen maksadı ve gayeyi temin etmiyecek olan bu para, fuzuli ve abes bir tediye olacaktır. Reddini biz de istirham ediyoruz.

REİS — Feyzi Boztepe.

FEYZİ BOZTEPE (Ordu) — Efendim, dediler ki, niçin Paris'ten başka yerde oktur. Arkadaşlar Paris'te 400 küsur talebe vardır. Diğer memleketlerde yoktur. (Gürültüler) Paris'teki durumları, nazikleşmektedir. Eğer Paris'e talebe göndermezseniz, diyeceğim yoktur. Ben huzuru nuza getirdim, (Reye reye sesleri) takdir Heyetinizindir. .

REİS — Takrir, bu fasla 500 bin liranın eklenmesini mutazammındır. Takriri dikkatinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Takrir reddedilmiştir.

731 nci faslı oya arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

F.	Lira
742	5210 sayılı Kanuna göre yapılan köy okulları ile öğretmen ve sağlık memurları evleri yapımı için para ve ayin yardımı 15 000 000
	REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
743	Vilâyet ve kaza merkezlerinde halk tarafından yaptırılan okul binaları için müteşebbis derneklere yardım 1 300 000

REİS — Bu bölümle ilgili takrirler vardır. Okuyacağız.

Yüksek Başkanlığa

Millî Eğitim Vekâleti Bütçesinin 743. faslının 10. maddesindeki ortaokul binası yaptıran müteşebbis derneklere yardım olmak üzere (900) bin lira kabul edilmiştir. 1952 yılında da aynı miktar tahsisat kabul edildiği halde pek çok derneklere yardımda bulunulamamış, bulunulduysa da

hakiki ihtiyacı pek tabîi olarak karşılayamamıştır. Bugün hemen her ilçe ve kasabada yarış derecesine ortaokul inşası faaliyetine şahit olmaktadır. Bu irfan müesseseleri için fakir zengin bütün vatandaşlar nakdî yardımını esirgememekte aynı zamanda bedenen hizmet mükellefiyetini seve seve ifa eylemektedir. Köy ilkokulları inşasının malî külfetini millî ve şerefli bir vazife olarak üzerine alan Devletimizin, ortaokullar inşasında kendisini seferber yapan vatandaşa daha geniş ölçüde yardım elini uzatmasının çok yerinde olacağını mülâhaza ve mütalâa etmekteyiz. Yüksek Meclisin de bu mevzu üzerindeki alâka ve hassasiyetini müdrik olarak bu maddeye daha (600) bin lira ilâvesiyle yardım miktarının 1,5 milyon liraya iblâğını, - hem yeni yeni inşaata hız vermek, hem de henüz ikmal edilmemiş olan binaların inşaatını tamamlıyabilmek için - arz ve teklif eyleriz. Saygılarımla.

Denizli	Zonguldak
Fikret Başaran	Suat Başol
Denizli	İzmir
Baha Akşit	Vasfi Menteş
Kars	Sivas
Tezer Taşkıran	Rifat Öçten
Sivas	Zonguldak
Bahattin Taner	Cemal Kıpçak
Denizli	Denizli
Refet Tavasoglu	M. Gülcügil
Çorum	Afyon Karahisar
Sedat Baran	Gazi Yiğitbaş
Seyhan	Trabzon
Arif Nihat Asya	M. Goloğlu
Erzurum	Van
Bahadır Dülger	İ. Akın
Denizli	Aydın
E. Şahin	Şevki Hasırcı
Bilecik	Kütahya
M. Kurkut	R. Koçak
Aydın	Trabzon
Lûtfi Ülkümen	Refet Tavasoglu
Mardin	Bursa
Aziz Uras	Ali Canib Yöntem
Kütahya	İzmir
Ahmet Kavuncu	P. Arat
Urfa	Edirne
Reşit Kemal Timuroğlu	Arif Altınalmaz
Kayseri	Kayseri
E. Develioğlu	Y. Turgut

Kayseri	Kayseri
İ. Berkok	A. R. Kılıçkale
Yozgad	Bilecik
Faik Erbaş	Talât Oran
Ankara	Muş
Dağıstan Binerbay	Hamdi Dayı
Aydın	Aydın
Nail Geveci	Baki Ökdem
Çoruh	Afyon
Mecit Bumin	Bekir Oynaganlı
Yozgad	Kars
Fuat Nizamoglu	Abbas Çetin
Muğla	Çoruh
Zeyyat Mandalinci	Mesut Güney
Burdur	Kstamonu
Mehmet Özbey	Sait Kantarel
Ankara	Bolu
Osman Talât İltekin	Zuhuri Danışman
Siird	Tunceli
Cemil Yardım	Hıdır Aydın
Niğde	Elâzığ
Halil Nuri Yurdakul	Suphi Ergene
Elâzığ	Çoruh
Şevki Yazman	Zihni Ural
Maras	Urfa
Ahmet Bozdağ	Hasan Oral
Urfa	Trabzon
Peridun Ergin	Faik Ahmed Barutçu
Siird	Bitlis
Mehmet Daim Süalp	Nusrettin Barut
Bolu	Aydın
Vahit Yöntem	Lâtfi Ülkümen
Manisa	Maras
Muhlis Tümay	Salâhattin Hüdayioğlu
Ankara	
Abdullah Gedikoğlu	(Okunamadı)

Büyük Millet Meclisi Reisliğine

430 sayılı Kanunun birinci maddesi ile Türkiye dâhilindeki bütün müessesatı ilmiye ve tedrisiye ile şer'îye ve Efka Vekâleti veyahut hususi vakıflar tarafından idare olunan bilcümle medrese ve mektepler Maarif Vekâletine devir ve raptedilmiştir.

Aynı kanunun 4 ncü maddesi imamet ve hitabet gibi hidematı diniyenin ifası vazifesiyle mükellef memurların yetişmesi için de ayrı mektepler açılmasını açık ve katî bir vazife ola-

rak Maarif Vekâletine tevdi eylemektedir. Senelerden beri Millî Eğitim Vekâletinin bu vazifeyi yapmadığı ve kendisine devrolunan medrese ve mektepleri de başka maksatlara tahsis eylediği malumdur. Ancak yeniden İmam - Hatip okulları açılmak suretiyle Millî Eğitim Vekâleti bu vazifenin ifasına iki seneden beri başlamış bulunmaktadır.

430 sayılı Kanunun açık hükmüne göre bu okulların binalarının da Millî Eğitim Vekâletince yaptırılması lüzumlu ve zaruridir. Diğer taraftan halkımız bu hizmete koşmakta, mümkün olan fedakârlıktan çekinmemektedir. İmam - Hatip okullarının yapılması için yer yer cemiyetler kurulmuştur.

Ortaokullarda olduğu gibi bu işte de halk ile Hükümetin el ele vermesini temin için Millî Eğitim Vekâleti Bütçesinin (vilâyet ve kaza merkezlerinde halk tarafından yaptırılan okul binaları için müteşebbis derneklere yardım) bölümü olan 743 ncü bölümde (İmam - Hatip okulları binası yaptıran müteşebbis derneklere) maddesi olarak yeniden açılacak (30) ncü maddeye (500 000) liralık tahsisat konulmasını arz ve teklif ederiz.

25 . II . 1953

Tunceli	Konya
H. R. Kulu	F. Ağaoğlu
Konya	Kayseri
H. Aydın	M. Özdemir
Rize	Sivas
M. F. Mete	N. Ağacıoğlu
Erzurum	Çoruh
S. Erduman	Mecit Bumin
Seyhan	Çoruh
S. Tekelioğlu	Z. Oral
Kayseri	Bursa
İ. Kirazoğlu	R. Aybar
Denizli	Denizli
Fikret Başaran	Baha Akşit
Erzurum	Konya
F. Çobanoğlu	A. R. Ercan
Edirne	Kastamonu
Cemal Köprülü	G. Deniz
Seyhan	Bolu
A. N. Asya	Z. Danışman
Kocaeli	Bitlis
M. Yılmaz	N. Barut
Konya	Ankara
M. Obuz	F. Seyhun

Yozgad	Sinob
N. Aleli	N. Sertoğlu
Elâzığ	Tokad
S. Ergene	F. Çubuk
Ankara	Bilecik
H. Bulgurlu	İ. Aşkın
Tokad	Ordu
A. Gürkan	F. Boztepe
Yozgad	Niğde
N. Nizamoğlu	H. N. Yurdakul
Niğde	Bilecik
S. Dellaloğlu	K. M. Kurkut
Malatya	Tekirdağ
N. Ocakeroğlu	İ. H. Akyüz
Bingöl	İsparta
F. F. Düşünsel	R. Turgut
Konya	Gaziantep
H. Ölemen	S. Kuranel
Kırşehir	Kütahya
E. Kaman	R. Koçak
Afyon	Konya
G. Yiğitbaşı	S. S. Burçak
Kütahya	Çanakkale
M. Alkin	E. Kalafat
Bolu	Yozgad
M. Dayıoğlu	H. Tatlıoğlu
Niğde	Bolu
H. Arıbaş	K. Kozak
Konya	Yozgad
A. Çilîngir	F. Erbaş

ABDÜRRAHMAN FAHRİ AĞAOĞLU (Konya) — Muhterem arkadaşlar, Bütçe Komisyonumuzun vazifesinden birisi, bütçeyi tetkik ederken, kanunların Hükümete tahmil ettiği vazifelerin icabettirdiği tahsisatın konulmuş olup olmadığını aramaktır.

430 sayılı bir Kanun vardır : Tevhidi Tedrisat Kanunu. Bu kanun, bir inkılâp kanunudur. Ben şahsen bu kanunun bundan sonra daha kâmil bir şekilde tatbikine taraftarım. Meselâ askerî okulların da Millî Eğitim Vekâletine bağlanmasının muvafık olacağı kanaatindeyim. Bu kanunun dördüncü maddesi, Maarif Vekâletine bir vazife vermiştir. İmamet ve hitabet gibi hidematı diniyenin ifası ile mükellef memurların yetişmesi için ayrı mektepler küşat edecektir. Üç sene evveline gelinceye kadar bu vazife yapılmamıştır, üç seneden beri yapılmıştır. Bu vazifenin icabı olarak, Hü-

kümet bu mekteplerin arsasını temin etmek ve binalarını yapmak zorundadır. Diğer taraftan ilk ve ortaokulların yapılması da Hükümete düşmektedir, fakat senelerden beri Hükümetle halk beraber yapmaktadırlar. İmam - hatip mektepleri açılan ve açılacak yerlerde halkın büyük bir şevk ve gayretine şahit olmaktayız. Hükümetin yapacağı cüzi bir yardım, halkın gayretini artıracaktır. 7 yerde bu mektepler açılmıştır. Arsa ve binaları için üç milyon lira lâzımdır. Bütçe ile 500 bin liralık yardımda bulunursak halk bunun beş mislini verecektir. Hükümet alâkasız kalırsa, kanunun kendisine tahmil ettiği vazifeyi yapmazsa halkın da şevk gayreti kırılır. Kanun hükmünü yerine getirmek, halkın da şevk ve gayretine yardım olmak üzere teklifin kabulünü rica ederim.

REİS — Kâmil Kozak.

KÂMİL KOZAK (Bolu) — Muhterem arkadaşlar, bu ortaokullara yardım ödeneğinin gerekçesine bir liste eklenmiştir. Bu listede kaç okula ne kadar yardım yapılacağı yazılmaktadır. Şimdi kanuniyet kesbetmek üzere olan bütçeden sonra o liste, gerekçede aynı şekilde kalırsa, Millî Eğitim Bakanlığı o liste ile mukayyet olacaktır.

FERİDUN FİKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) — O doğru değil. Onu kaldıralım.

KÂMİL KOZAK (Devamla) — Gerekçede bulunduğuna göre mukayyet kalması icabeder kanaatindeyim. Bendeniz Millî Eğitim Bakanlığının bu işte hareket serbestliği içinde kalmasının doğru olacağı kanaatiyle bu listenin hükümsüz sayılması için bir takrir takdim ediyorum. Kabulünü rica ederim.

REİS — Efendim, bu faslın 10 neu maddesine ortaokul binası yaptıran müteşebbis derneklere daha 600 bin lira ilâvesini derpiş eden bir takrir mevcuttur. Oyunuza arz ediyorum. Dikkate alanlar lütfen işaret versinler... (Anlaşılmadı sesleri).

Efendim müsaade buyurun. Bu faslın 10 neu maddesi; ortaokul binası yaptıran müteşebbis derneklere yardımdır. Takrir, mevcut 900 bin liraya daha 600 bin liranın ilâvesini istemektedir. Reyinize arz ediyorum. Dikkate alanlar lütfen işaret versinler... Etmeyenler... Takrir kabul edilmiştir efendim. (Alkışlar).

İkinci takrir, aynı fasla 30 neu madde ola-

rak İmam Hatip okulları inşası için kurulan derneklere de yardımı tazammun etmekte ve 500 bin liranın bu fasla yeniden açılacak 30 neu madde olarak ilâvesini istemektedir.

BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HÂDİ HÜSMAN — Söz istiyorum.

REİS — Komisyon sözcüsü olduğu için söz veriyorum. Oylama sırasında konuşmak olmaz.

BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HÂDİ HÜSMAN (İstanbul) — Yüksek heyetinizin tam bir fikir sahibi olabilmesi için millî Eğitim Vekilinin yüksek huzurunuzu tenvir etmesi icabeder kanaatindeyim. 500 bin liranın hangi mekteplere sarfedilmesi mümkündür. Program göre nerelerde İmam Hatip okulu açacaktır. Ona göre reylerinizi kullanmanızı rica ederim.

REİS — Fahri Ağaoğlu buyurun.

ABDÜRRAHMAN FAHRİ AĞAOĞLU (Konya) — Muhterem arkadaşlar, Bütçe Encüminde bu mevzu, yanlış anlaşılmış. Arkadaşlarla şimdi görüştüm, onun için söz aldım. Yeni açılacak İmam - Hatip mekteplerine de tahsisat istemiyoruz. İki sene evvel yedi vilâyette İmam - Hatip mektepleri açıldı iki senedir faaliyettedir.

Bütçe Komisyonunda Millî Eğitim Vekiline sormuşlar : Muallim var mı? Demişler. Millî Eğitim Vekili de : Yeni açılacak mektepler için muallim bulamıyoruz. Demiş. Halbuki bugün İstanbul, İsparta, Konya, Ankara, Adana, Kayseri ve Maraş'ta olmak üzere yedi yerde açılmış bulunan mektepler iki senedir faaliyettedir. Muallimleri de vardır. Ancak binaları ya kira ile tutulmuştur yahut da gelişigüzel bir bina tahsis edilmiştir. Hattâ bunun için talebenin bir kısmı reddedilmektedir.

Benim teklifim, bunlara bina yapmak için imkân vermektedir. İstanbul, Ankara, Konya ve Kayseri'de cemiyetler kuruldu, diğer yerlerde var mı bilmiyorum, meselâ Konya'da kurulan cemiyet 100 000 liraya şehrin ortasında 15.000 küsur metre karalılık bir arsa satın aldı üzerine 400 000 lira değerinde bir bina yaptıracak. O halde bizim bu kısma 100 - 150 bin liralık bir yardımımız halkın gayretini artırmaz mı? Bu 7 mektep için üç milyon lira lazımdır.

REİS — Takrir bu mahiyettedir : 30 neu madde olarak 500 000 liranın bu fasla ilâvesini mutazammındır. Bu teklifi dikkate alanlar...

Dikkate almayanlar... Dikkate alınmıştır. (Alkışlar) Bölümü, takrirle birlikte komisyona veriyoruz.

Kâmil Kozak'ın takriri vardır, onu okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Şifahen arzylediğim sebepler dolayısıyla 743 neu bölümün 10 neu maddesindeki ortaokul yaptırma derneklerine yardım ödeneğinin bütçe gerekçesindeki tevzi cetvelinin iptaliyle, tevziatın geçen sene yapılmış olduğu gibi, ihtiyaçların heyeti umumiyesi nazarı itibara alınmak suretiyle bütçenin tetkikından sonra Vekâletçe yeniden yapılmasını arz ve teklif ederim.

Bolu

Kâmil Kozak

REİS — Temenni mahiyetindedir.

MİLLÎ EĞİTİM VEKİLİ TEVFIK İLERİ (Samsun) — Efendim, bu takririn reye konulmasına lüzum olmadığı kanaatindeyim. İhtiyaça göre Vekâlet, tahsisatı yeniden ayarlayacaktır. (Doğru sesleri) Ona göre tevziat yapılacaktır.

İZZET AKÇAL (Rize) — Listeye dâhil olmayan orta mektepler de dâhil midir? (Tabii sesleri)

REİS — Vekilin ifadesine göre önergeyi reyi âlinize arzelmeye lüzum yoktur. Fasillara devam ediyoruz.

F.

Lira

751	Lise ve ortaokullar için satın alınacak her çeşit derslane, yatakhane, mutfak ve hastane gereçleri döşeme, demirbaş, ders aletleri masrafları	600 000
	REİS — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
761	Yeni tesisler	5 200 000
	REİS — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
771	2133 sayılı Kanunla kurulan Devlet kitapları döner sermayesi zarar karşılığı	50 000
	REİS — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
772	Doğu Üniversitesinin kuruluşu hakkında yapılacak her türlü masraflar	1 000 000

BURHANETTİN ONAT (Antalya) — Muhterem arkadaşlar; bir memleketin tahsil kapasitesini bir ehrama teşbih ederseniz üniversite, bunun zirvesini teşkil eder. Bunun kaidesi, ilköğretim; orta, lise ve nihayet yüksek öğretim vardır.

Bir kere bir üniversite ne demektir? Elimizde iki üniversite var : Birisi İstanbul Üniversitesi, diğeri Ankara Üniversitesi. Çok eski ve şerefli bir tarihe malik olan İstanbul Üniversitesi bile bugün Garp üniversiteleriyle kıyas edildiği zaman, vaziyet lehimize değildir. Bir kaprise uyararak Ankara'da bir üniversite açıldı ve muhtaç olduğu unsurlar, profesörler devşirme suretiyle şuradan buradan, Gülhane'den toplanarak Ankara'da bir üniversite kuruldu. Bu, asla kifayetli değildir, arkadaşlar. Her yüksek tahsil görmüş olan insan, bu kifayetsizliği görmektedir. Bugün Şark'ın, Doğu illerimizin muhtaç olduğu daha çok mühim işleri vardır. Yolu yoktur, maarifi yoktur, bâzı vilâyetlerde tek yataklı bir hastanesi yoktur, arkadaşlar. Bunu biliyoruz, fakat bir kaprise kapılarak bu senenin bütçesine bir milyon lira koyuyoruz. Bir milyon lirayı koyduk; bu bir şey değil. Bundan sonra yüz milyonlar bunun peşi sıra gidecektir. Bir milyonu nasıl olsa verdik, bundan sonra da verelim diye bu paraları vereceğiz.

Muhterem arkadaşlar; ihmal edilmiş bir Doğu bölgemiz vardır. Bana dersiniz ki. Doğu illerinde iki bin tane, üç bin tane ilkokul yapalım, memnuniyetle iştirak ederim. Dersiniz ki beş yüz tane ortaokul yapalım, memnuniyetle iltihak ederim. Yine dersiniz ki bin tane hastane yapalım, imzamı değil, kalbımı basarım. Hattâ dersiniz ki Doğu illerimiz başka illerimizin, başka mıntakalarımızın refah seviyesine yükselineceye kadar diğer illerimizde her şey dursun, bütün gayretimizi Doğu'ya hasredelim. Buna da memnuniyetle taraftar oluruz. Fakat bir üniversiteye asla. Bir kaprisin peşinde sürüklenip yürümek devri geçmiştir. İkaz ediyorum ve bunun için de bir önerge veriyorum. (Alkışlar)

KASIM KÜFREVİ (Ağrı) — Aziz arkadaşlarım, ananeyi, kültürü ve ilmi alâkadar eden her meselede hararetli konuşmak itiyadında olan Burhanettin Onat arkadaşımızın bu mevzudaki konuşmasından büyük eza duyduğumu ifade ile söze başlıyorum.

Muhterem arkadaşımızın; hakikaten, realite-

den neşet eden endişelerine daima kıymet vermiş bir arkadaşımızım. Fakat bu mevzuda konuşması, realitelerden ve ilim havasından uzak bir istikamette cereyan ettiği için konuşma lüzumunu duymuş bulunuyorum. Üniversitelerimizin dünya muvacehesinde ihraz ettikleri ilmi simayı huzurunuzda takdirle yâdetmeyi, bir ve eibe bilirim. Gerçi İstanbul Üniversitesi ve gerek Ankara Üniversitesi beynelmilel ilim sahasında birer mevki edinmiş ve takdirle yâdedilmiş bulunmaktadırlar. Kendileri, bu hususları elbette takdir ederler. Benim de bu yolda konuşmuş olmam tahmin ederim ki, kendisiyle aramızdaki dostluğu bozmaz. (Gülüşmeler).

Bir üniversitenin teessüsü, muhitindeki ilmektepler ve onlardan çıkanları kucaklayan ortaokullar ve nihayet tedris merhalelerinin teselsülüyle ölçülemez. Bir üniversitenin teessüsü, bir meselede otorite telâkki edilen hocaların mevcudiyetiyle teşekkül ve taazzur eder. Memleketin bir üniversitesinin sinesinde ilmi otorite telâkki edilen bir şahsı kaldırıp başka bir üniversiteye sevk ederseniz o ilmi atmosferi de beraber götürür. Nitekim Maarif tarihi-mizde misali vardır, ittihaz edilen bir kararla hâriçten gelip üniversitelerimizde ders veren yabancı profesörlerin çekilip gitmesi üzerine, bâzı otoritelerin üniversitelerimizden başka üniversitelere intikal ettiği acı bir hakikattir. Nitekim Sinoloji Profesörü Eber Herd bizim üniversitenden ayrılarak, Kaliforniya Üniversitesinde vazife görmeye başlamıştır. Kendisiyle birlikte bu ilim otoritesi de hicret etmiştir.

Eğer Şark vilâyetleri senelerden beri tahsil hayatına kavuşma hususunda büyük bir ihmale uğramış ise bu mıntakalarda ilk mektepler, orta mektepler ve tahsil imkânını hazırlayan müesseseler yapılmamış ise, bunu bir sebep olarak gösterip bugün böyle bir tahsil müessesesinin kurulmasına mâni olmaya çalışmanın doğru olduğu kannatinde değilim.

Bu itibarla üniversiteye nüve mesabesinde enstitülerin kurulması yolunda olan şu kararın, şu ödenegin reddedilmesi suretiyle Şark'ın muhtaç olduğu ilim ışığından uzak tutulmasına Yüksek Meclisin taraftar olmayacağı kanaatindeyim. Heyeti Muhteremenizin bu kanaatine hitap ederek cümlelerinizi hürmetle selâmlarım. (Alkışlar, bravo sesleri). Onat arkadaşımızın teklifinin reddedilmesini rica ederim.

REİS — Celâl Yardımcı, buyurun.

CELÂL YARDIMCI (Ağrı) — Huzurunuzu fazla tasdi etmiyeceğim. Bu mevzu hakkında, bütçe müzakerelerinin tâbi olduğu beş dakikalık bir zamana tâbi olmaksızın; Doğu Üniversitesinin teşkiline dair kanun geldiği zaman burada muhterem Onat arkadaşımızla münakaşaya hazırız. Şurasını derhal belirtmek isterim ki, Doğu diye bir mefhum yoktur. Şark, Garp, Şimal, Cenup diye bölgevi mülâhazalar mevcut olamaz. Artık her kes inanmıştır ki tek bir memleket vardır, o memleket bir bütündür. Tıpkı bir insanın vücudunun tamamıyeti gibi bir bütünlük. Mesele böylecesine telâkki olunduktan sonra; Doğu'ya ister tırnak, ister kol, ister göz, ister bacak diyebilirsiniz. Netice itibariyle bir memleket parçasıdır, bakım ve himayeden uzak tutulamaz. O halde bir memleketin bütünlüğüne, güvenliğine ait her neredede yapıcılığa mâtuf ne varsa, ne görürsek bunu şükranla karşılamaktan başka bir şey düşünmemelidir. (Bravo sesleri).

Doğu Üniversitesi yapılıyor, yapılıyor da Doğu yangın yerine mi çevriliyor ki Burhanettin Onat Bey arkadaşımız; aman etmeyin, eylemeyin, diye feryat ediyor? Arkadaşlar, yapıcılık, yapıcılıktır. Hükümet olarak ve Meclis olarak daima ileri hamle yapacağız. Ve bu en ulvi vazifemiz olacaktır. Onat arkadaşımızın teklifinin reddini rica ederim.

ŞEVKİ YAZMAN (Elâzığ) — Efendim ben de mütalâamı kısaca arzedeceğim. Üniversite, Burhanettin Beyin anladığı üniversite, çok geniş şümüllü ve harikulâde üniversite, maalesef bizim memleketimizde kemaliyle bugün doğmamıştır. İstanbul'da ve Ankara'da bahsettikleri üniversite de bu kemale varmamıştır. Neden? Büyük bir milletin müesseseleri yekdiğerine muvazi olarak yürür. Kurduğumuz üniversitenin, memleketin içerisindeki diğer müesseselere muvazi olarak bazı noksanları olabilir. Fakat bu demek değildir ki, Türkiye'de ve Türkiye'ye üniversite lâzım değildir. Alsa. Şarka, üniversite lâzım mıdır, demil midir? İki noktayı arzedeceğim; Şarkı, bir memleket bütünü içerisinde almak için bir kültür yüksekliği lâzımdır. Bizim siyasetimiz ve kıyasetimiz, bu yoldadır. Orada bir kültür yüksekliği yapmak şartıyla Türkçe konuşur ve fakat düşünüşü, hali ve ahvali ile

bizim içimizden olan insanlar massedeceğiz. Bunun kültür yüksekliğinden başka hiçbir mânası yoktur. Hükümet ve parti böyle düşünmekle çok yüksek ve isabetli bir karar vermiştir.

İkincisi; gözümüzün önünde doktor, bulamıyoruz, mühendis yok, mimar yok, ve saire. Ziraatçı tam değil, bu bölgenin çocuklarını yetiştirmek mecburiyetindeyiz; yalnız ben kendi hesabıma Doğu Üniversitesinin esbabı mucibesini belegen mâbelâg duyuyor ve meseleyi bu şekilde klâsik değil, bugünkü esbabı mucibe ile kabulünü rica ediyorum.

SABRİ ERDUMAN (Erzurum) — Muhterem arkadaşlar, Doğu Üniversitesi üzerinde durulurken, benim temas edeceğim tek bir nokta vardır. Memleketimizi tanıtmak dâvasındayız. Türkiye denilen bölge, bir bütündür. Şarkı, Garbı, ortası birbirinden ayrılmış değildir. Bununla beraber bugün Avrupa, Amerika, ve Asya'ya birçok yerlerden anlamak ve görmek için ve bu memleketlerin âdet ve ananelerini yakından takip etmek için ve buna ait aldığımız intibaları memleketimizde neslimize intibak ettirmek için her yere baş vuruyoruz. Bugün beş yüz milletvekili burada toplanmışız; hangimiz Şarkı tamamen biliyoruz, hangimiz, Cenubu tamamen biliyoruz, hangimiz, Garbı tamamen biliyoruz? Biz bilmediğimiz gibi, çıkarmış olduğumuz kaymakamlar da, valiler de, muallimler de doktorlar da memleketi tanımıyorlar. Onun için yetişmiş ve yetişecek nesil bu suretle birbirine intibak eder. Şark üniversitesi, hakiki şekilde diğer üniversitelerle rekabet edecek, onların yükselmesine, onların hisselerine ortak olacak değildir. Şarkta orta, lise tahsili yapmış binlerce genç üniversite tahsili yapamıyor. Ben Burhanettin Beyin fikrinde değilim. Orta okullarımız da vardır; ilk okullarımız bugün köylerimizin % 50 sinde açılmıştır. Cumhuriyet devrinin bu eserlerinden dolayı övünmek hakkımızdır. Onun için bu Şarkta açılacak üniversite gayet yerindedir. Memleketin bütün ihtiyaçlarını önliyecektir. Garpta doğan bir çocuk üniversitesini Van'da bitirecektir. Erzurum'lu İstanbul'da bitirecektir. O zaman aralarında hiçbir zaman Şark, Garp dâvası kalmıyacaktır. Bir millet vazifesi olarak buralardan yetişen gençler, her tarafa koşacaktır.

İstirhamım, takririn reddidir.

FERİDUN FIKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Arkadaşlar, büyük bir işi, fantazi diye damgalamıyalım. Biz turizm için, İspendos Tiyatrosu için paraları esirgemiyerek ellerimizi kaldırdık. Onun da memleket için hayırlı olduğuna kaniiz. Koca Türkiye'nin nüfusu, günden güne artmaktadır. İstanbul'da, zamanında nasılsa yapılmış, Ankara'da vücuda getirilmiş iki üniversite ile iktifa etmek doğru mudur? Tabii Türkiye'de üç değil, beş değil, daha çok üniversite lâzımdır. Bu bir irfan meselesidir. Bunda bir duraklama olmamalıdır. Onun için bir üniversitenin Şark'ta kurulması elbette ki, aklın kabul edeceği esastır, ulvi bir fikirdir. Bu fikri, arkadaşımızdan ben çok rica ederim, gelip kürsüye kendilerinin meftun olduğum, güzel belâgatlarıyla söylesinler ve bu «Fantazi» kelimesini ortadan silmek nezaketini gösterebilirler.

REİS — Burhanettin Onat.

BURHANETTİN ONAT (Antalya) — Muhterem arkadaşlar, ben bu kürsüde bu mevzun ele aldığım zaman nasıl çetin bir yokuşa sardığımın farkında idim. Bombardımanlar çok kuvvetli, muarızlarımız çok kuvvetli, biliyorum. Fakat ne yapayım ki, (Kalbini işaretle). Şimdiye kadar buradan gelen sesi susturmaya muvaffak olamadım. (Bravo sesleri).

Evvelâ benim çok kıymetli zarif ve nüktedan arkadaşım Kasım Küfrevi'ye cevap vereyim:

Ben bizim üniversitelerimizi asla küçümsemedim, kötülemedim. Nasıl kötülerim ki, ben de onun yetiştirdiği bir insanım, onun mahsulüyüm. Kendi üniversitemi kötülersem, kendimi kötülemiş olurum. Ama «Kişi noksanını bilmek gibi irfan olamaz». dedim. Ama bu noksanları, kifayetsizlikleri, söylemek bir münevver için vazifedir. Üniversitelerimiz, dört başı mamur mezunlarımızı, mütehassıslarımızı Garp memleketlerine neden gönderiyoruz?

REFET AKSOY (Ordu) — Utlûb-ül ilme ve lev bissin.

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Bizde çok kıymetli ilim adamları, çok büyük ilmi otoriteler, çıkmıştır. Üniversitelerimiz hakikaten iftiharı murip olarak bir seviyededir. Fakat bu, bütün fakültelerimizin ideal bir seviyeye ulaşması demek değildir.

Celâl Yardımcı Bey arkadaşım, Doğu yoktur, memleket vardır, dediler. Bu târizi bana

tevehh etmekten evvel 772 nci faslı okumalı idiler. Ben 762 nci faslı açınca karşıma, Doğu Üniversitesi, çıktı, orada öyle yazıyor.

CELÂL YARDIMCI (Ağrı) — Adı öyle.

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Sayın Celâl Bey, Riyaset kürsüsünde iken oradan kimseye söz söyletmezsiniz (Gülüşmeler). Onun için hele bir susun bakayım?

Yine arkadaşlarım buyururlar ki: Bu masraf oraya üniversite yapılması için değil, enstitü yapılması içindir. Yani şimdilik enstitü yapılacaktır. Doğu illeri hakkındaki en iyi temennilerimi, bütün hissiyatımı, samimiyetimi açıkladım arkadaşlar. Enstitü değil, icabederse varımızı, yoğunumuzu, canımızı, şimdiye kadar ihmal edilen, asırlar boyunca hudutlarımızın bekeçliğini yapmış olan memleketin bu fedakâr vefakâr samimî evlâtlarına ibzal edelim. Enstitü yapalım, hastane yapalım, her şey yapalım ama üniversite... Hayır!

REİS — Komisyon (kâfi, kâfi sesleri, reye sesleri)

VASFİ MAHİR KOCATÜRK (Gümüşane) — İsmimi daha evvel yazdırdım, sıram gelmiştir.

REİS — sıranız kaybolmuş değildir, efendim. Müzakerenin kifayeti hakkında bir takrir vardır, okutuyorum.

Başkanlığa

Müzakere kâfidir. Takririn oya konulmasını teklif ederiz.

İzmir

Pertev Arat

Çankırı

Celâl Otman

REİS — Önergeyi dikkate alanlar.. Alınanlar.. Önerge dikkate alınmıştır.

Başka takrir vardır, onu da okutuyorum.

Meclis Reisliğine

Şifahen arzettiğim sebeplerden dolayı Bütçe Kanunu tasarısının Millî Eğitim Vekâleti Bütçesi 772 nci faslındaki 1 000 000 liranın tayıyını arz ve teklif ederim.

Antalya Mebusu
Burhanettin Onat

REİS — Teklif tay mahiyetindedir. Teklifi dikkate alanlar.. Alınanlar.. Teklif reddedilmiştir.

Faşlı oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

REİS — Ankara Üniversitesi Bütçesine geçiyoruz: Maddelere geçilmesini oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Ankara Üniversitesi 1953 yılı Bütçe Kanunu

MADDE 1. — Ankara Üniversitesi 1953 Bütçe yılı yatırımlar dışında kalan masrafları için «A/1» işaretli cetvelde gösterildiği üzere (11 590 879) lira ve yatırım masrafları için de bağlı «A/2» işaretli cetvelde gösterildiği üzere (1 513 231) lira tahsisat verilmiştir.

A/1 - CETVELİ

F.	Lira
201. Maaşlar	4 352 200

REİS — Bir takrir var okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinin (L) cetvelinden (8) profesörlük kadrosu çözüleceği yerde Bütçe Komisyonunda (2) profesörlük kadrosu çözümlenerek fiili bir hale getirilmiştir.

Halbuki bu fakültede müddetini doldurmuş sağını ağırtmış ve profesörlüğe liyakat kesbetmiş (8) doçent vardır. Aralarında tercih yapmaya imkân olmadığına ve bu halin tedrisata menfi tesir yapacağı aşikâr olduğuna göre (2) profesörlük kadrosu ile bekliyenleri tatmin etmeye imkân olmadığından ve mümâsili fakültelere nazaran çok dîn öğretim üyesi kadrosu ile çalışmakta olan Tıp Fakültesi için (L) cetvelinden daha (6) tane profesörlük kadrosu çözümlenerek fiili bir hale getirilmesini ve bunun için de 201 nci faslın 15 nci maddesine maaşlar tutarı olan 39 600 lira ve profesörlük tazminatı olan 21 000 liranın da 219 neu faslın 15 nci maddesine eklenmesini Yüksek Meclisin tasviplerine arzını saygılarımızla rica ederiz.

Niğde	Niğde
Halil Nuri Yurdakul	Hüseyin Ülkü
Kayseri	Niğde
Emin Develioğlu	Ferit Ecer
Elâzığ	Niğde
Abdullah Demirtaş	Hâdi Arıbaş
Seyhan	Elâzığ
Tevfik Coşkun	H. Ali Yöney

Kayseri	Malatya
Ali Rıza Kılıçkale	M. Sadık Eti
Maraş	Çorum
Salâhattin Hüdayioğlu	H. Ortakcioğlu
Çoruh	Gaziantep
Zihni Ural	Ekrem Cenani
Bursa	Maraş
Halûk Şaman	Abdullah Aytemiz
Ankara	İzmir
Hâmid Şevket İnce	Necdet İncekara
Bitlis	Kütahya
Nusrettin Barut	A. İhsan Gürsoy
Kütahya	Tokad
Remzi Koçak	Sıtkı Atanç
Bursa	Konya
Selim Herkmen	Z. Ebüzziya
Gümüşane	Denizli
Ahmet Kemal Varınca	Baha Akşit
İstanbul	Ankara
Celâl Türk geldi	Ramiz Eren
Seyhan	Bilecik
Reşat Güçlü	Mehmet Kurkut
Erzincan	Yozgad
Ziya Soylu	Hasan Üçöz
Erzincan	Manisa
Cemal Göneng	Adnan Karaosmanoğlu
Malatya	Erzurum
M. Kartal	Sabri Erduman
Niğde	Çanakkale
Necip Bilge	Bedi Enüstün
İsparta	Ağrı
İrfan Aksu	Halis Öztürk
Tekirdağ	Afyon Karahisar
Şevket Mocan	Süleyman Kerman
Muş	Siird
Ferit Kılıçlar	Cemil Yardım
Ordu	Giresun
Feyzi Boztepe	Ali Naci Duyduk
Seyhan	Burdur
Arif Nihat Asya	M. Özbey
Rize	Manisa
Osman Kavrak oğlu	Salâhattin İnan
İsparta	Afyon Karahisar
Reşit Turgut	Bekir Oynaganlı

HALİL NURİ YURDAKUL (Niğde) — Aziz arkadaşlar;

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinde kanuni müddetini bitirmiş ve kadrosuzluk yüzünden terfi edemiyen sekiz Doçent çalışmaktadır. Tetkik

ve tasvibinize arz edilmiş olan 1953 Bütçesinde (L) cetvelinden gözümlük fiili hale konmuş iki profesörlük vardır. Halbuki, hakiki ihtiyacı karşılayamamaktadır. (8) liyakatli ve terfi sıraları geçmiş doçent arasından ikisini ayırarak profesörlüğe yükseltmek hakikaten müşküldür. Diğer taraftan seçilemeyen (6) doçent küskün bir hale getirilecek ve mesailerini kıymetlendirmelerine mâni olunacaktır. Bu sebeple bugün bilgileriyle öğrencilerine çok faydalı bir duruma gelmiş olan bu arkadaşlar ilmi istiklâl bakımından ümit ettiklerine, zamanında eriştirilerek daha çok faydalı bir hale getirilmelidir.

Aziz arkadaşlar;

Ankara Üniversitesinin en genç fakültesi olan Tıp Fakültesi bugün liyakatleriyle mütenasip mevkilere yükselmiş elemanlara çok muhtaçtır. Hali hazırda bu ihtiyacı kısmen karşılayacak elemanları bulmuşken bunlardan faydalanmayı geciktirmek beklenen inkişafı sebepsiz olarak geriletmek olur ki, buna müsaade etmiyeceğinizi ümit ediyorum.

Aziz arkadaşlar; Doğu Üniversitesinin açılması kuvvei karibeye gelmiş olduğu malûmu âlileridir. Burada açılacak fakültelerin başında, Tıp, Ziraat ve Veteriner fakülteleri gelmektedir. Takdir buyurursunuz ki, Tıp Fakültesi aynı zamanda bütünü ile bir hastanedir. Bu yerlerin bugün buna âcil ihtiyacı aşikârdır. Tıp Fakültesi açıldığında profesör ve doçent bakımından noksanlarını, Tıp Fakültesine teminini düşündüğümüz ve tasvibinize arzettiğimiz bu elemanlarla sağlanmış olacaktır.

Aziz Arkadaşlar; Bütçe Encümeninde Fakültenin bütçesi görüşülürken bu hususun da müzakere edilmesi istenilmiş ise de teklifte geç kılınmış olduğundan görüşülmesi mümkün olmamış ve bu sebeple bu mühim memleket dâvasını (53) arkadaşımızla Yüksek Huzurunuzla getirmiş bulunmaktayız.

Takdir Yüksek Meclisindir.

REİS — Bu bütçe Sözcüsü Kenan Akmanlar.

SÖZCÜ KENAN AKMANLAR (Çanakkale)

— Efendim; bir kadro mevzuu için verilmiş olan bu takdir hakkında Ankara Üniversitesinin noktai nazarı şudur : Eğer profesörlük kadrosu olmazsa, mevcut doçent arkadaşların profesörlüğe terfiine imkân hazırlanamaz. Bu imkânı hazırlamak için bir takdirle şimdi Ankara Üniver-

sitesine profesörlük kadrosu istemektedir. Ancak bendeniz bu bütçenin raportörü olarak arz edeyim ki, bu şekilde kadro talebi, bir kere Meclis teamüllerine ve Bütçe usullerine uymamaktadır. Binaenaleyh bir zaruret olarak bunun gelecek seneye tehiri icap edecektir. Bu teklifin kabulü ile Ankara Üniversitesinde bir ferahlık hâsıl olacağını kabul etmekle beraber usul bakımından kabulüne bendeniz imkân görmüyorum.

HÂDİ HÜSMAN (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, evvelâ şunu arz edeyim ki, Ankara Üniversitesinin 1953 yılı Bütçe varidat ve masraf kısmı, mütevazın olarak yüksek huzurunuzda sunulmuş bulunuyor. Varidatının mühim kısmını, Hazine'den yapılan ve kabul etmiş bulunduğumuz Maliye Bütçesinde yer alan yardım tahsisatı, teşkil etmektedir. Bu teklifi kabul etmek, evvelâ alâkalı tertibe tahsisat konması ve Üniversite Bütçesinin bundan dolayı açık vermemesi lâzımdır. Halbuki, varidat tablosundaki Hazine yardımının artırılması ve bütün bunlardan sonra kabul buyurduğunuz Maliye Bütçesindeki Ankara Üniversitesine yardım tahsisatının, bir iadei müzakere suretiyle, artırılmasını istilzam edecektir. İşin teknik tarafını böylece arz ettikten sonra ilâveye lüzum yoktur ki, Üniversite ihtiyaçlarını tesbit ediyor, bütçesini hazırlıyor, senetosundan ve sairesinden geçirdikten sonra Hükûmete tevdi ediyor ve bu şekilde Büyük Millet Meclisine geliyor.

Bütçe Komisyonunda müzakeresi sırasında, Hükûmete tevdi edildiği tarihten, Meclise geldiği ve Bütçe Komisyonunda müzakeresi yapıldığı ana kadar tahassul eden ihtiyaçlarının nazara alınmadığını bilmiyorum, hatırlıyamiyorum bunun içerisinde kadro ihtiyaçları da vardı da, tahassul eden ihtiyacı, komisyonumuzun karşılamaması vârit değildir. İlim müessesesine gösterdiği alâka ve yardım hissi ile meşbu olarak komisyon bu ihtiyaçları da tamamiyle karşılamış ve Hükûmetin teklif ettiği tahsisatı artırmıştır.

Şimdi, idarenin verdiği malûmata göre henüz imtihanları yapılmamış yani henüz profesörlük sıfat ve hüviyetini iktisap etmemiş bazı arkadaşlar vardır ve olabilir. Birçok yerlerde bu şekilde hizmet müddetini tamamlamış ve yukarı sınıfa geçmek ehliyetini kazanmış arkadaşlar olabilir. Bu vaktiyle ihtiyaç halinde

Yüksek Meclise ve komisyona gelmiş olsaydı, belki tezekkür edilir ve ona göre imkân hazırlanabilirdi. yüksek heyetinizce (L) cetvelinden çıkarmak suretiyle arzettiğim gibi teknik müşkülâtı yaratacak bir vaziyete sebebiyet verilmemesini, komisyon olarak, doğru görmüyoruz. Kaldı ki henüz istihkak, ortada mevcut değildir. Bu kadro alındıktan sonra imtihana girmek muamelesi cereyan edecek. Fakat ihtimal dahi olsa sureti katiyede bir şey düşünülmesi ve bin-nazariye imtihanda muvaffak olup olmaması vaziyeti mevzuubahis olacaktır. Kaldı ki belki Üniversiteler Kanununa göre belki imtihan şekilleri, usulleri basittir.

Teklifin kabul edilmemesini komisyon adına rica ediyorum.

REİS — Sinan Tekelioğlu.

SİNAN TEKELİOĞLU (Seyhan) — Efendim, doçentlerin profesör olması için elde mevcut bir kanun vardır. O kanun ahkâmı yürürlüğe girmezden evvel buradan yeni baştan bir kadro vermek, hem bütçeye ağırlık verir, hem de usulsüz ve kanunsuz olur.

Hatırıma gelmişken söyleyeyim; bir tıbbiye için Hasan Âli Yücel zamanında bir dere içerisinde bir tıbbiye mektebi yapmak istenmiş kazdılar, kazdılar şimdi direkleri kalmış.

Bu hususta Bakanın ne düşündüğünü öğrenmek istiyorum.

REİS — Efendim takrir, L cetvelinden 6 profesörlük çözümlere fiili bir hale getirilmesi için 201 nci faslın 15 nci maddesine 39 bin 600 liranın ilâvesini mutazammındır.

Dikkate alanlar... Almiyanlar... Takrir kabul edilmemiştir.

Bölümü oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

F.	Lira
202 Ücretler	1 343 700
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
204 Ecebi profesör ve uzmanlar ücreti	480 603

VASFİ MAHİR KOCATÜRK (Gümüşane) — Arkadaşlar, bu madde üzerinde bir düşüncemi arz etmeme müsaadenizi rica ediyorum. Bu bölümde ecebi profesör ve uzmanlar ücreti olarak 480 000 kûsur lira konulmuştur. Bunun

üzerinde düşünürken, bu meyanda diğer üniversitelere de baktım. İstanbul Üniversitesi, Teknik Üniversite ve üniversiteler mecmuu; 1 755 000 lira tutuyor. Tetkikatımı biraz daha genişlettim, Maarif Vekâletinin, ayrıca 832 208 lirayı aynı fasıldan kendi bütçesine koyduğunu gördüm. Diğer bakanlıkları da tetkik ettim, onların da muhtelif yerlerinde bu fasla harcanan paraları hesap ettim : 4 281 245 lira.

Daha başka yerlerde de bulunan miktarları ilâve edersek aşağı yukarı 5 milyonluk bir yekûndur. Düşündüğüm nokta şudur: Yabancı profesör ve uzmanlara senede beş milyon lira veriyoruz. Bu para az para değildir. Biz müspet olarak yüz seneden beri Garp memleketlerine talebe göndermekteyiz, yakın yıllarda da daha çok göndermişiz. Yüz senedir Garp memleketlerinde talebe okuttuğumuz halde üniversitelerimizde hâlâ bu kadar çok miktarda profesör ve uzman bulundurmamızı, şayanı dikkat buldum. Demek ki, profesör ve uzman, yabancı olarak memleketimize hiç gelmesin, bu daima olabilir ve olacaktır. Ama bu kadar çok olmasını pek tabii bulmadım.

Dikkatimi çeken bir nokta da şudur: Eğer biz, Garp kültürüne muhtaç isek, bu ihtiyacımızın, yüz seneden beri Garple temas neticesinde bilhassa talebe göndermek dolayısıyla yıldan yıla azalması icabeder. Yani beş, on sene evvel verdiğimiz paradan şimdi biraz daha az para vermemiz icabeder. Geçen sene verdiğimizden bu sene daha az vermemiz icabeder. Halbuki bu sene geçen senekinden çok para veriyoruz. Ankara Üniversitesi için geçen sene verilen para 438 bin liradır. Bu sene 480 bin liradır.

Bu kadar muazzam bir parayı sarfederken bu hususu nazarı dikkatinize arz etmeyi münasip gördüm. Bütçeden para sarfedip Garp memleketlerine talebe gönderiyoruz. Ve çok kere dönenlerin profesör olmaları icabeder. Bu hususu düşünmemiz lâzımdır ve buradan bir miktar tasarruf yollarını aramamız lâzımgelmektedir.

REMZİ OĞUZ, ARIK (Seyhan) — Meseleyi tamamen tersinden mütalâa etmek mecburiyetindeyiz, arkadaşlar. Yani yüz seneden beri bizim esas itibariyle Avrupa'ya nasıl talebe gönderdiğimizizi, hiç de iyi bilmediğimizi zannediyorum. Avrupa'ya talebe nasıl yollıyacağız, daha yeni öğreniyoruz. Bilhassa bizim Avrupa kültürü de

ğil de, Avrupa ilmi meselesini de yeni anladığı-mızı kabul etmemizi rica edeceğim. İşte bu Avrupa'ı ilmi kökleştirmek içindir ki, ona burada küçük açmış bulunmaktayız. Diğer taraftan şunu bilmek mecburiyetindeyiz ki, bir memlekette ilim ânaresi kurulmadıkça semere de vermez, dillenmez de. Bu itibarla oraya gitmek, veya burada onun yuvasını kurmak ve ananesini meydana getirmek mecburiyetindeyiz. Eğer arkadaşım deseydi ki, iyi seçelim. Geçende Halide Edib'in haklı olarak söylediği gibi, burada idaremize karışmalarına meydan vermiyelim; bu bid'ati kaldıralım, deselerdi, kendileriyle beraberdim. Yoksa Avrupa ilminin mümessillerini ne kadar çok görürsek o kadar çok sevineceğimizi söylemek isterim.

REİS — 204 ncü faslı reynize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

F.	Lira
206 4598 sayılı Kanun gereğince yapılacak yardımlar	99 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
207 3656 sayılı Kanunun 5 ncı maddesi gereğince ödenecek ecnebi dil para mükâfatı	10 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
209 5434 sayılı Kanun gereğince T. C. Emekli Sandığına yapılacak ödemeler	440 044
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
217 4644 sayılı Kanun gereğince verilecek ek görev tazminatı	30 025
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
219 4936 sayılı Kanun gereğince verilecek üniversite tazminatı	798 200

REİS — 219 ncü madde için Halil Nuri Yurdakul ve arkadaşlarının takrirleri vardı. 201 ncı faslıda reddedildiği için 219 ncü faslıda arz etmeye mahal kalmamıştır. Faslı reynize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

F.	Lira
223 Yurdun içinden ve dışından konferans için getirileceklerin	

F.	Lira
ücret ve yollukları ile başka masrafları	7 600

REMZİ OĞUZ ARIK (Seyhan) — Bu küçük rakamın büyük üniversite dâvasıyla sadece tezat teşkil ettiğini acı, acı belirtmek için kürsüye geldim arkadaşlar.

REİS — 223 ncü faslı oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler.... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

F.	Lira
301 Büro masrafları	427 152
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
303 Basılı kâğıt ve defterler	14 950
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
304 Posta, telgraf ve telefon ücret ve masrafları	51 850
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
306 Giyecekler	43 350
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
307 Yolluklar	125 303
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
308 4598 sayılı Kanun gereğince ödenecek tedavi masrafları ve yollukları	12 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
309 Taşıt masrafları	47 750
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
403 Temsil masrafları	4 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
407 Geri verilecek paralar	500
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
419 Mahkeme harçları	2 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
420 Araştırma, inceleme ve öğretimi ilgilendiren gereçler ile ilgili her çeşit masraflar	977 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

F.	Lira	F.	Lira
421 Ziraat Fakültesi çeşitli tecrübe istasyonlarında ve işletmelerinde yapılacak araştırma ve denemelerinin her çeşit masrafları	2 500	yenler... Kabul edilmiştir.	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		453 Milletlerarası kongre ve konferansların her çeşit masrafları ile bunlara katılacakların yolluk ve masrafları	25 000
422 Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Arkeoloji, Doğu ve Orta Anadolu araştırma istasyonlarının her çeşit masrafları	15 000	REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		459 Spor masrafları	2 400
423 Türk Devrim Tarihi Enstitüsünün her çeşit masrafları	9 000	REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		501 Geçen yıl borçları	4 000
424 Tıp Fakültesinin hastanelere ilişkin masrafları	1 609 500	REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		502 Eski yıllar borçları	4 001
433 Kriminoloji Enstitüsü her çeşit masrafları	6 000	REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		505 Hükme bağlı borçlar	2 000
434 Maliye Enstitüsü her çeşit masrafları	5 000	REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		601 Muhtaç talebeye yapılacak yardımlar ve verilecek burslar	97 300
435 İdari İlimler Enstitüsü her çeşit masrafları	3 000	REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		602 Vehbi Koç Öğrenci Yurduna yardım	10 000
436 Dış Münasebetler Enstitüsü her çeşit masrafları	3 000	REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		603 Üniversitelerarası Birliğe katılma payı	1 500
437 İskân ve Şehircilik Enstitüsü her çeşit masrafları	3 000	REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.			
451 Yayın masrafları	485 500		
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.			
452 4489 sayılı Kanun gereğince staj için ecnabi memleketlere gönderileceklerin yollukları ile her çeşit masrafları	35 951		
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.			

A/2 - CETVELİ

701 Yapı onarımı	684 801
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
741 Yapı işleri ve tesisler	803 430
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
752 Taşıt satınalma karşılığı	25 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

(Birinci madde tekrar okundu)

ŞEFİK BAKAY (Kırklareli) — Bir sual sormak istiyorum.

REİS — Buyurun.

ŞEFİK BAKAY (Devamla) — Ankara Üniversitesi'nin tatbikat çiftliği hakkında bir sual sormak istiyorum. İki sene evvel bu kürsüden sayın Vekil bir tatbikat çiftliği yapacaklarını söylemişlerdi. Şimdiye kadar bu hususta bir netice elde edilememiştir. Sebebini izah edebilirler mi?

REİS — Milli Eğitim Vekili.

MİLLÎ EĞİTİM VEKİLİ TEVFIK İLERİ (Samsun) — Efendim, arkadaşımızın sorusu, Ziraat Fakültesi'nin tatbikat çiftliğine aittir. Bu mesele Bütçe Komisyonunda görüşüldü. Bu mesele'nin, maalesef üç senelik bir mazisi olduğu öğrenilmiştir. Bunu halledeceğiz. Halledilmemesinin sebebi, Ziraat Fakültesi, bu çiftliği, ısrarla istemektedir. Ziraat Vekâleti de bu çiftliğin kendisine lüzumlu olduğunda ısrar etmektedir. Tarım Bakanı arkadaşımızla bu hususta görüştüm. Bütçenin hitamında Ziraat Vekili arkadaşım ben ve Ziraat Vekâleti mütehassıslarından mürekkep bir heyet halinde bunu neticeye vardırma-ya çalışacağız. Bende bundan dolayı üzüntü duymaktayım. Mâruzatım bundan ibarettir.

ŞEVKİ HASIRCI (Aydın) — Üniversite-lerin imtihan sualleri ne zaman tevhit edilecektir?

REİS — Şevki Bey, bu geçti, bu madde ile ilgili yoktur.

Maddeyi cetveliyle birlikte reyinize arz ediyorum; kabul edenler.. Etmeyenler.. Madde kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Ankara Üniversitesi 1953 Bütçe yılı masraflarına karşılık olan varidat bağli «B» işaretli cetvelde gösterildiği üzere (13 104 110) lira olarak tahmin edilmiştir.

REİS — B cetveli okunacaktır.

B - CETVELİ

F.	Lira
1 Hazine yardımı	11 883 809
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
2 Harçlar	200 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
3 Çeşitli varidat	70 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
4 Bağışlar	1
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

F.

5 Eski yıllardan devreden nakit **Lira**
950 300
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(İkinci madde tekrar okundu)

REİS — Maddeyi cetveliyle birlikte kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Ankara Üniversitesi 1953 Bütçe yılında elde edilecek varidat çeşitlerinden her birinin dayandığı hükümler bağli «C» işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu cetvelde yazılı varidatın tarh ve tahsiline 1953 Bütçe yılında devam olunur.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Ankara Üniversitesinin 30.VI. 1939 tarihli ve 3656 sayılı Kanunun 19 neu maddesine giren hizmetlerine ait kadrolar bağli «D» işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu cetvelde vâkı ücret değişiklikleri dolayısıyla geçen yıla nazaran almakta bulundukları ücretleri azalmış olanlara aradaki farkların ödenmesine devam edilir.

Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte müstahdem olan hizmetlilerden bulundukları kadroların ücret ve unvanları değiştirilmiş olanların da yeniden bir tâyin muamelesine lüzum kalmaksızın istihdamlarına devam edilir.

3656 sayılı Kanunun 9 neu maddesi gereğince geçici mahiyetteki hizmetler için İcra Vekilleri Heyeti kararıyla kadro alınabilecek tertipler bağli «E» işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu kadrolar ertesi yıl bütçe lâyihası ile Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur bunların elde ki kadrolara ek olmaması şarttır.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Ankara Üniversitesinin kuruluşu hakkındaki 6 . VII . 1948 tarihli ve 5239 sayılı Kanuna bağli «1» sayılı cetvelde yazılı kadrolardan ilişik «L» işaretli cetvelde gösterilenler 1953 Bütçe yılında kullanılamaz.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Geçen yıl borçları faslındaki tahsisatlar üstünde çıkan ve 1952 yılı Bütçesi'nin ait olduğu tertibinde karşılığı bulunan borç-

lar ilgili oldukları hizmet fasıllarından bu fasla Maliye Vekâletince aktarılacak tahsisatlardan ödenir. 1928 - 1951 Bütçe yıllarına ait olup da Muhasebe Umumiye Kanununun 93 ncü maddesine göre zaman aşımına uğramamış ve karşılıkları yılları bütçelerinde bulunan borçlar, 1953 yılı Bütçesinin ilgili hizmet tertipleri veya 3 - 6 ncı kısım fasıllarıyla yatırım fasılları artıklarından eski yıllar borçları tertiplerine Maliye Vekâletince aktarılacak tahsisatlardan ödenir.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Masraf fasıllarından yapılacak harcamalara ilişkin formül bağlı «R» işaretli cetvelde gösterilmiştir.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Bu kanun 1 Mart 1953 tarihinden itibaren mer'idir.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Bu kanunu icraya Maliye ve Millî Eğitim Vekilleri memurdur.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5. — SEÇİMLER

1. — *Türk Parasının Kıymetini Koruma hakkındaki 1567 sayılı Kanunun meriyet müddetinin uzatılmasına dair kanun lâyihasının görüşülmesi için geçici bir komisyon kurulması (1/565)*

MALİYE VEKİLİ HASAN POLATKAN (Eskişehir) — Muhterem arkadaşlar, Türk Parasının Kıymetini Koruma hakkındaki 1567 sayılı Kanunun tadili hakkında bir kanun tasarısı mevcuttu. Bu tasarı, halen Mecliste, komisyonlarda, bulunmaktadır. Bu tasarının tatilden evvel yetişemeyeceği anlaşılmıştır. Bu tasarımı tetkik etmek üzere Ticaret, Maliye ve Bütçe komisyonlarından üçer âza alınmak suretiyle geçici bir komisyonun teşkilini rica ediyorum.

REİS — Ticaret, Maliye ve Bütçe komisyonlarından üçer âza alınmak suretiyle Geçici bir komisyonun kurulması hakkındaki teklifi, reyî âlinize arz ediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Geçici komisyonun teşkili hakkındaki teklif kabul edilmiştir.

REİS — 1953 yılı Ankara Üniversitesi Bütçesini açık oyunuzla arz ediyorum :

İstanbul Üniversitesi 1953 yılı Bütçe kanun lâyihası ve Bütçe Komisyonu raporu.

REİE — Maddelere geçilmesini oyunuzla arz ediyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

İstanbul Üniversitesi 1953 yılı Bütçe Kanunu

MADDE 1. — İstanbul Üniversitesi 1953

Bütçe yılı Yatırımlar dışında kalan masrafları için bağlı (A/1) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (13 029 257) lira ve yatırım masrafları için de bağlı (A/2) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (5 873 000) lira tahsisat verilmiştir.

A/1 - CETVELİ

F.	Lira
201 Maaşlar	3 914 500

REİS — Söz istiyen var mı?

VASFİ MAHİR KOCATÜRK (Gümüşane) — Aziz arkadaşlar; milletin büyük bir semahatiyle oldukça büyük rakamlarla tahsisat verdiği üniversitenin profesörleri hakkında bir iki şey söylemek istiyorum: Mâruzatım üniversiteler hakkında, fakat bilhassa İstanbul Üniversitesi hakkında yapılan bazı dedikodulara göre veya rivayetlere göre profesörler cahildir, ehliyetsizdir. Bunları naklen söylüyorum, tenkid isimli bir gazete çıkmıştır. Zannederim hepinize gönderilmiştir, birkaç nüsha. Bu gazete gayet acı hattâ ağır, nezakete dahi uymıyacak şekilde üniversite doçent ve profesörlerini itham etmektedir. Bunların cahil, ahlâksız olduklarını, hain olduklarını söylemektedir. Bir kaç nüshasında bunu efkârı umumiye yaymıştır.

Aziz arkadaşlarım, eğer bu gazetenin yazdıkları doğru ise durum, fecidir. Üniversiteyi hemen bir kanunla lâğvetmek lâzımdır. Eğer bu gazetenin yazdıkları doğru değilse durum, aynı derecede fecidir bu yazarlar da üniversite

mensuplarıdır. Demek ki, üniversite ikiye bölünmüştür. Üniversite muhiti içinde bu kadar fiskifücur, bu kadar mefsedet, vardır. Binaenaleyh, üniversitemizin böyle bir duruma girmemesi lâzımdır, bunca tahsisat verilirken.

MİLLÎ EĞİTİM VEKİLİ TEVFİK İLERİ (Samsun) — Üniversitemizi bu neşriyatın çamurundan tenzih etmekle bahtiyarlık duymaktayım. (Bravo sesleri)

Edebiyat Fakültesinden kötü huyları, gayriahlâki hareketleri dolayısıyla, profesörler kararı ile, koğulmuş, tard edilmiş bir iki insanın hakikaten, katiyen bir an için dahi tahammül edilemeyecek olan bu neşriyatı dikkatimizi çekmiş ve bu neşriyatı yapanlar hakkında gerek alâkalı profesörler, gerek Üniversite şahsiyeti mâneviyesi ve gerekse müddeiumumilik, harekete geçmiş ve dâva açmış bulunmaktadır. Bunun dışında şunu da arzedeğim. Bir camia içinde, o camia ne kadar mukaddes olursa olsun, hatalı insanlar, suçlu insanlar, bulunabilir. Bu yolda yapılan bâzı iddialar üzerinde de rektörlük, kanunun kendine verdiği salâhiyete istinaden bu mevzuun tetkikini yaptırmaktadır. Bir iki arkadaşımızın ismi karışmaktadır, bunların da temize çıkmalarını gönül arzu eder. (Kâfi kâfi, sesleri)

REİS — Cezmi Türk, buyurun.

CEZMÎ TÜRK (Seyhan) — Efendim; tenkidin tezvir demek olmadığını, geçen gün bu kürsüden pek haklı olarak Sayın Başvekilimiz Adnan Menderes, bütün memlekete izah etmişlerdi, bu ittifakla tasvibinize mazhar olmuştur. Sayın Vasfi Mahir arkadaşımızın o gün Mecliste bulunmadıklarını zannediyorum. Kendi tâbirleri ile «Naklen diye bahsettikleri» fıskı fücur, kelimelerinin mânasına tam mutabık olarak tenkid namı altında buraya nakletmek istedikleri hususlara mukabil, İstanbul Üniversitesi rektörünün mukabil beyanatını da birlikte nakletselerdi tezvir ve hakikatın karşılıklı mukayesesini yapmak imkânını verirlerdi.

20 nci asrın ikinci yarısını yaşadığımız bu yılda Türkiye Büyük Millet Meclisi, böyle nakli ifadelere istinaden bir milletvekilinin beyanatta bulunmasını hayret ve esefle karşılamaktadır. (Bravo sesleri) Türkiye Köylü Partisi Grubu olarak, köylümüz gibi, bu gibi tezvirlerle, nakillere istikrah ile bakmakta bulunduğumuz saygı ile arzederim efendim. (Alkışlar)

REİS — 201 nci faslı reynize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

F.		Lira
202	Ücretler REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	1 610 100
203	Geçici hizmetliler ücreti REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	136 650
204	Ecnebi profesör ve uzmanlar ücreti REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	788 950
206	4598 sayılı Kanun gereğince yapılacak zam ve yardımlar REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	67 600
207	Ecnebi dil bilenlere 3656 sayılı Kanunun 5 nci maddesi gereğince ödenecek para mükâfatı REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	26 000
209	5434 sayılı Kanun gereğince T. C. Emekli Sandığına yapılacak ödemeler REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	441 101
217	4644 sayılı Kanun gereğince verilecek ek görev tazminatı REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	28 125
219	4936 sayılı Kanun gereğince verilecek üniversite tazminatı REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	687 200
221	Emekli dul ve yetim maaşları REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	21 597
223	Konferans için yurt içinden ve dışından getirileceklerin ücret ve yolluklarıyla başka masrafları REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	40 000
301	Büro masrafları REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	921 451

F.	Lira	F.	Lira
303 Basılı kâğıt ve defterler	16 500	423 yenler... Kabul edilmiştir.	
REİS — Kabul edenler... Etmi-		İdare Hukuku Enstitüsü her	
yenler... Kabul edilmiştir.		çeşit masrafları	10 000
304 Posta, telgraf ve telefon ücret		REİS — Kabul edenler... Etmi-	
ve masrafları	48 000	yenler... Kabul edilmiştir.	
REİS — Kabul edenler... Etmi-		424 Mukayeseli Hukuk Enstitüsü	
yenler... Kabul edilmiştir.		her çeşit masrafları	10 000
306 Giyecekler	23 500	REİS — Kabul edenler... Etmi-	
REİS — Kabul edenler... Etmi-		yenler... Kabul edilmiştir.	
yenler... Kabul edilmiştir.		425 İktisat ve İktimaiyat Enstitü-	
307 Yolluklar	44 200	sü her çeşit masrafları	10 000
REİS — Kabul edenler... Etmi-		REİS — Kabul edenler... Etmi-	
yenler... Kabul edilmiştir.		yenler... Kabul edilmiştir.	
308 4598 sayılı Kanun gereğince		426 İstatistik Enstitüsü her çeşit	
verilecek tedavi masrafları ve		masrafları	10 000
yollukları	10 000	REİS — Kabul edenler... Etmi-	
REİS — Kabul edenler... Etmi-		yenler... Kabul edilmiştir.	
yenler... Kabul edilmiştir.		427 Gazetecilik Enstitüsü her çe-	
309 Taşıt masrafları	17 500	şit masrafları	10 000
REİS — Kabul edenler... Etmi-		REİS — Kabul edenler... Etmi-	
yenler... Kabul edilmiştir.		yenler... Kabul edilmiştir.	
403 Temsil masrafları	7 500	428 Maliye Enstitüsü her çeşit	
REİS — Kabul edenler... Etmi-		masrafları	10 000
yenler... Kabul edilmiştir.		REİS — Kabul edenler... Etmi-	
407 Geri verilecek paralar	1 000	yenler... Kabul edilmiştir.	
REİS — Kabul edenler... Etmi-		429 Kanser Enstitüsü her çeşit	
yenler... Kabul edilmiştir.		masrafları	20 000
417 Üniversite binalarının Bina,		REİS — Kabul edenler... Etmi-	
Arazi vergileri, Tapu Tescil		yenler... Kabul edilmiştir.	
Harcı ve diğer masrafları ile		430 Kan aktarma Enstitüsü her çe-	
bina, levazım, eşya ve sair		şit masrafları	20 000
menkullerin sigorta bedelleri	20 000	REİS — Kabul edenler... Etmi-	
REİS — Kabul edenler... Etmi-		yenler... Kabul edilmiştir.	
yenler... Kabul edilmiştir.		431 İslâm Tetkikleri Enstitüsü her	
419 Mahkeme masrafları	35 000	çeşit masrafları	5 000
REİS — Kabul edenler... Etmi-		REİS — Kabul edenler... Etmi-	
yenler... Kabul edilmiştir.		yenler... Kabul edilmiştir.	
420 Araştırma ve inceleme ve öğ-		432 Hidrobiyoloji Enstitüsü her	
retimi ilgilendiren gereçlerle		çeşit masrafları	5 000
ilgili her çeşit masraflar	911 000	REİS — Kabul edenler... Etmi-	
REİS — Kabul edenler... Etmi-		yenler... Kabul edilmiştir.	
yenler... Kabul edilmiştir.		433 Tıp Fakültesinin hastanelere	
421 Devletler Hukuku Türk Ens-		ilişkin masrafları	2 209 632
titüsünün her çeşit masrafları	12 000	REİS — Kabul edenler... Etmi-	
REİS — Kabul edenler... Etmi-		yenler... Kabul edilmiştir.	
yenler... Kabul edilmiştir.		451 Yayın masrafları	479 750
422 Kriminoloji Enstitüsü her çe-		REİS — Kabul edenler... Etmi-	
şit masrafları	12 000	yenler... Kabul edilmiştir.	
REİS — Kabul edenler... Etmi-			

F.	Lira
452 4489 ve 4936 sayılı kanunlar gereğince staj için eenebi memleketlere gönderileceklerin yolluklariyle her çeşit masrafları	105 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
453 Milletlerarası kongre ve konferansların her çeşit masraflariyle bunlara katılacakların yolluk ve masrafları	70 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
477 Spor masrafları	2 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
501 Geçen yıl borçları	2 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
502 Eski yıllar borçları	1 501
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
505 Hükme bağli borçlar	5 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
601 Muhtaç talebeye yapılacak yardımlar ve burslar	50 500
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
602 İstanbul Üniversitesi Talebe Birliğine yardım	2 400
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
603 Üniversiteliler sanatoryumu için Kızılay dergisine yardım	150 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

A/2 - CETVELİ

701 Yapı onarımı	118 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
741 Yapı işleri ve esash onarımlar	830 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
752 Orman Fakültesi için satın alınacak taşıtlar karşılığı	25 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

F.	Lira
yenler... Kabul edilmiştir.	
761 4999 sayılı Kanun gereğince yapılacak üniversite yapısı ve tesisatı, türlü masrafları	4 900 000
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

(Birinci madde tekrar okundu.)

REİS — Maddeyi cetveliyle birlikte kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 2. — İstanbul Üniversitesi 1953 Bütçe yılı masraflarına karşılık olan varidat, bağli (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (18 902 257) lira olarak tahmin edilmiştir.

B - CETVELİ

F.	Lira
1 Umumi bütçeden verilecek tahsisat	17 799 757
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
2 Çeşitli varidat	1 102 500
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

REİS — 2 nci maddeyi cetveliyle birlikte kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 3. — İstanbul Üniversitesinde 1953 Bütçe yılında elde edilecek varidat çeşitlerinden her birinin dayandığı hükümler, bağli (C) işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu cetvelde yazılı varidatın tarh ve tahsiline 1953 Bütçe yılında da devam olunur.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — İstanbul Üniversitesinin 30 . VI . 1939 tarihli ve 3656 sayılı Kanunun 19 ncu maddesine giren hizmetlilerine ait kadrolar bağli (D) işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu cetvelde vâkı ücret değişiklikleri dolayısıyla geçen yıla nazaran almakta bulundukları ücretleri azalmış olanlara aradaki farkların ödenmesine devam edilir.

Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte müstahdem hizmetlilerden bulundukları kadroların ücret ve unvanları değiştirilmiş olanların da

yeniden bir tayin muamelesine lüzum kalmaksızın istihdamlarına devam edilir.

3656 sayılı Kanunun 9 ncu maddesi gereğince geçici mahiyetteki hizmetler için İcra Vekilleri Heyeti kararıyla kadro alınabilecek tertipler, bağlı (E) işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu kadrolar ertesi yılı bütçe lâyihasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Bunların eldeki kadrolara ek olmaması şarttır.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 5. — İstanbul Üniversitesince gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişmeye yetki veren kanunlar, bağlı (G) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 6. — İstanbul Üniversitesinin kuruluşu hakkındaki 7 . VII . 1948 tarihli ve 5247 sayılı Kanuna bağlı, (1) sayılı cetvelde yazılı kadrolardan ilişik (L) işaretli cetvelde gösterilenler 1953 Bütçe yılında kullanılamaz.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Masraf fasıllarından yapılacak harcamalara ilişkin formül, bağlı (R) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Geçen yıl borçları faslındaki tahsisat üstünde çıkan ve 1952 yılı Bütçesinin ait olduğu tertibinde karşılığı bulunan borçlar ilgili oldukları hizmet fasıllarından bu fasla Maliye Vekâletince aktarılacak tahsisatlardan ödenir.

1928 - 1951 Bütçe yıllarına ait olup da Muhasebe Umumiye Kanununun 93 ncu maddesine göre zaman aşımına uğramamış ve karşılıkları yılları bütçesinde bulunan borçlar, 1953 yılı Bütçesinin ilgili hizmet tertipleri veya 3 - 6 ncı kısım fasıllarıyla, yatırım fasılları artıklarından eski yıllar borçları tertiplerine Maliye Vekâletince aktarılacak tahsisatlardan ödenir.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Bu kanun 1 Mart 1953 tarihinden itibaren mer'idir.

REİS, — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Millî Eğitim vekilleri memurdur.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tümünü açık oyunuza arz ediyorum :

İstanbul Teknik Üniversitesi 1953 yılı Bütçesi

REİS — Maddelere geçilmesini oya arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

İstanbul Teknik Üniversitesi 1953 yılı Bütçe Kanunu

MADDE 1. — İstanbul Teknik Üniversitesi 1953 yılı yatırımları dışında kalan masrafları için bağlı (A/1) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (5 164 838) lira ve yatırım masrafları için de, bağlı (A/2) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (4 389 001) lira tahsisat verilmiştir.

A/1 - CETVELİ

F.		Lira
201	Maaşlar REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	1 831 500
202	Ücretler REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	563 700
204	Ecnebi profesör ve uzmanlarla bunlara yardımcı personelin ücreti REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	487 400
206	4598 sayılı Kanun gereğince yapılacak zam ve yardımlar REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	31 400
207	Ecnebi dil bilenlere 3656 sayılı Kanunun 5 nci maddesi gereğince ödenecek para mükâfatı REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	10 000
209	5434 sayılı Kanun gereğince T. C. Emekli Sandığına yapılacak ödeme REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	223 286

F.	Lira	F.	Lira
217	20 300	407	2 001
219	381 200	420	195 000
221	14 200	421	5 000
223	10 000	422	10 000
224	67 000	423	2 000
301	275 000	424	2 000
303	4 100	425	63 000
304	26 800	426	40 000
306	7 300	427	34 000
307	126 500	428	150 000
308	3 000	451	460 000
403	7 000		

F.	Lira
452 4489 sayılı Kanun gereğince staj için ecnebi memleetlere gönderileceklerin yolluklarıyla her türlü masrafları REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	49 500
453 Milletlerarası kurum ve derneklere, katılma payı REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	19 500
459 Spor masrafları REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	5 000
501 Geçen yıl borçları REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	1 000
502 Eski yıllar borçları REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	1 001
505 Hükme bağlı borçlar REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	5 000
601 Muhtaç öğrencilere yapılacak yardım ve verilecek burslar REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	31 150

A/2 - CETVELİ

701 Yapı onarımı REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	80 000
711 Makine alet ve gereçlerin onarımı REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	135 001
731 Arsa bedeli REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	500 000
741 Bina yapımı REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	1 063 000
742 Özel kanunu gereğince yapılacak Maden Fakültesi binaları inşaatı REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	1 000 000
751 Satılacak makine alet ve	

F.	Lira
gereçler REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	1 611 000

(Birinci madde tekrar okundu)

REİS — Maddeyi cetvelle beraber oyunza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — İstanbul Teknik Üniversitesi 1953 Bütçe yılı masraflarına karşılık olan varidat, bağlı (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (9 553 839) lira olarak tahmin edilmiştir.

B - CETVELİ

1 Umumi Bütçeden yardım REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	8 971 839
2 Kitap satışı REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	50 000
3 Tecrübe ve tahlil ücreti REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	150 000
4 Bağışlar REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	2 000
5 Çeşitli varidat REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	200 000
6 Geçen yıldan devren nakit mevcut REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	180 000

(İkinci madde tekrar okundu)

REİS — Maddeyi cetvelle birlikte oyunza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — İstanbul Teknik Üniversitesi 1953 Bütçe yılında elde edilecek varidat çeşitlerinden her birinin dayandığı hükümler, bağlı (C) işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu cetvelde yazılı varidatın tarh ve tahsiline 1953 Bütçe yılında da devam olunur.

REİS — Maddeyi reyinize koyuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — İstanbul Teknik Üniversitesinin 30.VI.1939 tarihli ve 3656 sayılı Kanununun 19 ncü maddesine giren hizmetlileri bağlı (D) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte müstahdem hizmetlilerden bulundukları kadroların ücret ve unvanları değiştirilmiş olanların da yeniden bir tâyin muamelesine lüzum kalmaksızın istihdamlarına devam edilir.

3656 sayılı Kanunun 9 ncü maddesi gereğince muvakkat mahiyetteki hizmetler için İcra Vekilleri Heyeti kararıyla kadro alınabilecek tertipler, bağlı (E) işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu kadrolar ertesi yıl bütçesiyle Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Bunların eldeki kadrolara ek olmaması şarttır.

REİS — Maddeyi reynize koyuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 5. — İstanbul Teknik Üniversitesi kuruluşu hakkında 7.VII.1948 tarihli ve 5246 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde yazılı kadrolardan bağlı (L) işaretli cetvelde gösterilenler 1953 Bütçe yılında kullanılamaz.

REİS — Maddeyi reynize koyuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Masraf tertiplerinde yapılacak harcamalara ilişkin formül bağlı (R) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

REİS — Maddeyi reynize koyuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Geçen yıl borçları faslındaki tahsisat üstünde çıkan ve 1952 yılı Bütçesinin ait olduğu tertibinde karşılığı bulunan borçlar ilgili oldukları hizmet faslından bu fasla Maliye Vekâletince aktarılacak tahsisatlardan ödenir.

1928 - 1951 yıllarına ait olup da Muhasebe Umumiye Kanununun 93 ncü maddesine göre zaman aşımına uğramamış ve karşılıkları yılları bütçelerinde bulunan borçlar 1953 yılı Bütçesinin ilgili hizmet tertipleri veya 3 - 6 kısım fasıllarıyla yatırım fasılları artıklarından, eski yıllar borçları fasıllarına Maliye Vekâletince aktarılacak tahsisatlardan ödenir.

REİS — Maddeyi kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Bu kanun 1 Mart 1953 tarihinden itibaren mer'idir.

REİS — Kabul edenler.. Etmeyenler Kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Bu kanunu icraya Maliye ve Millî Eğitim vekilleri memurdur.

REİS — Kabul edenler.. Etmeyenler Kabul edilmiştir.

Kanunun tümünü açık oya arz ediyorum.

Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü 1953 yılı Bütçesi

REİS — Maddelere geçilmesini oyunza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü 1953 yılı Bütçe Kanunu

MADDE 1. — Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü 1953 Bütçe yılı masrafları için bağlı A/1 işaretli cetvelde gösterildiği üzere (1 019 845) lira tahsisat verilmiştir.

A/1 - CETVELİ

F.		Lira
201	Maaşlar REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	162 301
202	Ücretler REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	196 200
203	Geçici hizmetliler ücreti REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	27 900
204	Ecnebi uzman ve hizmetlilerle bunlara yardımcı personelin ücretleri REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	20 000
206	4178 ve 4598 sayılı kanunlar gereğince yapılacak zam ve yardımlar REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	9 000
207	Ecnebi dil bilenlere 3656 sayılı Kanunun 5 ncü maddesi gereğince ödenecek para mükâfatı REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.	1 500

F.	Lira	F.	Lira
209 5434 sayılı Kanun gereğince T. C. Emekli Sandığına yapılacak ödemeler	34 596	yenler... Kabul edilmiştir.	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		421 Spor faaliyetlerinin gerektirdiği masraflar	435 500
210 Temsil tahsisatı	1 500	REİS — Takrir var okuyoruz.	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		Yüksek Reisliğe	
221 Emekli, dul ve yetim maaşı	3 546	Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü Bütçesi komisyonunda müzakere edilirken Güreş Federasyonu için teklif edilen 40 000 liralık tahsisat yeni Beden Terbiyesi Kanununun hazırlanmakta olduğu ve bunun meriyete girmesine intizar mülâhazası ile reddedilmiş bulunmaktadır.	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		Halbuki 1954 yılı Nisan ayında Japonya'da dünya şampiyonluğu müsabakaları yapılacak, memleketimiz de bu müsabakalara iştirak edecektir.	
301 Büro masrafları	2 502	Millî bir sporumuz ve medarı iftiharımız olan güreşte dünyadaki prestijimizi tekrar elde edebilmek ve cihanşümul kudretimizi yenden ispat edebilmek bakımından müsabakalara kadar devamlı bir çalışma ve yeni antrenörler temini zarureti aşîkârdır. Bu bakımdan komisyonunda reddedilen 40 000 lira tahsisatın Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü Bütçesinin A/1 cetvelinin 4 ncı kısım 421 nci faslına spor faaliyetlerinin gerektirdiği masraflar hanesine güreş müsabakalarına hazırlık masrafı olarak 40 000 liranın ilâvesini arz ve teklif eyeriz.	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		Aydın Rize	
303 Basılı kâğıt ve defterler	1 000	Şevki Hasırcı Osman Kavrakoglu	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		Denizli Samsun	
304 Posta, telgraf ve telefon ücret ve masrafları	7 000	R. Tavashoğlu Ferit Tüzel	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		Urfa Afyon Karahisar	
306 Giyecekler	2 000	Feridun Ayalp Abdullah Güler	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		Siiird Afyon Karahisar	
307 Yolluklar	10 000	Şefîk Türkdogan Süleyman Kerman	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		Afyon Karahisar Denizli	
308 4598 sayılı Kanun gereğince ödenecek tedavi masrafları ve yollukları	1 000	Ahmed Veziroğlu Fikret Başaran	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		Aydın Sivas	
309 Taşıt masrafları	1 250	A. Baki Ökdem Nurettin Ertürk	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		Sivas Aydın	
311 4047 sayılı Kanun gereğince verilecek fahrî hizmetler tazminatı	7 500	İbrahim Duygun Cevat Ülkü	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		Aydın Kars	
403 Temsil masrafları	300	Nail Geveci Lâtif Aküzüm	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		Afyon Karahisar Kastamonu	
418 Faiz, acyo ve para taşıma masrafları	250	Avni Tan Hayri Tosunoğlu	
REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.		Okunamadı Kayseri	
419 Mahkeme masrafları	5 000		Emin Develioğlu
• REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.			

İstanbul	Antalya
Salih Fuad Keçeci	Nazifi Şerif Nabel
Çoruh	Tokad
A. Sağlar	Muzaffer Önal
Zonguldak	Kütahya
Avni Yurdabayrak	Yusuf Aysal
Kütahya	Konya
Remzi Koçak	Umran Nazif Yiğiter
Burdur	Konya
M. Özbey	Okunamadı
Kastamonu	Çanakkale
Muzaffer Âli Mühto	Ömer Mart
Çoruh	Denizli
Mecit Bumin	Baha Akşit
Zonguldak	Bolu
A. Rıza İncealemdaroğlu	Zuhuri Danışman
Ordu	Çanakkale
Feyzi Boztepe	Nusret Kirişcioğlu
Muğla	Seyhan
Nâlık Poyrazoğlu	Zeki Akçalı
Samsun	İzmir
Naci Berkman	Abidin Tekön
Denizli	Erzurum
Eyüp Şahin	Sabri Erduman
Zonguldak	Kars
Fehmi Açıksöz	Abbas Çetin
Kayseri	Kastamonu
İbrahim Kirazoğlu	Ziya Termen
Urfa	Denizli
Reşit Kâmil Timuroğlu	Mustafa Gülcügil
Tekirdağ	Zonguldak
Zeki Erataman	Suat Başol

FURUZAN TEKİL (İstanbul) — Pek muhterem arkadaşlar; Bütçesinin yarısından fazlasını hakiki mevzuuna veremiyen, yani mali imkânların tevziinde gayesini çoktan kaybetmiş olan Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü, kuruluş sebebini teşkil eden Sportif faaliyetlere ancak o bütçenin beşte ikisini ayırabilmektedir. Sportif faaliyetlere 400 küsur bin, idari masraflara 600 bin. Bu beşte iki nispetindeki 400 bin lira ondan fazla spor şubesine taksim edilecektir. Bu taksim hemen hemen seyyanen yapılmaktadır. Bu suretle en hatırlı spor şubesi olsa olsa kırk bin lira alacaktır.

Muhterem arkadaşlar, itiraf edelim ki, spor dünyasında muvaffakiyet kıstaslarına umumiyetle ulaşmış değiliz. Bu oldukça derin bir bahistir. izahı hayli uzun sürer. Kısaca, daha

çok mesafe almaya muhtaç olduğumuz bir hakikattir. Ancak memleketimizde bir spor şubesi var ki altın madeni gibi kıymetlidir. Bunun hangi şube olduğunu elbette biliyorsunuz. Elbette (hangisidir bu?) diye soruyorsunuz. Yer yüzünde bir tek olimpiyat şampiyonluğu, bir tek altın madalya kazanmak, bayrağını şampiyonlar şampiyonu direğine bir defa çekirmek hayali peşinde koşan ve evvelden böyle bir ümide bağlanarak şehriâyinler tertip etmeye hazırlanan sayısız milletler vardır arkadaşlar.

Olimpiyat alelâde bir şampiyona değildir. Hattâ yalnız spor müsabakası da değildir. Olimpiyat muazzam bir iktimai hâdisedir. Hattâ bazı devletlerin anlayışına göre siyasi bir hâdisedir. Biz böyle bir hâdiseyi, ancak zaman geldiği vakit değerlendiriyoruz. Liyakatimizin bütün dünyaca tanınmasını ancak o vakit istiyoruz. Dünyanın bütün ajans bültenlerinde, bütün radyolarında, Türk isminin geçmesini, bir muvaffakiyet tacının başımıza konduğunun söylenilmesini ancak o vakit büyük bir hassasiyetle istiyoruz, bekliyoruz. Fakat bunun için hazırlık namına ne yapıyoruz arkadaşlar? Seyyanen yapılacak bir taksim sonunda kendisine ayrılacak, yalnız kırk bin lira ile koca bir güreş madenini nasıl işletebilirsiniz? Memleket içinde hammadde olarak duran binlerce delikanlıyı, her biri olimpiyat şampiyonu olmak vasfı ve istidadında olan binlerce delikanlıyı, güreşi bütün hasletleriyle insiyakında yaşatan binlerce delikanlıyı nasıl çalıştırabilirsiniz? Muazzam bir altın madeni tasavvur ediniz ki, bir küçücük dükkâna bile zor yetecek bir sermaye ile işletilmek istenmektedir.

Arkadaşlar, dünyada şampiyonluk hayali peşinde sayısız milletler var dedim. Bunlardan her hangi birini temsil eden bir insana yalnız bir şampiyonluk alabilmesi için birkaç milyon sarfetmenin kâfi geleceğini telkin ediniz, size: «Bu kadar ucuz, bu kadar kolay olamaz» cevabını verecektir.

Beri tarafta ne gariptir ki, faaliyet için kırk bin, hocaları için de kırk bir bin lira ilâvesini isteyen raportörünün mütalâasını bizim Bütçe Komisyonu ekseriyetle reddetmiştir; bunun sebebini uzun zaman mücadelesini yapacağımız bazı telâkkiler içinde aramak lâzımgelir.

Şimdi bâzı arkadaşlar yalnız kırk bin lira ilâvesi talebini, çekingen bir haleti ruhiye içinde, bir takrir halinde Yüksek Huzurunuza getirmiş bulunuyorlar.

Muhterem arkadaşlar, her sahada ölçülerimizi değiştirmek zamanı çoktan gelmiş geçmiştir. Ne seksen bin, ne kırk bin, hakiki ihtiyaçları derhal takdir etmekle temayüz eden Yüksek Meclisten çok daha fazla bir ilâve istemek yerinde olurdu. Fakat madem kırk bin istenmiştir, bu sene için bu kadarını lütfediniz. Şimdilik bu miktarı ilâve edelim, ve her işte olduğu gibi, muazzam ehemmiyeti olan milletimizin yiğit karakterini altın harflerle bütün dünyanın idrakine hak edecek olan ve imkânları bugünden bahşedildiği takdirde 1956 da bütün kategorilerde şampiyonluk almaları işten bile sayılmıyan emsalsiz güreşçilerimize bu anlayışı gösterelim.

Onları bugünden hazırlığa sevk edelim, yeni ve inşacı zihniyetimizi bu sahaya da teşmil edelim. Bu ilâve teklifini kabul edelim arkadaşlar.

ŞEVKİ HASIRCI (Aydın) — Efendim, özür dilerim.

100 küsur kiloluk bir milletvekilinin Beden Terbiyesi Bütçesinde söz aldığı sırada neden bahsedeceğini elbette tahmin buyurursunuz. Bu da muhakkak, güreşlerdir.

Arkadaşlarım bu mevzuun çok acı olan bâzı taraflarını tebarüz ettirmek istiyorum. Türk milletini tanıttirmek için, nasıl Kore'de çarpışan askerlerimiz bizim hesabımıza büyük şöretler yapıyorlar, Türk milletinin ismini arşı âlâya yükseltiyorlarsa, olimpiyatlara giden güreşçilerimiz de kazandıkları galibiyetlerle, şeref direğine, bayrağımızı çektirmekle şan ve şerefimizi bütün dünyaya tanıtmış oluyorlar.

Yalnız arkadaşlar, bunlar memlekete döndükleri zaman, Galata rıhtımında çok hararetle karşılandıktan sonra, yurttan çok acı neticelerle de karşılaşılıyorlar. 1948 senesinde Dünya Şampiyonu olan bâzı güreşçilerimizin, 1952 olimpiyatlarından döndükleri zamanki halini biraz düşünmemiz lazımdır. 1952 Dünya olimpiyatlarına giden Yaşar Doğu Helsinki Olimpiyatlarına gittiği için İş Bankası tarafından mağası kesilmiştir. Yine 1952 Olimpiyatlarına iştirak eden Celâl Atik'in bu sebepten Zirai Kombinalardaki vazifesine son verilmiş, altı çocuğu ile

sokağa terkedilmiştir. Tarım ve Millî Eğitim Vekillerimiz, kendileriyle alâkadar olmuştur. Bayındırlık Bakanı da bu arkadaşlara karşı hamiyetlerini esirgememişlerdir.

Aziz arkadaşlar, Bütçe Komisyonu raportörü arkadaşımız, güreş mevzuuna sarfedilmek üzere 40 000 liralık bir tahsisat teklifinde bulunmuşsa da Bütçe Komisyonumuz hazırlanmakta olan Beden Terbiyesi Kanunu münasebetiyle bu tahsisatı reddetmiş bulunmaktadır. Bütçe Komisyonunun reddetmiş olduğu bu tahsisatın Beden Terbiyesi Kanunu ile ilgili görmemek lâzımgelir. Çünkü 1954 senesinin başında Japonya'da dünya birincilikleri müsabakaları yapılacaktır. Bunun için bugünden güreşçilerimizin yetiştirilmesi lazımdır. Türk kuvvetinin cihana bir kere daha tanıtılması fırsatıyla karşı karşıyayız. Binaenaleyh bu 40 000 liralık tahsisatın esirgenmemesini Yüksek Heyetinizden istirham ederim.

REİS — 421 nci fasla 40 000 lira ilâvesi teklif edilmektedir. Bu teklifi dikkate alanlar.. Dikkate almayanlar.. Dikkate alınmıştır. Fash, takrirle birlikte Bütçe Komisyonuna veriyoruz.

F.	Lira
422 Spor muayene merkezleri umumi masrafları	1 000
REİS — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
424 Spor gereçleri	18 000
REİS — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
451 Yayın masrafları	10 000
REİS — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
453 Yurdumuzda yapılacak Dünya Beden Terbiyesi Kongresi umumi masrafları	52 000
REİS — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
460 Danışma kurulu âzaları umumi masrafları	3 000
REİS — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
501 Geçen yıl borçları	1 000
REİS — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
502 Eski yıllar borçları	5 000
REİS — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	

REİS — Efendim, birinci maddeye taallük eden faslın birisi komisyona gittiği için birinci maddeyi reye arzedemiyeceğim.

İkinci madde de yine varidatla ilgili olduğundan onu da geçiyoruz.

MADDE 3. — Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğünce 1953 Bütçe yılında elde edilecek varidat çeşitlerinden her birinin dayandığı hükümler, bağlı (C) işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu cetvelde yazılı varidatın tarh ve tahsiline 1953 Bütçe yılında da devam olunur.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler.... Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü 30. VI. 1939 tarihli ve 3656 sayılı Kanunun 19 ncu maddesine giren hizmetlilerine ait kadrolar bağlı (D) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte müstahdem hizmetlilerden bulundukları kadroların ücret ve unvanları değiştirilmiş olanların da yeniden bir tâyin muamelesine lüzum kalmaksızın istihdamlarına devam edilir.

3656 sayılı Kanunun 9 ncu maddesi gereğince geçici mahiyetteki hizmetler için İcra Vekilleri Heyeti kararı ile kadro alınabilecek tertipler, bağlı (E) işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu kadrolar, ertesi yıl bütçe lâyihası ile Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Bunların eldeki kadrolara ek olmaması şarttır.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü Kuruluşu hakkındaki 30. V. 1941 tarihli ve 4047 sayılı Kanuna bağlı cetvelde yazılı kadrolardan, ilişik (L) işaretli cetvelde gösterilenler 1953 Bütçe yılında kullanılamaz.

REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Geçen yıl borçları faslındaki tahsisat üstünde çıkan ve 1952 yılı Bütçesinin ait olduğu tertibinde karşılığı bulunan borçlar, ilgili oldukları hizmet fasıllarından bu fasla Maliye Vekâletince aktarılacak tahsisatlardan ödenir.

1942 - 1951 Bütçe yıllarına ait olup da Muhasebei Umumiye Kanununun 93 ncu maddesine göre zaman aşımına uğramamış ve karşılık-

ları yılları bütçelerinde bulunan borçlar, 1953 yılı Bütçesinin ilgili hizmet tertipleri veya 3-4 ncü kısım fasılları artıklarından eski yıllar borçları tertiplerine Maliye Vekâletince aktarılacak tahsisatlardan ödenir.

REİS — Kabul edenler.... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Masraf fasıllarından yapılacak harcamalara ilişkin formül, bağlı (R) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer maddeleri, bölümler komisyondan geldikten sonra okunacak ve reyinize arz edilecektir.

Açık oya sunulan lâyhalar için oylarını kullanmayan arkadaşlar var mı? Oy toplama muamelesi bitmiştir.

6. — *Doğu Üniversitesi kurulmasına dair kanun lâyihası ve Millî Eğitim ve Bütçe komisyonları raporları (1/434) [1]*

MİLLÎ EĞİTİM VEKİLİ TEVFIK İLERİ (Samsun) — Muhterem arkadaşlar; bütçedeki tahsisatı dolayısıyla esasen bir hayli müzakeresini yapmış olduğumuz ve takdim edilen Doğu Üniversitesi kanunu lâyihasının da şu müddet içinde görüşülmesini arz ve teklif ediyorum.

REİS — Komisyonca, tasarının öncelikle ve ivedilikle görüşülmesi yazılı olarak teklif edilmiştir.

Öncelikle görüşülmesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki konuşma, bütçedeki tahsisat vesilesiyle cereyan etmiş olduğundan maddelere geçilmesini reyinize arz ediyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

İvedilikle görüşülmesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Doğu Üniversitesi kuruluş hazırlıkları hakkında kanun

MADDE 1. — Doğu vilâyetlerinde bir üniversite kurulmak üzere zaruri enstitü, yüksek okul, okul ve kurumları tesis için gerekli muameleleri yapmaya Millî Eğitim Vekili yetkilidir.

[1] 148 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Milli Eğitim Vekâleti mensupları hariç, Doğu Üniversitesinin kuruluş hazırlıklarında çalıştırılacak üniversiteler mensuplarıyla maaşlı veya ücretli Devlet memurlarına ve memur olmıyan mütehassıs şahıslara bu mesailerine karşılık olarak İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilecek miktarlarda ücret vermeye Milli Eğitim Vekili yetkilidir. Bu ücretler Üniversiteler Kanununa göre öğretim üyelerine verilen tazminata hâlel getirmez.

REİS — Maddeyi Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Milli Eğitim Vekâletince Doğu Üniversitesi için lüzumlu olduğu belirtilcek Devlete ait gayrimenkuller İcra Vekilleri Heyeti kararıyla birinci maddede yazılı kurumların çalışmalarına tahsis olunur.

REMZİ OĞUZ ARIK (Seyhan) — Teşkilât Kanunu geldiği zaman, Doğu Üniversitesi hakkında bizim de düşüncelerimiz mevcut olduğunu ve dermeyeran edeceğimizi arz etmiştim. Müzakeresine başladığımız Doğu Üniversitesi hakkında, bu münasebetle yalnız bir noktayı arzetmek isterim.

Doğu illerimiz, esas itibariyle binadan, müesseseden mahrum bir yerdir. Biz buralarda yeni tesislerin kurulmasını arzu etmekteyiz. Eski tesisleri almak değil, bu kanunla yeni şeyler yapılmasını ümit ediyorduk. Madde bu şekliyle bizi tatmin etmiş değildir.

MİLLÎ EĞİTİM VEKİLİ TEVFIK İLERİ (Samsun) — Efendim; bu maddeden kasdedilen şudur :

Enstitü, okul, yüksekokul ve nihayet fakültelerin teşkilât kanunu ileride huzuruza gelecektir. Fakültelerin kurulması için tesbit edilen yerlerde Hazineye ait her hangi bir arsa varsa bunların bu maksat için tahsis edilmesine dair bir maddedir. Yoksa Doğuda şu veya bunun elindeki her hangi bir binayı almak mevzu bahis değildir. İnanmak icap eder ki, Doğu Üniversitesi vesilesiyle hakikaten Doğuya çok güzel şeyler gidecek ve bu arada güzel binalar da her halde gidecektir. Maddenin kasdettiği husus budur.

REİS — Bir sual teveih ediyorlar, Remzi Oğuz arkadaşımız.

REMZİ OĞUZ ARIK (Seyhan) — Efendim, eğer arsa ve arazi ise, hakikaten bunda bir beis görülmez. Eğer bina için ise, noktai nazarımı müsaadenizle tekrar edeceğim.

MİLLÎ EĞİTİM VEKİLİ TEVFIK İLERİ (Samsun) — Bu madde, bilhassa Doğuda Üniversite binalarının bulunmaması dikkate alınmış olduğundan arsa ve arazi temini içindir. Bu arada devlete ait her hangi bir bina varsa, bu işe tahsis edilecektir.

SIRRI ATALAY (Kars) — Meselâ Kars'ta bir bina...

MİLLÎ EĞİTİM VEKİLİ TEVFIK İLERİ (Samsun) — Bilmiyorum. . .

BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HÂDİ HÜSMAN (İstanbul) — Efendim, böyle Hazineye ait gayrimenkullerin, lüzum hâsıl olduğu takdirde bir yere tahsisi için esasen İcra Vekilleri Heyetinden karar almaya lüzum yoktur.

Muhasebei Umumiye Kanununun 23 ncu maddesinde bu hususta sarahat vardır. 23 ncu maddeyi okuyorum :

«Devlete ait bilûmum gayrimenkul, emval, tapu idaresince Hazine namına tescil ve Maliye Vekâleti tarafından idare olunur. Bunlardan bir daireye tahsisi icap edenler o daireye, istimal olundukları müddetçe bilâicar verilebilir.»

Böyle bir hüküm vardır. Halbuki buradaki hüküm, arkadaşımızı daha iyi tatmin edici mahiyettedir. Doğrudan doğruya Hükümetçe karar verilecektir. Elbetteki Hükümet, nereye daha ziyade lâzımsa bunu takdir edecek ve bir Hükümet kararı istihsal edilecektir. Böyle olmasa idi Maliye Vekâleti, bu idareye daha kolaylıkla tahsis edebilirdi. Bu hüküm, bilâkis daha ziyade takyit edicidir ve Hükümet kararını istilzam eder mahiyettedir, bilmiyorum arkadaşımızı tatmin etti mi?

REİS — 3 ncu maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Milli Eğitim Vekâleti, Doğu Üniversitesi adına her türlü bağış ve vasiyet kabulüne yetkilidir. Bu çeşit bağışlar vergi, resim ve harçtan muaftır.

REİS — Maddeyi kabul buyuranlar... Et-

miyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Bu kanun neşri tarihinde me-riyete girer.

REİS — Maddeyi kabul buyuranlar... Et-miyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Bu kanunun hükümlerini ic-
raya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

REİS — Maddeyi kabul buyuranlar... Et-miyenler... Madde kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü açık oyunuza arz ediyor-
rum.

B — Bayındırlık Vekâleti Bütçesi

7. — *Karayolları Genel Müdürlüğü 1953
yılı Bütçe kanunu lâyihası ve Bütçe Komisyo-
nu raporu (1/481) [1]*

REİS — Bayındırlık Bütçesine geçiyoruz.
(Yarma kalsın sesleri).

Açık oya arzedilmiş olan bütçelerin netice-
si alınmadığından neticeye intizaren müsaade-
nizle devam edelim, zira tefhim mecburiyeti
vardır.

C. H. P. Grubu adına Atıf Topaloğlu, buyu-
run.

ATIF TOPALOĞLU (Ordu) — Efendim,
Grup adına konuşacağım, sözüm 10 dakikaya
sığmıyacak. (Sığar sesleri).

REİS — O halde yarın istediğiniz anda söz
alabilirsiniz.

(Söz Şevket Mocan'ındır.

Efendim, söz alan arkadaşları okuyorum :

Şevket Mocan, Esat Oktay, Lâtif Aküzüm,
Sırrı Atalay, Abbas Çetin, Himmet Ölçmen,
Sabri Erduman, Baha Akşit, Mecit Bumim,
Süleyman Kuranel, Nuri Ocakeroğlu, Feridun
Fikri Düşünsel, Nâtık Poyrazoğlu, Ahmet Ba-
şbüyük, Mehmet Özbey, İzzet Akçal, Tezer
Taşkıran, Ahmet Veziroğlu, Gazi Yiğitbaşı,
Veyis Koçulu, Hüsamettin Tugaç, Esat Do-
ğan, Hamdi Orhon, Mehmet Bahadır.

ŞEVKET MOCAN (Tekirdağ) — Pek muh-
terem arkadaşlarım, Bayındırlık Bütçesinin iki
esasında temennim ve şikâyetim olacaktır.

Birincisi; yurdun imar bilânçosu olan Ba-

yındırlık Bütçe imkânlarını memleketin her
parçasının mübrem ihtiyaçlarına göre âdilâne
tahsisini rica ediyorum.

İkincisi; tahsislerin sureti sarfını ve neti-
celerini, titiz bir teknik kontrole tâbi tutulma-
sını diliyorum. Ve bilhassa tahsislerin inşaat
mevsimleri geçirilmeden zamanında yerlerine
verilmiş olmasını rica ediyorum.

Muhterem arkadaşlarım, malûmu âlinizdir
ki, büyük rakamların umumi yekûnları sihrinde
hülyalara dalmak muvaffak olmak değildir.
Bir de bu meblâğları sarfeden mekanizmanın
ne halde işlediğini ve neticelerinin ne olduğunu
görmek ve bilmek lâzımdır. (Doğru sesleri).
Vakıa tahsislerin sarfı ve neticelerinin bir se-
nede bozulmaz, yıkılmaz olması bir vali mese-
lesidir. Bunun böyle olması, Bayındırlık Ve-
kâletini mesuliyetten kurtaramaz, Bayındırlık
sadece para takdim eden bir banka veznedarı
değildir. Verdiği paraların sarf şekillerini ve
neticelerini vilâyet müdürleriyle daimî temas
halinde en isabetli şekilde teknik kontrolünü
devam ettirmekle mükelleftir. Menfi netice-
leri mekanizma bozukluklarını İçişleri Bakanı
ile koordine bir halde çalışarak bedbaht vilâ-
yetlerin imdadına zamanında yetişmekle de
mükelleftir. (Bravo, doğru sesleri).

Muhterem arkadaşlarım; bütçe imkânları-
nın âdilâne taksiminden bahsetmiştim. Şikâ-
yetçi olduğum bu mevzua girmeden evvel tem-
sil ettiğim mıntakanın hususiyetini arz etmeme
müsaade etmenizi rica edeceğim.

Muhterem arkadaşlarım; Türkiye'de bildi-
ğimiz gibi bir mıntakai mahrumeye vardır Orada
memurlar üç sene hizmet etmeden terfi ede-
mezler. Mevzuatımıza bile girmiştir, malûm-
dur. Fakat mahrum mıntakalardan çok daha
ıstıraplar çekmiş, ihmal edilmiş bir de mınta-
kai metrûke vardır ki, o da Trakya'dır.

Çok kısa tarihte üç düşman istilâsı görmüş
iki sağuk harp bozgununa uğramış, Atlântik
Paktına kadar bir gece denklerini çözerek hu-
zurla uyumamış, mütemadi hicret halindeki bed-
baht Trakya'ya bir liranın sarfı israf, bir çivinin
çakılması zahmet telâkki edilmişti. Harbe gir-
memiş bir devletin bir parçası olan bu mıntaka
harbe girmişlerden çok fazla ıstıraplar çekmiş-
tir. Trakya'ya 1941 de tahliye emri verildiği
zaman hayvanlarını yok pahasına elinden çık-

[1] 98 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

rarak evini söküp bir bozgun halinde hicret eden analar, babaların yanında evlâtları bile yoktu; çünkü kısmî seferberliği 12 sınıf evlâdiye Trakya'ya yüklenmişti. Kemale gelen mezruat olduğu gibi tarlalarda terkedilmişti. Atlântik Paktının ve müstekar bir harici politikanın temin ettiği huzurla yurtlarına dönen mıntaka bir rüya ve hül-ya gibi dinlediğim Sayın Başbakanın üç saatlik hızla kalkınma hamlelerini bugün de radyolarda dinlemektedir. Üvey evlât olup olmadığımıza mebus olarak ben bile henüz karar vermiş durumda değilim.

Muhterem arkadaşlarım, temsil mıntakama hidroelektrik, baraj, sulu ziraat granit kayaları oyarak turistik yollar istiyecek değilim.

Trakya'nın yarısını yani demiryolun Şimaline isabet eden kısımda oturan Kışın köylerinde dizlerine kadar balçık çamuruna batmış vatandaşlarımı asfalta bağliyyacak kısa bir amutla muhasaradan kurtarılmasını istiyorum. Hazreti Âdem dirilse bir fark göremeyeceği patikalardan ancak Yazın katır sırtında ihtiyaçlarını bakkallara getirebilen; diğer yerlerden yüzde yüz fazlasına istihlâke mahkûmiyetten kurtarılmasını istiyorum. Sulu ziraatten bahsetmiyeceğim. Kışın çukurlara biriktirilmiş suları Yazın içmek mecburiyetine son verilmesini rica ediyorum.

Muhterem arkadaşlarım, ufak bir ırmağa yapılacak yirmi otuz merelik bir köprü ile muhasaradan kurtulacak on on beş köye seçmen sırtında ırmağı geçebilen bir mebus buralarda hızla kalkınmadan bahsederse hızla dayak yemeyi hak eder. (Gülüşmeler).

Muhterem arkadaşlarım, temsil ettiğim vilâyetin iki kazasından biri (fukara saray) kendinin ve hayvanının yemini istihsalden âciz, kısa ziraatinden başka çalı çırpılardan istihsal ettiği mangal kömürünü Çerkesköy İstasyonunda tüccara veresiye dört kuruşa yalvarırken İstanbul'da mangal kömürünün kilosu 22 kuruştur. Bir aded karpuz üç lira iken İstanbul'da tanesi 120 kuruştur. 20 - 25 kilometrelik bir tümsek bile olmayın, hiç olmazsa stablize bir amutla asfalta bu kaza halkı bağlanırsa, yirminci asır motörlü vasıtalarına İstanbul pazarı açılırsa bahtiyar oluruz.

Yalnız Tekirdağ'ın değil, bütün Trakya'nın şahdamarı olacak Kırklareli - Topkapı yolunun Saray'la Tayakadın arasında tesviyesi, köprü-

leri yapılmış, taşları çekilmiş, yolun ortadan çökmüş bir köprü manzarası arzeden kısmının yapılmasını beklemeye artık tahammülümüz kalmadı. (Bravo, çok doğru sesleri).

İkinci, ilcemizde yurtla, denizden başka irtibatı olmayın denizin müsaade ettiği mevsimde yirminci asır vasıtalarının iki defa Newyork'a gidip gelme zamanından fazla zamanda Yurt ve İstanbul pazarına yalnız denizden bağli iskelesiz Mürefte'dir. (Bravo sesleri). Tahsisatın ne şekilde sarfedildiğinin güzel bir ibret tablosu, üç senedir mâniyalı bir yarış sahası şeklinde yapabildiğimiz Şarköy yoluna 13 kilometreden ibaret taşı, kumu yol boyunca devam eden plâja tabiatın yığıdığı sahaya 13 kilometreden ibaret, hiç olmazsa stablize bir köy yolu ile olsun bağlanmasını diliyorum. Biliyorum bana yapılacak sahil turistik yolundan tahmin edecekler. Yapılacağına minnettarım ama geçeköndü önüne senelerce sonra çekilecek kadilaklardan evvel şu birkaç ay içinde boyları 2-5 metreyi geçmiyen 8 ahşap köprü ile 13 kilometrelik Şarköy'ü Mürefte'ye bir geçit vermesini beklemeye artık derman kalmadı. Vakit buyursunlar. (Bravo sesleri).

Şarköy - Gelibolu'ya, Hayrabolu'yu - Uzunköprü'ye bağlanmaları ihtiyacı da mâruzatımdan az mübrem değildir. Mevzuubahis ettiğim iki kazaya eskiden bugüne kadar Bakan ayağı basmamıştır. Huzurunuzda, en kısa zamanda sayın Vekili mâruzatımın hakikat hattâ eksik olduğunu bizzat görmeleri için davet ediyorum. Üçüncü sene sonunda da olsa üzüntülerimizi gözleriyle görmeleri memleket için hayırlı olacaktır. Ta ki her yerde asfaltın olmadığını görsünler. Seçmenlerim kendilerini köprüsüz ırmaklardan sırtlarında taşıyacaklar. Kongrelerinde bile ne Başbakan, ne Bakan sesi işitmemiş, yüzlerini görmemiş mıntakai metruke halkı bahtiyar olacaktır.

Bu davetimi lütfen kabul buyursunlar. (Sürekli alkışlar).

REİS — Ankara Üniversitesi 1953 yılı Bütçe Kanununa (249) oy verilmiştir. (249) kabul. Tasarının kanunluğu (249) oyla kabul edilmiştir.

İstanbul Üniversitesi 1953 yılı Bütçe Kanununa (245) oy verilmiştir. (245) kabul. Tasarının kanunluğu (245) oyla kabul edilmiştir.

İstanbul Teknik Üniversitesi 1953 yılı Bütçe Kanununa (247) oy verilmiştir. (247) kabul. Tasarımın kanunluğu (247) oyla kabul edilmiştir.

Doğu Üniversitesi Kuruluş hazırlıklarına dair kanun tasarısına (256) oy verilmiştir.

(254) kabul, (1) ret, (1) çekinir. Tasarımın kanunluğu (254) oyla kabul edilmiştir.

Yarın sabah saat 9 da toplanmak üzere oturma son veriyorum.

Kapanma saati : 21,00

Ankara Üniversitesi 1953 yılı Bütçe Kanununa verilen reylerin neticesi

(Kanun kabul edilmiştir.)

Âza sayısı : 487
Rey verenler : 249
Kabul edenler : 249
Reddedenler :
Çekinirler :
Reye katılmayanlar : 225
Açık mebusluklar : 13

[Kabul edenler]

AFYON KARAHİSAR

Abdallah Güler
Süleyman Kerman
Ahmed Veziroğlu

AĞRI

Kasım Küfrevi
Celâl Yardımcı

AMASYA

Hâmit Koray

ANKARA

Sadri Maksudi Arsal
Ömer Bilen
Dağıstan Binerbay
Osman Şevki çiçekdağ
Ramiz Eren
Mümtaz Faik Fenik
Osman Talât İltekin
Hâmid Şevket İnce
Seyfi Kurtbek
Talât Vasfi Öz
Fuad Seyhun
Cevdet Soydan

ANTALYA

Nazifi Şerif Nabel
Burhanettin Onat
Ahmet Tekelioğlu
Ahmet Tokuş

AYDIN

Namık Gedik
Nail Geveci
Şevki Hasırcı
Etem Menderes
Lûtfi Ülkümen

BALIKESİR

Vacit Asena
Salâhattin Baskan
Muzaffer Emiroğlu
Müfit Erkuyumcu
Enver Güreli
Müçteba İştin
Arif Kalıpsızoglu
Muharrem Tunçay
Sıtkı Yırcalı

BİLECİK

İsmail Aşkın
Keşşaf Mehmet Kurkut
Talât Oran
Yümnü Üresin

BİNGÖL

Feridun Fikri Düşünsel

BOLU

Fahri Belen
Zuhuri Danışman
Mithat Dayioğlu

İhsan Gülez

Kâmil Kozak

BURDUR

Fethi Çelikbaş
Mehmet Erkazancı
Mehmet Özbey

BURSA

Raif Aybar
Selim Ragıp Emeç
Selim Herkmen
Sadettin Karacabey
Hulûsi Köymen
Kenan Yılmaz
Necdet Yılmaz

ÇANAKKALE

Kenan Akmanlar
Bedi Enüstün
Emin Kalafat
İhsan Karasioğlu

ÇANKIRI

Celâl Otman

ÇORUH

Mecit Bumin
Abbas Gigin
Mesud Güney
Ali Rıza Sağlar
Zihni Ural

ÇORUM

Sedat Baran
Şevki Gürses
Baha Koldaş
Hüseyin Ortakçıoğlu
Saip Özer
Hasan Ali Vural
Baha Akşit
Yusuf Azizoglu
Mehmet Enginün
Cemal Köprülü
Rükneddin Nasuhioğlu

ELAZIĞ

Suphi Ergene
Ömer Faruk Sanaç
Mehmet Şevki Yazman
Hâmit Ali Yöney

ERZURUM

Fehmi Çobanoğlu
Sabri Erduman
Enver Karan
Emrullah Nutku
Memiş Yazıcı

ESKİŞEHİR

Muhtar Başkurt
Ali Fuad Cebesoy
Hasan Polatkan
Abidin Potuoğlu
Kemal Zeytinolllu

GAZİANTEP

Ekrem Cenani
Samih İnal
Galip Kınöğlu
Süleyman Kuranel
Ali Ocak
Cevdet San
Salâhattin Ünlü

GİRESUN

Hamdi Bozbağ
Ali Naci Duyduk
Hayrettin Erkmén
Tahsin İnane
Doğan Köymen
Mazhar Şener
Adnan Tüfekcioğlu

GÜMÜŞANE

Vasfi Mahir Kocatürk
Halis Tokdemir

HATAY

Hasan Reşit Tankut

İÇEL

Salih İnankur
Refik Koraltan
Şahap Tol

İSPARTA

İrfan Aksu
Reşit Turgut

İSTANBUL

Salamon Adato
Bedri Nedim Göknıl
Hâdi Hüsman
Fuad Köprülü
Ahilya Moshos
Seyfi Oran
Fahrettin Sayımer
Füruzan Tekil
Hüsnü Yaman
Sani Yaver

İZMİR

Mehmet Aldemir
Pertev Arat
Behzat Bilgin

Osman Kapani
Halil Özyörük
Ekrem Hayri Üstündağ

KARS

Fevzi Aktaş
Lâtif Aküzüm
Sırrı Atalay
Mehmet Bahadır
Abbas Çetin
Veyis Koçulu
Esat Oktay
Hüsamettin Tugaç

KASTAMONU

Galib Deniz
Sait Kantarel
Fahri Keçecioğlu
Hayri Tosunoğlu

KAYSERİ

Fikri Apaydın
İsmail Berkok
Emin Develioğlu
Kâmil Gündeş
Ali Rıza Kılıçkale
İbrahim Kirazoğlu
Mehmet Özdemir
Yusuf Ziya Turgut

KOCAELİ

Ekrem Alican
Hamdi Başak
Mümtaz Kavaleroğlu
Yeredoğ Kişioğlu
Saim Önhon
Lûtfi Tokoğlu
Hüsnü Türkand

KONYA

Abdürrahman Fahri A-
ğaoğlu
Rifat Alabay
Hidayet Aydınér
Remzi Birand
Saffet Gürol
Himmet Ölemen
Murad Âli Ülgen
Umran Nazif Yiğiter

KÜTAHYA

Mecdet Alkin
Yusuf Aysal
Besim Besin
Asım Gündüz

Ahmet İhsan Gürsoy
Ahmet Kavuncu
Remzi Koçak

MALATYA

Mehmet Kulu
Nuri Ocakcioğlu
Lûtfi Sayman

MANİSA

Samet Ağaoğlu
Şemi Ergin
Faruk İlker
Refik Şevket İnce
Fevzi Lûtfi Karaos-
manoğlu
Muzaffer Kurbanoglu
Nafiz Körez
Sudi Mihçioğlu
Hamdullah Suphi Tan-
rıöver

Muhlis Tümay

MARAS

Abullah Aytemiz
Salâhattin Hüdayioğlu
Mazhar Özsoy

MUĞLA

Yavuz Başer
Zeyyat Mandalıncı
Nuri Özsan

MUŞ

Hamdi Dayı

NİĞDE

Hâdi Arıbaş
Necip Bilge
Süreyya Dellaloğlu
Asım Doğanay
Fahri Köşkeroğlu
Halil Nuri Yurdakul

ORDU

Naşit Fırat

SAMSUN

Naci Berkman
Tevfik İleri
Firuz Kesim
Muhittin Özkefeli
Ferid Tüzel
Hâdi Uzer

SEYHAN

Zeki Akçalı
Remzi Oğuz Arık

Arif Nihat Asya
Tevfik Coşkun
Sinan Tekelioğlu
Cezmi Türk

SİİRD

Baki Erden
Mehmet Daim Süalp
Cemil Yardım

SİNOB

Muhtar Acar
Server Somuncuoğlu
Ali Şükrü Şavlı

SİVAS

İbrahim Duygun
Şevki Ecevit
Nurettin Ertürk
Bahattin Taner
Hüseyin Yüksel

TEKİRDAĞ

Zeki Erataman
Şevket Mocan

TOKAD

Sıtkı Atanç
Fevzi Çubuk
Ahmet Gürkan
Hamdi Koyutürk
Halûk Ökeren
Mustafa Özdemir

TRABZON

Salih Esad Alperen
Mahmut Goloğlu
Süleyman Fehmi Ka-
laycioğlu
Hamdi Orhon
Mustafa Reşit Tarakçı-
oğlu
Cahid Zamangil

TUNCELİ

Hıdır Aydın
Hasan Remzi Kulu

URFA

Necdet Acanal
Feridun Ayalp
Reşit Kemal Timuroğlu

YOZGAD

Niyazi Ünal Alıcıl
Faik Erbaş
Fuat Nizamoğlu
Hasan Üçöz

ZONGULDAK
Fehmi Açıksöz

Yunus Muammer Ala-
kant

Suat Başol
Ali Rıza İncealemdar-

oğlu
Cemal Kıpçak

[Reye katılmayanlar]

AFYON KARAHİSAR

Bekir Oynaganlı
Kemal Özçoban
Ali İhsan Sâbis
Avni Tan
Salih Torfilli
Gazi Yiğitbaşı

AĞRI

Halis Öztürk
AMASYA
Kemal Eren
İsmet Olgaç
Cevdet Topcu

ANKARA

Salâhaddin Âdil
Muhlis Bayramoğlu
Salâhattin Benli
Hamdi Bulgurlu
Muhlis Ete
Abdullah Gedikoğlu

ANTALYA

Fatin Dalaman
Akif Sarıoğlu
İbrahim Subaşı

AYDIN

A. Baki Ökdem
Cevat Ülkü

BALIKESİR

Esat Budakoğlu
Ali Fahri İşeri
Ahmet Kocabıykoğlu
(İ. A.)

Yahya Pelvan

BİNGÖL

Mustafa Nuri Okeuoğlu

BİTLİS

Nusrettin Barut
Salâhattin İnan

BOLU

Mahmut Güçbilmez
Vahit Yöntem

BURSA

Halil Ayan
Agâh Erozan
Mithat San

Halûk Şaman
Ali Canib Yöntem
ÇANAKKALE

Süreyya Endik
Nihat İyriboz
Nusret Kirişcioğlu
Ömer Mart

ÇANKIRI

Kâzım Arar
Kemal Atakurt
Celâl Boynuk
Kenan Çığman

ÇORUM

Ahmet Başbüyük
Hakkı Yemeniciler

DENİZLİ

Fikret Başaran
Ali Çobanoğlu
Mustafa Gülcügil
Eyüp Şahin
Refet Tavashoğlu

DIYARBAKIR

Ferit Alpiskender
M. Remzi Bucak
Mustafa Ekinci
Nâzım Önen
Kâmil Tavşu

EDİRNE

Arif Altınalmaz
Hasan Osma

ELÂZİĞ

Abdullah Demirtaş
ERZİNCAN

Cemal Göneng
Şemsettin Günaltay
Nahid Pekcan
Sabit Sağıroğlu
Ziya Soylu

ERZURUM

Saîd Başak
Rıfki Salim Burçak
Bahadır Dülger
Rıza Topçuoğlu
Mustafa Zeren

ESKİŞEHİR

Ekrem Baysal
GİRESUN
Arif Hikmet Pamuk-
oğlu

GÜMÜŞANE

Cevdet Baybura
Ahmet Kemal Varınca
Kemal Yörükoğlu
Halit Zarbun

HAKKÂRİ

Selim Seven
HATAY

Abdullah Cilli
Abdürrahman Melek
Celâl Sait Siren
Tayfur Sökmen
Cavit Yurtman

İÇEL

Halil Atalay
Hüseyin Fırat
Aziz Köksal
Celâl Ramazanoğlu

İSPARTA

Saîd Bilgiç
Kemal Demiralay
Tahsin Tola

İSTANBUL

Enver Adakan
İhsan Altınel
Ahmet Hamdi Başar
Andre Vahram Bayar
Celâl Bayar (Reisicum-
hur)

Nihad Reşad Belger
Mithat Benker
Faruk Nafiz Çamlıbel
Fuad Hulûsi Demirelli
Salih Fuad Keçeci
Adnan Menderes (Baş-
vekil)

Mükerrem Sarol
Mithat Sözer
Nazlı Tılabar
Ahmet Topcu

Celâl Türkgeldi
Senihi Yürüten

İZMİR

Halide Edib Adıvar
Cihad Baban
Avni Başman
Muhiddin Erener
Sadık Giz
Tarık Gürerk
Necdet İncekara
Vasfi Menteş
Abidin Tekön
Cemal Tunca
Zühtü Hilmi Velibese

KARS

Tezer Taşkıran
Hüseyin Cahit Yalçın

KASTAMONU

Şükrü Kerimzade
Muzaffer Âli Mühtö
Rifat Taşkın
Ziya Termen
Hamdi Türe

KIRKLARELİ

Şefik Bakay
Mahmut Erbil
Sıtkı Pekkip
Fikret Filiz
Faik Üstün

KIRŞEHİR

Osman Bölükbaşı
Halil Sezai Erkut
Elvan Kaman
Rifat Özdeş

KOCAELİ

Ziya Atığ
Salih Kalemcioğlu
Ethem Vassaf
Mehmet Yılmaz

KONYA

Kemal Ataman
Sıtkı Salim Burçak
Abdi Çilingir
Ziyad Ebüzziya
Ali Rıza Ercan

Tarık Kozbek
Muammer Obuz
KÜTAHYA
Hakkı Gedik
Süleyman Süruri Na-
suhoglu
İhsan Şerif Özgen
(I. Â.)

MALATYA
Esat Doğan
Hüseyin Doğan
Mehmet Sadık Eti
Hikmet Fırat
İsmet İnönü
Mehmet Kartal
Abdülkadir Özbay

MANİSA
Adnan Karaosmanoğlu
Kâzım Taşkent
MARAS
Ahmet Bozdağ
Ahmet Kadoğlu
Nedim Ökmen (Vekil)
Remzi Öksüz

MARDİN
Abdürrahman Bayar
Mehmet Kâmil Boran
Rıza Erten

Abdülkadir Kalav
Cevdet Öztürk
Kemal Türkoğlu
Aziz Uras

MUĞLA
Cemal Hünel
Nadir Nadi
Nâtk Poyrazoğlu

MUŞ
Ferit Kılıçlar
NİĞDE

Ferit Ecer
Hüseyin Ülkü
ORDU

Refet Aksoy
Hüsnü Akyol
Feyzi Boztepe
Yusuf Ziya Ortaç
Zeki Mesut Sezer
Hamdi Şarlan
Atıf Topaloğlu

RİZE
İzzet Akçal
Kemal Balta
Osman Kavrakoğlu
Mehmet Fahri Mete
Ahmet Morgil
Zeki Rıza Sporel

SAMSUN
Haşim Alişan
İsmail Işın
Şükrü Uluçay
Hasan Fehmi Ustaoglu

SEYHAN
Sedat Barı
Yusuf Ziya Eker
Reşad Güçlü
Mahmut Kibaroğlu
Salim Serçe

SİİRD
Şefik Türkdoğan
SİNOB

Nuri Sertoğlu
Muhit Tümerkan
SİVAS
Nâzım Ağacıkoğlu
Ercüment Damalı
Halil İmre
Rifat Öçten
Sedat Zeki Örs
Reşat Şemsettin Sirer

TEKİRDAĞ
İsmail Hakkı Akyüz
Hüseyin Bingül
Yusuf Ziya Tuntaş

TOKAD
Zihni Betil
Muzaffer Önal
TRABZON
Naci Altuğ
Faik Ahmed Barutçu
Saffet Baştımar
Cemal Reşit Eyüboğlu
Hasan Saka
URFA
Feridun Ergin
Hasan Oral
Celâl Öncel

VAN
İzzet Akın
Ferid Melen
Kâzım Özalp
YOZGAD
Avni Doğan
Yusuf Karşoğlu
Hâşim Tatlıoğlu

ZONGULDAK
Hüseyin Balık
Abdürrahman Boyacı-
giller
Rifat Sivişoğlu
Avni Yurdabayrak

[Açık mebusluklar]

Denizli	2	Tokad	1
Diyarbakır	1	Trabzon	1
Kastamonu	1	Urfa	1
Kayseri	1	Zonguldak	1
Konya	2		—
Malatya	1		13
Sivas	1		

Âza sayısı : 487

Rey verenler : 245

Kabul edenler : 245

Reddedenler :

Çekinserler :

Reye katılmıyanlar : 229

Açık mebusluklar : 13

[Kabul edenler]

AFYON KARAHİSAR

Süleyman Kerman

Ahmed Veziroğlu

AĞRI

Kasım Küfrevi

Halis Öztürk

Celâl Yardımcı

AMASYA

Hâmit Koray

ANKARA

Sadri Maksudi Arsal

Ömer Bilen

Dağistan Binerbay

Hamdi Bulgurlu

Osman Şevki Çiçekdağ

Ramiz Eren

Mümtaz Faik Fenik

Osman Talât İltekin

Hâmid Şevket İnce

Seyfi Kurtbek

Talât Vasfi Öz

ANTALYA

Nazifi Şerif Nabel

Burhanettin Onat

Ahmet Takuş

AYDIN

Namık Gedik

Nail Geveci

Şevki Hasırcı

Etem Menderes

Lûtfi Ülkümen

BALIKESİR

Vacid Asena

Salâhattin Baskan

Muzafer Emiroğlu

Müfit Erkuyumcu

Enver Güreli

Müteba İştin

Arif Kalıpsızoglu

Ahmet Kocabıykoğlu

Yahya Pelvan

Muharrem Tunçay

Sıtkı Yırcalı

BİLECİK

İsmail Aşkın

Keşşaf Mehmet Kurkut

Yümnü Üresin

BİNGÖL

Feridun Fikri Düşünsel

BİTLİS

Salâhattin İnan

BOLU

Fahri Belen

Zuhuri Danışman

Mithat Dayioğlu

İhsan Gülez

Kâmil Kozak

BURDUR

Fethi Çelikbaş

Mehmet Erkazancı

Mehmet Özbey

BURSA

Raif Aybar

Selim Ragıp Emec

Selim Herkmen

Sadettin Karacabey

Hulûsi Köymen

Kenan Yılmaz

Necdet Yılmaz

Ali Canib Yöntem

ÇANAKKALE

Bedi Enüstün

İhsan Karasioğlu

Ömer Mart

ÇANKIRI

Celâl Otman

ÇORUH

Mecit Bumin

Abbas Gigin

Mesud Güney

Zihni Ural

ÇORUM

Sedat Baran

Şevki Gürses

Baha Koldaş

Hüseyin Ortakcioğlu

Saip Özer

Hasan Ali Vural

DENİZLİ

Baha Akşit

EDİRNE

Arif Altınalmaz

Mehmet Enginün

Cemal Köprülü

Rükneddin Nasuhioğlu

ELÂZİĞ

Ömer Faruk Sanaç

Mehmet Şevki Yazman

Hâmit Ali Yöney

ERZURUM

Fehmi Çobanoğlu

Sabri Erduman

Enver Karan

Enrullah Nutku

Memiş Yazıcı

ESKİŞEHİR

Ali Fuad Cebesoy

Hasan Polatkan

Kemal Zeytinoğlu

GAZİANTEP

Ekrem Cenani

Samih İnal

Galip Kınoglu

Süleyman Kuranel

Ali Ocak

Cevdet San

Salâhattin Ünlü

GİRESUN

Hamdi Bozbağ

Ali Naci Duyduk

Hayrettin Erkmén

Tahsin İnanç

Doğan Köymen

Mazhar Şener

Adnan Tüfekcioğlu

GÜMÜŞANE

Vasfi Mahir Kocatürk

İÇEL

Refik Koraltan

İSPARTA

İrfan Aksu

Reşit Turgut

İSTANBUL

Salamon Adato

Ahmet Hamdi Başar

Bedri Nedim Göknil

Hâdi Hüsman

Fuad Köprülü

Ahilya Moshos

Seyfi Oran

Mükerrem Sarol

Fahrettin Saymer

Füruzan Tekil

Hüsnü Yaman

Sani Yaver

İZMİR

Halide Edib Adıvar

Mehmet Aldemir

Avni Başman
Behzat Bilgin
Osman Kapani
Halil Özyörük
Cemal Tunca
Ekrem Hayri Üstündağ
Zühtü Hilmi Velibeşe

KARS

Fevzi Aktaş
Lâtif Aküzüm
Sırrı Atalay
Mehmet Bahadır
Abbas Çetin
Veyis Koçulu
Esat Oktay
Hüsamettin Tugaç

KAŞTAMONU

Galip Deniz
Sait Kantarel
Fahri Keçecioglu
Muzaffer Âli Mühto
Hayri Tosunoğlu

KAYSERİ

Fikri Apaydın
İsmail Berkok
Emin Develioğlu
Kâmil Gündeş
Ali Rıza Kılıçkale
İbrahim Kirazoglu
Mehmet Özdemir
Yusuf Ziya Turgut

KIRŞEHİR

Rifat Özdeş
KOCAELİ

Ekrem Alican
Hamdi Başak
Mümtaz Kavaleroğlu
Yeredoğ Kişioğlu
Saim Önhon
Lütfi Tokoğlu

Hüsnü Türkan
KONYA
Rifat Alabay
Hidayet Aydın
Remzi Birand
Saffet Gürol
Murad Âli Ülgen
Umran Nazif Yiğiter

KÜTAHYA

Meedet Alkin
Yusuf Aysal
Besim Besin
Asım Gündüz
Ahmet İhsan Gürsoy
Ahmet Kavuncu
Remzi Koçak
İhsan Şerif Özgen

MALATYA

Esat Doğan
Mehmet Kulu
Nuri Ocakçioğlu
Lütfi Sayman

MANİSA

Samet Ağaoğlu
Şemi Ergin
Faruk İlker
Fevzi Lütfi Karaos-
manoğlu
Muzaffer Kurbanoglu
Nafiz Körez
Sudi Mihçioğlu
Hamdullah Suphi Tan-
rıöver
Muhlis Tümay

MARAS

Abullah Aytemiz
Salâhattin Hüdayioğlu
Nedim Ökmen
Mazhar Özsoy

MUĞLA
Yavuz Başer
Zeyyat Mandalinci
Nuri Özsan
MUŞ

Hamdi Dayı
NİĞDE

Hâdi Arıbaş
Necip Bilge
Süreyya Dellâloğlu
Asım Doğanay
Fahri Köşkeroğlu
Halil Nuri Yurdakul

ORDU

Refet Aksoy
Hüsnü Akyol
Naşit Fırat

SAMSUN

Tevfik İleri
Firuz Kesim
Muhittin Özkefeli
Ferid Tüzel
Hâdi Uzer

SEYHAN

Zeki Akçalı
Remzi Oğuz Arık
Arif Nihat Asya
Tevfik Coşkun
Sinan Tekelioğlu

SİİRD

Baki Erden
Şefik Türkdogan
Cemil Yardım

SİNOB

Muhtar Acar
Nuri Sertoğlu
Server Somuncuoğlu
Ali Şükrü Şavlı
SİVAS
İbrahim Duygun

Şevki Ecevit
Bahattin Taner
TEKİRDAĞ
Zeki Erataman
Şevket Mocan
TOKAD

Sıtkı Atanç
Fevzi Çubuk
Ahmet Gürkan
Hamdi Koyutürk
Halûk Ökeren
Mustafa Özdemir

TRABZON

Salih Esad Alperen
Mahmut Goloğlu
Süleyman Fehmi Ka-
laycioğlu
Hamdi Orhon
Mustafa Reşit Tarakçı-
oğlu
Cahid Zamangil

TUNCELİ

Hıdır Aydın
Hasan Remzi Kulu

URFA

Necdet Açıanal
Feridun Ergin
Reşit Kemal Timuroğlu

YOZGAD

Niyazi Ünal Alıcılı
Fuat Nizamoğlu
Hasan Üçöz

ZONGULDAK

Fehmi Açıksoz
Yunus Muammer Ala-
kant
Suat Başol
Ali Rıza İncealemdar-
oğlu

*[Reye katılmıyanlar]***AFYON KARAHİSAR**

Abdullah Güler
Bekir Oynaganlı
Kemal Özçoban
Ali İhsan Sâbis
Avni Tan
Salih Torfilli

Gazi Yiğitbaşı

AMASYA

Kemal Eren
İsmet Olgaç
Cevdet Topcu

ANKARA

Salâhaddin Âdil

Muhlis Bayramoğlu
Salâhattin Benli (İ.)
Muhlis Ete
Abdullah Gedikoğlu
Fuad Seyhun
Cevdet Soydan

ANTALYA

Fatin Dalaman
Akif Sarioğlu
İbrahim Subaşı
Ahmet Tekelioğlu
AYDIN
A. Baki Ökdem

Cevat Ülkü

BALIKESİR

Esat Budakoğlu

Ali Fahri İşeri

BİLECİK

Talât Oran

BİNGÖLMustafa Nuri Okcuoğlu
(İ.)**BİTLİS**

Nusrettin Barut

BOLU

Mahmut Güçbilmez

Vahit Yöntem

BURSA

Halil Ayan

Agâh Erozan

Mithat San

Halûk Şaman

ÇANAKKALE

Kenan Akmanlar

Süreyya Endik

Nihat İyriboz

Emin Kalafat

Nusret Kirişcioğlu

ÇANKIRI

Kâzım Arar

Kemal Atakurt

Celâl Boynuak

Kenan Çıgman

ÇORUH

Ali Rıza Sağlar

ÇORUM

Ahmet Başıbüyük

Hakkı Yemeniciler

DENİZLİ

Fikret Başaran

Ali Çobanoğlu

Mustafa Güleügil

Eyüp Şahin

Refet Tavashoğlu

DİYARBAKIR

Ferit Alpiskender

Yusuf Azizoglu

M. Remzi Bucak

Mustafa Ekinci

Nâzım Önen

Kâmil Tayş

EDİRNE

Hasan Osma

ELAZIĞ

Abdullah Demirtaş

Suphi Ergene

ERZİNCAN

Cemal Göneng

Şemsettin Günaltay

Nahid Pekcan

Sahit Sağiroğlu (İ.)

Ziya Soylu

ERZURUM

Saîd Başak

Rıfki Salim Burçak

Bahadır Dülger

Rıza Topçuoğlu

Mustafa Zeren

ESKİŞEHİR

Muhtar Başkurt

Ekrem Baysal

Abidin Potuoğlu

GİRESUNArif Hikmet Pamuk-
oğlu**GÜMÜŞANE**

Cevdet Baybura

Halis Tokdemir

Ahmet Kemal Varınca

Kemal Yörükoğlu

Halit Zarbun

HAKKÂRİ

Selim Seven (İ.)

HATAY

Abdullah Cilli

Abdürrahman Melek

Celâl Sait Siren

Tayfur Sökmen (İ.)

Hasan Reşit Tankut

Cavit Yurtman

İÇEL

Halil Atalay

Hüseyin Fırat

Salih İnankur

Aziz Köksal

Celâl Ramazanoğlu

Şahap Tol

İSPARTA

Said Bilgiç

Kemal Demiralay (İ.)

Tahsin Tola

İSTANBUL

Enver Adakan

İhsan Altinel

Andre Vahram Bayar

Celâl Bayar (Reisicum-
hur)

Nihad Reşad Belger

Mithat Benker (İ.)

Faruk Nafiz Çamlıbel

Fuad Hulûsi Demirelli

Salih Fuad Keçeci

Adnan Menderes (Baş-
vekil)

Mithat Sözer

Nazlı Tılabar (İ.)

Ahmet Topcu

Celâl Türkgeldi

Senihi Yürüten

İZMİR

Pertev Arat

Cihad Baban

Muhiddin Erener

Sadık Giz

Tarık Gürerk

Necdet İncekara

Vasfi Mentesh

Abidin Tekön

KARS

Tezer Taşkıran

Hüseyin Cahit Yalçın

KASTAMONU

Şükrü Kerimzade (İ.)

Rifat Taşkın

Ziya Termen

Hamdi Türe

KIRKLARELİ

Şefik Bakay

Mahmut Erbil

Fikret Filiz

Sıtkı Pekkip (İ.)

Faik Üstün

KIRŞEHİR

Osman Bölükbaşı (İ.)

Halil Sezai Erkut

Elvan Kaman

KOCAELİ

Ziya Atış

Salih Kalemcioglu (İ.)

Ethem Vassaf

Mehmet Yılmaz

KONYAAbdürrahman Fahri
Ağaoğlu

Kemal Ataman

Sıtkı Salim Burçak

Abdi Çilingir

Ziyad Ebüzziya

Ali Rıza Ercan

Tarık Kozbek

Muammer Obuz

Himmet Ölmen

KÜTAHYA

Hakkı Gedik

Süleyman Süruri Na-
suhoglu**MALATYA**

Hüseyin Doğan

Mehmet Sadık Eti

Hikmet Fırat

İsmet İnönü

Mehmet Kartal

Abdülkadir Özbay

MANİSA

Refik Şevket İnce

Aduan Karaosmanoğlu

Kâzım Taşkent

MARAS

Ahmet Bozdağ

Ahmet Kadoğlu

Remzi Öksüz

MARDİN

Abdürrahman Bayar

Mehmet Kâmil Boran

Rıza Erten

Abdülkadir Kalav

Cevdet Öztürk

Kemal Türkoğlu

Aziz Uras

MUĞLA

Cemal Hünel

Nadir Nadi

Nâtik Poyrazoğlu

MUŞ

Ferit Kılıçlar

NİĞDE

Ferit Ecer

Hüseyin Ülkü

ORDU

Feyzi Boztepe

Yusuf Ziya Ortaç (İ.)

Zeki Mesut Sezer
Hamdi Şarlan
Atıf Topaloğlu

RİZE

İzzet Akçal
Kemal Balta
Osman Kavrakoğlu
Mehmet Fahri Mete
Ahmet Morgil
Zeki Rıza Sporel

SAMSUN

Haşim Alican (İ.)
Naci Berkman
İsmail Işın
Şükrü Uluçay
Hasan Fehmi Ustaoglu
SEYHAN
Sedat Barı

Yusuf Ziya Eker
Reşad Güçlü
Mahmut Kibaroglu

Salim Serçe
Cezmi Türk

SİİRD

Mehmet Daim Süalp

SİNOB

Muhit Tümerkan

SİVAS

Nâzım Ağacıkoğlu
Ercüment Damalı
Nurettin Ertürk
Halil İmre
Rifat Öçten
Sedat Zeki Örs
Reşat Şemseddin Sirer

Hüseyin Yüksel
TEKİRDAĞ
İsmail Hakkı Akyüz
Hüseyin Bingül
Yusuf Ziya Tuntaş

TOKAD

Zihni Betil
Muzaffer Önal

TRABZON

Naci Altuğ
Faik Ahmed Barutçu
Saffet Baştımaz
Cemal Reşit Eyüboğlu
Hasan Saka

URFA

Feridun Ayalp
Hasan Oral

Celâl Öncel
VAN

İzzet Akın
Ferid Melen
Kâzım Özalp

YOZGAD

Avni Doğan
Faik Erbaş
Yusuf Karshoğlu (İ.)
Hâşim Tathoğlu (İ.)

ZONGULDAK

Hüseyin Balık
Abdürrahman Boyacı-
giller
Cemal Kıpçak
Rifat Sivişoğlu
Avni Yurdabayrak

[Açık mebusluklar]

Denizli	2	Tokad	1
Diyarbakır	1	Trabzon	1
Kastamonu	1	Urfa	1
Kayseri	1	Zonguldak	1
Konya	2		—
Malatya	1		13
Sivas	1		

Âza sayısı : 487

Rey verenler : 247

Kabul edenler : 247

Reddedenler :

Çekinserler :

Reye katılmıyanlar : 227

Açık mebusluklar : 13

[Kabul edenler]

AFYON KARAHİSAR

Süleyman Kerman

Ali İhsan Sâbis

Ahmed Veziroğlu

AĞRI

Celâl Yardımcı

AMASYA

Hâmit Koray

ANKARA

Sadri Maksudi Arsal

Ömer Bilen

Dağistan Binerbay

Hamdi Bulgurlu

Osman Şevki Çiçekdağ

Ramiz Eren

Mümtaz Faik Fenik

Osman Talât İltekin

Hâmid Şevket İnce

Seyfi Kurtbek

Talât Vaffi Öz

Fuad Seyhun

Cevdet Soydan

ANTALYA

Fatin Dalaman

Nazifi Şerif Nabel

Burhanettin Onat

Ahmet Tekelioğlu

Ahmet Tokuş

AYDIN

Namık Gedik

Nail Geveci

Etem Menderes

Cevat Ülkü

Lütfi Ülkümen

BALIKESİR

Vacid Asena

Salâhattin Baskan

Muzaffer Emiroğlu

Müfit Erkuyumcu

Enver Güreli

Müçteba Iştın

Arif Kalıpsızoğlu

Ahmet Kocabıykoğlu

Yahya Pelvan

Sıtkı Yırcalı

BİLECİK

İsmail Aşkın

Keşşaf Mehmet Kurkut

Talât Oran

Yümnü Üresin

BİNGÖL

Feridun Fikri Düşünsel

BİTLİS

Salâhattin İnan

BOLU

Fahri Belen

Zuhuri Danışman

Mithat Dayıoğlu

Kâmil Kozak

BURDUR

Fethi Çelikbaş

Mehmet Erkazancı

Mehmet Özbey

BURSA

Raif Aybar

Selim Ragıp Emeç

Selim Herkmen

Sadettin Karacabey

Hulûsi Köymen

Kenan Yılmaz

Neddet Yılmaz

ÇANAKKALE

Bedi Enüstün

Emin Kalafat

İhsan Karasioğlu

ÇANKIRI

Celâl Otman

ÇORUH

Mecit Bumin

Abbas Gigin

Mesud Güney

Ali Rıza Sağlar

Zihni Ural

ÇORUM

Sedat Baran

Şevki Gürses

Baha Koldaş

Hüseyin Ortakcioğlu

Saip Özer

Hasan Ali Vural

DENİZLİ

Baha Akşit

Eyüp Şahin

EDİRNE

Mehmet Enginün

Rükneddin Nasuhioğlu

ELÂZİĞ

Ömer Faruk Sanaç

Mehmet Şevki Yazman

Hâmit Ali Yöney

ERZURUM

Fehmi Çobanoğlu

Enver Karan

Emrullah Nutku

Memiş Yazıcı

ESKİŞEHİR

Ali Fuad Cebesoy

Hasan Polatkan

Kemal Zeytinoğlu

GAZİANTEP

Ekrem Cenani

Samih İnal

Galip Kınöğlu

Süleyman Kuranel

Ali Ocak

Cevdet San

Salâhattin Ünlü

GİRESUN

Hamdi Bozbağ

Ali Naci Duyduk

Hayrettin Erkmen

Tahsin İnanc

Doğan Köymen

Mazhar Şener

Adnan Tüfekcioğlu

GÜMÜŞANE

Halis Tokdemir

Halit ZARBUN

İÇEL

Refik Koraltan

Şahap Tol

İSPARTA

İrfan Aksu

Reşit Turgut

İSTANBUL

Salamon Adato

Ahmet Hamdi Başar

Faruk Nafiz Çamlıbel

Bedri Nedim Göknl

Hâdi Hüsman

Fuad Köprülü

Ahilya Moshos

Seyfi Oran

Mükerrem Sarol

Fahrettin Sayımer

Füruzan Tekil

Hüsnü Yaman

Sani Yaver

İZMİR

Halide Edib Adıvar
Mehmet Aldemir
Behzat Bilgin
Osman Kapani
Halil Özyörük
Cemal Tunca
Ekrem Hayri Üstündağ
Zühtü Hilmi Velibese

KARS

Fevzi Aktaş
Lâtif Aküzüm
Sırrı Atalay
Mehmet Bahadır
Abbas Çetin
Veyis Koçulu
Esat Oktay
Hüsamettin Tugaç

KASTAMONU

Galib Deniz
Sait Kantarel
Fahri Keçecioglu
Hayri Tosunoğlu

KAYSERİ

Fikri Apaydın
İsmail Berkok
Emin Develioğlu
Kâmil Gündes
Ali Rıza Kılıçkale
İbrahim Kirazoglu
Mehmet Özdemir
Yusuf Ziya Turgut

KOCAELİ

Ekrem Alican
Hamdi Başak
Mümtaz Kavalcıoğlu
Yeredoğ Kişioğlu
Saim Önhon
Lûtfi Tokoğlu
Hüsnü Türkan

KONYA

Rifat Alabay
Hidayet Aydınır
Remzi Birand
Saffet Gürol
Murad Âli Ülgen
Umran Nazif Yiğiter

KÜTAHYA

Mecdet Alkin
Yusuf Aysal
Besim Besin
Asım Gündüz
Ahmet İhsan Gürsoy
Ahmet Kavuncu
Remzi Koçak

MALATYA

Mehmet Kulu
Nuri Ocakcioğlu
Lûtfi Sayman

MANİSA

Samet Ağaoğlu
Şemi Ergin
Faruk İlker
Adnan Karaosmanoğlu
Fevzi Lûtfi Karaos-
manoğlu
Muzaffer Kurbanoglu
Nafiz Körez
Sudi Mihçioğlu
Hamdullah Suphi Tan-
rıöver
Muhlis Tümay

MARAS

Abullah Aytemiz
Salâhattin Hüdayioğlu
Mazhar Özsoy

MUĞLA

Yavuz Başer
Zeyyat Mandalinci
Nuri Özsan

MUŞ

Hamdi Dayı
Ferit Kılıçlar
NİĞDE
Hâdi Arıbaş
Necip Bilge
Süreyya Dellaloğlu
Asım Doğanay
Ferit Ecer
Fahri Köşkeroglu
Hüseyin Ülkü
Halil Nuri Yurdakul

ORDU

Refet Aksoy
Hüsnü Akyol
Naşit Fırat

SAMSUN

Tevfik İleri
Muhittin Özkefeli
Ferid Tüzel
Hâdi Uzer

SEYHAN

Zeki Akçalı
Remzi Oğuz Arık
Arif Nihat Asya
Tevfik Coşkun
Sinan Tekelioğlu
Cezmi Türk

SİİRD

Baki Erden
Cemil Yardım

SİNOB

Muhtar Acar
Nuri Sertoğlu
Server Somuncuoğlu
Ali Şükrü Şavlı
Muhit Tümerkan
SİVAS
İbrahim Duygun

Şevki Ecevit
Nurettin Ertürk
Bahattin Taner
TEKİRDAĞ

Zeki Erataman
Şevket Mocan
TOKAD

Sıtkı Atanç
Fevzi Çubuk
Ahmet Gürkan
Hamdi Koyutürk
Halûk Ökeren
Mustafa Özdemir

TRABZON

Salih Esad Alperen
Mahmut Goloğlu
Süleyman Fehmi Ka-
laycioğlu
Hamdi Orhon
Mustafa Reşit Tarakçı-
oğlu

Cahid Zamangil
TUNCELİ

Hıdır Aydın
Hasan Remzi Kulu
URFA

Needet Acanal
Feridun Ergin
Reşit Kemal Timuroğlu

YOZGAD

Niyazi Ünal Alıcılı
Fuat Nizamoğlu
Hasan Üçöz

ZONGULDAK

Fehmi Açıksöz
Yunus Muammer Ala-
kant
Suat Başol
Ali Rıza İncealemdar-
oğlu

[Reye katılmıyanlar]

AFYON KARAHİSAR

Abdullah Güler
Bekir Oynaganlı
Kemal Özçoban
Avni Tan
Salih Torfilli
Gazi Yiğitbaş

AĞRI

Kasım Küfrevi
Halis Öztürk

AMASYA

Kemal Eren
İsmet Olgaç
Cevdet Topcu

ANKARA

Salâhaddin Âdil
Muhlis Bayramoğlu
Salâhattin Benli
Muhlis Ete
Abdullah Gedikoğlu

ANTALYA

Akif Sarıoğlu
İbrahim Subaşı
AYDIN
Şevki Hasırcı
A. Baki Ökdem

BALIKESİR

Esat Budakoğlu
Ali Fahri İşeri
Muharrem Tunçay

BİNGÖL

Mustafa Nuri Okcuoğlu
(İ.)

BİTLİS

Nusrettin Barut

BOLU

Mahmut Güçbilmez
İhsan Gülez
Vahit Yöntem

BURSA

Halil Ayan
Agâh Erozan
Mithat San
Halûk Şaman
Ali Canib Yöntem

ÇANAKKALE

Kenan Akmanlar
Süreyya Endik
Nihat İyriboz
Nusret Kirışcioğlu
Ömer Mart

ÇANKIRI

Kâzım Arar
Kemal Atakurt
Celâl Boynuk
Kenan Çığman

ÇORUM

Ahmet Başbüyük
Hakkı Yemeniciler

DENİZLİ

Fikret Başaran
Ali Çobanoğlu
Mustafa Gülcügil
Refet Tavashoğlu

DİYARBAKIR

Ferit Alpiskender
Yusuf Azizoğlu
M. Remzi Bucak
Mustafa Ekinci
Nâzım Önen
Kâmil Tayşı

EDİRNE

Arif Altınalmaz
Cemal Köprülü
Hasan Osma

ELAZIĞ

Abdullah Demirtaş
Suphi Ergene

ERZİNCAN

Cemal Göneng
Şemsettin Günaltay
Nahid Pekcan
Sabit Sağiroğlu (İ.)
Ziya Soylu

ERZURUM

Said Başak
Rıfki Salim Burçak
Bahadır Dülger
Sabri Erduman
Rıza Topçuoğlu
Mustafa Zeren

ESKİŞEHİR

Muhtar Başkurt
Ekrem Baysal
Abidin Potuoğlu

GİRESUN

Arif Hikmet Pamuk-
oğlu

GÜMÜŞANE

Cevdet Baybura
Vasfi Mahir Kocatürk
Ahmet Kemal Varınca
Kemal Yörükoğlu

HAKKÂRİ

Selim Seven (İ.)

HATAY

Abdullah Cilli
Abdürrahman Melek
Celâl Sait Siren
Tayfur Sökmen (İ.)
Hasan Reşit Tankut
Cavit Yurtman

İÇEL

Halil Atalay
Hüseyin Fırat
Salih İnankur
Aziz Köksal
Celâl Ramazanoğlu
İSPARTA
Said Bilgiç
Kemal Demiralay (İ.)
Tahsin Tola

İSTANBUL

Enver Adakan
İhsan Altınel

Andre Vahram Bayar
Celâl Bayar (Reisicum-
hur)

Nihad Reşad Belger
Mithat Denker (İ.)
Fuad Hulûsi Demirelli
Salih Fuad Keçeci
Adnan Menderes (Baş-
Vekil)

Mithat Sözer
Nazlı Tıbar (İ.)

Ahmet Topcu
Celâl Türkgeldi
Senihi Yürüten

İZMİR

Pertev Arat
Cihad Baban
Avni Başman
Muhiddin Erener
Sadık Giz
Tarık Gürerk
Necdet İncekara
Vasfi Menteş
Abidin Tekön

KARS

Tezer Taşkıran
Hüseyin Cahit Yalçın

KASTAMONU

Şükrü Kerimzade
Muzaffer Âli Mühtö
Rifat Taşkın
Ziya Termen
Hamdi Türe

KIRKLARELİ

Şefik Bakay
Mahmut Erbil
Fikret Filiz
Sıtkı Pekkip (İ.)
Faik Üstün

KIRŞEHİR

Osman Bölükbaşı (İ.)
Halil Sezai Erkut
Elvan Kaman
Rifat Özdeş

KOCAELİ

Ziya Atıç
Salih Kalemcioğlu (İ.)
Ethem Vassaf
Mehmet Yılmaz

KONYA

Abdürrahman Fahri
Ağaoğlu
Kemal Ataman
Sıtkı Salim Burçak
Abdi Çilingir
Ziyad Ebüzziya
Ali Rıza Ercan
Tarık Kozbek
Muammer Obuz
Himmet Ölçmen

KÜTAHYA

Hakkı Gedik
Süleyman Süruri Na-
suhoglu
İhsan Şerif Özgen (İ.
Â.)

MALATYA

Esat Doğan
Hüseyin Doğan
Mehmet Sadık Eti
Hikmet Fırat
İsmet İnönü
Mehmet Kartal
Abdülkadir Özbay

MANİSA

Refik Şevket İnce
Kâzım Taşkent

MARAS

Ahmet Bozdağ
Ahmet Kadoğlu
Nedim Ökmen (Vekil)
Remzi Öksüz

MARDİN

Abdürrahman Bayar
Mehmet Kâmil Boran
Rıza Erten
Abdülkadir Kalav
Cevdet Öztürk
Kemal Türkoğlu
Aziz Uras

MUĞLA

Cemal Hünel
Nadir Nadi
Nâtik Poyrazoğlu

ORDU

Feyzi Boztepe
Yusuf Ziya Ortaç (İ.)
Zeki Mesut Sezer

Hamdi Şarlan
Atıf Topaloğlu

RİZE

İzzet Akçal
Kemal Balta
Osman Kavrakoglu
Mehmet Fahri Mete
Ahmet Morgil
Zeki Rıza Sporel

SAMSUN

Haşim Alişan
Naci Berkman
İsmail Işın
Firuz Kesim
Şükrü Uluçay
Hasan Fehmi Ustaoglu

SEYHAN

Sedat Barı
Yusuf Ziya Eker
Reşad Güçlü
Mahmut Kibaroglu
Salim Serçe
SİİRD
Mehmet Daim Süalp
Şefik Türkdoğan
SİVAS
Nâzım Ağacıkoğlu
Ercüment Damalı
Halil İmre
Rifat Öçten
Sedat Zeki Örs
Reşat Şemsettin Sirer
Hüseyin Yüksel

TEKİRDAĞ

İsmail Hakkı Akyüz
Hüseyin Bingöl
Yusuf Ziya Tuntaş

TOKAD

Zihni Betil
Muzaffer Önal

TRABZON

Naci Altuğ
Faik Ahmed Barutçu
Saffet Baştımar
Cemal Reşit Eyüboğlu
Hasan Saka

URFA

Feridun Ayalp
Hasan Oral

Celâl Öncel

VAN

İzzet Akın
Ferid Melen
Kâzım Özalp

YOZGAD

Avni Doğan
Faik Erbaş
Yusuf Karshoğlu (İ.)
Hâşim Tathoğlu

ZONGULDAK

Hüseyin Balık
Abdürrahman Boyacı-
giller
Cemal Kıpçak
Rifat Sivişoğlu
Avni Yurdabayrak

[Açık mebusluklar]

Denizli	2	Tokad	1
Diyarbakır	1	Trabzon	1
Kastamonu	1	Urfa	1
Kayseri	1	Zonguldak	1
Konya	2		—
Malatya	1		13
Sivas	1		

Âza sayısı	: 487
Rey verenler	: 256
Kabul edenler	: 254
Reddedenler	: 1
Müstenkifler	: 1
Reye katılmıyanlar	: 218
Açık mebusluklar	: 13

[Kabul edenler]

AFYON KARAHİSAR

Abdullah Güler
Süleyman Kerman
Ali İhsan Sâbis
Ahmed Veziroğlu

AĞRI

Kasım Küfrevi
Celâl Yardımcı

ANKARA

Sadri Maksudi Arsal
Ömer Bilen
Dağıstan Binerbay
Osman Şevki Çiçekdağ
Mümtaz Faik Fenik
Osman Talât İltekin
Hâmid Şevket İnce
Seyfi Kurtbek
Talât Vasfi Öz
Cevdet Soydan

ANTALYA

Fatın Dalaman
Nazifi Şerif Nabel
Ahmet Tekelioğlu
Ahmet Tokuş

AYDIN

Şevki Hasırcı
Etem Menderes
Cevat Ülkü
Lütfi Ülkümen

BALIKESİR

Vacit Asena
Salâhattin Başkan
Muzaffer Emiroğlu
Enver Güreli
Mücteba Iştın
Arif Kalıpsızoğlu
Ahmet Kocabıykoğlu

Sıtkı Yırcalı

BİLECİK

İsmail Aşkın
Keşşaf Mehmet Kurkut
Yümnü Üresin

BİNGÖL

Feridun Fikri Düşünsel

BİTLİS

Nusrettin Barut

BOLU

Fahri Belen
Mithat Dayıoğlu
Kâmil Kozak

BURDUR

Fethi Çelikbaş
Mehmet Erkazancı
Mehmet Özbey

BURSA

Raif Aybar
Selim Herkmen
Agâh Erozan
Sadettin Karacabey
Hulûsi Köymen
Halûk Şaman
Kenan Yılmaz
Necdet Yılmaz

ÇANAKKALE

Bedi Enüstün
Emin Kalafat
İhsan Karasioğlu
Ömer Mart

ÇANKIRI

Celâl Otman

ÇORUH

Abbas Gigin
Mesud Güney
Zihni Ural

ÇORUM

Sedat Baran
Şevki Gürses
Baha Koldaş
Hüseyin Ortakcioğlu
Saip Özer

Hasan Ali Vural

DENİZLİ

Baha Akşit

EDİRNE

Mehmet Enginün
Cemal Köprülü
Rükneddin Nasuhioğlu

ELAZIĞ

Ömer Faruk Sanaç
Mehmet Şevki Yazman
Hâmit Ali Yöney

ERZİNCAN

Şemsettin Günaltay

ERZURUM

Fehmi Çobanoğlu
Sabri Erduman
Enver Karan
Emrullah Nutku
Memiş Yazıcı

ESKİŞEHİR

Muhtar Başkurt
Ali Fuad Cebesoy
Hasan Polatkan
Abidin Potuoğlu
Kemal Zeytinoğlu

GAZİANTEP

Ekrem Cenani
Samih İnal
Galip Kınöğlu
Süleyman Kuranel
Ali Ocak

Cevdet San

Salâhattin Ünlü

GİRESUN

Ali Naci Duyduk
Hayrettin Erkmen
Tahsin İnanc
Doğan Köymen
Mazhar Şener
Adnan Tüfekcioğlu

GÜMÜŞANE

Cevdet Baybura
Kemal Yörükoğlu
Halit Zarbun

İÇEL

Halil Atalay
Refik Koraltan
Celâl Ramazanoğlu
Şahap Tol

İSPARTA

İrfan Aksu
Reşit Turgut

İSTANBUL

Salamon Adato
Ahmet Hamdi Başar
Andre Vahram Bayar
Mithat Benker
Fuad Hulûsi Demirelli
Bedri Nedim Göknil
Hâdi Hüsmen
Salih Fuad Keçeci
Fuad Köprülü
Adnan Menderes
Ahilya Moshos
Seyfi Oran
Mükerrem Sarol
Fahrettin Sayımer
Füruzan Tekil

Ahmet Topen
Celâl Türkgeldi
Hüsnü Yaman
Sani Yaver

İZMİR

Mehmet Aldemir
Cihad Baban
Sadık Giz
Osman Kapani
Halil Özyörük
Cemal Tunca
Ekrem Hayri Üstündağ
Zühtü Hilmi Velibeşe

KARS

Fevzi Aktaş
Lâtif Aküzüm
Sırrı Atalay
Mehmet Bahadır
Abbas Çetin
Veyis Koçulu
Esat Oktay

KASTAMONU

Galib Deniz
Sait Kantarel
Fahri Keçecioğlu
Rifat Taşkın
Ziya Termen
Hayri Tosunoğlu

KAYSERİ

Fikri Apaydın
İsmail Berkok
Kâmil Gündes
İbrahim Kirazoğlu
Mehmet Özdemir
Yusuf Ziya Turgut

KIRŞEHİR

Rifat Özdeş

KOCAELİ

Ekrem Alican
Hamdi Başak
Mümtaz Kavalcioglu
Yeredoğ Kişioğlu

Saim Önhon
Lûtfi Tokoğlu
Hüsnü Türkand
Ethem Vassaf

KONYA

Rifat Alabay
Hidayet Aydmir
Remzi Birand
Ziyad Ebüzziya
Saffet Gürol
Himmet Ölçmen
Murad Âli Ülgen
Umran Nazif Yiğiter

KÜTAHYA

Mecdet Alkin
Yusuf Aysal
Besim Besin
Hakkı Gedik
Asım Gündüz
Ahmet İhsan Gürsoy
Ahmet Kavuncu
Remzi Koçak
Süleyman Süruri Na-
suhoglu

MALATYA

Nuri Ocakcioglu
Lûtfi Sayman

MANİSA

Samet Ağaoğlu
Şemi Ergin
Faruk İlker
Refik Şevket İnce
Muzaffer Kurbanoglu
Nafiz Körez
Sudi Mihçioğlu
Hamdullah Suphi Tan-
rıöver
Muhlis Tümay

MARAS

Abullah Aytemiz
Salâhattin Hüdayioğlu

Nedim Ökmen
Mazhar Özsoy
MUĞLA
Yavuz Başer
Zeyyat Mandalinci
Nadir Nadi
Nuri Özsan
Nâtık Poyrazoğlu

MUŞ

Hamdi Dayı
NİĞDE

Hâdi Arıbaş
Necip Bilge
Süreyya Dellaloğlu
Asım Doğanay
Ferit Ecer
Fahri Köşkeroglu
Hüseyin Ülkü
Halil Nuri Yurdakul

ORDU

Refet Aksoy
Hüsnü Akyol
Feyzi Boztepe
Naşit Fırat
Zeki Mesut Sezer
Atıf Topaloğlu

SAMSUN

İsmail Işın
Tevfik İleri
Muhittin Özkefeli
Ferid Tüzel
Hâdi Uzer

SEYHAN

Zeki Akçalı
Arif Nihat Asya
Sedat Barı
Sinan Tekelioğlu

SİİRD

Baki Erden
Cemil Yardım
SİNOB

Muhtar Acar

Nuri Sertoğlu
Server Somuncuoğlu
Ali Şükrü Şavlı
SİVAS
İbrahim Duygun
Şevki Ecevit
Nurettin Ertürk
Bahattin Taner

TEKİRDAĞ

İsmail Hakkı Akyüz
Zeki Erataman

TOKAD

Sıtkı Atanç
Fevzi Çubuk
Ahmet Gürkan
Hamdi Koyutürk
Halûk Ökeren

TRABZON

Salih Esad Alperen
Mahmut Goloğlu
Süleyman Fehmi Ka-
laycioğlu
Hamdi Orhon
Mustafa Reşit Tarakçı-
oğlu

TUNCELİ

Hıdır Aydın
Hasan Remzi Kulu

URFA

Needet Acanal
Feridun Ergin
Reşit Kemal Timuroğlu

VAN

Ferid Melen

YOZGAD

Niyazi Ünal Aleli
Fuat Nizamoğlu
Hasan Üçöz

ZONGULDAK

Fehmi Açıksöz
Yunus Muammer Ala-
kant

[Reddedenler]

ANTALYA

Burhanettin Onat

[Çekinserler]

SEYHAN

Remzi Oğuz Arık

[Reye katılmıyanlar]

AFYON KARAHİSAR

Bekir Oynaganlı
Kemal Özçoban
Avni Tan
Salih Torfilli
Gazi Yiğitbaşı

AĞRI

Halis Öztürk

AMASYA

Kemal Eren
Hâmit Koray
İsmet Olgaç
Cevdet Topcu

ANKARA

Salâhaddin Âdil
Muhlis Bayramoğlu
Salâhattin Benli
Hamdi Bulgurlu
Ramiz Eren
Muhlis Ete
Abdullah Gedikoğlu
Fuad Seyhun

ANTALYA

Akif Sarıoğlu
İbrahim Subaşı

AYDIN

Namık Gedik
Nail Geveci
A. Baki Ökdem

BALIKESİR

Esat Budakoğlu
Müfit Erkuyumcu
Ali Fahri İşeri
Yahya Pelvan
Muharrem Tunçay

BİLECİK

Talât Oran

BİNGÖL

Mustafa Nuri Okcuoğlu
(İ.)

BİTLİS

Salâhattin İnan

BOLU

Zuhuri Danışman
Mahmut Güçbilmez
İhsan Gülez
Vahit Yöntem

BURSA

Halil Ayan
Selim Ragıp Emeç
Mithat San

Ali Canib Yöntem
ÇANAKKALE

Kenan Akmanlar
Süreyya Endik
Nihat İyriboz
Nusret Kirişcioğlu

ÇANKIRI

Kâzım Arar
Kemal Atakurt
Celâl Boynuk
Kenan Çiğman

ÇORUH

Mecit Bumin
Ali Rıza Sağlar

ÇORUM

Ahmet Başbüyük
Hakkı Yemeniciler

DENİZLİ

Fikret Başaran
Ali Çobanoğlu
Mustafa Gülcügil
Eyüp Şahin
Refet Tavaslıoğlu

DİYARBAKIR

Ferit Alpiskender
Yusuf Azizoglu
M. Remzi Bucak
Mustafa Ekinci
Nâzım Önen
Kâmil Tayşı

EDİRNE

Arif Altınalmaz
Hasan Osma

ELÂZİĞ

Abdullah Demirtaş
Suphi Ergene

ERZİNCAN

Cemal Gönenç
Nahid Pekcan
Sabit Sarıoğlu (İ.)
Ziya Soylu

ERZURUM

Saîd Başak
Rıfki Salim Burçak
Bahadır Dülger
Rıza Topçuoğlu
Mustafa Zeren

ESKİŞEHİR

Ekrem Baysal

GİRESUN

Hamdi Bozbağ
Arif Hikmet Pamuk-
oğlu

GÜMÜŞANE

Vasfi Mahir Kocatürk
Halis Tokdemir
Ahmet Kemal Varınca

HAKKÂRİ

Selim Seven (İ.)

HATAY

Abdullah Cilli
Abdürrahman Melek
Celâl Sait Siren
Tayfur Sökmen (İ.)
Hasan Reşit Tankut
Cavit Yurtman

İÇEL

Hüseyin Fırat
Salih İnankur
Aziz Köksal

İSPARTA

Saîd Bilgiç
Kemal Demiralay (İ.)
Tahsin Tola

İSTANBUL

Enver Adakan

İhsan Altınel

Celâl Bayar (Reisicum-
hur)

Nihad Reşad Belger
Faruk Nafiz Çamlıbel
Mithat Sözer

Nazlı Tıbar (İ.)

Senihi Yürüten

İZMİR

Halide Edib Adıvar

Pertev Arat

Avni Başman

Behzat Bilgin

Muhiddin Erener

Tarık Gürerk

Necdet İncekara

Vasfi Menteş

Abidin Tekön

KARS

Tezer Taşkıran

Hüsamettin Tugay

Hüseyin Cahit Yalçın

KASTAMONU

Şükrü Kerimzade

Muzaffer Âli Mühto

Hamdi Türe

KAYSERİ

Emin Develioğlu

Ali Rıza Kılıçkale

KIRKLARELİ

Şefik Bakay

Mahmut Erbil

Fikret Filiz

Sıtkı Pekkip (İ.)

Faîk Üstün

KIRŞEHİR

Osman Bölükbaşı (İ.)

Halil Sezai Erkut

Elvan Kaman

KOCAELİ

Ziya Atıç

Salih Kalemcioglu

Mehmet Yılmaz

KONYA

Abdürrahman Fahri
Ağaoğlu
Kemal Ataman
Şatki Salim Burçak
Abdi Çilingir
Ali Rıza Ercan
Tarık Kozbek
Muammer Obuz

KÜTAHYA

İhsan Şerif Özgen
(İ. A.)

MALATYA

Hasat Doğan
Hüseyin Doğan
Mehmet Sadık Etili
Hikmet Fırat
İsmet İnönü
Mehmet Kartal
Mehmet Kulu
Abdülkadir Özbay

MANİSA

Adnan Karaosmanoğlu
Fevzi Lutfi Karaos-
manoğlu
Kâzım Taşkent

MARAS

Ahmet Bozdağ

Ahmet Kadoğlu

Remzi Öksüz

MARDİN

Abdürrahman Bayar
Mehmet Kâmil Boran
Rıza Erten
Abdülkadir Kalav
Cevdet Öztürk
Kemal Türkoğlu
Aziz Uras

MUĞLA

Cemal Hünel

MUŞ

Ferit Kılıçlar

ORDU

Yusuf Ziya Ortaç (İ.)
Hamdi Şarlan

RİZE

İzzet Akçal
Kemal Balta
Osman Kavrakoğlu
Mehmet Fahri Mete

Ahmet Morgil
Zeki Rıza Sporel

SAMSUN

Haşim Alişan
Naci Berkman
Firuz Kesim
Şükrü Uluçay

İhsan Fehmi Ustaoglu

SEYHAN

Tevfik Coşkun
Yusuf Ziya Eker
Reşad Güçlü
Mahmut Kibaroglu
Salim Serçe
Cezmi Türk

SİİRD

Mehmet Daim Süalp
Şefik Türkoğlu

SİNOB

Muhit Tümerkan

SİVAS

Nâzım Ağacıkoglu
Ercüment Damalı
Halil İmre
Rifat Ökten
Sedat Zeki Örs
Reşat Şemseddin Sirer
Hüseyin Yüksel

TEKİRDAĞ

Hüseyin Bingül
Şevket Mocan
Yusuf Ziya Tuntaş

TOKAD

Zihni Betil
Muzaffer Önal
Mustafa Özdemir

TRABZON

Naci Altuğ
Faik Ahmed Barutcu
Saffet Baştımaz
Cemal Reşit Eyyüboğlu
Hasan Saka
Cahid Zamangil

URFA

Feridun Ayalp
Hasan Oral
Celâl Öncel

VAN

İzzet Akın
Kâzım Özalp

YOZGAD

Avni Doğan
Faik Erbaş
Yusuf Karslıoğlu (İ.)
Hâşim Tatlıoğlu (İ.)

ZONGULDAK

Hüseyin Balık
Suat Başol
Abdürrahman Boyacı-
giller
Ali Rıza İncealemdar-
oğlu
Cemal Kıpçak
Rifat Sivişoğlu
Avni Yurdabayrak

[Açık mebusluklar]

Denizli	2	Tokad	1
Diyarbakır	1	Trabzon	1
Kastamonu	1	Urfa	1
Kayseri	1	Zonguldak	1
Konya	2		—
Malatya	1		13
Sivas	1		

1953 Yılı

Karayolları U. M. Bütçesi

Karayolları Umum Müdürlüğü 1953 yılı Bütçe kanunu lâiyhası ve Bütçe Komisyonu raporu (1/481)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 2486

28 . XI . 1952

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Karayolları Genel Müdürlüğü 1953 yılı Bütçesi hakkında Bayındırlık Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 28 . XI . 1952 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarisının gerekçe ve ilişkileriyle birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

A. Menderes

Bütçe gerekçesi

F. M.

201

Aylıklar :

11 Merkez memurları aylığı

12 İller memurları aylığı

1952 yılında yeniden kurulmuş olan 11 nei Van Bölgesi ile 1953 yılında kurulacak olan 12 nei Bölge memur ihtiyaçlarının karşılanması için 1952 yılı «L» cetvelinden 51 kadronun serbest bırakılması zarureti dolayısıyla bunların karşılığını teşkil eden 291 300 lira eklenmiştir. Bir ve iki üst derece alanlar için bir ödenek teklif olunmuş olarak tasarruflarla karşılanması mümkün görülmüştür.

202

Ücretler :

Merkez hizmetlileri kadroları aded itibariyle aynen muhafaza edilmekle beraber kadrolarda ufak, tefek bazı ayarlamalar yapılmış ve neticede geçen yıla nazaran 11 700 lira bir artış yapılmıştır.

İller hizmetliler ücretlerinden keza ayarlamalar ve unvan değişikliği yapılmakla beraber küçük-kadrolara 7 aded ilâve edilmiş ve neticede 56 066 lira artırılmıştır. Bu da teşkilâta yeni bir bölge ilâvesinden doğmuştur.

203

Geçici hizmetliler ücreti :

Yukarıki bölümde de izah olunduğu veçhile teşkilâtın bir miktar genişlemesi hasebiyle merkez ve iller maddesine 187 380 lira eklenmek zarureti hâsıl olmuştur.

206

4178 ve 4598 sayılı kanunlar gereğince yapılacak zam ve yardımlar :

(L) cetvelinden serbest bırakılan 51 kadronun ödeneklerini karşılamak ve cari yılı sarfiyatı göz önünde tutulmak suretiyle bu bölümün muhtelif maddelerine ceman 8 199 lira ilâve yapılmıştır.

F. M.

- 209 5434 sayılı Kanun gereğince T. C. Emekli Sandığına yapılacak ödemeler :
11,12, Teklif olunuan aylık ve (D) cetveli tutarına göre hesaplanmıştır.
13 1953 yılında 30 yıl fiili hizmetini dolduranların adedine göre hesaplanmıştır.
14,15 T. C. Emekli Sandığından 1951 ve 1952 yılında gelen faturalara ve muhtemel ihtiyaçlara göre teklif olunmuştur. Bu bölümün heyeti umumiyesine 34 565 lira eklenmiştir.
- 301 Merkez büro giderleri :
10,20, Cari yıl sarfiyatı göz önünde tutularak ihtiyaca kâfi gelmiyen kırtasiye maddesine
30,40 6 000 lira, yenilenmesi lâzımgelen mefruşat için bu maddeye 1 500 lira, keza demirbaş için 2 500 lira ve öteberi maddesine 5 000 lira ki, ceman bu bölüme 15 000 lira eklenmiştir.
- 302 İller büro giderleri :
10,20, Cari yıl sarfiyatı göz önünde tutularak ve işlerin inkişafı ile mütenasip olarak ihtiyaca kifayet etmiyen kırtasiye maddesine 8 000, döşeme maddesine 7 000, demirbaş
30,40, maddesine 5 000, öteberi maddesine 4 000, aydınlatma maddesine 7 000 ısıtma maddesine 7 000, lira ki, ceman 38 000 lira eklenmek zarureti hâsıl olmuştur.
- 303 Basılı kâğıt ve defterler :
Kırtasiye tabii fiyatlarının artması ve iş hacminin inkişafı dolayısıyla 2 000 lira eklenmiştir.
- 304 Posta, telgraf ve telefon giderleri :
11,12, İhtiyacı karşılamadığından 11 nci merkez pasta telgraf ücretleri maddesine 1 000 lira
21,22 12 nci iller maddesine 7 000 ve keza merkez telefon giderleri maddesine 2 000 ve iller telefon giderleri maddesine 7 000 lira eklemek zarureti hâsıl olmuştur.
- 305 Kira karşılığı :
Genel Müdürlük merkez teşkilâtının işgal ettiği bina kısmı için Hazineye kira verileceğinden 25 200 lira fazlasıyla teklif olunmuştur.
- 305 Giyecekler :
Giyecek verilmesi icabeden personel sayısına göre ayarlanmış ve bugünkü piyasa raiçine uyularak 500 lira artırılmıştır.
- 306 Yolluklar :
10,20 Geçen yıla konulan ödenek ihtiyaca yetmediği gibi yeniden ihdas edilen 11 nci ve
40 1953 te ihdas edilecek 12 nci bölge ihtiyacı için 10 neu maddeye 4 000, 20 nci maddeye 5 000 lira ki ceman 9 000 lira eklemek zarureti hâsıl olmuştur.
- 403 Temsil giderleri :
Amerikan yol uzmanlarının sık sık memleketimizi ziyaretlerinde gerekli ağırlama ve sair masraflarıyla seyrüsefere yeni açılan yol ve köprüleri mahallinde görmek üzere sık sık davet edilen gazetecilerin seyahat masraflarını karşılamak üzere 5 500 lira teklif olunmuştur.
- 407 30 Geri verilecek paralar :
Lüzumu halinde kullanılmak üzere yeniden açılan bu bölüme 10 000 lira konulmuştur.
- 407 40 Mahkeme harçları :
İş hacminin artmasıyla mütenasip mahkeme harçları artmış ve 1952 yılına konulan

B. M.

ödenek kifayet etmemiştir. Busebepten 12 000 lira bir artış yapılmıştır.

419 Mahkeme giderleri :

İş hacminin genişlemesi neticesi kamulaştırma işleri de çoğalmış ve dâvalar da artmıştır. Bu sebepten bu bölüme 48 000 lira eklemek zarureti hâsıl olmuştur.

452 Staj ve tetkikat giderleri :

10 4489 sayılı Kanuna göre staj için yabancı mamleketlere gönderileceklerin yollukları ile başka her çeşit giderleri.

İhtiyâç vukuunda aktarma temini gayesiyle bu maddeye 1 lira konulmak suretiyle yeniden ihdas edilmiştir.

20 Teknik yardımdan faydalanılarak gönderileceklerin yolluk ve giderleri :

1953 yılında Amerika'ya gönderilecek olan personelin yollukları ile 1952 yılında gönderilip de bu yıl içinde ödenecek olanların yolluklarını karşılamak üzere geçen yılın aynı olarak teklif olunmuştur.

453 Milletlerarası münasebetlerin gerektirdiği giderler :

20 1952 de tahsisat yetersizliğinden davet olunan bâzı kongrelere üye göndermek mümkün olamamıştır. Bu itibarla bu yıl 6 000 lira eklemek zarureti hâsıl olmuştur.

458 Fuar sergi ve teşvik giderleri :

20 Yeniden ihdas edilen bu bölüme memleket yolları hakkında gerekli malûmatın verilmesinin iktisadi ve ticari bakımlardan faydası göz önünde tutularak 15 000 lira konulmuştur.

30 Diğer sergi ve meşherler için ihtiyâç görüldüğünde aktarma yapılmak gayesiyle 1 lira konulmuştur.

501 Geçen yıl borçları :

Bu bölüme 1 066 lira eklenmek suretiyle 15 000 liraya çıkarılmıştır.

502 Eski yıllar borçları :

10 1948 - 1951 yılları borçları maddesinden 1 000 lira azaltılmıştır.

506 Hükme bağlı borçlar :

1952 yılı bütçesine konulan ödenek aynen konulmuştur.

Yatırımlar Gerekçesi

781 Yollar ve köprüler :

10 Yapım :

Bu madde geçen yıla nazaran 8 300 000 lira bir artış göstermekte ise de konulan ödenğin 60 000 000 lirası geçen ve eski yıllarda ihale edilmiş olup devam eden işlerin 1953 yılında ödenecek miktarını ve bakıye ödenek de kamulaştırılan gayrimenkul bedellerinin ödenmesini temin edecektir.

20 Mevcut makine ve araçların onarılması ve yenilenmesi :

Genel Müdürlüğün elinde mevcut ve değeri 100 000 000 lira civarında olan makinelerin yedek parça noksanını tamamlamak için bu maddeye 5 000 000 lira eklenmiştir. Konulan ödenekle yedek parça atelye işçi yevmiyeleri ve atelyenin diğer masrafları da karşılanacaktır.

F. M.

- 30 Mevcutlara ilâveten alınacak makineler :
İdarenin elinde mevcut makinelerden fersudeleşmiş ve noksan olanları tamamlamak gayesiyle bu maddeye 8 110 328 lira faslasiyle 14 110 328 lira ödenek konulmasına zaruret hâsıl olmuştur.
- 40 İstikşaf, etüd, aplikasyon :
Geçen yılın aynı olarak konulmuştur.
- 50 Sürekli onarmalar :
Geçen yılın aynı olarak devam eden bakım masrafları için 24 milyon lira konulmuştur.
- 782 Teknik hizmetler geçici görev yolluğu :
Cari yıl sarfiyatı göz önünde bulundurularak ihtiyacı karşılamak üzere bu bölüme 60 000 lira eklenmiştir.
- 783 İl ve köy yolları yapımı ve yapımına yardım :
Dağıtma ve harcama şekli Bakanlar Kurulunca belirtilecek olan bu bölüme 24 400 000 lira eklenmiştir.

Gelirin gerekçesi

1	Karayolları Genel Müdürlüğünün Kuruluş ve Görevleri hakkındaki 5539 sayılı Kanunun 20 nci maddesi gereğince Hazineden alınacak paralar : 5539 sayılı Kanun gereğince akar yakıtlardan alınan Yol Vergisinin % 45 ile ham petrol istihlâk ve gümrük resimleri :	
	1. Ham petrol, 1952 tahsilât durumuna nazaran tahmin	30 000 000
	1951 tahsilâtından varidat fazlası	4 000 000
	2. Akar yakıt Yol Vergisinin 1952 yılı tahsilâtı göz önünde tutularak: 70 000 000 ve geçen yıldan varidat fazlası 3 000 000 ki hissemiz $73\ 000\ 000 \times \% 45 =$	32 850 000
	3. Gümrüklerden alınan :	32 000 000
	1952 tahsilâtına göre :	29 000 000
	Geçen yıldan varidat fazlası	3 000 000
		32 000 000
4	Menkul ve gayrimenkul mallar satış bedelleri : Mütaahhitlere bedeli mukabilinde verilen 10 000 ton çimentonun 111,98 liradan bedeli tutarı (ki bu çimentonun bir kısmı bu yıl içinde verilmiş olup mütaahhit bonolarından tenzil edilmekle 1953 yılında irada alınacaktır.)	1 119 800
	Diğer menkul mallar ve fersudeleşmiş makinelerin satışından elde edilecek miktar.	130 200
	Toplam	100 100 000
2	Hazineden yardım	88 575 000
	GENEL TOPLAM	188 675 000

Rapor

10 . I . 1953

Bütçe Komisyonu Riyasetine

Karayolları Genel Müdürlüğünün 1953 yılı Bütçe tasarısını tetkik ettik. Giderlerin ve hizmetlerin tahlili aşağıda arzedilmiştir.

Umumi mütalâa ve dileklerimiz ise raporun sonunda kaydolunmuştur.

I. Âdi bütçe (A/1.)

Karayolları Genel Müdürlüğü 1953 Bütçesinin (A/1) cetveli yekûnu, geçen yıla nazaran se-
ne ortasında verilen ek ödenek nazarı itibara alınmadan, (804 672) lira fazlasiyle (7 214 671) lira
olarak teklif edilmiştir.

Fazlalığın (601 404) lirası personel giderlerinde, (106 700) lirası yönetim giderlerinde, (96 502)
lirası daire hizmetlerinde ve (66) lirası da borçlar kısmındadır.

Bu artışların mâkul olup olmadığını tetkik etmek gayesiyle yatırım bütçelerinin de artışı naza-
ra alınarak ve 1950 senesi rakamları 100 itibar edilmek suretiyle bir mukayese tablosu tanzim edil-
miştir. Bu tablonun son hanesinde de âdi bütçe yekûnunun, umumi bütçenin yüzde kaçını teşkil
ettiği gösterilmiştir.

Yılı	A/1 Ödenek	Yüzde	A/2 Ödenek	Yüzde	%
1950	6 208 270,68	100	65 255 334,32	100	8,8
1951	6 312 504,—	102	94 363 589,—	146	6,3
1952	6 409 999,—	103	135 590 001,—	210	4,5
1953	7 214 671,—	116	181 460 329,—	275	3,8

Bu mukayese tablosunun tetkikından da anlaşılacağı veçhile 1953 yılı âdi bütçesi 1950 yılına
nazaran % 16 bir artış gösterdiği halde, aynı yıllar mukayesesinde yatırım bütçesi % 175 bir ar-
tış arz etmektedir.

Yine bu yılların mukayesesinde görülmektedirki, 1950 senesinde âdi bütçe o yıl bütçesinin % 8,8 i
iken 1953 senesinde bu nispet % 3,8 e düşürülmüş bulunmaktadır.

Binaenaleyh âdi bütçedeki bu artışı çok cüzi ve şayanı kabul telâkki etmek icabeder.

Bölümlerdeki artış ve miktarların sebepleri aşağıda ayrı ayrı mütalâa edilmiştir.

Bölüm 201 — Aylıklar :

Bu bölüme 1952 senesi Bütçesine nazaran 291 300 lira fazlasiyle 3 511 801 lira konmuştur.
Bu fazlalık, merkez ve iller teşkilâtında kullanılmak üzere (L) cetvelinden serbest bırakılmış olan
51 kadrodan ileri gelmektedir.

Bir ve iki üst derece alanlar için ayrı bir ödenek teklif olunmuşarak, bunların tasarruflarla
karşılansının temin olunduğu anlaşılmıştır.

Bölüm 202 — Ücretler :

Bu bölüme 1952 senesi Bütçesine nazaran 68 760 lira fazlasiyle 1 632 900 lira konmuştur.

Bu bölümde esas itibariyle geniş bir kadro tezyidi mevzuubahis olmayıp, ayarlamalar neticesinde bazı farkların tahassül ettiği ve iller teşkilâtına 7 adet küçük kadronun ilâve olunduğu görülmüştür.

Bölüm 203 — Geçici hizmetler ücreti :

Bu bölüme 1952 senesi Bütçesine nazaran 187.380 lira fazlasiyle 900 000 lira konmuş ve yukarıda beyan olunan mucip sebepler muvacehesinde uygun görülmüştür.

Bölüm 206 — 4178 ve 4598 sayılı kanunlar gereğince yapılacak zamlar ve yardımlar :

Bu bölüme 1953 senesi Bütçesine nazaran 8 199 lira fazlasiyle 100 400 lira konmuş ve bu fazlalığın, (L) cetvelinden serbest bırakılan 51 kadronun ödenekleri karşılığı olduğu görülmüştür.

Bölüm 209 — 5434 sayılı Kanun gereğince T. C. Emekli Sandığına yapılacak ödemeler :

Bu bölüme 1952 senesi Bütçesine nazaran 45 765 lira fazlasiyle 395 266 lira konmuş ve bunun kadro vaziyetine göre bilfiil hesaplanarak bulunduğu tesbit olunmuştur.

Bölüm 301 — Merkez daireleri büro giderleri :

Bu bölüme 1952 senesi Bütçesine nazaran 15 000 lira fazlasiyle 51 000 lira konmuştur. Aydınlatma ve ısıtmada bir artış olmadığı, kırtasiye, döşeme, demirbaş ve öteberi giderlerinde de artan iş hacmi muvacehesinde mâkul bir tezayüt olduğu müşahade edilmiştir.

Bölüm 302 — İller büro giderleri :

Bu bölüme 1952 senesi Bütçesine nazaran 38 000 lira fazlasiyle 80 000 lira konmuştur.

Bir taraftan artan iş hacmi, diğer taraftan yeniden iki bölge tesisi dolayısıyla bu fazlalıklar uygun görülmüştür.

Bölüm 303 — Basılı kâğıt ve defterler :

Bu bölüme 1952 senesi Bütçesine nazaran 2 000 lira fazlasiyle 12 000 lira konmuş ve artan iş hacmi dolayısıyla muvafık bulunmuştur.

Bölüm 304 — Posta, Telgraf ve Telefon ücret ve giderleri :

Bu bölüme 1952 senesi Bütçesine nazaran 17 000 lira fazlasiyle 77 000 lira konmuştur. Bu fazlalığın da keza artan iş hacminden tevellüt ettiği tesbit olunmuştur.

Bölüm 305 — Kira bedeli :

Bu bölüme 1952 senesine nazaran 25 200 lira fazlasiyle 70 200 lira konmuştur. Bu fazlalığın Genel Müdürlüğün Bayındırlık Bakanlığında işgal ettiği dairelerin kira bedeli olarak Hazineye ödeneceği anlaşılmıştır.

Bölüm 306 — Giyecekler :

Bu bölüme 1952 senesi Bütçesine nazaran 500 lira fazlasiyle 2 500 lira konmuştur.

Bu rakamın, personel adedi ve piyasa râyici göz önünde tutularak bilhesap bulunduğu tesbit olunmuştur.

Bölüm 307 — Yolluklar :

Bu bölüme 1952 senesi Bütçesine nazaran 9 000 lira fazlasiyle 50 000 lira konmuştur.

Gerek geçen seneki ödeneklerin kâfi gelmemiş olması ve gerekse kadro artırılması dolayısıyla bu fazlalık uygun bulunmuştur.

Bölüm 403 — Temsil giderleri :

Bu bölüme 1952 senesi Bütçesine nazaran 5 500 lira fazlasıyla 7 500 lira konmuştur. Yabancılarla olan münasebetlerin artması ve bu **temasların idame** ve tevsiinden büyük faydaların **sağlanması** dolayısıyla, bu artış yerinde telâkki edilmektedir.

Bölüm 407 — Geri verilecek paralar ve mahkeme borçları :

Bu bölüme 1952 senesi Bütçesine nazaran 22 000 lira fazlasıyla 30 000 lira konmuştur. Bu fazlalığın 10 000 lirası «geri verilecek paralar» namı altında yeni bir maddenin ihdas edilmiş olmasından ve bakiye 12 000 lirasının da, artan **dâva** adedleriyle mütenasip olarak mahkeme **harçları**nın tezayüdünden ileri geldiği görülmüştür.

Bölüm 419 — Mahkeme giderleri :

Bu bölüme 1952 senesi Bütçesine nazaran 48 000 lira fazlasıyla 100 000 lira konmuştur.

Kamulaştırma işlerinin çoğalmış ve **dâva** adedinin de geçen seneye nazaran iki mislinden fazla erişmiş olması dolayısıyla böyle bir **ilâveye** zaruret bulunduğu tesbit edilmiştir.

Bölüm 453 — Milletlerarası münasebetlerin gerektirdiği giderler :

Bu bölüme 1952 senesi Bütçesine nazaran 6 000 lira fazlasıyla 12 500 lira konmuştur.

Beynelmilel temaslardan büyük faydalar **temin** olduğundan ve tahsisatsızlık yüzünden birçok kongrelere **iştirak** edilememiş olduğu görüldüğünden bu artış yerinde bulunmuştur.

Bölüm 458 — Fuar, sergi ve teşvik giderleri :

Bu bölümde «İç fuar genel giderleri» namı altında 15 000 lira konmak suretiyle yeniden bir madde ihdas edilmiş ve yol faaliyetlerinin bu kanaldan **efkârı** umumiyeye duyurulması da **faydalı** bulunmuştur.

Bölüm 501 — Geçen yıl borçları :

Bu bölüme 1952 senesi Bütçesine nazaran 1 066 lira fazlasıyla 15 000 lira konmuş ve uygun görülmüştür.

Bölüm 502 — Eski yıllar borçları :

Bu bölüme 1952 senesi Bütçesine nazaran 1 000 lira noksaniyle 3 000 lira konduğu görülmüştür.

II. - Yatırımlar (A/2.)

Karayolları Genel Müdürlüğü 1953 Bütçesinin (A/2) cetveli yekûnu 181 460 329 liradır. Bölüm ve maddelerin tahlili aşağıda irae olunmuştur.

Bölüm 781 — Yollar ve köprüler :

Madde 10 — Yapım :

Bu maddede 8 300 000 liralık bir artış vardır. 1952 senesi zarfında ve daha evvel ihale edilmiş olan işlerin 1953 senesi zarfında ödenmesi gereken miktar 51 900 000 lira tutmaktadır. Bu bölüme konmuş olan mecmu ödenek 66 900 000 lira olduğuna göre geriye kalan 15 000 000 lira **program** mucibince yapılacak gayrimenkul **istimlakleri** ile trafiği kesif olan yolların muhafaza ve idamesi için bitümlü kaplama yapılması **karşılığıdır**.

1952 yılı sonuna kadar 106 200 000 lira tutarında yol ve 12 500 000 lira tutarında köprü ihale edilmiş bulunacaktır. 1952 senesi bidayetinde yapılmış olan programda ihale suretiyle 56 milyon liralık yolun taahhüde bağlanması derpis edilmiş iken bu miktarın senesi zarfında iki misline çıkarılması nazarı dikkati çekmektedir. Tazyik eden iş hacmi muvacehesinde, şimdiye kadar etüd, proje ve araştırma işlerinin, faaliyet senesi zarfında devam ettirildiği ve bunun birçok mahzurlar tevhit ettiği görülmüş etüd, proje ve araştırma işlerine asgari bir senelik bir avans temini gayesiyle, bu sahalarda çok müteakıf bir çalışma tatbik olunarak gelecek sene ihalesi mutasavver yolların da bu sene taahhüde bağlanmış olduğu görülmüş ve bu tedbir çok yerinde bulunmuştur.

Binaenaleyh 1953 senesi zarfında esas itibariyle bu işlerin devamı ile iştigal olunacak ve bunların ilâveten yalnız 825 kilometre tulündeki bir yol şebekesine yeniden bitümlü kaplama ve takviye yapılacaktır.

Madde 20 — Makine ve araçlar onarımı :

Bu maddede 5 000 000 lirahk bir artış vardır. Maddeye mevzu tahsisatın mecmuu 19 000 000 liradır. Bu meblâğın 5 000 000 lirası takriben 100 000 000 lira değerinde olan Karayolları vasıtalarının senelik onarım masraflarıdır ki bu bütün atelyelerin giderlerini karşılamaktadır. 14 000 000 lira mevcut makinelerin tamiri için lüzumlu yedek parçalar karşılığıdır.

Madde 30 — Satın alınacak makine ve araçlar :

Bu maddede 8 110 328 lirahk bir artış vardır. Maddeye mevzu tahsisatın mecmuu 14 110 328 liradır.

Amerikan yardımları ile memleketimize 4 - 5 yıl önce gelmiş olan yol makinelerinin randımanı gittikçe düşmekte olduğundan, makine parkının iç ödenek ile takviyesi için bu meblâğın temini zaruridir.

Madde 40 — İstikşaf, etüd, aplikasyon :

Bu maddede artış yoktur. Maddeye mevzu tahsisatın mecmuu 5 500 000 liradır.

1954 inşaat mevsimi bidayetinde işlere derhal başlayabilmek ve ihalelerin gecikmesini önlemek gayesiyle, 1953 yılında istikşaf etüd ve proje işlerine hız verilerek, 1954 yılında yeniden başlanacak işlerin bütün etüd ve proje işlerinin 1 yıl önceden ikmali sağlanmış olacaktır.

Bu maddenin «istikşaf, etüd, aplikasyon, proje» şeklinde ifadesi ve bütçe teklifinin ona göre tasahihi uygun görülmektedir.

Madde 50 — Sürekli onarmalar :

Bu maddede bir fazlalık yoktur. Maddeye mevzu tahsisat yekûnu 24 000 000 liradır. Bakımı yapılacak yol tulü geçen seneki gibi 21.000 kilometredir.

Bölüm 782 — Teknik hizmetler geçici görev yolluğu-:

Bu bölümdeki tahsisat geçen seneye nazaran 60 000 lira fazla görülmektedir. Bu fazlalık cari yıl sarfiyatı göz önünde bulundurularak ihtiyacı karşılamak üzere bu bölüme eklenmiştir.

Bölüm 783 — İl ve köy yolları yapımı :

Dağıtım ve harcama şekli Bakanlar Kurulunca belirtmek üzere bu bölüme 51 400 000 lira konulmuş bulunmaktadır.

Bölüm 771 — Karayolları Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri hakkındaki 5539 sayılı Kanunun 29. maddesi gereğince ayrılacak atelyeler döner sermayesi :

Bu bölüm bir lira olarak tesbit olunmuştur. Maliye memurlarınca mezkûr döner sermayeli

atelyelere Muamele Vergisi tarhi muvacehesinde aşıktan verilen bu vergiyi tasarruf etmek gayesiyle döner sermayeli atelyeler kaldırılmıştır.

III - Gelirler

Gelirlerin mecmuunu beş maddede toplamak mümkündür.

1. 1952 senesi tahsilât durumuna nazaran ham petrol İstihlâk Resmi 30 000 000 lira tahmin edilmiş ve buna 1951 senesinin 4 000 000 liralık tahsilât fazlası ilâve olunarak 34 000 000 liranın gelir bütçesine konduğu görülmüştür.

2. Akar yakıt Yol Vergisinin % 45 i olan Karayolları hissesinin 1952 yılı tahsilâtı göz önünde tutularak ve geçen yılın 3 000 000 liralık varidat fazlası nazara alınarak 32 850 000 lira tahmin edildiği görülmüştür.

3. Gümrük resimleri de 1952 senesi tahsilâtı durumuna göre 29 000 000 lira tahmin edilmiş ve buna geçen yılın varidat fazlası olan 3 000 000 lira ilâvesiyle 32 000 000 lira bulunmuştur.

4. Menkul ve gayrimenkul malların satış bedelleri maddesinde 10 000 ton çimentonun mütaahhitlere bedeli mukabilinde verilmesinden 1 119 800 lira ve diğer menkul malların ve makinelelerin satışından elde edilecek miktarın ise 130 200 lira olacağı görülmüştür.

5. Bu gelirlerle ilâveten ve 51 400 000 liralık il ve köy yolları yardım ödeneği de dâhil olmak üzere, bütçe yekûnunu doldurmak üzere Hazine yardımı olarak 88 575 000 liranın bütçeye konmasının gerektiği tesbit olunmuştur.

Gelir bütçesinde nazarı dikkatimizi çeken üç nokta olmuştur :

1. 1951 yılı katî hesaplarına nazaran bütçeye eklenen tahsilât fazlalıklarının bâzı kalemlerde 3 ve bâzılarında da 4 milyon lira olduğu görülmektedir. Bu miktarlar varidat tahminlerinin biraz fazla ihtiyatkâr olduğunu göstermektedir. Bu hususun daha sıhhatli tahminlere istinat ettirilmesinin uygun olacağını mütalâa eylemekteyiz. Bahusus tahminler aynı ihtiyatkâr nispeti muhafaza ettiği takdirde, ithalât ve istihlâkin mütemadi bir artış arzemesi muvacehesinde, bu tahsilât fazlalıkları her sene daha kabarık bir yekûna balığ olacak ve binnetice gelir bütçesinin sıhhati gittikçe azalacaktır.

2. Akar Yakıt Yol Vergisi,

1952 yılı tahsilâtına istinaden 70 000 000 lira tahmin olunmuştur. Karayolları Genel Müdürlüğünün % 45 hissesi bulunurken 1951 senesi varidat fazlası olan 3 000 000 lira da bu 70 000 000 liraya eklenmek suretiyle muamele yapılmıştır.

Akar Yakıt Yol Vergisi Kanunu 1952 senesinde meriyete girdiğine göre 1951 senesi tahsilâtına teşmili mümkün görülmemektedir.

Bu 3 000 000 lira Karayolları Kanununa atfen 1951 senesi zarfında tahakkuk ve tahsil olunan bir meblâğ olduğu göz önünde tutularak, ona göre muamele yapılması gerektir. Bu takdirde gelir bütçesi 190 325 000 lira olacak ve fazlalığın da yatırım bütçesinde yapım maddesine ilâvesi yerinde olacaktır.

3. Dairesiyle vâkı temastan öğrendiğimize göre 1951 malî yılı nihayetinde meriyetten kaldırılmış olan 1525 sayılı Yol Vergisi Kanunu gereğince illerce tahakkuk ve tahsil edilmiş bulunan tahminen 3 000 000 liranın, 1525 sayılı Kanun meriyetten kalkmış bulunduğundan, bu meblâğ Karayolları Genel Müdürlüğünce ödenek kaydedilmemekte ve geçen senelere ait bulunan bu paralar muallâkta durmaktadır. Bunların da bir taraftan 1953 gelir Bütçesine ilâvesiyle ödenek kaydına Karayolları Genel Müdürlüğünün yetkili kılınması ve diğer taraftan bu meblâğın yatırım

bütçesi yapım maddesine ilâve olunması yerinde bir hareket olarak mütalâa edilmektedir.

Esasen bu hususta Maliye Vekâleti ile mutabakat temin edilmiş bulunduğu öğrenilmiştir.

IV. Umumi mütalâa ve dilekter

Yol faaliyetinin bir sene içinde iktisap ettiği vüsatın memleket kalkınmasındaki azim ehemmiyetiyle mütenasip bir hadde erişmiş olduğunu kaydedebilmek hiç şüphesiz ki, bir bahtiyarlıktır. Geçen 1952 senesi Bütçesi 142 000 000 lira olarak tesbit edilmiş iken, sene içinde verilmiş olan ek ödenekle bu miktar 188 276 896 liraya çıkarılmıştır. Pek yerinde olan bu artışın feyizli neticeleri, hattâ senesi içinde görülmeye başlanmıştır.

Umumi vaziyet böyle olmakla beraber, geçen sene yedi esaslı noktada arz ve hulâsa ettiğimiz mütalâalarımızı bu sene de aynı sıra tahtında gözden geçirmeyi faydalı görmekteyiz.

1. Yol finansmanı ve yol bütçesi :

Akar yakıtlardan alınan yeni Yol Vergisi Kanunu ve diğre kanuni gelirler Karayollarına muhassas varidatın, seyrüseferin artışı ile mütenasiben çoğalmasını ve kısa bir zamanda Karayollarının kendi gelirleriyle programlarını yürütme imkânlarını emniyet altına almış bulunacaktır.

Ancak, bir maliyet hesabına dayanması icabeden yol faaliyetlerinde makine amortismanları ve yenilenmeleri büyük bir rol oynayacağından ve bunların maliyet fiyatlarına aksettirilmesi için, kira bedellerinin yapılan iş bedellerinden tarhi ve muhafazası icabedeceğinden, Karayolları bütçesinin hususi bir fona alınarak tahsisat devri imkân ve salâhiyetlerinin sağlanması muamelâta büyük faydalar ve kolaylıklar sağlayacağı gibi, yol programlarının tahakkukunu da tam mânasiyle emniyet altına almış olacaktır.

Âdeta bir ticari müessese gibi çalışması icabeden ve ancak bu şekilde bir çalışma ile, geniş bütçelerini lâyıkiyle ve daha verimli olarak sarf imkânını bulacak olan bir dairenin, kanununda icabeden tadilâtı teklif etmesi çok yerinde olacaktır.

2. Yolların ele alınış şekli.

Memleketin muhtelif mintakalarındaki potansiyel imkânları da göz önünde tutularak, tamamen iktisadi, ictimai ve mütemadiyet mülâhazalarına dayanmak suretiyle bir tatbik programının tanzim edilmiş olduğu müşahede edilmiştir.

Ancak, bu programların yanında, halen Devlet yollarının içinden geçtiği şehir ve kasaba yollarının da bir sıra tahtında programlaştırılıp toza mâni olacak tedbirlerin tahakkuku çok faydalı olacaktır.

Aynı şekilde çok önemli ve büyük ziyaretgâh olabileceği turistik ehemmiyeti haiz tarihi âsara gidecek yolların da bir program tahtında Devlet yolları meyanına alınıp tatbikatına geçilmesi çok büyük bir zaruret olarak mütalâa edilmektedir.

3. Makineli çalışma ve döviz ihtiyacı :

Büyük bir memnuniyetle kaydetmek isteriz ki, bu seneki (M. S. A.) yardımı programında Karayolları için yedek parça ve makine karşılığı 9 624 000 dolâr kıymetinde döviz yer almış bulunmaktadır. Böyle bir yardım tahsisatının il ve köy yolları için de sağlanması şayanı temenni görülmektedir.

Aynı zamanda mütaahhitlere ihale edilmekte olan geniş yol şebekelerinin yapımında kullanılacak olan makineler ve yedek parçalar için de mütaahhitlere gerekli dövizin temin edilmesi teminat altına alınmalıdır.

4. — Teknik ve ilmi çalışma :

Bu sahada vâkı gayretlerin semereli ve feyizlineticelerinin yakın istikbalde görüleceği muhakkaktır. Ancak bu mevzuda zamandan **tasarruf ve süratli** bir inkişafı sağlamak gayesiyle harici temaslara çok daha geniş mânada ehemmiyet atfedilmesini, iş hacminin çokluğuna ve eleman darlığına rağmen temenni ederiz.

5. Personel mevzuu ve hakları :

Geçen seneki raporumuzda belirttiğimiz:

- a) Ehliyet ve tevdi olunan mesuliyetle mütenasip, yeknesak bir tediye sistemine dayanan yeni bir maaş esasının temini,
- b) Teşvik ve taltif gayesiyle ikramiye verilmesi,
- c) Lojman, kantin ve misafirhane mevzularının ele alınması,
- ç) Personeli idareye bağlayıcı bâzı hakların sağlanması, temennilerin ilâveten hususi bir programla kısa devreli bir eğitim neticesinde basit işleri göreceklemanların yetiştirilmesinin ehemmiyetle ele alınması lüzumunu belirtmek isteriz.

Lise, sanat okulu v. s. gibi mektep mezunların altı aylık veya ihtiyaca göre bir senelik kurslara tâbi tutularak vazifelendirmenin, bugün için pek bâriz olan eleman darlığını ferahlatıcı bir tesiri olacağına kaani bulunmaktayız.

6. İl ve köy yolları yapımı.

Hazinece yapılan 51 400 000 liralık yardıma ilâveten özel idarelerin kendi bütçelerinden de kattıkları 13-14 milyon lira ile il ve köy yolları ödeneğinin 65 000 000 liraya baliğ olduğu görülmektedir.

Bu ödeneklerin en müsait bir şekilde sarfedilmesini teminen, Devlet yollarında tatbik edilmekte olan merhaleli inşaat sisteminin il ve köy yollarına teşmil ve tatbiki hususunda ciddî teşebbüslerle geçilmiş ve tedbirlerin ittihaz edilmiş olduğu memnuniyetle müşahade edilmiştir.

Son söz :

Her geçen sene gelişmekte olan yollarımızla mütenasiben artan verimini bilfiil müşahade ettiğimiz yol programlarının mütezayit bir hızla devamını temenni ederken, iktisadi kalkınmamızın birinci teminatını bu faaliyette görmekte olduğumuzu yüksek komisyona saygılarımızla arzederiz.

Konya Mebusu
Remzi Birand

Trabzon Mebusu
Süleyman Fehmi Kalaycıoğlu

Bütçe Komisyonu Raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 1/481
Karar No. 36

21. I. 1953

Yüksek Riyasete

Bayındırlık Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Başvekâletin 28. XI. 1952 tarihli ve 71/2486 sayılı tezkeresiyle sunulan Karayolları Umum Müdürlüğü 1953 yılı Bütçe kanunu lâyihası komisyonumuza havale olunmakla Bayındırlık Vekili, Karayolları ve Maliye Vekâleti Bütçe ve Malî Kontrol Umum müdürleri hazır oldukları halde incelenip görüşüldü.

Karayolları 1953 yılı Bütçe kanunu lâyihasını komisyonumuz adına inceleyen raportörün raporu tetkik edildikten ve umum müdürlüğün faaliyetini ilgilendiren hususlar hakkında sorulan sualler vekil ve umum müdürler tarafından cevaplandırıldıktan sonra bütçenin fasıl ve maddelerinin tetkikına geçilmiştir.

Karayolları Umum Müdürlüğünün 1953 yılı masraflarını gösteren (A/1) işaretli cetvelin yekûnu 1952 yılına nazaran (804 672) lira fazlalıkla (7 214 671) lira ve (A/2) işaretli yatırım kısmı ise (45 870 328) lira artışla (181 460 329) lira olarak Hükümetçe tesbit ve teklif edilmiş bulunmaktadır.

Komisyonumuzca fasıl ve maddeler üzerinde yapılan incelemelerde 458 nci faslın 10 neu (İç fuarlar umumi masrafları) maddesine mevzu tahsisattan; karayolları faaliyeti hakkında vatandaşlarımızı tenvir etmek için yalnız iç fuarlara değil, turistik ve memleket yolları faaliyeti hakkında umumi bilgi verilmesi mülahazasıyla dış fuarlara da icabında iştiraki mümkün kılabilmek maksadiyle faydalanılabilemesini temin için madde unvanından (iç) kelimesinin kaldırılması uygun görülmüştür.

Akar Yakıtlardan Alınacak Yol Vergisi hakkındaki 5889 sayılı Kanunla ilga edilen 5539 sayılı Karayolları Umum Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri hakkındaki Kanunun 19 neu maddesinin birinci fıkrasına göre 1525 sayılı Şose ve Köprüler Kanununun esasları dairesinde tahsil edilmiş olan paraların ne suretle muamele görmesi lâzım geleceği hakkında 5889 sayılı Ka-

nunda bir hüküm mevcut olmadığı cihetle Ziraat Bankası, hususi idareler ve Hazine elinde kalmış olan bu mebaliğin, Karayolları Umum Müdürlüğü Bütçe Kanununa bağlı (B) işaretli cetvelde açılacak özel bir bölüme varidat, diğer taraftan (A/2) işaretli cetvelde mevcut tertiplere tahsisat kayıt ve bu suretle yol hizmetlerine sarfının temini için kanun lâyihasına bir madde ilâvesi raportörün teklifi üzerine komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Yol faaliyetinin gittikçe inkişafı muvacehesinde takdire değer, ehliyet ve gayretleri görülecek teknik elemanların, ikramiye verilmek suretiyle, taltif ve terfihleri teklif olunmuş ve bu teklif üzerinde yapılan uzun müzakerelerden sonra Umum Müdürlük teşkilâtında aylıklı ve aylık ücretli çalışan teknik elemanlara, ehliyet ve gayret esasına ve vazifelerinin bulunduğu yer, ehemmiyet ve nev'ine göre Umum Müdürlüğün teklifi ve Bayındırlık Vekilinin tasvibi ile ikramiye verilmesi kabul ve bunu temin etmek üzere de kanun lâyihasına bir madde eklenmiş ve bunu karşılamak üzere (A/1) işaretli cetvelde yeniden açılan 211 nci fasla (300 000) lira tahsisat konulmuştur.

Bu suretle Umum Müdürlüğün 1953 yılı Bütçe Kanunu lâyihasına ilişik (A/1) işaretli cetvele yapılan (300 000) lira zamlı (A/1) işaretli cetvel yekûnu (7 514 671) ve (A/2) işaretli cetvelin ise Hükümetin teklifi veçhile (181 460 329) lira ki, ceman (188 975 000) lira olarak komisyonumuzca tesbit ve kabul edilmiştir.

Karayolları Umum Müdürlüğünün; 1953 yılı Bütçe Kanunu lâyihasına ilişik (B) işaretli cetvelde gösterilen varidatı, birinci (Karayolları Umum Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri hakkındaki 5539 sayılı Kanunun 20 nci maddesi gereğince Hazineden alınacak paralar) faslına mevzu (98 850 000), 2 nci (Hazineden yardım) faslına konulan (88 575 000) ve 4 neü (Menkul ve gayrimenkul mallar satış bedelleri) faslındaki

(1 249 997) liradan terekküp etmektedir.

(A/1) işaretli cetvelde açılan 211 nei fasla komisyonumuzca konulan (300 000) liranın karşılığını teşkil etmek üzere (B) işaretli cetvelin 2 nei (Hazineden yardım) faslına bu miktar ilâve edilmek suretiyle (B) işaretli cetvel yekûnu (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerin umumi yekûnuna mütenazır olmak üzere (188 975 000) lira olarak tesbit ve kabul edilmiştir.

Karayolları Umum Müdürlüğünün 1953 yılı Bütçe Kanunu lâyihasının birinci ve ikinci maddeleri, komisyonumuzca tesbit ve kabul olunan rakamlar aksettirmek, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8 nei maddeleri kelime değişiklikleri yapılmak suretiyle, kabul edilmiş ve 9 neu maddesi böyle bir hükme lüzum kalmamış olduğu anlaşıldığından kaldırılmış ve yukarda arzedilen hususları temin edici hükümler 9 ve 10 neu maddeler olarak lâyihaya ilâve edilmiş, yürürlük maddeleri de, şeklen değiştirilmek suretiyle 11 ve 12 nei maddeler olarak kabul edilmiştir.

Bu değişikliklerle yeniden hazırlanmış olan

Karayolları Umum Müdürlüğü 1953 yılı Bütçe Kanunu lâyihası, eki bulunan cetvelleri ile birlikte, Umumi Heyetin tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Riyasete sunulur.

Reis	Reis V.	Sözcü
Bursa	Giresun	İstanbul
K. Yılmaz	M. Şener	H. Hüsman
Ankara	Burdur	Çanakkale
M. Bayramoğlu	F. Çelikbaş	Konuşma hakkı mahfuz.
		K. Akmanlar
Diyarbakır	Diyarbakır	Diyarbakır
Y. Azizoğlu	M. R. Bucak	M. Ekinci
Eskişehir	İçel	İstanbul
A. Potuoğlu	C. Ramazanoğlu	S. Oran
Kastamonu	Kırklareli	Kırşehir
H. Türe	Ş. Bakay	R. Özdeş
Konya	Konya	Ordu
R. Birand	M. A. Ülgen	R. Aksoy
Seyhan	Siird	Van
Söz hakkını mahfuz	B. Erden	Muhalifim.
C. Türk		F. Melen

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Karayolları Genel Müdürlüğü 1953 yılı Bütçe Kanunu

MADDE 1. — Karayolları Genel Müdürlüğü 1953 Bütçe yılı yatırımlar dışında kalan giderleri için, bağlı (A/1) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (7 214 671) lira ve yatırım giderleri içinde, bağlı (A/2) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (181 460 329) lira ödenek verilmiştir.

MADDE 2. — Karayolları Genel Müdürlüğü 1953 Bütçe yılı giderlerine karşılık olan gelirler, bağlı (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (188 675 000) lira olarak tahmin edilmiştir.

MADDE 3. — Karayolları Genel Müdürlüğüne 1953 Bütçe yılında elde edilecek gelir çeşitlerinden herbirinin dayandığı hükümler, bağlı (C) işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu cetvelde yazılı gelirlerin tarh ve tahsiline 1953 Bütçe yılında da devam olunur.

MADDE 4. — Karayolları Genel Müdürlüğü'nün 30 . VI . 1939 tarihli ve 3656 sayılı Kanunun 19 ncu maddesine giren hizmetlilerine ait kadrolar, bağlı (D) işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu cetvelde vâki ücret değişiklikleri dolayısıyla geçen yıla nazaran almakta bulundukları ücretleri azalmış olanlara aradaki farkların ödenmesine devam edilir.

3656 sayılı Kanunun 9 ncu maddesi gereğince geçici mahiyetteki hizmetler için Bakanlar Kurulu kararı ile kadro alınabilecek tertipler, bağlı (E) işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu kadrolar, ertesi yıl bütçe tasarısı ile Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Bunların eldeki kadrolara ek olmaması şarttır.

MADDE 5. — Karayolları Genel Müdürlüğüne gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişmeye yetki veren kanunlar, bağlı (G) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

MADDE 6. — Karayolları Genel Müdürlüğü Kuruluşu hakkındaki 11 . II . 1950 tarihli ve 5539 sayılı Kanuna bağlı (I) sayılı cetvelde yazılı kadrolardan, ilişik (L) işaretli cetvelde gösterilenler 1953 Bütçe yılında kullanılamaz.

MADDE 7. — Geçen yıl borçları bölümündeki ödenekler üstünde çıkan ve 1952 yılı Bütçe-

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Karayolları Umum Müdürlüğü 1953 yılı Bütçe Kanunu lâiyhası

MADDE 1. — Karayolları Umum Müdürlüğü 1953 Bütçe yılı yatırımlar dışında kalan masrafları için, bağlı (A/1) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (7 514 671) lira ve yatırım masrafları için de, bağlı (A/2) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (181 460 329) lira tahsisat verilmiştir.

MADDE 2. — Karayolları Umum Müdürlüğü 1953 Bütçe yılı masraflarına karşılık olan varidat, bağlı (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (188 975 000) lira olarak tahmin edilmiştir.

MADDE 3. — Karayolları Umum Müdürlüğüne 1953 Bütçe yılında elde edilecek varidat çeşitlerinden herbirinin dayandığı hükümler, bağlı (C) işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu cetvelde yazılı varidatın tarh ve tahsiline 1953 Bütçe yılında da devam olunur.

MADDE 4. — Karayolları Umum Müdürlüğü'nün 30 . VI . 1939 tarihli ve 3656 sayılı Kanunun 19 ncu maddesine giren hizmetlilerine ait kadrolar, bağlı (D) işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu cetvelde vâki ücret değişiklikleri dolayısıyla geçen yıla nazaran almakta bulundukları ücretleri azalmış olanlara aradaki farkların ödenmesine devam edilir.

3656 sayılı Kanunun 9 ncu maddesi gereğince geçici mahiyetteki hizmetler için İcra Vekilleri Heyeti kararı ile kadro alınabilecek tertipler, bağlı (E) işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu kadrolar, ertesi yıl Bütçe lâiyhası ile Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Bunların eldeki kadrolara ek olmaması şarttır.

MADDE 5. — Karayolları Umum Müdürlüğüne gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişmeye salâhiyet veren kanunlar, bağlı (G) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

MADDE 6. — Karayolları Umum Müdürlüğü Kuruluşu hakkındaki 11 . II . 1950 tarihli ve 5539 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde yazılı kadrolardan, ilişik (L) işaretli cetvelde gösterilenler 1953 Bütçe yılında kullanılamaz.

MADDE 7. — Geçen yıl borçları faslındaki tahsisatlar üstünde çıkan ve 1952 yılı Bütçesi-

Hü.

B. K.

sinin ait olduğu tertibinde karşılığı bulunan borçlar ilgili oldukları hizmet tertiplerinden bu bölüme Maliye Bakanlığınca aktarılacak ödeneklerden ödenir.

1928 - 1951 Bütçe yıllarına ait olup da Muhasebe Umumiye Kanununun 93 ncü maddesine göre zaman aşımına uğramamış ve karşılıkları yılları bütçelerinde bulunan borçlar, 1953 Bütçesinin ilgili hizmet tertipleri veya 3 ve 4 ncü kısım tertipleri ile yatırım tertipleri artıklarından eski yıllar borçları tertiplerinden Maliye Bakanlığınca aktarılacak ödeneklerden ödenir.

MADDE 8. — Gider bölümlerinden yapılacak harcamalara ilişkin formül, (R) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

MADDE 9. — Dahilde istihsal olunan petrol-lerin tasfiyesinde elde edilen asfalttan, bedelleri gelecek yıllara sirayet edecek surette ve tak- sitle ödenmek üzere, satılmaya Bayındırlık Bakanlığı yetkilidir.

Bedelin sureti tediyesi Maliye, Bayındırlık ve İşletmeler bakanlıklarınca birlikte kararlaştırılır.

MADDE 10. — Bu kanun hükümleri 1 Mart 1953 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 11. — Bu kanunu Maliye ve Bayındırlık Bakanları yürütür.

Başbakan
A. Menderes

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı

Devlet Bakanı
M. Alakant

Adalet Bakanı
O. Ş. Çiçekdağ

nin ait olduğu tertibinde karşılığı bulunan borçlar ilgili oldukları hizmet tertiplerinden bu fasla Maliye Vekâletince aktarılacak tahsisat- lardan ödenir.

1928 - 1951 Bütçe yıllarına ait olup da Mu- hasebe Umumiye Kanununun 93 ncü madde- sine göre zaman aşımına uğramamış ve karşı- lıkları yılları bütçelerinde bulunan borçlar, 1953 Bütçesinin ilgili hizmet tertipleri veya 3 ve 4 ncü kısım tertipleri ile yatırım tertipleri ar- tıklarından eski yıllar borçları tertiplerine Maliye Vekâletince aktarılacak tahsisatlardan ödenir.

MADDE 8. — Masraf fasıllarından yapıla- cak harcamalara ilişkin formül, (R) işaretli cet- velde gösterilmiştir.

MADDE 9. — 5889 sayılı Kanunla ilga edi- len 5539 sayılı Kanunun 19 ncü maddesinin 1 nci fıkrasına göre 1525 sayılı Kanun esasları dairesinde tahsil edilmiş olan paralar Karayol- ları Umum Müdürlüğü Bütçe Kanununa bağlı (B) işaretli cetvelde açılacak özel bir fasla varidat, diğer taraftan (A/2) işaretli cetvelde mevcut tertiplere tahsisat kaydolunur.

MADDE 10. — Karayolları Umum Müdürlü- ğü teşkilâtında çalışan maaşlı ve aylık ücretli teknik elemanlarına, ehliyet ve gayret esasına ve çalıştıkları işin, yer, ehemmiyet ve nev'ine göre Umum Müdürlüğün teklifi ve Bayındırlık Vekilinin tasvibi ile yılda bir defaya mahsus olmak ve almakta oldukları bir aylık maaş ve ücretleri tutarının iki mislini geçmemek üzere ikramiye verilebilir. 1953 Bütçe yılı için- de bu ikramiyeleri alacakların sayısı o yılın fiilî kadro sayısının yarısını geçemez.

MADDE 11. — Bu kanun 1 Mart 1953 tari- hinden itibaren mer'idir.

MADDE 12. — Bu kanunu icraya Maliye ve Bayındırlık Vekilleri memurdur.

Hü.

B. K.

Millî Savunma Bakanı

S. Kurtbek

Dışişleri Bakanı

F. Köprülü

Millî Eğitim Bakanı

T. İleri

Ekonomi ve Ticaret Bakanı

E. Güreli

G. ve Tekel Bakanı

Ulaştırma Bakanı

Y. Üresin

İçişleri Bakanı

E. Menderes

Maliye Bakanı

H. Polatkan

Bayındırlık Bakanı

K. Zeytinoglu

Sa. ve So. Y. Bakanı

Dr. E. H. Üstündağ

Tarım Bakanı

N. Ökmen

Çalışma Bakanı

S. Ağaoğlu

İşletmeler Bakanı ve

Güm. ve T. B. V.

S. Yırcalı

A/1 - CETVELİ

F.	M.	Tahsisatın nev'i	1952	1953 yılı için	
			Yılı tahsisatı Lira	Hükümetçe istenen Lira	Komisyonce kabul edilen Lira
<i>İkinci kısım - Personel masrafları</i>					
I - Maaşlar ve ücretler					
201		Maaşlar			
	11	Merkez memurları maaşı	996 000	1 093 200	1 093 200
	12	Vilâyetler memurları maaşı	2 218 500	2 412 600	2 412 600
	21	Merkez memurları açık maaşı	1	1	1
	22	Vilâyetler memurları açık maaşı	6 000	6 000	6 000
		Fasıl yekûnu	3 220 501	3 511 801	3 511 801
202		Ücretler			
	11	Merkez hizmetliler ücreti	404 700	416 400	416 400
	12	Vilâyetler hizmetliler ücreti	1 159 440	1 216 500	1 216 500
		Fasıl yekûnu	1 564 140	1 632 900	1 632 900
203		Geçici hizmetliler ücreti			
	11	Merkez geçici hizmetliler ücreti	243 010	300 000	300 000
	12	Vilâyetler geçici hizmetliler ücreti	469 610	600 000	600 000
		Fasıl yekûnu	712 620	900 000	900 000
II - Başka haklar					
206		4178 ve 4598 sayılı kanunlar gereğince yapılacak zam ve yardımlar			
	11	Merkez memurları çocuk zammı	19 000	19 000	19 000
	12	Vilâyetler memurları çocuk zammı	54 500	60 000	60 000
	21	Merkez memurları doğum yardımı	3 400	3 400	3 400

F.	M.	Tahsisatın nev'i	1952	1953 yılı için	
			Yılı tahsisatı Lira	Hükümetçe istenen Lira	Komisyonca kabul edilen Lira
	22	Vilâyetler memurları doğum yardımı	6 500	7 000	7 000
	31	Merkez memurları ölüm yardımı	2 700	3 000	3 000
	32	Vilâyetler memurları ölüm yardımı	6 100	7 000	7 000
	40	Yakacak zammı	1	1 000	1 000
		Fasıl yekûnu	92 201	100 400	100 400
207		Ecnebi dil bilenlere 3656 sayılı Kanunun 5 nci maddesi gereğince ödenecek para mükâfatı	3 000	3 000	3 000
209		5434 sayılı Kanun gereğince T. C. Emekli Sandığına yapılacak ödemeler			
	11	% 5 emekli ve % 25 giriş kesenekleriyle artış farkları karşılığı	263 155	282 958	282 958
	12	% 1 ek karşılıkları	47 846	51 447	51 447
	13	Emekli ikramiyeleri karşılığı	20 000	37 500	37 500
	14	Sandık yönetim masraflarına iştirak hissesi	13 500	18 361	18 361
	15	Diğer ödemeler	5 000	5 000	5 000
		Fasıl yekûnu	349 501	395 266	395 266
210		Temsil tahsisatı	2 100	2 100	2 100
211		Teknik elemanlara verilecek ikramiye	0	0	300 000
		İkinci kısım yekûnu	5 944 063	6 545 467	6 845 467

Üçüncü kısım - Yönetim masrafları

301		Merkez daireleri büro masrafları			
	10	Kırtasiye	6 000	12 000	12 000

F.	M.	Tahsisatın nev'i	1952	1953 yılı için	
			Yılı tahsisatı Lira	Hükümetçe istenen Lira	Komisyona kabul edilen Lira
	20	Döşeme	3 500	5 000	5 000
	30	Demirbaş	2 500	5 000	5 000
	40	Öteberi masrafları	5 000	10 000	10 000
	50	Aydınlatma	10 000	10 000	10 000
	60	Isıtma	9 000	9 000	9 000
		Fasıl yekûnu	36 000	51 000	51 000
302		Vilâyetler büro masrafları			
	10	Kırtasiye	10 000	18 000	18 000
	20	Döşeme	3 000	10 000	10 000
	30	Demirbaş	5 000	10 000	10 000
	40	Öteberi masrafları	2 000	6 000	6 000
	50	Aydınlatma	11 000	18 000	18 000
	60	Isıtma	11 000	18 000	18 000
		Fasıl yekûnu	42 000	80 000	80 000
303		Basılı kâğıt ve defterler	10 000	12 000	12 000
304		Posta, telgraf ve telefon ücret ve masrafları			
	11	Merkez posta ve telgraf ücretleri	14 000	15 000	15 000
	12	Vilâyetler posta ve telgraf ücretleri	11 000	18 000	18 000
	21	Merkez telefon masrafları	30 000	32 000	32 000
	22	Vilâyetler telefon masrafları	5 000	12 000	12 000
		Fasıl yekûnu	60 000	77 000	77 000
305		Kira bedeli			
	11	Merkez	15 000	40 200	40 200
	12	Vilâyetler	30 000	30 000	30 000
		Fasıl yekûnu	45 000	70 200	70 200
306		Giyeceler	2 000	2 500	2 500
307		Yolluklar			
	10	Sürekli görev yolluğu	16 000	20 000	20 000
	20	Geçici görev yolluğu	10 000	15 000	15 000
	40	Ecnebi memleketler yolluğu	15 000	15 000	15 000

F.	M.	Tahsisatın nev'i	1952	1953 yılı için	
			Yılı tahsisatı Lira	Hükümetçe İstenen Lira	Komisyonca kabul edilen Lira
	50	Ecnebi uzman ve hizmetlilerle bunlara yardımcı personelin yolluk ve başka masrafları	• 1	1	1
		Fasıl yekûnu	41 001	50 001	50 001
308		4598 sayılı Kanun gereğince ödenecek tedavi masrafları ve yollukları			
	11	Merkez	4 800	4 800	4 800
	12	Vilâyetler	11 200	11 200	11 200
		Fasıl yekûnu	16 000	16 000	16 000
		Üçüncü kısım yekûnu	252 001	358 701	358 701
Dördüncü kısım - Daire hizmetleri					
403		Temsil masrafları	2 000	7 500	7 500
407		Muhasebei Umumiye Kanununun 48 nci maddesini ilgilendiren masraflar			
	30	Geri verilecek paralar	0	10 000	10 000
	40	Mahkeme harçları	8 000	20 000	20 000
		Fasıl yekûnu	8 000	30 000	30 000
419		Mahkeme masrafları	52 000	100 000	100 000
451		Yayın masrafları			
	10	Satınalma ve abone	2 000	2 000	2 000
	20	Başka her çeşit masraflar	500	500	500
		Fasıl yekûnu	2 500	2 500	2 500
452		Staj ve tetkikat masrafları			
	10	4489 sayılı Kanuna göre staj için ecnebi memleketlere gönderileceklerin yollukları ile başka her çeşit masrafları	0	1	1

F.	M.	Tahsisatın nev'i	1952	1953 yılı için	
			Yılı tahsisatı Lira	Hükümetçe istenen Lira	Komisyonca kabul edilen Lira
	20	Teknik yardımdan faydalanıl- mak suretiyle eñnebi memle- ketlere gönderileceklerin yol- luk ve masrafları	110 000	110 000	110 000
		Fasıl yekûnu	110 000	110 001	110 001
453		Milletlerarası münasebetlerin gerektirdiği masraflar			
	10	Kurum ve derneklere katılma payı	500	500	500
	20	Kongre ve konferanslara iştir- ak edeceklerin yolluk ve mas- rafları	6 000	12 000	12 000
		Fasıl yekûnu	6 500	12 500	12 500
458		Fuar, sergi ve teşvik masraf- ları			
	10	Fuar umumi masrafları	0	15 000	15 000
	20	Sergi ve meşher umumi mas- rafları	0	1	1
		Fasıl yekûnu	0	15 001	15 001
476		Kurs masrafları	5 000	5 000	5 000
		Dördüncü kısım yekûnu	186 000	282 502	282 502
Beşinci kısım - Borçlar					
501		Geçen yıl borçları	13 934	15 000	15 000
502		Eski yıllar borçları			
	10	1948 - 1951 yılları borçları	4 000	3 000	3 000
	20	1928 - 1947 » »	1	1	1
		Fasıl yekûnu	4 001	3 001	3 001
505		Hükme bağlı borçlar	10 000	10 000	10 000
		Beşinci kısım yekûnu	27 935	28 001	28 001

F.	M.	Tahsisatın nev'i	1952	1953 yılı için		
			Yılı tahsisatı Lira	Hükümetçe istenen Lira	Komisyonca kabul edilen Lira	
KISIMLAR YEKÛNU						
		İkinci kısım yekûnu	5 944 063	6 545 467	6 845 467	
		Üçüncü kısım yekûnu	252 001	358 701	358 701	
		Dördüncü kısım yekûnu	186 000	282 502	282 502	
		Beşinci kısım yekûnu	27 935	28 001	28 001	
		UMUMİ YEKÛN	6 409 999	7 214 671	7 514 671	

A/2 - CETVELİ

Yatırımlar

II - Satınalma, yapı, tesis ve sermaye tahsisleri				
771	Karayolları Umum Müdürlüğünün Kuruluş ve Görevleri hakkındaki 5539 sayılı Kanunun 29 ncu maddesi gereğince ayrılacak atelyeler döner sermayesi	1	1	1
781	Yollar ve köprüler			
10	Yapım	58 600 000	66 900 000	66 900 000
20	Makina ve araçlar onarımı	14 000 000	19 000 000	19 000 000
30	Satın alınacak makina ve araçlar	6 000 000	14 110 328	14 110 328
40	İstikşaf, etüd, aplikasyon	5 500 000	5 500 000	5 500 000
50	Sürekli onarmalar	24 000 000	24 000 000	24 000 000
	Fasıl yekûnu	108 100 000	129 510 328	129 510 328
782	Teknik hizmetler geçici görev yolluğu	490 000	550 000	550 000

F.	M.	Tahsisatın nev'i	1952	1953 yılı için	
			Yılı tahsisatı Lira	Hükümetçe istenen Lira	Komisyonca kabul edilen Lira
783		Vilâyet ve köy yolları yapımı ve yapımına yardım (dağıtım ve harcama şekli Heyeti Vekilece belirtilir)	27 000 000	51 400 000	51 400 000
		Yatırımlar yekûnu	135 590 001	181 460 329	181 460 329

B - CETVELİ

F.	M.	Varidatın nev'i	1952	1953 yılı için	
			Yılı tahminleri Lira	Hükümetçe tahmin edilen Lira	Komisyonca tahmin edilen Lira
1		Karayolları Umum Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri hakkındaki 5539 sayılı Kanunun 20 nci maddesi gereğince Hazineден alınacak paralar	77 500 000	98 850 000	98 850 000
2		Hazineden yardım	63 182 780	88 575 000	88 875 000
3		Teberrular ve çeşitli varidat	1	1	1
4		Menkul ve gayrimenkul mallar satış bedelleri	1 317 217	1 249 997	1 249 997
5		Mütaahhitlere verilecek malzeme, alet, edevat, depo, arazi ve sairenin kira bedelleri	1	1	1
6		Mütaahhitlerden alınacak gecikme ve saire tazminatı ve mütaahhitlerin irat kaydolunan teminat akçeleri	1	1	1
		UMUMİ YEKÛN	142 000 000	188 675 000	188 975 000

C. CETVELİ

Vergilerin, resimlerin ve başka varidatın dayanakları

Nev'i	Tarihi	Numarası	Ö Z E T İ
Kanun	11.2.1950	5539	Karayolları Umum Müdürlüğü kuruluş ve teşkilâtına dair Kanunun 19 ncu maddesi.

D. CETVELİ

G.	Memuriyetin nev'i	Aded	Ücret	G.	Memuriyetin nev'i	Aded	Ücret
<i>Merkez teşkilâtı</i>				<i>Vilâyetler teşkilâtı</i>			
1	Teknisyen	15	500	5	Atelye şefi	45	625
	»	3	550		Ekip şefi	10	625
	»	2	475	2	Usta	8	625
5	Büro şefi	5	300	1	Makinist	10	625
	»	1	250		Teknisyen	16	625
4	Steno (Lisan bilir)	1	400		»	10	550
	»	1	300		»	10	475
	Mütercim daktilo	1	350	2	Usta	10	475
1	Fotografçı	1	300		»	10	350
2	Usta	1	300	1	Desinatör	6	625
	»	7	250	5	Büro şefi	3	300
	»	6	225	4	Daktilo	1	250
	»	7	200		»	2	175
	»	1	175		»	5	150
4	Daktilo	6	200	5	Memur	10	300
	»	6	175		»	13	250
	»	5	150		»	9	200
5	Memur	2	250		»	5	175
	»	16	200		»	8	150
	»	11	175	7	Trafikçi	2	250
	»	15	150		»	6	200
3	Lâborant	4	300		»	4	175
6	Başhademe ve hademeler	1	125		»	4	150
	»	17	100	6	Bekçi	3	125
					»	5	100
					Başhademe ve hademeler	5	100
					»	5	75

E - CETVELİ

F.	M.	Tahsisatın Nev'i
203	11	Merkez geçici hizmetlileri ücreti
	12	Vilâyetler geçici hizmetlileri ücreti

G - CETVELİ

Kanun No.

5414	Şose ve köprüler yapımı için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında Kanun.
5532	Karayolları Umum Müdürlüğü Kanununun gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkındaki 33 nci maddesi.

L - CETVELİ

D.	Memuriyetin nev'i	Aded	Maas	D.	Memuriyetin nev'i	Aded	Maas
Merkez teşkilâtı				Vilâyetler teşkilâtı			
4	Fen Heyeti Müdürü (Y. Müh.) (İht. Mev.)	2	90	4	Y. Müh. veya Müh. (İht. Mev.)	6	90
5	Y. mühendis, müh. veya fen me. veya iktisatçı (İht. Mev.)	6	80	5	Y. Müh., Müh. veya fen me. (İht. Mev.)	22	80
6	Y. müh., müh. veya fen me.	11	70	6	» » » »	28	70
7	» » » » » »	8	60	7	» » » »	22	60
8	» » » » » »	7	50	8	» » » »	3	50
9	» » » » » »	7	40				

R - CETVELİ

Fasıl 407 - Madde 40 — Mahkeme harçları

Mahkemelere ve icra dairelerine ödenecek harç, resim vergi ve her türlü masraflar bu tertipten ödenir.

Fasıl 409 — Mahkeme masrafları

Lüzum görülen hallerde tutulacak avukatlara verilecek her çeşit ücret ve masraflar ile hakem ve ilâm ücretleri, delil tesbiti ve bilirkişi ücretleri ve sonuçlanan dâvalarda ilâm ve diğer tarafa ödemek ödevi yüklenen mahkeme masrafları ve bu mevzuların gerektirdiği her türlü masraflar.

Fasıl 781 - Madde 10 — Şose ve köprüler yapma karşılık ve masraflarıyla aletler, gereçler karışık ve masrafları

Yol, köprü ve bunlara ait kurumların yapılması ve esaslı onarmalar ile her türlü makine ve gereçlerin taşınması, kurulması ve korunmalarına ait her türlü masrafları, bu işlerin ihale ve emanet şekillerine göre lüzumlu olan her türlü gereçlerin ihtiyaç halinde her zaman ve her miktarda önceden satın alınması masrafları, emanet usulü ile yaptırılan işlerde çalıştırılan işçi gündelikleri, giyim ve barındırma, basın masrafları, basın ve yayın ücretleri, tören masrafları, dairelerinin telefon kurma ve işletme masrafları, yeni yaptırılacak yollarda bakım teşkilâtı için kurulacak ve yaptırılacak garaj, atelye ve ekip evleri yapımı ve her türlü kurma masrafları, istimlak masraflarıyla bu işlerde çalıştırılacak oranlıyan ve bilirkişi ücret ve masrafları, işçi gündelikleri, tapu harç ve masrafları, vergi ve resimlerle 2256 sayılı Kanun gereğince gümrüklerce alınacak belediye payları karşılığı ve sigorta primleri, geçici teşkilât için gerekli aydınlatma, ısıtma, kira masrafları ve emaneten yapılacak işlerde çalıştırılanlar için 4772 ve 5417 sayılı kanunlar gereğince ödenmesi gereken iş kazaları ile meslek hastalıkları ve ihtiyarlık ve analık sigorta primleri karşılık ve masrafları, geometri aletleri, tersim, teksir, tab, harita ve hesap işlerinde kullanılacak her nevi makine ve sair gereçlerin satınalma, kira ve nakil masraflarıyla bunların işletme ve onarma masrafları, anlaşmaları gereğince Marshall İdaresinden memleketimizde bulunduruşan yol uzman heyetinin gerektirdiği her türlü masraflar karşılığı.

Madde 20 — Makine ve araçlar onarımı

Yol, köprü yapım ve bakım işlerine mahsus bilûmum taşıt, yol makinesi ve sair araçlarla bunların tamir edildikleri atelyelerdeki bilûmum makinelerin onatılması ve yenilenmesi için lüzumlu yedek parça ve her türlü malzemenin satın alınması ve bunların ambalaj, nakil ve muhafaza masrafları ile çalıştırılacak işçi, mütehassıs işçi yevmiyeleri, giyimleri ve barınma masraflarıyla 4772 ve 5417 sayılı İş Kazaları ile Meslek Hastalıkları ve Analık, İhtiyarlık Sigorta primleri ve 3008 sayılı İş Kanununun işçilere tanıdığı bileümle haklardan tevellüt eden masraflarla bu kanunlar ve ek kanunlarla işçilere tanıyan haklardan doğan masraflarla atelyelerin su, elektrik, akar yakıt gibi bilûmum işletme masrafları ve bu işlerle ilgili diğer her türlü masraflar.

Madde 30 — Satın alınacak makine ve araçlar

Yol ve köprü bakım ve yapımı için her türlü makine, araçlar ve taşıtlarla her türlü atelye tezgâhları, alet ve avadanlıklar satın alınması, ambalaj, nakil, muhafazası, Gümrük Resmi ve 2256 sayılı Kanunla bu yerlere ait kesri munzam hisseleri ve bu konu ile ilgili her türlü masraflar.

Madde 40. — İstikşaf, etüd, aplikasyon

Bu işlerde çalıştırılacak mütahassıs işçi ve işçi gündelikleri, proje ihzarı her türlü masrafları, bu işlere ait basın ve ilân masrafları, beton kazık ve imalîne gerekli malzeme masrafları, nakil vasıtası kiralama masrafları ve havadan istikşaf işlerinde lüzumlu her türlü gereç ve vasıtalar, bu konu ile ilgili her türlü masraflar proje ihzarı masrafları, müşavir mühendislik ve uzmanlık hizmetleriyle bunların memleket dâhilindeki yardımcı personelinin gündelik ve yolluklarının Türkiye’de Türk parası ile ödenecek her türlü masrafları.

Madde 50 — Sürekli onarmalar

Yol ve köprülerin ve bunların bakımına ait kurumların bakım, ağaçlama masraflarıyla bunların bakım ve onarımlarında ilgili garaj ve atelyelerde kullanılan her çeşit işçi gündelikleri ve taşıtların bütün işletme ve garaj masrafları, her türlü gereç ve eşyanın satınalma, saklama ve bu işlere ait kira masrafları, sürekli işçilerin işçi giyimleri, barınma, bakım ve onarma ve makine ve aletler için garaj atelyeleri kurulma masrafları, sürekli onarma ve bakım postaları için ekip evleri yapımı ile bunların ısıtma, aydınlatma, döşeme ve demirbaş masrafları, bakım ve sürekli onarma, kurumlar arasında telefon kurma, telefonla mükâleme, posta ve telgrafla muhabere ve sair masrafları, kar siperleri, karla savaş her türlü masrafları, 4672 ve 5416 sayılı kanunlara göre ödenmesi gereken iş kazaları ile meslek hastalıkları, ihtiyarlık ve anahık sigorta primleri karşılık ve masrafları, 3008 sayılı İş Kanununun tahmil ettiği sair bütün masraflar.

Fasıl 762 — Teknik hizmetler geçici görev yoluğu

Keşif, denet, yönetim kabul ve personelin sair yol işleriyle ilgili seyahatlerindeki yollukları bu tertipten verilir.

Fasıl 771 — Atelyeler döner sermayesi

Yedek parça ve hammadde, atelye tezgâhları için yağ, gres, bıçak, yedek parça ve tamir masrafları ve her türlü umumi işletme masrafları.

1952 yılı (E) cetveli kadroları

Uygulanan kadroya ilişkin gider tertibinin		Görevin çeşidi	Aded	Hizmet Beheri müddeti		Tutarı	
B. M.	A d ı			Lira K.	Ay	Lira K.	
203 11	Merkez geçici hizmetli-ler ücreti	Teknisaiyen	4	700	12	2 800	
		»	6	700	10	4 200	
		»	5	625	10	3 125	
		»	4	500	10	2 000	
		»	3	400	10	1 200	
		»	1	370	10	370	
		»	3	350	10	1 050	
		»	1	300	10	300	
		Tercüman	2	420	12	840	
		»	2	400	12	800	
		»	2	375	12	750	
		Fansı tamizatçı	1	500	10	500	
		»	1	400	10	400	
		Marangoz	1	280	12	280	
		Elektrikçi	1	290	12	290	

Uygulanan kadroya ilişkin gider
tertibinin

B. M.	A d ı	Görevin çeşidi	Aded	Hizmet		Tutarı
				Beheri	müddeti	
				Lira K.	Ay	Lira K.
		Teslim alma ve gönderme me- muru	1	270	12	270
		Şoför	3	350	10	1 050
		»	2	300	10	600
		»	5	250	10	1 250
		»	2	230	10	460
		»	1	200	10	200
		Doktor	1	300	12	300
			52			23 035
203 12	İller geçici hizmetliler	Teknisin	14	700	12	9 800
	ücreti	»	6	700	2	4 200
		»	12	625	12	7 500
		»	5	625	2	3 125
		»	10	500	12	5 000
		»	4	500	2	2 000
		»	10	400	12	4 000
		»	3	400	2	1 200
		»	1	370	12	370
		»	1	370	2	370
		»	2	350	12	700
		»	3	350	2	1 050
		»	1	300	12	3 000
		»	1	300	2	3 000
		»	3	270	12	810
		»	1	250	12	250
		Fennî tesisatçı	4	500	12	2 000
		» »	1	500	2	500
		» »	1	400	2	400
		Teslim alma ve gönderme memuru	4	230	12	920
		» » » »	2	200	12	400
		» » » »	5	175	12	875
		» » » »	5	150	12	750
		Sürveyyan ve puvantör	1	200	12	200
		» » »	9	175	12	1 575
		Şoför	3	350	2	1 050
		»	2	300	2	600
		»	5	250	2	1 250
		»	2	230	2	460
		»	1	200	12	200
		»	1	200	2	200
		»	4	175	12	700
			127			53 055

Memur, Müstahdem ve E cetveli kadrolarının 29 . VIII . 1952 günündeki duruma göre Bölgeler itibariyle dağıtımını gösterir cetveldir.

Bölgeler	Memur	D. Cetveli	E. Cetveli
Merkez	178	115	46
1. Bölge (İstanbul)	55	25	8
2. » (İzmir)	74	12	13
3. » (Konya)	42	9	8
4. » (Ankara)	55	18	19
5. » (Mersin)	36	13	9
6. » (Kayseri)	32	14	8
7. » (Samsun)	55	10	6
8. » (Elâzığ)	45	12	3
9. » (Diyarbakır)	33	9	5
10. » (Trabzon)	44	13	1
11. » (Van)	—	—	—
Makine Grup Âmirliği (İskenderun)	4	2	1
	653	252	127

Not :

1. İllerden 20 adet maaşlı kadro 5539 sayılı Teşkilât Kanunumuzun 13. maddesi gereğince merkezde ve buna mukabil 9 adet merkez kadrosu da (1. Bölge 5 - 2 nci Bölge 1 - 3 ncü Bölge 4 ncü Bölge 1 - 5 nci Bölge 1) bölgelerde kullanılmaktadır.

2. 72 adet iller D cetveli kadrosu merkezde ve 8 merkez kadrosu da (1 nci Bölge 2 - 4 ncü Bölge 5 - 10 ncü Bölge 1) illerde kullanılmaktadır. Halen illerde 8 adet kadro mevcuttur.

3. 8 adet kadro vardır. 1952 iller E cetveli kadro adedi 127 dir. Bu kadroların 38 adedi 2 aylık olduğu için yekûndan düşünce 89 kadro kalır.

**Doğu Üniversitesi kurulmasına dair Kanun lâyihası ve Millî Eğitim
ve Bütçe Komisyonları raporları (1/434)**

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 2388, 6/2911

8 . X . 1952

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Doğu Üniversitesi kurulmasına dair Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 6 . X . 1952 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte ilişik olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

**Başbakan
A. Menderes**

Doğu Üniversitesi kuruluş kanunu tasarısı gerekçesi

Bilindiği gibi Doğu bölgelerinde her derece ve şubede okulları ve nihayet fakülte ve enstitüleriyle bir kültür merkezi vücuda getirilmesi iktidar partisinin programında hususi bir ehemmiyetle zikrolunmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı iki yıldan beri bu bölgede ilkinden başlayarak lise ve sanat enstitülerine kadar her türlü okullar açılmasına, bunların bina ve personel ihtiyaçlarının giderilmesine dikkat etmekte ve bir kısım yabancı memleketlerde benzerleri görülen, çevre ihtiyaçlarına sıkı sıkıya bağlı bir üniversitenin kurulması fikri üzerinde durmaktadır.

Bu Üniversite Bakanlığımızca,

a) Mahallin içtimai, iktisadi ve teknik ihtiyaçlarını, bakir enerji kaynaklarını bütün şubeleri ile ziraatını, madenlerini, kendisi için bir öğretim ve araştırma konusu olarak alacak,

b) Bu faaliyet sahalarında halka rehber olacak, onun suallerine cevap verecek ve ondan gelecek tecrübeleri toplayıp etüd edecek,

c) Bu çevre gençlerinin mahallî mevzular üzerinde yüksek öğrenim yapmalarını sağlayarak kalkınma için lüzumlu insan elemanını yetiştirecek ve bol miktarda münevverimizi orada toplıyacaktır,

d) Velhasıl Doğu'nun gelişmesinde bir ilmî merkez vazifesini görececek bir müessese olarak anlaşılmaktadır.

Bu tarzda ve tamamiyle yeni mânada bir bilgi, yetiştirme ve araştırma merkezi vücuda getirilmedikçe Doğu vilâyetlerimizde gerçek inkişafın teminine imkân olmayacağı ve çünkü bu mahallere ait realitelerin ilmî etüdlerinin her türlü kalkınma hareketlerine mebdet teşkil edeceği meydandadır. böyle bir müessesenin bütün kolejleri, enstitüleri, fakülteleri, arama ve yayılma merkezleriyle teşekkülü senelere muhtaç olduğundan bir an evvel işe başlanmasında da zaruret vardır.

Geçen yıl Millî Eğitim Bakanlığının talebi üzerine üç üniversitemizin seçtiği 15 profesörden mürekkep bir ilim heyeti 1951 yılı Bütçesine konulmuş olan 50 000 liralık ödenekten faydalanan mahallinde tetkikler yapmış, uzun müzakere ve istişarelerde bulunduktan sonra, Doğu'da bir üniversite tesisinin mutlak lüzumuna kanaat getirerek ön tasarı mahiyetinde telâkki edilebi-

lecek mufassal bir rapor hazırlanıp Bakanlığa verilmiştir. Yakında neşredilecek olan bu raporun bir özeti işbu gerekçeye eklidir.

Raporda Doğu Üniversitesinin yeni bir ilim merkezi teşkil etmekle beraber, Doğu vilâyetlerimizin içtimai ve iktisadi kalkınmasına hizmet edecek bir müessese karakteri taşıması lâzımgelceği noktasında durulmuş, Elâzığ ile Van arasındaki saha üniversite tesisine elverişli görülmüş, ancak, tesislerin bir tek mahalle toplanmayıp icaplara göre zikredilen saha içine yayılması tavsiye olunmuştur.

Teklif edilen bu kanunda,

Doğu illerinde bir üniversite kurulması için Millî Eğitim Bakanlığına yetki verilmesi,

Bu iş için çalışacak üniversite mensuplarına, Millî Eğitim Bakanlığ mensupları hariç, maaşlı ve ücretli Devlet memurlarına ve memur olmayan mütehassıs şahıslara mesailerini karşılığı olarak Bakanlar Kurulunca tesbit edilecek miktarlarda munzam ücret ödenmesi,

Millî Eğitim Bakanlığınca Doğu Üniversitesi için lüzumlu olduğu belirtilecek Devlete ait gayrimenkullerin Bakanlar Kurulu kararıyla bedelsiz olarak bu üniversiteye maledilmesi derpiş olunmuştur.

Üniversite İlmî Heyeti Raporu hülâsası :

Millî Eğitim Bakanı Yüksek Katına

1. Kurulacak üniversite, yeni bir ilim merkezi teşkil etmekle beraber Doğu Anadolu'nun bir taraftan millî ve içtimai, diğer taraftan maddi ve iktisadi kalkınmasına da hizmet edebilmelidir. Bu suretle bu yeni müessese bölünmez memleketimizin bu kısmına da diğer bölgeler derecesinde refah ve mânevi sıhhat kazandıracak âmiller arasında yer almış olur.

2. Doğu Anadolu'nun daha ziyade dağlık ve iklim bakımından da kışları çok sert olan Kuzey bölgesiyle Güneye doğru gittikçe alçalan bir yayla şeklinde olmakla beraber yazları sıcak, oldukça kurak ve kavurucu olan Güney bölgesi arasında yer alan ve Batıda Fırat dırseğinden başlayıp tedricen yükselerek ve yer yer daralıp genişliyerek muhtelif ovalardan terekkep eden ve Van Gölü sahillerine kadar uzanan orta bölge, Doğu Üniversitesi için nispeten daha sâlim ve müsait tabii, beşeri, içtimai ve iktisadi şartları haiz görülmüştür.

Yeni üniversitemizin ağırlık merkezlerinin bu mihver üzerinde yer almaları ve kurulacak ilk tesislerin bu mihverin daha ziyade genişlik ve inkişaf bulduğu Van gölü bölgesiyle (Fırat - Murat) kavsi içindeki bölgede vücutte getirilmesi daha faydalı olacaktır. Bu merkezî durumu ile bu mihver üzerindeki tesisler, tesirlerini Kuzey ve Güneye daha kolaylıkla yapabilecekleri gibi Devlet merkeziyle ve Türkiye'nin Orta ve Batı bölgeleriyle olan irtibatını da daha emin olarak sağlayabilecekleridir.

3. Yukarıdaki mihverin özelliklerine ilâve olarak Van bölgesinin, kendi karakteristikleri göz önünde tutularak, Doğunun mânevi ve içtimai kalkınmasında rol oynayabilecek mânevi ve içtimai ilimler fakültelerine ve üniversitenin idare teşkilâtına kuruluş sahası ve merkez olması, Elâzığ bölgesinde ise bir müspet ilimler (fen) fakültesiyle mahallin hususiyet ve kabiliyetlerinden istifadeyle Doğu Anadolu'nun maddi refahına hizmet edebilecek bir Ziraat ve Veteriner fakülteleri ve bir de ileride maden, diğer teknik fakültelere temel olabilecek araştırma enstitülerinin kurulması yerinde olacaktır.

4. Van bölgesinde kurulacak fakültelerin ilk parçaları olmak üzere,

- a) Dil ve edebiyat,
- b) Tarih ve arkeoloji,
- c) Sosyoloji,
- d) Coğrafya,

enstitüleri ve ayrıca (Ekonomi ve istatistik) ve (Hijyen) enstitülerinin,

Elâzığ bölgesinde ise hemen kurulacak Tarım Fakültesi ile ileride kurulacak diğer teknik fakültelerin temel ve cüzüleri olmak üzere,

- a) Matematik,
- b) Fizik,
- c) Kimya,
- d) Biyoloji,
- e) Jeoloji ve madencilik araştırma,
- f) Tarım araştırma enstitüleri ve (ormancılık ve kültür teknik araştırma istasyonları) kurulmalıdır.

Bu iki bölgedeki fakülte ve enstitülerden başka Erzurum ve Diyarbakır bölgeleri gibi başka hususiyetleri taşıyan bölgelerde de doğu üniversitesine yardımcı olabilecek hayvancılığa ve tarıma ait araştırmalar yapmak üzere bazı istasyonların kurulması çok faydalı olacaktır.

5. Bütün bu akademik tesislere ait personellerin yetiştirilmeleri ve çalışma şekillerinin tanzimi, Üniversiteler Kanunu hükümlerine uygun olmalıdır. Bu bakımdan bu teşekkülleri idare etmek üzere Van bölgesinde kurulacak merkez teşkilâtının bir rektörlük mahiyetinde olması tabii görülmüştür.

6. Heyetimizce varılan kanaate göre, Doğu Üniversitesinin kuruluşu tabiatıyla iki merhalede tahakkuk ettirilebilecektir. Bu merhalelerden birincisi, ilk hamlede kurulacak fakülte enstitülerinin teşkili, ikincisi ise yeni üniversitenin tekâmülünü sağlayacak ve bölgenin ihtiyaç ve imkânlarına göre ayarlanacak yeni fakültelerin kurulmasıdır. Heyetimiz bu plânın birinci merhalesine ait tatbiki teferruat üzerinde çalışmalarına devam edebilecek, mütalâa ve tekliflerini arzedecektir. Ancak müstakbel inkişafıya göre yeni fakülte ve enstitüler kurulmasına ait tekliflerin yapılabilmesi için yeni etüdlere ve bir tecrübe devresinin geçirilmesine ihtiyaç vardır. Bu bakımdan yeni üniversite rektörlüğüne devamlı etüdleri ile yardım edecek ilmî bir istişare heyetine lüzum görülecektir. Rektörlüğün buna göre teşkilâtlanması faydalı olur.

7. Yukardaki izahlara göre Doğu Üniversitesinin şu özellikleri olacaktır :

a) Kurulacak araştırma enstitüleriyle fakülteler araştırma ve yetiştirme faaliyetleri sırasında bölge hususiyet ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurabilecek, muhtaç olacakları akademik elemanları hazırlamak maksadıyla faydalı görecekları tesisleri vücutte getirmek ve zaruri görecekları meslek mekteplerini açmak imkânını haiz olmalıdır.

b) Doğu Anadolu'nun kalkınmasında âmil ve örnek olmaları, araştırmalar sonunda elde edebilecekleri neticelerin tatbikatını yapabilmeleri için geniş işletme sahalarına sahip bulunmalıdır. Bu suretle Doğu Üniversitesine, Devlet yardımının dışında olmak üzere, bazı gelir kaynakları da sağlanmış bulunur. Bu iş için lüzumlu görülecek olan envestisman miktarları alâkadar enstitülerce teklif edilmelidir.

c) Doğu Üniversitesi organik bir taazzuv ve teşekküle tâbi olarak tekâmül etmelidir. Bunun için enstitü ve fakülteler ilk iş olarak araştırmalara ve muhtaç olacakları elemanları yetiştirmeye ehemmiyet verecekler ve fakat bir taraftan da tedris vazifesine başlayabilmek için gereken tedbirleri alacaklardır.

d) Doğu Üniversitesi bir bütün teşkil etmekle beraber bir tek merkezden ziyade mahallî şartlardan kuvvet almak üzere aynı zamanda yukarıda açıklanan mihverin iki müntehasında kurulacak ve yardımcı istasyonları ile tedricen bütün Doğu Anadolu'yu aynı faaliyet çerçevesine almış olacaktır.

e) Üniversitenin muhtelif teşekküllerinin, kendi aralarında ve hattâ diğer üniversitelerle sıkı bir işbirliği yapmaları ve Hükümetçe alınacak kalkınma tedbirlerinin inikâslarını yakından takip etmeleri muvaffakiyetleri için zaruri olacaktır.

8. Doğu Üniversitesine ait olmak üzere heyetimizce ileri sürülen teklifler, Hükümetçe tasvip buyurulduğu ve ayrıca hazırlanacak tatbikat programının 1952 senesi içinde tahakkuk ettirilmek istenen kısmının icabettirdiği tahsisatın bu yıl bütçesine konulması lüzumu aşikârdır. Tatbikat programında tafsil edileceği üzere ilk hamlede bu hazırlıkların yapılmasına ihtiyaç vardır :

- a) Bina ve işletmeler için gereken arazinin istimlâki,

- b) Bu arazi üzerinde ağaçlandırma yapılması,
- c) İçme ve kullanma suları tesislerinin vücuda getirilmesi,
- d) Başlangıçta mütevazı, ekonomik ve fakat ileride tevş edilmeğe müsait olarak kurulacak binaların arsalarının etüdü, projelerinin ihzârı ve mümkün olan inşaatı ve sihhi tesislerinin yapılması,

Alınacak tahsisatın gelecek yıllara sâri olması kuruluş işlerinin devamlılığı bakımından müreccah bulunduğunu ilâve etmeye ihtiyaç olması gerektir.

9. Doğu Üniversitesinin müstakbel inkişafı, kurulacak tesislerin bulunduğu şehir ve bölgelerin iktisadi ve içtimai inkişafı ile sıkı sıkıya alâkadar olduğundan bu şehir ve bölgelerde Hükümetçe ayrıca aşağıdaki hususların bir program dâhilinde ele alınarak tahakkuk ettirilmesine ihtiyaç vardır.

- a) Elektrik ve diğer enerji kaynaklarının araştırılmaları ve bunların istifade edilebilir şekillere sokulmaları,
- b) Kültür teknik (sulama - kurutma) problemlerinin halli,
- c) Bölge şartlarının müsaadesi nispetinde kalkınmaya hizmet edebilecek endüstrileşme hareketlerinin başlaması,
- d) Aynı maksatla iyi bir iskân programının hazırlanıp tatbik sahasına sokulması,
- e) Van bölgesi, demiryol ve yol programı bakımından sonraya bırakılmış olduğundan Doğu Üniversitesi programının bir an önce tahakkuk ettirilebilmesi için bu bölgenin münakale bakımından diğer doğu merkezlerine iyi bir şekilde ve süratle bağlanabilmesi hususu temin edilmelidir.

10. Bu mütalâa ve teklifleri arz etmekle heyetimiz çalışmalarının ilk safhasını bitirmiş bulunmaktadır. Bu esaslar Hükümetçe de tasvip buyurulduğu takdirde, bir tatbikat programını da hazırlamak lâzımgelceğinden bu cihetin heyetimize ayrıca bildirilmesinin de rica olunmasına karar verilmiştir.

Ancak bu programın hazırlanmasından sonradır ki yukarda arzolunan tedbirlerin fiil sahasına geçirilmesine başlanabilir. Şu noktaların da ilâvesi lâzımdır ki üniversite tesislerinin adı geçen bölgelerdeki nihai yerlerini tesbit etmek maksadiyle bu yerlere munhasır yeni bir tetkik seyahatine ihtiyaç görülmektedir.

Doğu Üniversitesi için kurulan Üniversiteler
Delegeleri Heyeti Başkanı
Ord. Prof. Hamit Ongunsu
İmza

Millî Eğitim Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Millî Eğitim Komisyonu

Esas No. 1/434

Karar No. 9

6 . II . 1953

Yüksek Reisliğe

Doğu Üniversitesi kurulmasına dair Millî Eğitim Vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 6 . X . 1952 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılmış olan kanun lâiyhası komisyonumuza havale buyurulmuş olmakla Millî Eğitim Vekili ve Maliye Vekilliği temsilcisi de hazır bulundukları halde lâyiha birkaç celsede müzakere edildi.

Gerek istibdat ve gerekse meşrutiyet hükümetlerince Doğu illerimiz halkının yetiştirilmesine alâka gösterilmemiş olduğu ve o havalinin bütün varlıkları ile derin bir ihmâl içinde yüzüstü bırakılmış olduğu bir hakikattir. Cumhuriyet devri hükümetleri ise bu tarihî gaflete bir nihayet vermek maksadiyle o bölge halkının yetiştirilmesi için bilhassa şu son yıllar içinde muayyen bir plân ve program dairesinde en müessir gayretler sarfetmiş ve şükranla lâyük başarılar elde etmiştir. Böylece :

a) Doğu illerinde her cinsten okullar açılmıştır. Bunların sayıları her yıl çoğaltılmaktadır. Bu müesseselerin mezunları bugün dahî bir Üniversiteyi beslemeye yeter miktarı bulmuştur.

b) Doğu illerimizin madenleri, ziraati, enerji kaynakları, teknik, ictimai ve iktisadî ihtiyaçları, o hâlde açılacak bir Üniversitenin araştırma ve öğretim konuları olarak incelenebilir. Bu iller halkının toptan bir kalkınma hamlesi yapabilmeleri ise ancak bu şekilde mümkün olabilir.

c) Doğu illerinde açılacak üniversite o havalî halkına her sahada rehberlik edebilir, bir ilim merkezi teşkil eder.

d) Doğu illerinin kalkınmalarında lüzumlu olan insan elemanları, o hâlde açılacak bir üniversitede kolayca yetiştirilebilir.

e) Doğu illerine ait realitenin ilmi etüdleri her türlü kalkınma hareketlerine mebdâ teşkil edebilir. Bu réaîtelerin etüdleri ise ancak o ha-

valide kurulacak olan ilim müesseselerince yapılabilir.

İşte yukarıki mülâhazalarla Doğu illerimizde bir üniversitenin kurulması komisyonumuzca da uygun görülmüştür. Ancak kurulacak üniversitenin Ankara, İstanbul üniversitelerinde olduğu gibi bir vilâyetin merkezinde bütün fakülteleriyle toptan tesisine başlanılmayıp ilk önce araştırma merkezleri, enstitüler şeklinde işe girilip bunları inkişaf ettire ettire fakültelerin meydana gelmelerine çalışılmalıdır.

Bundan başka araştırma merkezleri, enstitüler ve fakülteler Doğu illerinin kendilerine en çok muhtaç bulundukları ve bu müesseselerin en kolaylıkla hayatiyet kazanacakları illere yayılmaları şeklinde kurulmalarına, gerek yetiştirecekleri öğrencilere ve gerek muhitlerindeki halk kitlelerine amelî hayatta işe yarıyacak maharetler verir cinsinden seçilmelerine itina edilmesi, bu müesseselere kuvvetli talim unsurları yetiştirmek hususunda sağlam tedbirlere zaman geçirmeden başvurulması hususları komisyonumuzun üzerlerinde ittifak ettiği temennilerdir.

Komisyonumuz, Doğuda bir üniversitenin kurulmasına kanaat getirdikten sonra lâyihanın maddelerini tetkik etmiştir. Yapılan müzakereler neticesinde şu kararlara varılmıştır :

1. Hükümet teklifindeki (Doğu Üniversitesi Kurulmasına dair Kanun) başlığı yerine (Doğuda Bir Üniversite Kurulmasına dair Kanun) başlığının konulmasını, Doğu - Batı gibi coğrafi de olsa ayrılık ifade eden mefhumlara yer verilmemesi bakımından daha uygun görülmüştür.

2. İkinci maddedeki (Millî Eğitim Bakanlığı mensupları hariç) cümlesi çıkarılmak şartıyla madde aynen kabul edilmiştir.

3. 3, 4, 5, 6 ncı maddeler aynen kabul olunmuştur.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna tevdi

buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.
Millî Eğitim Komisyonu Reisi Kâtip
ve bu rapor Sözcüsü
Trabzon

M. R. Tarakçıoğlu
Bolu Çorum Edirne
Z. Danışman H. Â. Vural C. Köprülü

Kütahya
R. Koçak

Seyhan
A. N. Asya

Gümüşane
V. M. Kocatürk

Kars
Söz hakkım
mahfuzdur.
T. Taşkıran

Yozgad
H. Üçöz

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 1/434
Karar No. 63

23 . II . 1953

Yüksek Reisliğe

Millî Eğitim Vekâletince hazırlanıp İcra Vekilleri Heyetince 6 . X . 1952 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan Doğu Üniversitesi kurulmasına dair kanun lâyihası Millî Eğitim Komisyonu raporu ile birlikte komisyonumuza tevdi olunmakla Millî Eğitim Vekili Tevfik İleri ve yetkili Maliye temsilcisi hazır bulundukları halde incelenip görüldü.

Hükümet gerekçesinde de tafsilen izah edildiği üzere Doğunun kalkınmasında, önderlik yapacak bir bilgi, yetiştirme ve araştırma merkezi vücuda getirilmesi, bu mahallere ait realitelerin ilmi etüdlerinin her türlü kalkınma hareketlerine mebdde teşkil edeceğine binaen Doğudaki vilâyetlerimizde hakiki inkişafı temin ve tesri edecektir.

Bu mütalâa ile Hükümet teklifi esas itibariyle kabul edilmiş ve müzakerelerde Hükümet teklifi esas tutulmuştur.

Maddelerin müzakeresinde, Üniversite Kanunu hükümlerine göre kurulması derpiş olunan üniversitelerin, Millî Eğitim Vekiline bu hususta yetki verilmek suretiyle bilvasıta değil, doğrudan doğruya kanunla kurulması iktiza etmekte olması, ve Doğu Üniversitesinin Millî Eğitim Vekilinin komisyonumuzda vâkı beyanlarından da öğrenildiği üzere bugün derhal kurulmasına imkân görülmemesi nazarı dikkate alınmış, buna göre şimdiden bir üniversitenin ilk organları sayılacak enstitüler, yüksek okullar

ve sair gerekli kurumlardan müteşekkil üniteler tesis etmek suretiyle kuruluş hazırlıklarına başlanabilmek için lâyihanın başlığı (Doğu Üniversitesi kuruluşu hazırlıkları hakkında kanun lâyihası) şeklinde ve birinci madde bu esasa göre yeniden tesbit olunmuştur.

Millî Eğitim Vekâletinin bu kanun hükümleri dairesinde süratle başlayacağı çalışmalar sonunda tesis edeceği bu ümitler Doğu Üniversitesinin esaslarını teşkil edecek ve bunlar fakülte tesisine müsait hale geldikleri zaman Hükümet bu maksatla hazırlıyacağı kanun lâyihasını ayrıca Yüksek Meclise tevdi edecektir.

Hükümetin ikinci maddesi bâzı kelime değişiklikleriyle kabul edilmiştir.

Üçüncü madde yeniden yazılan birinci maddedeki esaslara göre değiştirilmiştir.

Dördüncü madde Doğu Üniversitesi için yapılacak bağış ve vasiyetlerin resim ve harçtan muaf tutulmalarını temin maksadiyle bâzı ilâvelerle tadilen kabul edilmiştir. Meriyet maddeleri şeklen değiştirilmiştir.

Bu tadillerle kabul edilen kanun lâyihası bütçe ile olan ilgisi sebebiyle öncelik ve ivedilikle görüşülmesi dileğiyle Umumi Heyetin tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Riyasete sunulur.

Reis
Bursa
K. Yılmaz

Reisvekili
Giresun
M. Şener

Sözcü
İstanbul
H. Hüsmen

Antalya	Burdur	Çanakkale	İzmir	İzmir	Kastamonu
A. Sarıoğlu	F. Çetinkbaş	K. Akmanlar	B. Bilgin	T. Gürerk	H. Türe
Diyarbakır	Diyarbakır	Elâzığ	Konya	Konya	Malatya
M. R. Bucak	M. Ekinci	Ö. F. Sanac	R. Birand	M. Âli Ülgen	M. S. Eti
Eskişehir	İstanbul	İstanbul	Seyhan		Trabzon
A. Potuoğlu	S. Oran	M. Sarol	S. Barı		S. F. Kalaycıoğlu

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Doğu Üniversitesi Kurulmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — Doğu illerinde bir üniversite kurulması için Millî Eğitim Bakanlığına yetki verilmiştir.

MADDE 2. — Millî Eğitim Bakanlığı mensupları hariç, Doğu Üniversitesinin kuruluş hazırlıklarında çalıştırılacak üniversiteler mensuplarıyla maaşlı veya ücretli Devlet memurlarına ve memur olmıyan mütehassıs şahıslara bu mesailerine karşılık olarak Bakanlar Kurulunca tesbit edilecek miktarlarda munzam ücret vermeye Millî Eğitim Bakanı yetkilidir. Bu ücretler Üniversiteler Kanununa göre öğretim üyelerine verilen tazminata halel getirmez.

MADDE 3. — Millî Eğitim Bakanlığınca Doğu Üniversitesi için lüzumlu olduğu belirtilecek Devlete ait gayrimenkuller Bakanlar Kurulu kararıyla bedelsiz olarak bu Üniversiteye devrolunur. Bu tahsisler her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

MADDE 4. — Millî Eğitim Bakanlığı, Doğu Üniversitesi adına her türlü bağış vasiyet kabulüne yetkilidir.

MADDE 5. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan <i>A. Menderes</i>	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı <i>S. Ağaoğlu</i>
Devlet Bakanı <i>M. Alakant</i>	Adalet Bakanı <i>R. Nasuhioğlu</i>
Millî Savunma Bakanı <i>H. Köymen</i>	İçişleri Bakanı <i>E. Menderes</i>
Dışişleri Bakanı <i>F. Köprülü</i>	Maliye Bakanı <i>H. Polatkan</i>
Millî Eğitim Bakanı <i>T. İleri</i>	Bayındırlık Bakanı <i>K. Zeytinoglu</i>
Eko. ve Ticaret Bakanı <i>E. Gürel</i>	Sa. ve So. Y. Bakanı <i>Dr. E. H. Üstündağ</i>

MİLLÎ EĞİTİM KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Doğuda bir üniversite kurulmasına air kanun lâyihası

MADDE 1. — Hükümetin teklifi aynen kabul erdirmiştir.

MADDE 2. — Doğu Üniversitesi kuruluş hazırlıklarında çalıştırılacak üniversiteler mensuplarıyla maaşlı veya ücretli Devlet memurlarına ve memur olmıyan mütehassıs şahıslara bu mesailerine karşılık olarak İcravekilleri Heyetince tesbit edilecek miktarlarda munzam ücret vermeye Millî Eğitim Vekili yetkilidir. Bu ücretler Üniversiteler Kanununa göre öğretim üyelerine verilen tazminata halel getirmez.

MADDE 4. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

MADDE 6. — Bu kanunu icraya İcravekilleri Heyeti memurdur.

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Doğu Üniversitesi kuruluş hazırlıkları hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Doğu vilâyetlerinde bir üniversite kurulmak üzere zaruri enstitü, yüksek okul, okul ve kurumları tesis için gerekli muameleleri yapmaya Millî Eğitim Vekili yetkilidir.

MADDE 2. — Millî Eğitim Vekâleti mensupları hariç, Doğu Üniversitesinin kuruluş hazırlıklarında çalıştırılacak üniversiteler mensuplarıyla maaşlı veya ücretli Devlet memurlarına ve memur olmıyan mütehassıs şahıslara bu mesailerine karşılık olarak İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilecek miktarlarda ücret vermeye Millî Eğitim Vekili yetkilidir. Bu ücretler Üniversiteler Kanununa göre öğretim üyelerine verilen tazminata hâlel getirmez.

MADDE 3. — Millî Eğitim Vekâletince Doğu Üniversitesi için lüzumlu olduğu belirtilecek Devlete ait gayrimenkuller İcra Vekilleri Heyeti kararıyla birinci maddede yazılı kurumların çalışmalarına tahsis olunur.

MADDE 4. — Millî Eğitim Vekâleti, Doğu Üniversitesi adına her türlü bağış ve vasiyet kabulüne yetkilidir. Bu çeşit bağışlar vergi, resim ve harçtan muaftır.

MADDE 5. — Bu kanun neşri tarihinde me-riyete girer.

MADDE 6. — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Hü.

G. ve Tekel Bakanı

Tarım Bakanı

N. Ökmen

Ulaştırma Bakanı

Çalışma Baanı

S. Kurtbek

N. Özsan

İşletmeler Bakanı ve

Güm. ve Tekel B. V.

Sotki Yırcalı